

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

F. IOSEPHI ANTIQUITATVM

I V D A I C A R V M

LIBRI XX.

Adiuncta est simul Iosephi Vita ab ipso literis mandata.
Omnia à Sigismundo Gelenio è Græco in sermonem
Latinum conuersa.

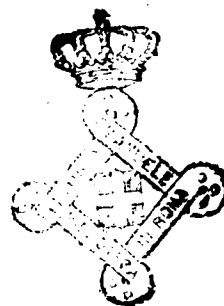
DE BELLO IVD AICO LIBRI VII.
Græcorum codicum collatione per Sigis. Gelenium
castigatissimi facti.

CONTRA APIONEM LIBRI II. qui cùm antea corruptissimi essent, iam
ex Græco non emendati solum, sed suppleti etiam opera eiusdem Gelenij.

DE IMPERIO RATIONIS, sive De Machabeis Liber I.
Hæc omnia post Gelenij multam operam, studio ac diligentia A. Morguesij
cum Græco summa fide collata, in lucem denuo prodeunt.

Cum Indice locupletissimo.

LUGDUNI, 150

APVD HÆREDES IACOBI IVNCTÆ.

M. D. LXVI.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM

TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Iosephus historiæ suæ
fidem facit.

Acusilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chærilus poëta
Conon histo.
Demetrius Phalereus
Dius histo.
Ephorus
Estius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

CLA-

CLARISSIMO ET AMPLIS-

SIMO DOMINO IO. IACOBO

*Fuggero, in Kirchberge & Vuissenhorn Comiti,
&c. Sigismundus Gelenius*

S. D.

IN OMNI institutio, vel singulorum hominum ad beatam vitam contendendum, vel cœtuum formā in commune viuendi querentium, præceptis constet exemplisque, ut nosti Fuggere vir magnifice, consentire video in hoc sapientes, neutrum aliunde melius peti quam è sacris literis: quas tanto tutius sequimur, quanto certiora sunt diuina oracula humanis opinionibus: quæ dispendiosis suis ambagibus nihil aliud ostendunt, quam frustra id conatos summos quidem viros, sed humana sapientia præditos, quod non nisi à diuinis & numinis fauore adiutis præstatur: sine quo nec via salutis iniri, nec ineundæ eius modus aliis monstrari potest. Et quamuis vtræque iam dicta ratio sit absolutior, si coniungantur: sicut ex ipsis liquet sacris literis, (vbi tam legis primum bene conditis hominum peccatoribus à rerum opifera insertæ, mox exolecente paulatim eius memoria, per eundem præconio Moïsi in communem vitam reuocatæ, summaria capita, quàm hominum Deo carorum, vel priuatorum, vel ducum atque regum, gesta produntur:) habent tamen hæ separatam etiam tractationem. Nam ante exortam Seruatoris legem homines quidam ingeniosi qui se philosophos nominauerunt, veritatem ceu per tenebras palpare aggressi, præcepta vitæ formandæ conati sunt tradere vnâ cum dogmatibus ad felicitatem sectandam pertinentibus: alij res regum ac populorum mandauerunt literis, vnde magnam colligere liceat exemplorum copiam. Illorum lectio habita est præ cæteris utilis: & re vera fuisset, si veritatē captatam potuissent assequi: nos in hoc feliciores, quibus sacræ literæ affatim repræsentant quod illis obtingere non potuit, lectio non modo utilis, sed & necessaria. Proxima utilitas est in historiis, peculiari quadā voluptate ad sui cognitionem inuitantibus, ut ab his legēdis pauci, modo sint literati, abstineant, cum illa magis seria quibusdam aut non vacet euoluere, aut non libeat. Sed delectu opus est in tanta historicorum varietate, si nolis operam & bonas horas perdere. sunt enim qui nihil aliud quàm ludunt, & aures animosque otiosos demulcent in hoc tantum factis narratiunculis, quales sunt Heliodorus, Philostratus, & his antiquiores, sed nihilo grauiores Herodotus, & Ctesias ob nimiam mendaciorum licentiam dudum oblitteratus, in quibus vix quicquam probes præter facundiam. Doctiores sunt alij, ut imbuti philosophia, sed magno discrimine. nam qui Epicureorum, aut Peripateticorum non multo saniorum duntaxat quod ad pietatis dogmata attinet sectam secuti sunt, pro suis affectibus multa produunt tam inutilia, ut ne noxa quidem careant. quid enim bonæ rei potest expectari à tollentibus immortalitatem animorum, & diuinam providentiam? & hi ferè proponunt sibi celebranda quædam vasta verius quàm magna ingenia, Xerxes, Alexandros, Cæsares. Plus bonæ frugis haurire licet ex accedentibus propius ad Academicos Stoicōsue, qui res laudatorum principum aut populi Romani, præsertim illius præsci, transmiserunt ad posteros. huius generis sunt, Plutarchus, Dionysius, Xenophon, Polybius, & Latini aliquot qui sibi grauitatem ceu peculiarem vindicant. Sed longe vtilissima, nec iniucunda est sacra historia, olim propter excellentiam & claritatē, sed maxime propter certissimam sincerissimamque veritatem, etiam profanis expetita regibus, patrum præscorum mores, vitas, resque tam domi quàm foris gestas continens: quique eius compendium scripsit, & vbi illa desit reliquam vsque ad suam ætatem attexuit, Iosephus vir patriarum literarum cognitione nemini suæ gentis secundus, externæ verò

E P I S T O L A.

literaturæ studiis vel cum Philone conferendus, facundia pollens quæ plus virium quàm fucorum habeat, nec minus philosophum quàm historicū deceat: quem non est opus prædicare prolixius, quando ipse satis ostendit qualis fuerit, modestissime vitam suam scribēs, quæ nunc primum in præsentī operum eius editione legi potest à Latinis hominibus. huius scriptoris monumenta cum circumferantur, & pæssim ab omnibus suo merito terantur, Rufino ut titulus pollicetur interprete, mihi nunquam persuaderi potuit antiquitates Iudaicas ab eo viro versas: vel quòd non referant peritum utriusque linguæ hominem, qualis Rufinus fuit habitus suo seculo: vel quòd stilo belli Iudaici sint dissimiles. Id Antiquitatum opus non ita dudum ex officina Frobeniana prodiit, conflatum ex duobus exemplaribus mutilis, è diuersissimis petitis orbis tractibus: bono tamen quodam casu euenit ut utrunque egregie suppleuerit lacunas alterius. ac mox non defuerunt qui Latinam versionem nouam requirerēt: effeceruntque amici ut suscepta prouincia tirocinium vertendi in eo scriptore ponerem: figlinæ (iuxta prouerbium) in dolio. Inter vertendum deprehendi non solum deprauata multa in Latinis, sed etiā quibusdam locis deesse versus non paucos. nam xvi. Antiquitatum libro, cap. iuxta vulgatas editiones septimo, iuxta Græcorū distinctionem quam nos sequimur xi. desiderabatur integra pagina, & in calce eiusdem libri non multo minus: id quod vel librariorum vel interpretis etiā culpa accidit, sed non in his tantum paginis. Itaque omnia meliore fide conatus sum reddere, stilo planiore, nec rudiore tamen opinor. Ausus igitur rem subiturā censuras varias, cœpi circumspicere de aliquo, cuius præiudicio tutus possem minus de cæteris criticis esse sollicitus. In eo delectu succurrebat mihi ante alios Io. Iacobus Fuggerus, nimirum ea familia natus, in quam singulari cælestis numinis virtus & fortuna tantum ornamentorum certatim contulerunt, ut per vniuersam Europam, atq; etiam longe extra eius limites, tam sit celebris, tam apud summos monarchas gratiosa, ut nihil sit quod hac parte vel principibus viris inuideat: & quod peculiariter ad meum desiderium attinebat, habeat in suo stemmate viros literatos literatorumq; patronos eximios, & vel hoc merito omni posteritatis memoria dignissimos, nuper Raimūdum, nunc Antonium eius fratrem familiæq; columnen, & insignem Des. Erasmi patroni quondam nostri amicum: te verò tertium (ne alios mihi minus notos commemorem) adeò expositum & candidum acrique iudicio hominem, ut tuæ censuræ non minus probari cupiam, quàm excellentissimorum in vtraque literatura professorum nostri huius haud ineruditi seculi. Et pulchre conuenire videbatur, ut scriptor qui in omnibus præsertim Christianorum regionibus etiam vulgo teritur, præferret in frōte ceu tutelare nomen viri apud omnes eas gentes non solum notissimi, verum etiam laudatissimi. Deterrebat hoc vnum quòd ignotus essem tanto Mœcenati: sed contra cogitabam multos similibus occasionibus innotuisse feliciter. itaq; sic nutantem, ut tamen propensior essem ad demerendam tuam gratiam, impulit non inuitum noster vetus amicus & liberorum tuorum ad imitandam paternam excellentiam incensor adiutorque Ludouicus Carinus, vir magnatibus merito carus, integer, pius, eruditus, cordatus: qui talibus coloribus te mihi depinxit, verissimis quidem illis ut est ipse sincerus, quales in hac tabulam conferre, nec sine modestiæ tuæ vexatione possem, nec sine adulationis suspitione. Accipies igitur vir præclarissime opus hoc per otium inspiciendum: quod si tibi tale videbitur ut ferri possit à lectore non fastidioso, erit mihi incitamentum ad aggrediendos etiam autores alios: accipies & Gelenium tuum in clientelam, quam nemo non expetit: ipse vehementer opto ut ea dignus sim. Deus te pèrpetuò seruet patrone (iam enim hac salutandi formulam mihi tua pace permitto) obseruandissime, vna cum liberorum suauissima cohorte totaque familia, cui me commendatum cupio, si non de officiolo, saltem de studio additissimo. Basileæ, calendis Augusti, anno à natiuitate Christi seruatoris humani generis M D X L V I I I.

T E S T I

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

tissimum, immunitatem prædiorum, quæ in Iudæa habeo, mihi concessit. Domitia porro Cæsaris vxor nunquam mihi bene facere destitit. Hæc sunt, quæ per omnem vitam à me gesta sunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hîc in præsentiarum scribere defino.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM
Iudaicarum libri vigesimi finis, & loco Appendicis vita Iosephi ipsius,
Sigismundo Gelenio interprete.

10

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBRI VII.

Interprete Rufino Aquileiensi, ad Græcum collati & emendati per
Sigismundum Galenium.

20

P R O L O G V S.

VONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum, quæ nostra ætas vidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus gentēve commisisse cum gentibus: quidā, non quòd rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui verò præsto fuerūt, aut Romanorū obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio cōtinetur: nusquam verò exacta fides reperitur historię: idcirco statui, quæ retro barbaris antea nisi, patria lingua digesta, Græce nunc his, qui Romano Imperio reguntur exponere, ego Iosephus Marathiz filius Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis cōfixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cū hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorū quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorū autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes adeo tēporibus insolēter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarū spes, illos amittēdarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidē cunctos etiam, qui trās Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabāt: nec Germani quiescebant: dissensionūq; plena erant omnia post Nerone: & multi quidē temporum occasione Imperiū affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerū nouandarum cupidi erant. Itaque indignum esse duxi, errantē in tantis rebus dissimulari veritatem: & Parthos quidē, ac Babylonios, Arabūmq; remotissimos & vltra Euphratem gentis nostræ incolas, itēmq; Adiabenos, mea diligentia vere cognoscere, vnde cōpisset bellū, quantisq; cladibus cōstituisset quove modo desisset: Græcos verò & Romanorum aliqui, qui militiam secuti nō essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quòd nihil fani referunt, etiā de proposito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos ostendere, Iudæorū res extenuant, & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse videantur, qui parua superaerint. Et neq; longi tēporis eos pudet, quo bellum tractū est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis: quorū profecto gloria minuitur, si cū multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis

gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem vtrorunque sine vlllo mendacio prosequar: dicta verò de factis reponā, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam quòd domesticis dissensionibus est euersa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est, qui eam vastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autē consulto differri passus ciuitatis excidiū, protracto obsidionis spacio, dūmodo belli pœniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorūque latrocinium accusatorie loqui putet, vel patriæ miseriis ingementem calumniari præter legē historiæ, dolori veniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano Imperio parent, solam nostrā ciuitatem contigit ad summum felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseræ deiici. Deniq; omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudæorū calamitatibus conferantur, superatum in non ambigo. Et horū autor nullus externus est: vnde nec fieri potest, vt à quæstibus temperetur. Siquis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historiæ, lamenta verò scriptori: quāquam merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarū comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices resistent aliorum facundiæ detrahentes: quorū & si doctrinā superant, proposito vincuntur. Ipse verò Assyriorū & Medorum gesta perscribunt, veluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cū in scribendo tantum eorum viribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim vnicuiq; studiū, quæ vidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse videretur. Enim verò noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, suūq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionē atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus propriū conficit historiæ. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cū sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarum rerū memoriam repono. Ipsi autem indigenis, ad quæstum quidem ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt, ad historiā verò, in qua verum dicendum est, summāq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaq; apud nos historiæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quōve pacto ab Ægyptiis discesserint, quāq; regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis, & præterea superuacaneum existimaui: quoniā multi ante me Iudæorum de maioribus huius gētis verissima composuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi scripserant, patria voce prosecuti nō multum à veritate deuiarunt: ex eo autem historiæ principium sumam, quo scriptores eorum & prophetæ nostri desierūt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius quāq; potuero diligentia referam: quæ verò ætate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomēto Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cū triennium sexq; menses eam tenuisset, ab Asamonis filio expulsus est. Deinde quòd eorum posteri de regno dissentientes, ad res suas occupandas populū Romanum Pompeiūq; traxerunt: quomodōq; Herodes Antipatri filius eorum potentis finem fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciā obtinente. Quòdque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq; multa per Cestium acciderint: quantāq; ad primos impetus armis Iudæi peruaferint: quòque modo accolæ permunierint: & quòd Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuēs, Vespasianum bello præposuerit: & quòd is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantūq; Romanorum exercitum ducens: quantāq; manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quòd eius ciuitatū quasdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorū in bello disciplinam curāq; rerum, & vtriusq; Galilææ spatia, & naturā finēsque Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacūsque & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cum fide sicut vidi, aut pertuli, expediam.

Nec etiam miseras meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæq; signa de hoc ei contigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus, Imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptum digresso, Iudæorū status seditionibus agitatū sit: quodque modo tyrānis succubuerint, eorūque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorum fines ingressus sit: quodque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq; numerosos & quantos crexerit aggeres: triūmque murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis: & fan-¹⁰ ni templique dispositionem: ad hæc aræ spacium, mensuramque verissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotum. Itēque pontificis vestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione, vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorūque in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Disseram verò populi vulnera, & calamitates: quāque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capti sint. Nec verò, aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: vel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit. quāque multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ²⁰ ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatē, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūque munimina funditus eruerunt: Titus verò peragrata regione cuncta restituit. eiūsdemque reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne vituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis veritatis magis quàm voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI³⁹

DE BELLO IYDAICO

LIBER I,

De vastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

Cap. I.

*Ant. li. 12.
cap. 6.*

*Ant. lib. 13.
cap. 4.*

VM potentes Iudæorum inter se dissiderēt eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contē-⁴⁰ tio de potentia, quod honoratus quisque grauer ferret similibus subiugari) Onias quidā è pontificib. postquā præualuit, Tobia filios expulit ciuitate. Illi autē supplices ad Antiochum confugerunt, petentes vt ipsis ducib. in Iudæā irrumperet. Idq; regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus & ciuitatem fortiter expugnatā capit, & maximā eorum multitudinem, quibus Ptolemæus carior erat, interfecit. Datāq; passim militibus prædandi licētia, ipse & templū spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ⁵⁰ ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templūq; ædificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia vitiorum, eorūque memoria quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere

cogere cœpit : vt abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosque super aram immolarent. quibus omnes quidem aduersabantur, optimus verò quisque propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidii ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum & singularim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie speciem capte urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vindictæ audaciam irritauit. Denique Matharias Asamonæi filius, vnus ex sacerdotibus, ex vico cui nomē Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem veritus, in montes refugit. Multis verò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissioque prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisque volentibus, quòd ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumque Epiphanem iterum in fines suos ingredientem vehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant: habitatioque confictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroque cinxit: & vasa noua diuinis rebus curâdis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus heres existit. quare coactis peditum millibus L. equitum autem prope v. millibus, L x x x. verò elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. & Bethsuram quidem oppidum capit. in loco verò cui Bethzachariæ nomen est, quâ transitus erat angustior, Iudas cum suis copiis occurrit. & prius quàm congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turrique maxima & munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaque hostili acie ad elephantum vsque peruenit. sed illum quidem quem regem esse opinabatur, cōtingere, quòd multum superemineret, minime potuit. beluam verò in aluo percussam super se deiecit, & obritus interiit: nulla alia re gesta nisi quòd magnum opus aggressus, vitam gloriæ posthabuit. qui tamen regebat eleplantum priuatus erat. & si casu in eo fuisset Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quàm vt sola spe præclari facinoris mortem videretur optasse. hoc autem fratri eius totius prælij præsagium fuit. nam fortiter quidem Iudæi diuque decertarunt: sed à regiis secunda fortuna vsis, numeroque præstantibus superati sunt: multisque interfectis Iudas cum cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria vtensilium abstiruit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera verò multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. discessit. su autem regis Iudas non quiescebat, sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis occubuit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidiis eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successione principum à Ionatha vsque ad Aristobulum. Cap. I I.

50 V M autem successisset ei frater Ionathas, & in aliis quæ ad indignas pertinerent, cautius se ageret, suamque potetiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namque Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidiis eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida venisset, dolo comprehendit. eoque vincto contra Iudæam mouit exercitum. vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quòdque

Q 3 ab eo

- Ant. lib. 13. cap. 9.* ab eo superatus esset, iratus eundem Jonathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accaron subactis præfidiis: aduersusque Tryphonem Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post Antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudæam opprimendumque seruitio Simonem cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis præmiserat, parte verò multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisque per multa loca insidiis etiam in montana dispositis, in omnibus superat. clarissimæque potitus victoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuio, captus insidiis Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge, duobusque filiis in custodiam conclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. & is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis affecturus, postquam Deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellumque aggressus, aliis quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius fratresque in murum productos, palam ut possent conspici, verberabat: eosdemque præcipitandos, nisi quam primum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater verò eius nihil plagis, aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expederet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modò verberari eam lacrarique conspiciens, effeminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis vnà cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphię tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibique affidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisque inde pecuniæ plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primisque Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusque tamen quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, ad exemplum eius, quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idu-mææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisa. In Samariam verò usque progressus, vbi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant intra ciuitatem venerunt, ut etiam insueram carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. & ille quidem ad Scythopolim usque persequentibus eum, memoratis fratribus effugit: hi verò in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipsam diruunt:

diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigerare non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim vsq; progressi, & ipsam peruascerunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro, Theodoro, & Demetrio. Cap. III.

ECVNDARVM autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit, multique aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum verò tempus Ioannes cum fortunatissime viveret, & optime rebus per annos xxx. & tres administratis, & quinque filiis relictis moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria vel maxime præcipua solus habebat. nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta; cum quo Deus ita colloquebatur, vt futurorū nihil penitus ignoraret. quinetiam de duobus maioribus filiis suis, quòd rerum domini permāsuri non essent, præuidit atq; prædixit. quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumq; a paterna felicitate diuerterint. Patre nanque mortuo maior Aristobulus translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis ac tribus mēsis, postquam populus in eam terrā deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem vero à se secundum Antigonū (nanq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos custodiæ tradidit. Matrēque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque crudelitatis processit, vt vinctam fame necaret. Horum autē facinorū pœnas Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quēmq; regni participem habebat. nam & hunc interemit, adductus criminationibus per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipēderet, & pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus rediisset, festis diebus, quos tabernaculis positis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tēpore vt aduersa valetudo Aristobulum corripere. Antigonus verò circa festorū solenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quammaxime petiuit, plūsque in honorem fratris ascendit ornatus. Tūmq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armorum pompam, & Antigoni arrogātiā priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quòdque maxima caterua stipatus, vt illum interficeret eò venisset: nec enim perpeti honorē solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus tamen credidit Aristobulus, ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciēs, & vt incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari antē, post autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, præcepit, si cum armis adiret. necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, vt inermis veniret. ad hæc regina satis callidū cum insidiatoribus consilium capit. nanque his qui ad eum missi fuerant persuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicāt verò Antigono, quòd frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatūque bellicū fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit libenter eum videret armatū. His auditis, Antigonus (ne quid enim male suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostentatum se veniens, properabat. Sed vbi ad obscurū transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certūque documentum præbuit, omnē beneuolentiam, iūsque naturæ calumniis cedere, nullāque optimarum affectionum tantū valere, vt inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autē etiam Iudam quis non rectē miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinādo abetrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderāt exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Papē, nunc mihi pulchrū est mori, quando ante me veritas interiit, mearūmq; prædictionum aliquod mēdacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autē neci eius apud Stratonis pyrgum fatus

fuerat destinatus. & ille quidem sexcētorum abhinc stadiorū interuallo distat. Horæ verò diei sunt quatuor: sed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto vultu & mente sollicita secum multa reputabat. & paulo post interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellerit. At verò Aristobulo confestim sceleris pœnitundine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate visceribus lacertatis subito sanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è seruulis eius ministerio destinatus foras efferens, prouidentia numinis etrauit: & vbi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit. Ululatu autē eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinē illic libasset, clamor ad aures regis peruenit, causamque requirebat: & cū eam prodere nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. ad extremum verò minitanti, vimque adhibenti, verū quod erat indicauerunt: atq; ille cū lachrymis opplesset oculos, quantumque poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certē non erat, vt maximū Dei lumen facta mea nefaria laterēt. nam citò me vltix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quam diu ō corpus improbū fratri matrīque damnatam animā detinebis? quam diu paulatim illis libabo sanguinē meum? simul totum accipiant: neq; iam meorum viscerum inferias fortuna derideat. His dictis ilico moritur, cū non plus anno regnasset. Vxor verò fratrem eius vinculis dissolutis regem constituit Alexandrum, qui 20 ætate maior erat, & modestia præstare videbatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterū regnum appetentē occidit: alterum autē priuata vita contentū ablati rebus secum habebat. Prælium etiā cum Ptolemæo cognomēto Lathyro committit: qui oppidum Asochin ceperat, & multos quidem peremit hostium, sed victoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea verò quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omniū maximū quæ trans Iordanē sita erant, vbi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repentē superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumque ferè decem millia interficit. Verū Alexander receptis post cladē viribus, aggressus maritimas regiones Raphiam 30 capit, & Gazam, itēq; Anthedonē, quæ postea ab rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitatur in eum festo die populus Iudæorū. Nam plerumq; epulæ seditiones accendunt. nec videbatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autē supra octo milibus ex turba rebellium, Arabiæ bellū intulit. Ibique Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributūque his imposito, ad Amathunta regressus est. Cūq; Theodorum metus eius secundis successibus perculisset, castellum sine præsidio repertū funditus eruit. mox autē congressus cum Oboda rege Arabum qui locū fraudi opportunū in Galaadenſi regione occupauerat, captus insidus totum amisit exercitū in vallem altissimā compulsum, atq; obtritū multitudine camelorū. Ipse vero elapsus in Hierosolymā, olim sibi gentē infensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiā tunc superior, crebrisq; præliis non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen victoriis lætabatur, quoniam regni sui vires cōsumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiā conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūq; varietatē intantū oderant, vt percontanti, quoniam pacto eos sedare posset: dicerēt, si moreretur. nam vix etiā mortuo daturus veniā, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiā Demetrii auxiliū, cui cognomen Acæro, accersuerūt. qui cū his maiorum præmiorum spe facile paruisset, venissetq; cū exercitu, miscetur auxiliis eius Iudæi circa Sichimā. Vtroq; tamen Ale 50 xander mille quidem equitibus, sex autē peditum mercenariorum millibus excepit, cū haberet rex Iudæis quoq; prope ad decē millia bene sibi cupientiū, aduersæ autem partis essent equitū tria millia, peditūq; millia quadraginta. Et priuquam veniretur ad manus, intercedentibus nunciis & præconibus, reges transfugia tentabāt: Demetrius

*Ant. lib. 13.
cap. 19.*

*Ant. lib. 13.
cap. 20.*

Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neque fidem Græci contemnerent, armis iam quo minus decernebant. Superatque prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euctus autem pugnae præter spem cedit utrique. nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanerunt: & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio sufficere ratus, omnem verò gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. non tamē reliqua multitudo ob abcessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis cæteros in Bemeselim ciuitatem cōpulit, eaque subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verūm immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit, atque hæc potās, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cū eiusmodi factis tandem ægræque regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

20 *De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Cap. II II.*

VERSUS autem fit ei turbaturū initium Antiochus, qui etiam Dionysus dictus est, Demetrii quidē frater, sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timēs qui Arabas parato bello pulsaret, totū quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spaciū, fossa altissima diremit. ante fossam verò murū ædificauit excelsum, turresque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochū arcere valuit. Exustis enim turribus fossisque repletis, cum suis copiis transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum a quo prohibitus est vlciſci, protinus contendit in Arabas. Horū autē rex in loca suæ nationi cōmodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autē numerū decē millium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autē prælio commisso, quā diu quidē supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidaret. Vbi verò procubuit (succurrendo enim victis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum cū in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire cōtiguit, præter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretā sibi sociant: Syriæque cædes regē cōstituunt. qui bello illato Iudææ, postquam pugna vicit Alexandrum, pacatione discessit. Alexander autē Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciā, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugū mittit. Ad hæc autē capto Gamala castello validissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæā regreditur, expleto in militia triennio: lætusque a gentilibus ob res prosperè gestas excipitur. Belli autē requiē secutum est morbi principiū. Et quoniā quartano febriū recursu fatigabatur, depulsum iri valetudinē credens, si rursus animū negotiis occupasset, intēpestiuæ militiæ sese dedit: & ultra vires corpus laboribus vexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ cōiugi suæ reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obediētes fore non dubitās: quod longe ab eius crudelitate discrepās, & iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neque spes eum fecellit. Nanque opinione pietatis obtinuit muliercula principatū. Quippe quæ morē gentis patriū probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cū autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximū Hyrcanū, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea legnior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā videretur, regē cōstituit: minorē autē Aristobulū, priuatū viuere maluit, quod feruētioris esset ingenij. Iungit autē se eiusdē

mulieris dominationi quædam Iudæorū factio, Pharisei: qui præter alios pietatē colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eam causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autē paulatim fœminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itēmq; vinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regiis commodis fruerentur, expensas verò ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augēdis copiis semper intenta, duplicē cōflauit exercitum: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò statum suæ gētis roborauit, sed etiā metuendam se reddidit externæ potentiz. Imperabat autē aliis, verum Phariseis ipsa vltro parebat. Denique Diogenē quēdam insignē virum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut oīgenti (quos suprà memorauī) regis iussu tollerentur in crucē. nihilominus autē Alexādra suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cūmq; his nimia superstitione nihil abnuendū putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobulū confugeret. atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatē parceret, ciuitate autē pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidē data sibi copia per regionē dispersi sunt. Alexandra vero in Damascū misso exercitu, quoniā Ptolemæus sine intermissione ciuitatē premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autē Armeniorum Tigranē, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatrá circumsedebatur, pactationibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarū turbarū metus, ingressō in Armeniā Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis quos multos habebat, omnesque pro ætatis fauore fidissimos, vniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit cōductis auxiliis regē se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, coniugē Aristobuli cum filiis includit apud castellū quod à Septentrione fano adiacēs, Baris antea vocabatur ut diximus, postea verò Antonia cognominata est, imperāte Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine Sebeste & Agrippias aliæ ciuitates appellatz sunt. Antē tamē Alexandra moritur, quā in Aristobulū fratris eius Hyrcani contumelias vindicaret: quē deiici regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidē omniū sit Hyrcanus, cui regnū etiam viua cōmiserat. Verum Aristobulus viribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta rerū summa conflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit in castellū Antoniā: ibiq; salutis obīdes nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, coniunx Aristobuli cum filiis) priusquā grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiā rediit, ut regnū quidē Aristobulus haberet, ipse verò cederet, quasi frater regis aliis honoribus cōrētus. Hoc modo in fano recōciliati, cū in cōspectu circūstantis populi benignissime alter alterū cōplexus esset, domus permutat: & Aristobulus quidē discedit in regiā, Hyrcanus autē in Aristobuli domū.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.

Cap. V.

40

*Ant. li. 14.
cap. 2. 3. 4.*

ETVS verò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrū iamdudū Aristobulo inuisum. Erat autē genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanū ut ad Aretam regē Arabiæ cōfugeret, eiūsq; auxilio regnū repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multū obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicās. Simulq; admonerat quòd eum deceret regno clarissimo præsidētē, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanū autē iniuriā pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatōque cursū in oppidū quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquā Hyrcanum in manū regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxiliū præberet, quo in regnū deduceretur, effecit. Erant autē peditū equitūmq; millia L. quibus nequaquā restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus aduersis

aduersis horum temporibus imminens soluiſſet obſidionem. nanque is ex Armenia quidem in Syriam miſſus erat à Pompeio Magno qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed ubi Damalcum venit, recēs à Metello & Lollio captam reperit: his inde ſubmotis, cognitōque in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæſtū cucurrit. Denique mox ut fines ingreſſus eſt, Iudæorum legati ad eum veniunt à ſatribus, vtriſque ut ſibi potius adiumento eſſent orantibus. Sed trecentis talētis quæ Ariſtobulus ei miſerat, iuſtitia poſthabita eſt. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanū & Arabes legatos miſit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percuſus, & Scaurus Damalcum re-

10 dit. Ariſtobulus autē quod captus non eſſet, ſatis ſibi eſſe non credidit: ſed omnibus quas haberet copiis collectis, perſequebatur hoſtes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio cōmiſſo, ſupra ſex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus verò & Antipater Arabum priuati auxilio, ſpem in aduerſarios tranſtulerunt. & cū Pompeius Syriā ingreſſus Damalcū perueniſſet, ad ipſum confugiunt, multisque muneribus ei datis, eadem illa quibus ad Aretam uſi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Ariſtobuli violentia damnata, regno Hyrcanum reſtitueret, cui tam etate quàm moribus deberetur. ſed nec Ariſtobulus ſibi de-

20 fuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantū potuit ornatus cultu regio: *Ant. li. 16. cap. 6. 7.* deinde offeſus obſequiis, neque ferendum exiſtimans abiectius quàm regē deceret utilitati ſeruire, à Dioſpoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiſque ſociis hoc precantibus, Ariſtobulum petit, & Romano ſimul exercitu & Syrorum inſtrūctus auxiliis. Cū vero Pellam & Scythopolim prætergreſſus Coreas veniſſet, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca ſubeuntibus, cognito Ariſtobulum in Alexandriū confugiſſe (caſtellum eſt magnifice ſtrūctū, in monte præcelſo ſitum) mittit per quos eum iuberet inde deſcendere. Ille autē decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quàm parere. ſed populū videbat horreſcere: & amici monebant ut Romanam vim cogitaret, quam ſuſtinere non poſſet. Itaque horum conſiliis obediens, deſcendit ad Pompeium: quodque iuſte regnaret, multis pro ſe dictis in caſtellum redit. & cū iterum deſcendiſſet prouocatus à fra-

30 tre, ac de ſuo iure cum eo diſcepraſſet, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter ſpem timorēque medius: & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium ut ſibi cuncta permitteret, ad montem verò reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. quia tamen caſtellis eum Pompeio cedere placebat, hiſque præpoſitos monere literis ut decederēt, quibus præceperat ut non niſi manu ſua ſcriptis epistoſis obtemperarēt: iuſſa quidem facit: ſed in Hieroſolymam cum indignatione diſceſſit: belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autē, nec enim tempus apparatui dandum putauit, ſtatim eum inſequitur. multū quippe alacritati eiſ addiderat, circa Hierichuntē Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguiſſima Iudææ regio & palmarum plurimū ac baſamū nutrit: cuius incifo lapidibus acu-

40 tis robore ſtillantem lachrymā ex vulneribus colligunt. Cūque illic pernoctafſet, mane in Hieroſolymā properabat. Itaque hoc eiſ impetu perterritus Ariſtobulus, ſupplex occurrit, pecuniāque pollicitus, quodq; ſemetipſum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat ſæuientem. Nec tamē quicquam eorum quæ promiſit effectum eſt. Gabinium enim qui ad ſuſcipiendam pecuniā miſſus fuerat, ne in oppidum quidem Ariſtobuli ſocij receperūt. His commotus Pompeius, Ariſtobulum in

50 cuſtodiam collocat: ad ciuitatē vero proſectus, explorabat qua ex parte facilior eſſet acceſſus. nam & murorum eiſ firmitatē oppugnari poſſe facile nō videbat: vallēmq; pro mœnibus horribilem, tanūque illic cernebat proximum, adeò tutiſſima munitione circumdatum, ut etiā ſi ciuitas caperetur, ſecundum eſſet hoſtibus in eo refugium. Hoc autē diu quid faceret hæſitante, ſeditio intra ciuitatem orta eſt: Ariſtobuli quidem ſociis bellum geri potius regēque liberari dignum eſſe conſentibus: qui verò cum Hyrcano ſentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autē hos plures faciebat, Romanorū conſtantiam reputantes. Denique victa pars Ariſtobuli conceſſit in templū: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abſciſſo, ut ad vltimū uſque reſiſteret,

Ant. li. 14. cap. 7. 8.
inſtrueb

instruebatur. Cū autē alij Romanos recepissent in ciuitatem, hīsque domū regiam tradidissent, adhuc obtinēda Pompeius vnum ē ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isque præsidiis in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacē persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiūsq; amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse verò ad partes septentrionales fossamque vallemque replebat omni genere materiæ per milites cōportato, cū per se opus esset difficilimū, propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent, mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare¹⁰ præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellēbātur, cū diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstātes, vim repugnantium sustinerent. Verumtamē Romanis tunc plurimū defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantia & in aliis admiratus est: & præcipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela versantes intermiserunt. sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemque Dei cultū diligentissime celebrarunt, nec vel in ipso excidio cū ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense igitur obsidionis tertio vix vna turte deiecta, in sanum irru-²⁰ ptum est. Primus autem murū transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis cohortibus. & circumsepto vndique sano, alios aliò confugientes vel etiā paulisper repugnantes interficiūt. Vbi plurimi sacerdotū, quanquam hostes strictis gladiis irruentes videbāt, intrepidi tamē in peragendis rebus diuinis perseverabāt: & in ipso libandi templūq; adolendi ministerio mactabantur, saluti quoque præferentes religionis obsequiū. Multos autē sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi sese in rupes præcipitabāt. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succēsis, pariter conflagrabant. Itaq; Iudæorū quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorum verò per paucis: sed plures sauciati sunt. Nihil autē grauius in illa clade Iudæorum genti vi-³⁰ sum, quàm sanctū illud arcanū, neque cuiquā prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vnā cum suis comitibus in templū ingressus, vbi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & mensis in quibus libare atq; adolere moris est, & vascula ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmētorū molē, sacræq; pecuniæ ad duo millia talentorū. Nec tamē vel hæc vel aliud quicquā de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidiū purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autē Hyrcanū pontificem declarauit: quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonū decuit, beneuolentia potius quàm timore plebē sibi concii-⁴⁰ liauit. Inter captiuos etiā comprehensus Aristobuli focer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. Faustum verò & qui vnā fortiter operam nauauerant, præclaris præmiis donat: & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiā quas in Cœlesyria cœperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parere iussit: propriisque tantū finibus circumclusit. Instaurauit autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiā Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, & Samariam, & Marisam: itēq; Azotum, & Iamniam, & Arethusam: nec non & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Doram, & quæ pridem Stratonis pyrgus vocabatur, post autem ab He-⁵⁰ rode rege clarissimis ædificiis trāsformata, Cæsarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumque administratione ad Ægypti vsque fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuū ducens Aristob

Aristobulum cum familia. Erant autem filiarum duæ, totidemque filij: quorum vnus Alexander ex itinere fugit, minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Cap. V I.

INTEREA Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidē regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autem circum erant, omnia vastabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui necessaria suppeditabat. quem velut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, vt cccc. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamque depopulabatur. quem quidem maturè debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus, qui Scauro successerat, quum in aliis fortem se præbuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille imperum veritus, & amplio rem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est, Alexandrium & Hyrcanium, & Machærunta non longe ab Arabiarum montibus, muniebat. Igitur Gabinius cum parte copiarum præmissis M. Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, alique Iudæorum multitudo, quorum Malichius & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinius. Alexander autem, quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amissisque sex millibus, quorum tria viua capta sunt, tria verò prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem ubi Alexandrii castellum venit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum venia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper & ubique vir fortis apparuisset, tamen nunc etiam suum vicit exemplum. Gabinius autem relictis, qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliarumque multarum, lætis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, vehemētius vrgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi parerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fieret. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequiis, viro suo cæterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto, ei que fani cura mandata, cæteris reip. partibus optimates præfecit: omnemque Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio, vt apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem vnius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, vt turbatum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliu ducem contra se cum exercitu misit, in Machærunta cōcedit: vulgumque imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector cum mille viris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, caesa sunt virorum v m. propè verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæterique mille cum

R Aristob

Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima vespere tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio, qui Romæ secum fuerat victus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit, filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spondidisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia, quæ militiæ necessitas exigebat. nam & pecuniis & armis eum & frumento Antipater¹⁰ & auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit: alia verò Syria discessu Gabinij commota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburiū congressi, decem millia sternuntur: cæteram verò multitudinem fuga dispergit. Et Gabinus ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater voluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: eosque militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem verò transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisque Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis scæmina nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phasaelum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitii familiaritatemque conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociavit: eiusque fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum suscepit. Cassius autem compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem. Cap. VII.

*Ant. li. 14.
cap. 14.*

*Ant. li. 14.
cap. 15.*

CÆSAR autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romæque potitus, solutum vinculis Aristobulum cum duabus⁴⁰ cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillimè & cuncta Iudææ proxima per illum subiici posse ratus, verum & spem Cæsaris, & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione eius pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusque sorores ad⁵⁰ducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio sibi copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem Pompeio mortuo in clientelam Cæsaris se contulit, & quia Mithrid

Mithridates Pergamēnus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: verū & ipse armata Iudæorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syrię quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, *Ant. li. 14. cap. 16.* & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates audis propter Antipatrum copius, Pelusium proficiscitur. Et quia trāsire vetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater verò in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: vltcrius autem
 10 eos progredi non sinebant Iudæi Ægyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modò ne obstarent, verumetiam, vt victui necessaria præberent militi, persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroque sese traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptiis, in loco cui nomen est Iudæorum Castra: eumque in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamque diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret perdidit. Præter spem verò seruatus ex prælio, vacuus in-
 20 uidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus est, multaque perpeffus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Pòst autem quādo rebus in Ægypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando, amicissimèque tractando, dignum æmulatione reddidit: eiisdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusatione Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

Cap. VIII.

30 **E**ODEM verò tempore Antigonus quoq; Aristobuli filius cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionē felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionē, nullumque inuidiæ dolum admiscere miseris, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, veluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisque gentem iniuriis afficerent, dummodo satiantur: quòdque in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnerum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, verbis nō esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius,
 40 & fugitiui Romanorum, nouarumque rerum studium votumque seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, bonique aliquid adipisci tenter: quem hoc solum oportere contentum esse quòd viueret. Nāque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed, vt in eos, qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit: Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi, qui daret, Iudææ procurator declaratus est. & præter hoc impetrauit, vt subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos in Capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater verò vbi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniāque lustrando, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat: vnumquemque admonēs, quòd si cum Hyrcano sentirent, in otio atque opulentia victuri essent, fortunisque suis & communi pace potituri: sin spe vana
 50

Ant. li. 14. cap. 16.

ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum verò tyrannum pro rege, itémq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neque tam efficacem quàm regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phasaelum quidem natu maximum filiorum suorum militibus præpositum, Hierosolymæ eiúsque territorio præfecit: Herodem verò ætate posteriorem, nimisque adolescentem, Galilææ destinat, similia curaturum: qui cùm natura strenuus esset, citò materiam vbi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumque latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliósque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, vt per vi-
cos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti est cognitus. Quin & Phasaelus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis, aut beneuolus Hyrcano fuit. Verùm fieri non potest, vt liu-
rem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacitè sua sponte mordebarur adolescentium gloria, maximèque rebus ab Herode gestis, & crebris nunciis laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solèt, quibúsque Antipatri eiúsque filiorum probitas offiebat, instigabatur: dicentibus quòd Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo cõtentus & hac potestate vacuo regis nomine sederet. Et quàm diu sic errabit, vt in se reges producat? Nec enim eos vel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi regi quàm patriis legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quòd ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidiis, ad regem proficiscitur. Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem, qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuò fuisset accitus. Rursumque ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem
abiisse, & vt se contra ipsum strueret, properasse. Hæc autem rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentio-
rem inimicum videbat. Cùm verò à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itémque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, cõflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes, vt & ipse vindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quòd in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti verò esset ingratus. Quòd si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum rege cõgressurus esset domestica consuetudine iuncto,
& de

& de se bene merito : sꝑuo autem nunquam, nisi quòd maleuolorum consiliis impulsus, vmbra ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui sꝑeratis putauerat posse sufficere, suásque vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumque domesticum oritur : quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiúsque militem occupauerat. Alij verò Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti quàm superstitis Cæsaris causa, quòd ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cùm autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti venit Marcus.

10 *De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi. Cap. I X.*

ODEM tempore magnum bellum inter Romanos conflat, dolo Cassij *Ant. li. 14.* & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemque menses *cap. 20.* tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria sꝑe quisque ducebatur ad id quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupa-

turus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcū & dissidētes cohortes Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse verò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionū. Cùm autem Iudæos quoq;
20 septingenta talenta iussisset cōferre, minas eius veritus Antipater, filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogēdæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò necessitas vrgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorē promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, propterea que inter eximios amicos numerabatur. At verò ceteros tarditatis arguēs Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quòd remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequāquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculum
30 moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & vires eius & calliditatem metuens, flumen transit Iordanem, ad vlciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phasaelum apud Hierosolymam præsidiis appositū, & Herodem, qui custodiam curabat armorū multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit, vt ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichū statuerat occidere, quòd nouis rebus studuisset. Cæsare verò adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflat, quòd magnum momētum, vbi vsus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ pro-
40 curatorem præficiunt, equitum illi manu peditūque attributa: si autem bellū desuisset, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, vt Antipatro & sꝑes & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horū enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculū dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, vir & aliàs strenuus rebúsque administrandis idoneus, & qui regnum recuperatū conseruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionē veneni populū, negando placabat: simulque, vt validior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Neo enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phasaeli fratris consilio, qui eum palam minimè persequendum
50 esse dicebat, ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebravit exequias. Cōuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perque dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis ac comitatibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metū Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat in-

digenis festum pure castęque celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui pręceperat, causęque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraque ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque nō modō, vt mortem patris vlcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus pręerat, vt in causā iusta Herodi opem ferrēt, occulte pręcepit. Et quoniam capta Laodicia, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum munibus & coronis, ipse quidem hoc vltioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudęam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, vt etiam maiora cogitaret: nam & Iudęorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoque Hyrcano facillime regnaturū. Sed profecto irridebat eius septem fatale decretum. Etenim quō intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cōnā vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, vt tribunis prędiceret ad insidias egredi: atque illi pręceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armati gladiis occurrunt, ibique circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim cōcidit stupore dissolutus: vixque anima recepta, Herodem percontabatur quis Malichum occidisset. Et cum ē tribunis vnus respōdisset, Cassij pręceptum: planē, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui ambo-
rum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quōd timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

De Herode accusato & vindicato.

Cap. X.

*Ant. li. 14.
cap. 20.*

*Ant. li. 14.
cap. 21.*

POST QUAM verō Cassius excessit ē Syria, iterū Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phasaelum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiēs auxilio foret, morbo impēdiebatur. Interea Phasaelus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: prōbrumq; ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremque Malichi castellā occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamē ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox, vt conualuit, & alia recepit, & illud ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilęa pepulit: tria enim castella possederat. Tyriisque quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, vnā & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem ā Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syrię tyrannos pręfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigoni Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta verō socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudęę commisso pręlio, victoriā⁴⁰ posuit: fugatōque Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestę rei omnibus carus, vt etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem non ignobilem, quę Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea suscepit filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariamnen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed vbi Cassio circa Philippos interfecto, Cęsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab aliis ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudęorum optimates accusatum veniunt Phasaelum & Herodem: quōd illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quę Herodes, qui pręsto erat magnā pecunia placatum sic Antonium affecit, vt ne verbum quidem inimicorum eius pateretur audire. Et tunc quidem ita digressi sunt. Quum autem denuo Iudęorum primates centum viri, Antiochię proximam Daphnen ad Antonium venissent, amorī Cleopatrę iam seruicem, delecti ā cęteris, qui eloquentia &
dignit

dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondēbat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quānam essent regēdis rebus aptissimi. Cūque is Herodem, eiusque fratres aliis prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimēque ab Antipatro susceptus, eo tempore quo in Iudæā cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum
 10 Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorū directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoque ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad litus cū Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit, multos etiam vulnerauit. quorum & faucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est: Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in vinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Indeos & fugā Herodis ac fortuna. Cap. XI.

20 **B**ARZAPHARNE autem Parthorū satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talēta pollicitus, & mulieres quingētas, ei persuadet ut Antigonom in regnū inducerent, Hyrcanūque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem itinere mediterraneo iussit irrumperē. Sed maritimorū Tyrij Pacorum excluderunt, cū Ptolemaidenſes eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominē suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium cōsiliū, & ubi vsus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom con-
 30 fluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phasaëlo, forti acie in foro configunt. Ibique hostes infugā, versos pars Herodis in sanum concludit: custodēsque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq̃ dies singulos inuicem sese per insidias incurſantibus, assidue cædes erant. Instante verò die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaq̃ ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq̃ armata. Et Phasaëlus quidem muros, He-
 40 rodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasisque de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugā vertit, & hos in ciuitatem, alios in sanum, alios in extremū vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phasaëlus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthūm recepit, prætextu quidem componēdæ seditionis venientem, re autem vera ut adiuvaret Antigonū. Denique Phasaëlum dolo perpulit, ut ad Barzapharnē legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut infidiatorem occideret, ne se eius fallaciis dederet, admonente: natura enim Barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros
 50 vocant, cum cæteris Phasaëlum proſequēbatur. Sed ubi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt: satrapam verò conueniunt satis callide & officiis amicitie dolos regētem. Deniq̃ postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimū quendam locum deducti, cui nomen est

Ecdippon, fraudem intelligit. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberet, inter quingentas Parthis deuouisset: quodque sibi semper à Barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præcius quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non verba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phasaelus Hyrcanum deferere non sustinuit. quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidiis appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iuræque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phasaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriâ simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodē capere moliebatur: cumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi mādātum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidiis, sed quæ Phasaelus gessisset, his contineri. Iam dudum autē ab aliis audierat Herodes, fratrem suum Phasaelū esse correptū: & Hyrcani filia²⁰ Mariamne prudentissima scēminarū, multis eum precibus ne prodiret orabat: ne se crederet manifestis iam conatibus Barbarorū. Adhuc autē Pacoro cum sociis deliberāte, quoniam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posse ut tantæ sapientiæ vir ex aperto circumueneretur, nocte Herodes cum propinquis sibi ad Idumzā ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequiebantur. Et ille matrē quidem fratresque suos, desponsatāque puellam cum matre, minimoque fratre prætereundum iter iussit. ipse autē caute cum famulis suis Barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiorē autē in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes³⁰ victoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locū in memoriā præclari facinoris ædificatū, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimā condidit, ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea verò quā Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamque sequentiū diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milliū multitudo. Itaque paruit Herodes eius cōsilio, & impares quidem necessitati per Idumzā dimisit cum viatico, lectissimos autem maximēque necessarios tenuit, atque ita in castellū receptus est. Deinde ostingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itēque comœatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petrā ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam⁴⁰ in prædam versi, in fugientiū domos ac regiā irruebant, solis Hyrcani pecuniis abstinētes: quæ trecenta talenta superabant, aliorū verò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem Barbarorū perfidiā suspicans, quicquid in opibus pretiosum in Idumzā multo antè comportauerat: eiusque sociorū itidem quisque fecerat. Verumtamen postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Marisā quoque ciuitate vastata: nec solum Antigoni regem constituerent, verumetiā Phasaelum & Hyrcanū victos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus trūcat, ut ne solutus quidem mutatis rebus ynquā pōtificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phasaeli verò virtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiā, nec manus⁵⁰ liberarū haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, viriliter moritur: dignum antea vita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit,

uerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autē verius sit, præclarū habet initium. Deniq; aiunt eum prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliereula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorū reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autē quanquam mulieribus caruerint, quas maximē cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā compositis, victum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo festinabat: vt pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phasaelo sperabat avaritiam Barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoq; liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phasaelo mortuo nequicquam fratrē diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum præmissis qui hoc admonerent, quamprimū reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero causa fuit, quod vicem Antipatro debitor negare proposuerat, neque pro beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ vero suasores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erāt autē circa eum potentissimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehēdit, vnde amicissimos existimabat, eaque respōdit nunciis, quæ dolor imperauit, Ægyptū versus recedit. & prima quidē vespera in quodam agreste sanū, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. acceptoque tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat ulterius. Itaque Arabem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatēque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum ad ea quæ parabat, existimante.

30 Posthabitis autem reginæ precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quò minus nauigaret Romā, extimuit. Circa Pamphylia vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehemēter bello Cassij vexatā, saluus euadit. Amicorū autem suorū, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisiū, atq; inde cōtinuo Romā profectus, familiaritatis paternæ gratiā primū cōuenit Antoniū: eiq; tam suas quā totius generis clades exponit: quodque affinis suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis ad eū hyemē supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidē iun-

Ant. li. 14. cap. 13.

40 tæ cum Antipatro dexteræ, tum verò ipsius qui aderat cōtēplatione virtutis, etiā tūc eum regē cōstituere proposuit Iudæorū, quem ipse tetrarchā antea fecerat. Non minus autem quā fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarē quidem habebat multo quā ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Verumtamen & senatum conuocabat, vbi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanū fidem prosequabantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verumetiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorū suffragio regnum curauisset accipere. His autē commoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo vtile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretūque senatus in Capitolio reposituri. Primo autē die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones. Cap. XII.

*Ant. li. 14.
cap. 23.*

ODEM verò tēpore Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat. alijs quidem victui necessariis abundantes, aquæ autē inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducētis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito quòd eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumque reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium cōtigisset effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi causā non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidiis neci darent: non tamē illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoq; interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, 10 prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem ut Iosepho & qui vnā obsidebantur, ferret auxilium: re autem vera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cū non longe ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit, Silonem verò cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem sperans iterū Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deueniens Herodes, non parua manu 20 coacta externorum atque gentilium, per Galilæam aduersus Antigonū properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Gellius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autē Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem verò Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copię, nam præter paucos omnis ei Galilæa consensit, & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affines suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quòd hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret Hierosolymā, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quòd eum persecutio præmeret Iudæorum. Hos autē Herodes parvæ manus excursionem perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam 30 festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusque beneficiis debita vicissitudo: plurimos tamē spes, ut à rege certissimo. Iamque validissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediabat, loca insidiis opportuna præoccupans, unde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerūt, virium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occiduam regionem oppidi, custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs vero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse: pœnāsque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam 40 offensarum obliuionem daturum. Deinde cū allocutionibus contrariis pars Antigoni obstaret, quò minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorū defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessariis acclamerent, pecuniāque alimētis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono antè prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autē non solum duces qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi plurimi essent conueniendo, rogabat ne se 50 destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio & senatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiā commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret. simulq; prospiciens, ne vel in posterum ministrare desineret, accolæ Samariæ per epistolas admo-
nebat

nebat (nam ciuitas eius se clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum, & pecora in Hierichunta deferret. Hoc vbi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atq; insidiis opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, siqui exportaret victui necessaria speculantes. Non tamen Herodes otiosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiã mercede cõducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit : & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina.

10 & hos quidem captos dimisit : Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est : Romanumque militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, vt exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabãt. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum aliis quos ex Massada liberauerat affinibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata vt cætera

20 Galilææ subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, profiscitur. Cumque Se- *Ant. li. 14.*
phorim, licet vehemētissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custo- *cap. 24.*
-dibus eius ante aggressionem fuga dilapsis : ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis degentes direxit animũ : qui pleraq; illius regionis incurfantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autẽ tribus peditum cohortibus, vnãque ala equitum in vicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris filii, & ferocitate latronis. Deinde prælio cõmisso, dextro ipsorum cornu, sinistrũ Herodis in fugam pellitur. Ille autẽ de suo dextro circumgressus,

30 velociter subuenit, & suos quidem à fuga retrahit : irruendo autem in hostes impetũ persequentiũ refrenabat, donec à fronte pugnãtes violentiæ concesserũt : qui tamen eos vsq; ad Iordanẽ cædendo persequabatur : & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt : & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causã diutius ibi remorandum fuit. Quamobrẽ primum laboris fructũ militibus rependebat, centũ quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo : eorumq; ducibus multiplicatam summã ad hyberna mittẽdo. Phæroræ autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consuleret, muroq; castellum Alexandriũ cingeret : quæ ab illo curata sunt. Interea circũ Athenas versabatur Antonius. Ventidius autẽ ad bellum cõtra Parthos Silonem atq; Herodẽ accersit : man-

40 dato eis per epistolas, vt Iudææ statum antè componerent. Sed Herodes, libenter ad *Ant. li. 14.*
Ventidiũ Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitãtes mouet exer- *cap. 25.*
citum. Istæ autẽ speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ, transuersosque tantũ ac perangustos ascensus habebant : saxumque ab earum fronte vsq; ad fauces altissimas pertingebat, rectũ vallibus imminẽs, vt aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autẽ placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valētissimus quisq; demissus arculis, exponebatur in ostia speluncarum. Hique cum familiis eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare vellet Herodes, vt ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius se quisquam ei tradidit : sed & quos

50 vis coëgerat, multi mortẽ captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo : Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur : & vt filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis
cuius

eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animū Herodi exprobrauit. & post filios occidit uxorem: deiectisque desuper mortuis, postremò semetipsum præcipientem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantū ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcetos verò equites in Antigonom ducens. Tūcque propter eius abscessum nacti licetiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinatē interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugiētes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autē castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam verò Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduersus Antigonom mittit Herodi. eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos missus fuerat, negligēdum putabat, cum præsertim plura daret Herodes. in proditione quidem ei non paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratū perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem arcebat à mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quòd res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec vel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis omnibus abutebatur. Hæc cum ægrè ferret Herodes in Machæram quidem vindicare voluit, tanquā in hostē: iracundiam verò repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatē. Ille autem delicta sua reputans, velociter regem consequitur: utq; in gratiam secū redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstrandæ virtutis, & ut magis magisque placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaque prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus verò tradere Samosatā cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. Cap. XIII.

*Ant. li. 14.
cap. 25.*

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mādatis huiusmodi, ut nihil ante reditū suum aduersus Antigonū moueret, quia non firmum esset auxiliū Machære, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorū, Hierichūta cum quinque cohortibus à Machæra secū missis petit, ut maturo messium tēpore frumen ta diripiat. Incursum autē hostiū per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnā viri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites percunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erāt, nec veteranorū quenquā permixtū habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autē victoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoq; Iosephum verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorū, etiam caput eius abscidit, quamuis l. talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. tanta verò nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis studiosos lacu submergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Girha. nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatæ Antonius, & præposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonom adiuuaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæā præmissis, quarū Herodes vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi autē degenti prope Daphnem Antiochiz,

chiz, mortem fratris somnia manifesta significant. Cúmque turbatus profiluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra vires iter accelerans. & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, vnamque his iungit Romanorum cohortem. cum quibus nõ expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum nocte desererent. Iamque per Hierichunta properans ibat, vt quàm primum interfectores fratris sui posset vlcisci, vbi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quòd Deo carus esset adeptus est. nam cū multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis præfagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet: hostiumque sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina: & manū quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autē ac telis eos, dūmodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se nõ solum audacia suorum, sed etiā multitudine superiorē videri cupiens, Pappum quēdam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariā mittit, quibus quidem Machæra erat præmiū victoriæ. Herodes verò terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosque habitatorū millia consumit. exustisque domibus, ad exercitum redit, circa vicū, qui appellatur Cana tendentē. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex aliis regionibus accedebat: cū hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carētes, mutationis cupiditas impellebat. hoc autem congregari festināte, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidam paulisper restiterunt. Herodes autē fraternæ cædis recordatione periculosius dimicās, dummodo eius vlcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. deinde semper integros aggrediēdo, vniuersos in fugam vertit. erat enim plurima occumbentium strages. cū alij quidē in vicum vnde venerant compellerentur. nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. postremo ruēs inter fugiētes hostes in vicum irrupit: cū omnes domus armatis essent refertæ, plenāque propugnatorū desuper recta: & quoniā foris deprehensos facillime superabat, disturbādo ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos tectis, multos simul necabat. si quis autē subterfugisset ruinā eum gladiis armati milites excipiebāt, tantāque cadauerum per omnes vias multitudo coaceruata est, vt etiā victoribus ipsis transitus obstrueretur. hanc plagam hostes adeo nõ tulerunt, vt confluentium turba, conspectis, qui in vico perissent, fuga discederent. statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus, obstitit, qui ciuitatē iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cū lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatū ibat. Siquidē vnus tantum puer eum sequebatur. Et prius quàm in balneum perueniret, obuio ei quidā ex hostibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiā tum metu ac latitantes, vt regē viderunt, illum quidē stupore debilitati ac tremētes, cū inermis esset prætereunt: exitus verò quā fugerent cursu petebant. Itaque cū alius casu, qui eos deprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autē die Pappum quidē, Antigoni militum ducem, abscisso capite obrūcat: idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nāque Pappus erat qui Iosephū interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetiit: murisque admoto milite (annus autē tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā faci-

*Ant. li. 14.
cap. 12.*

lior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisque diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet, relictis autem, qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, succisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copiis: eique Sosius cum magna manu equitum peditumque sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicem iter fecit, vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda propè à Septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius verò Antonio, à quo milites quibus præerat, sciret missos Herodi auxilio. Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaque veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam verò alimentorum longinquis transuersionibus adiuuari disposuit, ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muti aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam vsque ad vltimum repugnare decreuerant. denique tanto exercitu circumfidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis verò manu Iudaica summo intēta studio, ne quis penitus ex aduersariis euaderet. Maestabantur autem quamplurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat, aut senectutis, aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret, vt parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti furētes, omnem persequiebantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentē fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque ramen etiam custodia liberum dimisit, vt foeminam. Itaque ille quidem victus asseruabatur. Herodes autem cum iam hostes vicisset, vt externa quoque auxilia com-
pesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorē, quam si victus fuisset, existimās sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecuniis oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, vile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, vt pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquiis, promissa compleuit. Nam & militum quenque liberaliter, & pro merito, duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, vt nemo egens pecuniis abiret. Post hæc Sosius aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio victum Antigonom ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum vsque ad vltimum diem, ignauia digna securis excep-
pit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos,

*Ant. lib. 15.
cap. 1.*

diosos, quo magis beneuolos, sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. & quum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatraz amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam seuitia persecuta est, vt neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, vt eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea verò quàm in Iudæos atque Arabes vsque extendit auaritiā, vt reges eorum Herodes & Malichus interirēt, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonē cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem vsque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium vsque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat. captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terremotu.

Cap. XIIII.

ONCITATO autem bello Actiaco, Herodes quidē cum Antonio proficisci paratus erat, & aliis per Iudæā turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quē vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, vt diximus, insidias tēdens, bellum in Arabas, vt Herodi cōmitteret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabiæ: sin autem victus esset, Iudæę domina cōstitueretur, alterumq; potentiū per alterum pessumdaret. Sed hoc eius consiliū Herodi feliciter cessit. nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem cōflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ cœles Canathā congregati, expectabant Iudæos. vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare tētabat, castrāq; muro cingi præcipiebat. non tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. & prima coitione in fugam versos vrgebant: in persecutione verò insidiis periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namque horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui verò ex prælio seruari sunt, in vicum Ormizam cōfugiunt. vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxiliis, serius quàm vsus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quòd iussis obedire noluerunt. non enim repentino commissio prælio vllum Athenio insidiandi tempus habuisset. rursus tamen vltus est Arabas, assiduis fines eorum incurſionibus infestans: quòdque semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. nanq; veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta verò hominum millia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tēdebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuntiis grauius semper aliquid affingens. vnde velut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine, quàm assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat: hæc dicens: Ra-

S 2 tionem

tionem habere non videtur, cur vos præsens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis esse non miror. Ignauum autem est perpeti idem, etiam cum incurfus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest, ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim Deum hæc illis illecebram immis-
 sisse, ut poenas redderent. non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, veniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Neque verò vel secundæ res, vel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in ytranque partem videas fortunam nutare vicissim, ut exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capiuntur, victores se fore credentes. Nimis enim con-
 fidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. nunc autem vestra cunctatio, & minus alacer animus, ut videtur, certam mihi victoriam spondet. Cōuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autē opere virtutem exerere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis vnquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. nam pestilentia quidem, vel famis, vel terræmotus signum aliquod tardante malo fortasse præcesserit: ipsa verò cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? Imò enim verò maximum imminentis excidij monstrum, sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuidiamque dexteram, sed continuo poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi, sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos, qui viuimus exercitum regent: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres vidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphiam positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quamprimum cupiens congredi. nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collémque tenuerunt. ipse verò quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux
 Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtique cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. & quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi verò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi verò à semetipsis conculcati perierunt. Denique millia v. in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo intra vallum compulsæ est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. & licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cúmque rex arrogatius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardente siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo, ut quinque diebus quatuor millia vincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem millia circiter sternit: & tam magna plaga ultus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

O x autem illum excepit desueta rerū sollicitudo propter amicitiam *Ant. li. 15.*
 Antonij, post victoriā Cæsaris apud Actium. Veruntamē plus timor- *cap. 7.*
 ris habebat, quā ipse patiebatur. Nec enim Cæsar victū iudicabat,
 Antonium, donec Herodes cū eo superesset. Itaq; rex periculis de-
 crevit occurrere: Rhodūmq; transmissus, ybi Cæsar eo tēpore mor-
 rabatur, adiit eum sine diademate, veste quidem cultūq; priuato, sed
 fastu regio, neq; dissimulata veritate corā eo hæc dixit: Ego quidē, Cæsar, rex factus ab
 Antonio, fateor vtilē me fuisse regē Antonio. Neq; dissimulauerim, quōd omnimo-
 10 do armis quoq; me grauē expertus esses, nisi Arābes prohibuissent. Veruntamē & au-
 xilia ei pro viribus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actiū pla-
 ga, bene de me meritum deserui. Nam cū auxiliij minus commodarem, optimū ei
 cōsiliū dedi, vnam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionē. quam
 si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionē, & exercitum, & memetipsum belli
 contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & Deus, qui
 tibi victoriā donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum
 eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsūmēs: & vt in exa-
 men adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imō verō
 saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es, qui plurimos regas, cū
 20 amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas:
 siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte ta-
 men fecit Antonius, qui magis Cleopatraz, quā tibi paruit. Te nanque lucrati sumus
 propter eius amentiam. Prior autem ab officiis cœpisti, quantum apparet, quem ad-
 uersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim
 tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid
 facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de
 amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgētiā decreto con-
 signat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum
 muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Anto-
 30 nij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsaris, multa illum & graua pro quo roga-
 batur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea verō ad Ægyptum eun-
 tem per Syriam Cæsarem, Herodes cūctis accepit regni diuitiis, tūmq; primum
 cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, cœnamque illi cum
 omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cūcta distribuit. Prospe-
 xit etiam, vt per arida loca proficiscētibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aqua-
 rum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtensilium, quod desideraret exercitus.
 Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quā milites existi-
 malunt. Ideoque postquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis,
 non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit,
 40 quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarūmq;
 insuper ciuitatum Gazam & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgum Stratonis: & ad hæc
 satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat.
 nulla autē res magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quā magnus animus accipien-
 tis. Post primam verō Actiada, etiam regionem, quæ Trachon vocatur, eius ditioni
 subdidit, eiūque continentem Batanzam, itēmq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Ze-
 nodorus, qui domus Lyfaniæ conductor erat, non cessauit vquam ex regione, quæ
 Trachon dicitur, latrones Damasценis immittere. Illi autem ad Varum tūc rectorem
 Syriæ confugerunt, eūmq; deprecari sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæ-
 sar autem his cognitis ei rescripserat, vt latrocinium penitus curaret extinguere. Va-
 50 rus autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsāmq; Ze-
 nodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum
 fieret, Herodi dedit, eūmq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et deci-
 mo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus lice-
 ret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem, quæ inter Trachon-

nem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabar Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa verò post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiz partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua usus est erga exteras gentes, eiusque felicitate. Cap. XVI.

Ant. li. 15.

cap. 10. 12.

13. 14.

ITAQVE anno regni sui quintodecimo, & tēplum instaurauit, & duplum terræ spatium, quàm fuerat circa tēplum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eique iunctum à Septētrione castellum. Et illas quidem à fundamentis crexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorē Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem vsquam conferri posset, ædificauit: easque amicorum vocabulis vnam Cæsaream, Agrippium alteram nominauit. Nec verò solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extēdit. nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terræque fecundissima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id aream trium & 20 semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei tēplum circa Iordanis fontē candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris vallem specus aperit vmbrosus, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concuatur, vt stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (vt quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed veri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vsum præberent aduenientibus fabricatas, 30 eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea verò quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa, quæ Cæsaria vocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidisset vnam vetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentiz suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarū media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuosa, vt omnes, qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad scopulos erigit, vt 40 remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam totus ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo verò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per viginti vlnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla verò etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus antè constructi, vnde etiam procymia dicebantur: ceteri autem 50 saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda, quæ portus haberet: próque fornicibus & circum eos crepido saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. aditus autem

Septem

Septentrionalis erat. Ventorū enim pro situ loci placidissimus est boreas. ad ostium vero colossi tres, vtrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra verò duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. domus autem portui connexæ, candido item lapide: parique mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portū. Contra ostium verò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis est. Oppidum autem provincie dedicauit, rebûsque aduecticiis portum, Cæsari verò conditoris honorem, vnde ciuitati nomen Cæsarææ imposuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrū, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secūda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertij successores eorum regalibus diuitiis potirētur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomē amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam & patri monumentum optimo regni campo ciuitatē condidit, fluminum arborūque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hierichūta castellum natura tutū, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris

20 Cyprum vocauit: fratrique Phasaelo turrin cognomine Phasaclidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phasaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium vocauit: tumulūque in mammæ formam manufactum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificētius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitū autem compleuit ædibus regiis liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac macerix tectaque largis infusa

30 diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingēti sumptu ex longo intervallo induxit, pērque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & vehemēter excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuerforia, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellum: circumscriptio verò, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicūt: Bibli autē murum, exhedras vero & porticus, foraque & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autē Laodicensibus aquæ ductum: apud Asca-

40 lona verò Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda cōstituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquā regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem vero thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. ad hæc frumēta cunctis ministravit egentibus: & Rhodiis ad instruendam classem pecunias sæpe multisque in locis præbuit, incensūque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem? pērque omnem Ioniam eorum quæ desiderasset quisque, largitiones? Nōne etiam Athenienses & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Myſia Pergamus, Herodis sunt plena donariis? Nōne Antiochenſium

50 Syriæ plateā, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia prolixa, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorū, quibus ea detulit, populorū. Quod autē Eli- denſibus præstitit, non solum Achaïæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere

sumptuum videret inopia, quodque solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonothesia ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothesiae munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phasaelitas & Balaneotas, aliaque circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, nequam pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates, quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. cumque summus venator esset, in hoc tamen ipso equitandi peritia quæcuperet assequabatur. Denique vno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisque virtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. & si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo.

Cap. XVII.

*Ant. li. 15.
cap. 3. 8. 9.
& lib. 16.
cap. 13.*

T vero publicam ei felicitatem mæiores inuidere domestici, & aduersi causus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genitum ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariamnen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquam Roma regressus est. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causam quos ex Mariamne susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eam commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barchapharnes abduxerat: miserati verò gentiles liberauerunt, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interfisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus, multoque amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamne susceperat, duæ foeminae, cæteri mares erant. horumque minimo Romæ in studiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariamnes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habes igitur ex rebus quidam ipsis inimicitiarum probabiles causas, ex amore verò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obiciebat, quæque in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille quidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis interiit. Hæc igitur Herodi Mariamne probro dabat, sororemque eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ verisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proque immoderata libidine, absentem se properasset ostendere viro mulierum cupidine insanienti, & qui vim posset inferre. Id veluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidam amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram sæuitiam, cuius gratia & Lysanias rex & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne,

maligne, sed regis amorē mulieri cupiens demonstrare, quòd ab ea nec mortuus pa-
 teretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaque inter
 fabulas de affectu iurante, quòdque nunquam esset alterius mulieris amore captus:
 Valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me
 occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amēs erat Herodes ilico: nec
 vnquā Iosephum mandata sua proditurū fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore
 insaniebat. Cūmq; stratis exiluisset, in regia spatatur: ibique tunc Salome soror eius
 arrepto tempore criminādi, suspiciōē de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes im-
 moderata zelotypia furens confestim vtrunque iussit interfici. Deinde pœnitudo se-
 10 quebatur insaniam: & postquam iracūdia concidit, amor iterū caleſcebat. Tanta vis
 autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tan-
 quam viuam alloqueretur: donec processu tēporis funere cognito, mœroris magni-
 tudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ
 succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrē quàm
 si hostis esset, habebant: idq; & antea, quàm diu Romæ in studiis erant, & multo ma-
 gis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentiū quoq;
 roborabatur affectio. Iam verò maturi coniugio, vnus amitæ suæ Salomes, quæ ma-
 trem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde
 accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ
 20 sunt. Itaque apertius quidam cum rege colloquebantur, quòd ei per vtrunque filium
 struerentur insidiæ: & alter quidem vltices materni exitij simul cum fratre armaret
 manus: alter vero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiā fugā pararet, ipsum apud
 Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ve-
 luti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrū ex Doride susce-
 ptum: hisque illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cū hanc mutationem *Ant. li. 16.*
 tolerabilem non putarent, ac priuata matre æditum proficientem viderent, indigna- *cap. 4.*
 tionē cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderētur,
 iram prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Anti-
 pater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, &
 30 varias in fratres suos calumnias conferebat, quēdā ipse dictitans, amicos verò suos ad
 alia diuulgāda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testa-
 mento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam
 rex etiam ad Cæsarem missus est, cultūque regio & cæteris obsequiis præter diade-
 ma utebatur. Tempore autem voluit etiam suam matrē in cubile Mariamnes indu-
 cere: duobusque armorum generibus in fratres vsus, blanditiis & calumniis regi ob-
 reptis ut etiā de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum
 Romam pater abstractum, veneni sibi dati reum apud Cæsare postulauit. Ille autem
 vix deplorandi copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Hero-
 de & Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris verecūde suppressit: in se vero
 40 delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipa-
 tri calliditate, & de suis iniuriis questus est: cū præter innocentia conscientia elo-
 quentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quòd eos
 pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lacrymas quidem cunctis excussit: ve-
 rum Cæsarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuoca-
 ret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem pa-
 tri in omnibus obedirēt, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea rex Roma
 reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspiciōibus
 liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia recon-
 ciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cū autem Ciliciam præternaui-
 50 gans Elæusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi
 gratiam referens, & redintegratæ concordia causa letus: quippe nihil moratus ami-
 cis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & vsque ad Ze-
 phyrium deduxit talentis xxx. donatum. Postea verò quàm Hierosolymam perue-
 nit Herodes, populo conuocato, tribusq; filiis prope astantibus causam reddit pro-
 fectionis:

fectionis: multasque Deo gratias agit, multas etiā Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autē cum mea cōmoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde vos. Nanque huic ætas, illis nobilitas successionem regni cōciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autē Cæsar iunxit, & pater instituit obseruare: non iniustus eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatē obsequitur, quātum ei, quem despiciet, doloris infliget. Quos autem singulis cōiunctos esse oporteat propinquos atq; amicos, ¹⁰ ego distribuā, & concordiaē sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionūque causas ex contubernaliū nasci malitia: hōsque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autē vt non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnū, sed regni honorē filiis meis trado: & iucunditate quidē quasi rectores potentur, pondus autē rerū tamen nolum, meum est. Consideret autē quisq; vestrum ætatem meam, vitæq; institutum, necnon etiā pietatem. nam neq; senex adeo sum, vt de me citō desperetur: neq; voluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque vitam spacio breuiore concludunt. Diuinitatē verò ita coluimus, vt in longum nos æuum progressuros esse credamus, quod si quis in contemptū meum filiis meis placere maluerit, etiā pro illis mihi sup- ²⁰ plicium dabit. Ego enim, non quod inuideā ex me genitis, honorifice eos haberi veto: sed quia noui hæc studia adolescentibus ferociæ nutrimēta suggerere. Itaq; si cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmiū, seditionis verò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem, omnes profecto mecum, hoc est, cū filiis meis sentient. Nanque ipsis expedit me regnantem, mēque his esse concordem. Vos autem, o boni filij, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, mēque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem: fratres permanete, iam nūc autē vobis & vestimēta, & obsequia dabo regalia: Deūmq; oro vt conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne ³⁰ consalutauit, populūmq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optātes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanq; Alexander & Aristobulus ægrè ferebant confirmatum esse Antipatro meritū, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. sed tamen ille pro varietate morū, & reticere secreta nouerat, & quāto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operā dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrū erat, & ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferabatur. Nec vel simpliciter aliquid ⁴⁰ prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgaris, vnum quid comprobatū fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam malitiæ dixisset arcanum. Alexandri verò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditiis, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorū quæ contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cū autem caute vniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis de- ⁵⁰ latoribus subornatis utebatur. Si quid in Alexandrum nunciassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniāque ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat, quā si eum purgaret Antipater. His accensus

accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoque plusquam priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequeretur, spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenque ab adulescentibus separabant: qui carissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. non solum autem regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incantius. Nullus enim palam inculcatur à patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se quæ in regno uiuerent dominam esse dicentis: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hytaspis filio ducere, multumque ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si focus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obiciebat vxori: quodque ipse priuatam, reginam vero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumque eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariamnes vestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod citò pro regalibus deliciis nigris vestibus indueretur. His de causis Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abscinderet, ad se eos vocauit: Romam enim migraturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitque ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum venia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoque debere, omissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. nunquam enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, ut patrem, præsentem metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: uterque autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono data. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. quamobrem iratus Herodes, filiam nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem

Ant. li. 16.

cap. 7.

gnationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quod etiam viua regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quavis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quae audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quaestione, postremo ad Pherorae amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugae conscius esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllae procuratore Obodae regis Arabum de nuptiis constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Con-
 10 uicta autem & in hoc, & in omnibus quae Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transiit, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis carissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suae subiecerat. Itaque postquam regi haec sunt indicata, ut tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis induci aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum se coli oportere, qui etiam
 20 inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac praeter ceteros ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum convenire dixerunt. Haec Herodes adeo pertimuit, ut non auderet statim delata proferre, sed exploratores die noctumque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multique regis iracundia caedis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui
 30 ante se conuictus esset, ducebatur ad poenam. De vita nanque periculum regis quaestiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem saevitiae processerat, ut nec eorum quenquam humanis aspiceret, qui accusati non essent: verum etiam amicis immitissimum sese praebere. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis saeviebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regem commentisque delatorum timor inuasit ut stricto instare sibi gladio videretur videre Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra conscientiam prodita. alij vero quibus mendacium impatiencia doloris extorsit, de patris
 40 eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque observare, ut illo dum venaretur occiso, Romam profugerent. His tamen verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens victi filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vltro malis assentiendum putavit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum vim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & graua de optimatibus clamantes, cum mature in Iudaea Archelaus venit, metuens genero simul ac filiae, quibus etiam providentis-
 50 simo consilio succurrit, regisque minas arte dissolvit. Mox enim cum eo congressus, ubinam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono merito nouo? nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam

*Ant. li. 17.
cap. 8.*

*Ant. li. 16.
cap. 8. 9.*

patientiam tuam, cuius periculum agitur, quòd adhuc viuit Alexander: ego namque ita ex Cappadocia properans veniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestione tecum haberem, quam tui tuarq; dignitatis cõtemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quamvis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander præscripserat libros, legendos ei præbet, singulisque capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causam in eos, qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit.

10 Cum autem sibi credere regem videret, cõsiderandum est, inquit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adulescentulos falli, verum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subverti. Cõsentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanque hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensio-
20 rem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præuallere, quã honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se videre. quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidiis voluisse decipere, omniumque malorum præsentium adulescenti causã fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, veniam petere. nãque ad hoc ei modis omnibus se quoq; opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque veste cum lacrymis, ut quã miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamque meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur: nãque omnia quæ sibi obiicerentur fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore cõceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pòdere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportere, leniter verò curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidẽ Pherorẽ placidũ reddidit. ipse autẽ Alexandro tantum diu manebat iratus, filiãque ab eo distractam secũ abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterũ ei filiã desponderet. Satis autem grauati Archelaus cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatũ affirmãte, nisi matrimonium diremisset, quòd & liberos iam ha-
40 berent, vxor quoq; ab adulescẽte diligeretur: quæ si remaneret, peccatorũ foret obliuio: si verò discederet, causã de omnibus desperandi: molliorem nanq; fieri audaciam: si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnãque & ipse rediit cũ adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romã mitti debere ait, cum Cæsare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractũ erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate cõuietus familiariter versabatur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoq; aureo gemmis ornato, & eumuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itẽq; amicorum eius quenq; pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederũt: eũque tam ipse quã optimates Antiochiã usque profecũ sunt.

50 Non multo post quidam in Iudæam venit, Archelai consiliis multo potentior: qui non solũ reconciliationẽ gratiæ Alexãdro quaesitã fecit irritam: verum etiã causã fuit, ut periret. Iaco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iã enim luxũ eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati,

T velut

Ant. li. 16.
cap. II.

velut eorum, quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine cõparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causâ, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquâ fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias & quemadmodû pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata verò amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai fociû esse mentitus, quo etiâ citius quasi probatus obrepset. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo commẽdatus est. Pertentatis autem personis omnibus,¹⁰ aliam alio modo subibat: ac primum sit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod & quum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum verò, quod regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim quum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidẽ adulescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirû faceret Herodes, si cum matrem illorum interemit, ipsis quoque regnû eius auferret. quorum causâ Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiâ Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrû secreta discedit: afflicto quoq;²⁰ insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladiis in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cûmque adisset Herodem, vitâ ei se rependere pro beneficiis & sibi delatis, & lucẽ referre dixit pro hospitio: olim Alexandrû exacuisse in eum gladium, & confirmasse dexteram: verû sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrû enim dicere, non bene se cum Herode actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem coaptaret hæredem, auitûmque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariamnes ultum³⁰ ire. Nec enim decere successionẽ regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumeliis affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoq; offendere, si taceat: si verò laudet, cauillatorem appellari. & prorsus immitem sibi patrem inueniri, solique Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recusare nisi ex voto insidiæ successissent: sin cum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaû socrum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum, ut antea, patris præsentiam formidâdo, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum⁴⁰ totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vulgaturû. deinde in quibus deliciis, quibusq; actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causâ ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniâque scelera regis resecturû: quibus cognitis nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum, qui patrem diligeret esse confirmans, quique adhuc insidias retardasset. Rex autem nondû præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterûmque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clàm colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc verò propter quasdam offen-⁵⁰siones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam velut ad præfectû castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quàm aliis subsidiis eos uti permetteret. Hanc Alexander

Dioph

Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus & cuius libet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant verum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem verò domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datorumque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinorosa male
10 quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est Coum Euararum huic Spartiatæ conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat, aduenisset, percontanti regi super his, quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audisse affirmavit. nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet: iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut saluti
20 suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Syllæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum descripta ferentes iudicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt. vehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, verum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens,
30 si in communi cōfessu propinquorum suorum prouinciæque rectorum de insidiis quæreret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si verò fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfederunt autem rectores, qui
40 bus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, nec non & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syrie, præter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si verò etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum præsentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta verò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse cōfessoribus demonstrabat. postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque victoriam vincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus cōdemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit. Nec enim fas esse cum tres ipse astates habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem verò sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, vel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tum autem vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Ale-
50 xandro

*Ant. li. 16.
cap. 12.*

*Ant. li. 16.
cap. 13.*

*Ant. li. 16.
cap. 13.*

xandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumueniens clamitabat conculcatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: Mihi verò, inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regē optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principū autem plurimi etiam palam grauitèr ferunt. hæc dicēs, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autē statim illos & ipsum cū filio comprehendi iubet. Ibique tum alius quidē regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus infānia, semetipsum indicans profilitæ: mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnāque inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filiū, & tonsorem subdidit quæstioni. Cūque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumque filius eius, patris miseratione commotus cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsū ab Alexandro. Hoc autē quibusdam fictum ab adulescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios verò in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo dictaret, profocari iubet: eaque remature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno ayo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem,

Cap. XVIII.

*Ant. li. 17.
cap. 21.*

ANTIPATRUM verò, cū iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus, illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihilque minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescēte sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itēque Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiarque Herodias & Mariamne. Sed Glaphyram quidē Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem verò etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romā mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cū præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cū lacrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidē mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar, itaque, ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despo deo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo verò Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem verò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice ayo materno prognatus. Et de his quidē hoc sit iudicium meum, neque id quicquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspi-

lis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexterarum iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. namque honoré apud patrem quoque sibi derogatú existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filiis præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens fledebatur, quanto viuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque vigilanti ad suspicandum. palam verò eum supplex adire ausus est, coramque deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filiis socer esset adiunctus. Instantissime verò precabatur quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat, ex Hierosolymitide verò Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phasaelum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque vxores sine filiis, cōsobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cùm igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, verebatur ne etiā hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum protelat. Postea verò blanditiis eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filiam verò eius iungit filiæ Pheroræ. Hinc licebat aduertere: quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome nō potuit. hanc enim quamuis soror esset, atque hæc sæpe intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaque inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariamnes vna, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phasaelum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium vitare non poterat, securitatem sibi ex terrore quaerebat: cùm præterea Pheroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula confictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cùm illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola verò Salome aduersabatur eorum concordia: quodque non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita verò eius delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contra verò & discordare inter se rege audiente simulabant: cùm his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comestiones agebant: earumque cōsensionem fecit obseruatio firmiorem: cùm horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeque aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariseis mercedem contra se præbuisset, fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremò conuersus ad Pheroram, vtrum, ait, se fratrem, an vxorem vellet optare? Cùmque ille se citius vita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Phe-

rora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur. edixit. Verum ille palam praecepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensque obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficeretur, effecit ipsorum perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto post tempore ad Caesarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, cum misit: cunctis quae vsui forent, magnaue pecunia liberaliter instructum, testamentumque vna ei portandum dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Caesaris praecepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potētissimum, redemptoque Fabato procuratore Caesaris fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quae Caesar iusserat exigebat. ille autē cum nihil dedisset, accusabat apud Caesarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quae ipsi, sed quae Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regique indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari oporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripere, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quaestioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriae rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De veneno Herodi parato, & quomodo conserptum sit.

Cap. XIX.

AT Herodes Pherorae vehementius imminebat, vt repudiaret uxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem aequo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus vnum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum vixerit. Denique nec aegrotum quamuis saepe accitus fratrem inuisere voluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidem praeter spem conualuit. Postquam autem Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissime curatum voluit: sed morbum superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimum vitae diem dilexisset Herodes, tamē quod illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctae genti denunciauit, clarissimaeque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum vitae sortitus est. Transiit autem in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu Pherorae nata principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram veneno interceptum esse dicebant. nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, & non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pherorae conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio: namque illi notam fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quaestioni subiecit. Ibi que tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus caeli terraeque rector, in matrem Antipatri, quae horum nobis malorum causa est, vindicet. Hoc rex initium nactus, persequabatur ulterius indaginem veritatis. Mulier verò & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillae separatim singulae torquerentur, patuit omnium dicta

cong

congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras verò trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quòd post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorūque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiūque filiis minimè pepercisset: ideòq; melius esse, ab hac belua quàm longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrū conquerentem, quòd cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse prius quàm regnare incipiat moriturum: aut si vnquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) voluptatē sibi successionis omnino fore breuissimā. Pululare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset hæredem. Qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque vt ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi vnquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamē eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atq; cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrū, vtinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquā fieri posse, vt tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palām liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem apertè, si virorū spiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderūt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectū est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocētium prætermitteret: in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater vt Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pherorā vero venenum vxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, vt eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portatāque ad regem, vbi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quòd vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde inquit, Secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum Deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lacrymans absiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitaui: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meque vidente consume, ne ad inferos quoque vlticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum verò mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauī. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex vero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illūque venenum à fratre apud Alexandriam exercēte medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumcunctes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erāt incertarum rerum exploratores atq;

indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariamnem, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & vltis. Cap. XX.

P O S T hęc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Nanque is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum terens, hoc est, aspidum virus, aduenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem ¹⁰ armaret. Idem vero præter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operam succisiuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studiis Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suæ remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur, sequique accitos esse grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam prius quam proficiscerentur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremque adeundo vitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quasdam falso scripta, quasdam vero adolescentiæ peccata esse commemo- ²⁰ rans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecuniis datis, sumptuum confundere tentabat indicia, vestem preciosam variamque stragula, poculaque argentea necnon & aurea comparando, aliaque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsariis erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllæ. Vniuersis autem malis tunc minoribus maiore correctis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epistolæ vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum ³⁰ manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se venturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensque ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarætum, eumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro voto non cesserat: neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne ⁴⁰ quando forte deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin elatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: nanque timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monabant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspensiones in- ⁵⁰ certas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo

*Ant. li. 18.
cap. 8.*

solitudo cū omnes eum deuitarent, nullūque auderet accedere. Nam etsi semper æquē inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autē auer-
tebat ex rege formido, quoniā cūctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat,
solūque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam
deductus est, cū Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimuero
clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metūque penē mortuus, vultu
confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes vlla erat, neque circumstantibus malis
emergere poterat: certūque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim
regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiā spes eum pertentabat hilarior,
10 aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluturū, ac dol-
lis, quæ sola instrumēta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam ve-
nit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortē autem Varus Syriæ rector intus
aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatūque audacia, velut eius salutādi causā,
propius accedebat: cū ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc par-
ricidæ est, ut me amplexari velis, qui tot maleficiis inuolutus sis. Dispereas, impium
caput: neque me attingas, prius quā criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudiciū &
iudicē, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem
crastinū meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstu-
pefactus Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cū autem ad eum ve-
nissent mater & vxor, cūctas ei probationes exposuerūt. Tūque recepta mente,
20 quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex adhibito propinquorum
atque amicorum cōcilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo resi-
dens, cūctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri qui-
dam pridem comprehēsi, qui ab ea literas ad eum deportauerūt huiusmodi: Quo-
niam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium
à Cæsare impetraueris. Itaque his vnā cum aliis introductis, ingreditur Antipater.
Cūque pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit, pater, ne quid de me præ-
iudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me inno-
xium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est:
30 Quod & tu Vare, & qui iustus iudex, Antipatrum morte dignū iudicauerit, certo
scio. Vereor autē ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum
deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeo,
quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc ado-
lescentulis regnū detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed
quos aliis inuidendos regibus æmulandōque constitui, meæ salutis hostes inueni,
quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod iuuenis & succes-
sor meus futurus esset, maxime securitas quærebat. at verò hic belua, patiētia mea
suprà quā satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: ei que diu viuere sum
visus, meamque senectutem grauiter tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ
40 quidem profectò noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxe-
rim, & exclusis quos mihi regina pepererat filiis, regni mei vicarium declarauerim.
Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irrita-
ui qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quātum
de isto bene sum meritis? cui viuus etiam potestatem meam penē concessi: aperte
autē regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quin-
quaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper
Romā quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quēque solum ex omni familia mea,
tanquam patris seruatorē, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quan-
tum Antipater admiserunt? quōdū de his habui indicium, quale demonstrauit hu-
50 ius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursūque veritatē dolis
sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istā beluam noui: & quā sit verifi-
milis dicturus, iam nunc prospicio, fletūque simulatos. Hic est qui me quondā mone-
bat, ut viuum Alexandrū cauerem, neque meum corpus omnibus crederē. Hic est qui
usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere, ne quis mihi forte parasset
insidias.

insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorū, & viuentiū fratrum beneuolentiā diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Quum eius calliditas Vare in mētem venit, & quemadmodū singula simulasset, vix me credo viuere, tamq; grauem insidiatorē quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quādam excitat cōtra me domū meam, mihiq; amicissimi semper inſenſi sunt: ego quidem fatorū iniquitatem flebo, & mecū ipse solitudinem gemam. Nemo autē qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamſi per omnes filios meos indicia ventura ſint. Hęc dicens, ipse quidē interrupto ſermone tacuit, dolore confuſus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iuſſit exponere. Inter hęc autē Antipater ſublato capite, cū proſtratus ante patris pedes maneret, exclamat: 10
 Tu pater meas partes defendiſti. Nam quomodo ego parricida, quem tu ſemper ſeruatore te habuiſſe cōmemoras? Aut ſi ficta, vt dicis, ſimulatāque mea pietas fuit, cur in aliis tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt non intelligerē, quōd ſi homines lateret tantī ſcleris cogitatio, cæleſtē latere iudicem omnino non poſſet, qui vbique præſto eſſet, & cuncta conſpiceret? An fratrum exitus ignorabā, quos ob id Deus ultus eſt, quia tibi male cogitauerant? Quid autē fuit cur me tua ſalus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij ſuſpicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui ſeruans, aliis timendus eram. Fortaſſis egeſtas cauſa fuit? Multo minus. Quis enim magis expenſarū habuit poteſtatem? Si autē omnium hominū perditiffimus eſſem, immanisq; beſtiæ animū gererem, certe manſueti patris beneficiis vincerem: quem, 20
 ſicut tu dixiſti, reduxeris, tōtque filiis antepoſueris, viuūſque regē declaraueris, aliorūque bonorū magnitudine reddideris inuidendum. ō me miſerū, acerbiffimāq; peregrinationē meam, quā longū liuori tēpus magnūque inſidiantibus ſpatium præhui. Sed tamen tibi pater tuūſq; rebus abieram, ne Syllaus tuam contemneret ſenectutem. Roma mihi teſtis eſt pietatis, & princeps orbis terræ Cæſar, qui me patris amatorem ſæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hęc fictis in me criminationibus veriores. his me defendo. hęc affectus erga te mei argumēta certiſſima. Recordare quā inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compuliſti vt darem accuſandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adſum, terra marique nihil vſquam parricida perpeſſus. Sed nondū me hoc argumento diligas, nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me eſſe ſcio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorū tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viſcera mea pergant inſtrumenta pœnarū, ne parcas ſceleſto corpori. Nam ſi parricida ſum, tormentorū expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad miſericordiam prouocauit: ſolum autē Herodem, quo minus fleret, iracundia cōtinebat, documētis veris intentum. Ibi autē Nicolaus, iuſſu regis multa de Antipatri calliditate præſatus, & miſericordiæ ſpem abſtulit, & atrociffimā accuſationē inſtituit, cuncta quidem regni maleſicia aſcribēs: maxime vero fratrum interitum, quos ipſius calumniis interfectos eſſe demonſtrans, etiam ſuperſtitibus eum inſidiari quaſi ſucceſſionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum paraſſet, multo minus à 40
 fratribus abſtineret. Cū autem ad veneni probationē veniſſet, per ordinem profeſſeſt indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam feciſſet, corruptisq; regis amiciffimis, ſcelere omnē domum repleuiſſet. Atq; ita multis aliis dictis & probatis perorauit. Varus autem cū reſpōdere iuſſiſſet Antipatrū, & ille nihil amplius elocutus, quā, Deus teſtis eſt innocētiæ meæ, ſilēſque iaceret, venenum petiit, idque cuiſiam damnatorum capitis ex cuſtodiis bibendum dedit: eoq; ſtatim mortuo, quādam in ſecreto cum Herode ſermocinatus, geſta in concilio Cæſari ſcripſit: poſterōq; die inde diſceſſit. Nihilōq; minus rex Antipatro vinculis tradito, cladi ſuæ nuncios ad Cæſarem miſit. Poſt hęc Salomen 50
 appetiſſe inſidiis arguebatur Antipater. Quidā enim ē ſeruis Antiphili Roma venerat, epiſtolas ferens cuiuſdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regē ſcriptis, indicauerat Salomes epiſtola inter literas Iuliæ reperta, clām ei beneuolentiæ cauſa miſiſſe. Ipſius autem Salomes epiſtolis & maledicta in regem acerbiffima, & accuſatio

fatia maxima continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant fictæ: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias apistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regē subiit cogitatio, ne fortè etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quòdque penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quò minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, ¹⁰ graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemque scripsit Antipam, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filiis, itémque amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisque omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen luculentissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, mortēque Antipatri & Herodis.

Cap. XXI.

²⁰ **M**ORBUS autem ingrauescebat, quòd eum senectus pariter ac mœror v- *Ant. li. 17.*
geret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum *cap. 8.*
adeò habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis
admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quòd Antipater vi-
ueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, sed cùm ipse conualuisset, cogitabat oc-
cidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuita-
te sophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur: & propterea per omnem
gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Mat-
thias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cùm leges exponerent, & in dies
singulos puberum exercitum congregabant. Qui cùm regem audissent mœrore ac
morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt Deus
³⁰ vindicaretur, fabricatæque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in
templo nefas sit, imagines, aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrū
haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd supra maximam portā templi Aquilam col-
locauerat auream. Eumque tunc monebant sophistæ vt tollerent: pulchrum esse di-
centes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recu-
sare: sic enim decedentibus, & animā immortalem, & bonarum rerum sensum per-
seuerare perpetuo: minus autem fortes, & sapientiæ suæ nescios amare animam im-
peritia: magisque morbo cupere, quàm virtute defungi. Dum hæc illi differerēt, ru-
mor subito peruagatur, regem ferè iam mori: vnde etiam confidentius adolescentes
coronam adorti sunt: ipsoque meridie, quum plurima multitudo versaretur in tem-
⁴⁰ plo, crassis demissi funibus, Aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re
statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: &
propè ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primum interro-
gati, an Aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo
iubente, lege patria responderunt. Cùm vero, quid exultarent tantum, quibus mors
immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, as-
seruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atq;
in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd
occasione legis patriæ quædā maiora tentassent, velut impios supplicio dignos esse
iudicauit. Populus autē metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum
⁵⁰ facinoris suorum, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem
remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus dimissi erāt cum sophi-
stis viuos incendi, & reliquos qui vnā comprehensū sunt, obtruncandos carnificibus
tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum variis doloribus differebatur.
nam febris quidem nō mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem
corporis

corporis superficiem. Assiduis autem vexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex
Ant. li. 17. intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredóque virilis membri
cap. 9. vermiculos generās, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria, membro-
 rumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem
 eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus
 luctaretur, vitæ tamē cupidus erat, & remediis excogitatis salutē sperabat. Denique
 Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem
 bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluētes, præ dulcedine potui sunt. Ibi autē cor-
 pus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solium plenum demersum
 ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde pertur- 10
 batis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. desperata
 vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque
 amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta venisset, atra iam bili corre-
 ptus, & penē ipsi morti minabatur, factumque nefariū excogitauit. Collectos enim
 cuiusque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, cōclu-
 di præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis: scio, inquit,
 mortem meam festis gaudiis celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri pote-
 ro, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos viros
 qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occi-
 dite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illacrymet. Et simul his man- 20
 datis, legatorum quos Romam miserat, epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam
 Iulix iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur.
 Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum
 erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursus victus
 (nam inedia tussisque pariter violentia distendebatur) fatum præuenire conatus est:
 sumptoque malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat.
 Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram
 sustulit. Cum vero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset,
 ululatus maximus in regia statim, qua si rex mortuus esset, excitatus est. Eoque pro-
 pere audito, Antipater fiduciā recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, 30
Ant. li. 17. rogabat, ut se soluerent, atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret ob-
cap. 10. stitit, sed etiam regi velociter nunciauit. Ille autē fortius exclamās, quā vires ægro-
 tantis valebant, continuo satellitibus missis occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri
 præcepit in Hyrcanio. Deinde rursus corrigit testamentum, & successorem quidem
 Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham vero Antipam. Post
 interitū autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex
 quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta verò septem, postquam rex à Ro-
 manis declaratus est. Et in aliis quidē omnibus, secunda fortuna usus est, si quis alius.
 Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatū tempore, filiis suis re-
 liquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciri- 40
 ret mortē regis exercitus, cum marito progressa, victos absoluit, quos occidi man-
 dauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquenque iussisse domum dimitti.
Ant. li. 17. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia tur-
cap. 12. ba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo
 signare solitus erat, & fortunatū illum coepit dicere, & multitudinem consolari. Reli-
 ctamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multū rogabat, ut beneuolo animo
 successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentū legebat, in quo Phi-
 lippum quidem hæredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham verò,
 sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemque anu-
 lum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque regni administrati notitiam. 50
 Omnium nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse
 voluit, cætera verò seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, confestim
 clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & po-
 pulus adeuntes, suamque promittebant, deique beneuolentiam precabantur. Hinc ad
 sepeliendum

sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auróque distinctus, torus autem purpuravariatus, corpusque super eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona verò desuper aurea, sceptrumque in dextera, & circa lectum filij cum propinquis, præterea satellites agmenque Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera verò militum manus armata, ducésque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibique secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

L I B E R I I .

20

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ aquilæ.

Cap. I.

30

VRBARVM autem nouarum principium fuit, Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim seprem in lugendo patrem consumptis, epulisque teralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud ludæos necessario multos ad inopiã redegit: nam qui eum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus procedit ad templum. Ibique variis fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelsò tribunali, soliòque aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisque & quòd sepulturã patris sedulo curauissent, gratias egit, & quòd

*Ant. li. 17.
cap. 12.*

40

sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi confirmata fuerit successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiũque sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namque alij tributa leuari, alij vestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis, cum amicis erat in epulis. Ecce autẽ subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis luctus de rege cessauit, propria lameta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuque iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet quos pro templo ac legibus patriis interuisse dicebant. Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliũque pietate præstantem, magisque purum oprari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectiois festinatio cõtinebat, metuentem, ne si sibi multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quàm vi experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis auctores, vbi ad templum venit, prius quàm verbum faceret, lapidibus pro-

*Ant. li. 17.
cap. 12.*

V

turbarunt:

turbarunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neque si numero aucti fuissent, otiosi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocitatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit, cum illi qui sophistas lugebant in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrumpere, cohortem militum & tribunum, qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit: saucius verò tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesque per campum: qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent, propè ad tria millia hominum occidunt: reliquam verò manum per montes proximos disiecerunt. præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius vnumquemque, ut domum recederet admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiire. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vnà verò egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, generque, specie velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa verò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea verò quàm sibi obstantium vnus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamē immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabāt, causam custodiæ magis Cæsari quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quàm multi alij cognati, qui cum Archelao nauigabant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil videbatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat. vnde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ verò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quique præcipuè liberi omnes sui que iuris esse cupiebant, & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini opem nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam verò multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri, qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt, & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisque anulum per Ptolemæum, rationesque administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab vtraque parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemque redituum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primū ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulās Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem vera iamdudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem,

*Ant. li. 17.
cap. 13.*

mortem, quibusdam, ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut à rege impetranda petuisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus vinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à Domino postulaturus venisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum, sed vocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assimulasset, obiiciebat: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem, noctu verò ad comessationes usque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflaram esse dicebat. Totius enim orationis suæ vires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem venisse: ad hostias verò, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile cōgessisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni vnquam eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quam corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præferim, qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omni que vitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis peroravit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdoecuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstravit. Secundum verò testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset, nam qui tantum sciperet, ut rerum Domino potestate sua cederet, nec vnquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignoravit. Cū autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum verò nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his, qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos & Sabinianos.

Cap. I I.

SED antequam de his quicquā statueretur à Cæsare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ sunt, Iudeos defecisse nunciâtes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria duxerat secum legionibus, vnā in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeavit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam venisset, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo vim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis vocatur, septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulum nacta, non religionis solennitas populum, sed indignatio cōgregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itémque Idumæa & Hierichunte, trānsque Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in Septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromū versus, tertiāque in occiduo prope

*Ant. li. 17.
cap. 14.*

regiam tractu, circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nunciis precabatur, ut quam mature ferret auxilium, quasi occasione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse verò in altissimam castelli turrim, quæ Phasaelus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionariis, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementiq; cum Iudæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belliperitia superabant. Postea verò quam multi Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes vlisci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. ab utrisque tamen afflicti succendunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladiis præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur, donec omnibus, aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro Dei defensoribus destituto manus milites attulerunt, & x l. ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, conquistuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisque pugnaces, tam virorum quam opum interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaque his regia minitabantur exitium, nisi quam primum inde secederent: Sabino, si vellet, vnà cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus præpositi, vnus peditum rector, at verò equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudæi quidem instare obsidioni, simul & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum regiis decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sephori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum principis, ab Hero de quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regiis armamentariis, & omnibus quos circa se habebat armatis, cōtra potentiz cupidinis manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regiis seruis, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunque Iordani proximæ fuerunt sedes regis, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis vltioribus. Tunc enim pastor quidam, cui nomen Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, vi corporis animæque fiducia mortem contemnens impulsus est, ac præterea fratrum quatuor sibi similibus robore, quorum singulis tanquam ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem velut rex maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemque regios perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret:

ret, qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legionibus atque arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: ceteri verò in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omnes bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo verò, qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem atrociori bello cunctam inflammabant Iudæam.

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos.

Cap. III.

VARUS autem acceptis Sabini & principum literis, toti legionibus me- *Ant. li. 17.*
tuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis legioni- *cap. 16.*
bus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum
atque optimarum auxilia convenire iussit. Ad hæc à Beritiis etiã, cum
per eorum transfret oppidum, mille & quingentos accepit armatos.
Vbi vero in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quàm pro-
pter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum nò cum exiguo numero equitum ped-
tatumque peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidis propinqua
erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos ierat,
omnes in fugam vertit: & Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas verò
eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate
quidem abstinuit, quòd inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit: ca-
stris autem ad vicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea
direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur,
alterum vicum turissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos depopulati
sunt. Cædis autem ignisque plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquã ob-
stabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumque indigne ferentis,
habitoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, so-
lo visu Iudæorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiire fugientes: qui verò in-
tra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios cõferebant, nihil quidem
se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudi-
nem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus cõspiras-
se. Ante verò obuiam ei venerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Ru-
sus, ducentes exercitum regionis, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu
consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire ausus, iam dudum ex ciuitate ad mare di-
scesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exer-
citus: multisque sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit:
maximè verò nocentium, propè ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idu-
mazam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abire
iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm
ipse vellet, agros vastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios pro-
perabat. Verum illi se Varo prius quàm in manus veniretur, Achiabi consilio tradide-
runt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsa-
rem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam
inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra regem suum arma
cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademque
legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De ethnarcha Iudeorum instituto.

Cap. IIII.

ROMÆ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa cõflata est: qui ante *Ant. li. 17.*
seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petaturi. *cap. 17.*
Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & astabant eis plus
quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque cõuocato à Cæ-
sare

fare optimatum Romanorum amicorumque concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, cōtrāque Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab vtraque parte secreti erāt. nam & cum Archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erant etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, vt & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatoribus exponere, quæ nam contra leges fecisset Herodes: primum nō se regem, sed omnium, qui vſquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, vt beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterarum ornauisse, populisque alienis Iudææ sanguinem cōdonasse. Pro antiqua verò felicitate ac patriis legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus, vt plures ex Herode paucis annis clades sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeſsi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias cōcitati. Verum se tamen ad modestiam ex aduersæ fortunæ consuetudine profecisse, vt etiam successionem voluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & vnà cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse Deo hominum victimas, tot festo die tēplum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquādo respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, vt Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: néve quod ex ea natione restaret, his obicerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contrā Nicolaus, primum criminibus, quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturæque regibus vix pareret. vnà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores cōtulerant, infimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam verò dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit: vnā Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa verò & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniā, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai verò ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaſte, & Ioppe, & Hierosolyma. Ceteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phasaelidis idem Cæsar constituit: regiāque apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum verò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines extrinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filiis collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus vilissimis propter honorem defuncti

De subditicio falsoque Alexandro, eoque deprehenso.

Cap. V.

NTEREA quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fecellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumque inde transmissus, ibique ampliore quæstu cumulat, etiam hospites suos magna verisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisque muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planèque nouerant, hunc eum esse iuraret. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, visendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebant. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium propriis ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm videret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei non nihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maximè verò, ubi corporis eius duritiam, & ferulem formam considerauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto verò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque ab aliis ei separatam vitam dixit à Cæsare præmium fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta viuis Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinē corporis, remigum numero inseruit, suaforem vero eius interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum pro amentitiæ precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

Cap. VI.

ETHNARCHIA vero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonòque principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium vero eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæsarem huiusmodi somnium vidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumque nonnullos, quidam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Aliis autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesque rerum mutationes: eo quòd agros arando verteret ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinque diebus post ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filix Cappadocum regis referre: quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defuncto domum reuersam, domique apud patrem in viduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi

Liby cum matrimonium ; sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris audissima viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, & que licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

De Simone Galileo, de tribus sectis apud Iudeos.

Cap. VII.

Ant. li. 18.

cap. 12.

GITVR Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur : quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosque post Deum ferre mortales. Erat autem propriæ sectæ sophista, nulla in re similis aliis. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum vnum Pharisei profitentur, alterum Sadducæi, tertium vero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi : & qui præter cæteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent : continentiam vero seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt, alienos verò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt. non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam : sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum cōtemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, 20 neque inuenias alteri alterum opulentia præstare : legemque sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicaret. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret : sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus unctus fuerit, mūditiis corpus absterget : quoniam squalorē decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autē communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt, & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè viderunt. 30 Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armatur, neque præterea quicquam ferant. In singulis autē ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur : qui eorum vestimenta cæteraque vsui necessaria tuatur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistris agentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt : sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet : quamuis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa Deum religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi ut oriatur precantes. 40 Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum cōgregantur : linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta, in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominē aspirare concessum est, ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in coenaculum veniunt : quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, vnum autē vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit : neque gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere vsque 50 ad vesperam versantur. Similiterque inde reuersi coenant, considentibus etiā hospitibus, si quos fortè interuenisse repererint. Neque vero clamor vnquā tectum illud, neque tumultus inquietat : cum etiam loquendi ordine aliis alij cedant : eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanū quoddam videatur venerabile. Cuius quidem

rei

rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine precepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est iuuando & miserendo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habet. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae, quemque vim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectae vero suae studiosis non statim cum eis una collectio. sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem vinctus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod praedictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamē in conuiuium assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis aliis mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex precepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si vero ipse ceteris praesit, nunquam se abusu viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendiis: & neque aliquid de mysteriis confectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super haec autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi praemuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab aliis oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum quae usque ad mortem adduxerit, poenam luisse censentes. In iudiciis vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque denutat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudaeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie praeparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam vno pede altam *σκαλιδι*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, dimissa veste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamē solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptae abstinentiae tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores praecedentibus aestimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à cōtreclatu alienigenae diluantur. Viuunt autem quam longissimè, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur aetatem, propter

simplicitatem victus, ut equidem puto, & institutionē bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem verò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotiis animos, bellum quod gestū est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in mediis quinimod cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constanter animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint à carnalibus releuata vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimēsque ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententiis, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriēs Zephyrus, & leniter aspirās amœnet. Malis autē animabus procellosa loca & hyberna delegāt, plena gemitibus excendendum sine fine poenarū. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique virtutis, dehortationemque nequitie: bonos quippe fieri in huius vitæ conseruatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem imperum retardari æstimantes: quoniam etsi in huius vitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo quæ Essenī de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris, & variis sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adherentes: raro autē accidit ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autē aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem velint omnes ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent valetudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causā inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut viris perizomatum inest amictus. Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam proficuntur: & hi primum dogma habent, ut fatis & Deo vniuersa deputent: & quidem vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum verò interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & Deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum, vel malum esse propositum: & secundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociales, & qui studeant se mutua dilectione compleri: Sadducei verò & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa externos inhumana. Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati regimine.

Cap. VIII.

ARCHELAI ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Ant. li. 18.
 Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome cap. 5.
 enim moriens Iulix Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iam-
 niam, & in Phasaclide palmeta testamēto reliquit. Delato autem ad Tibe-
 rium Iulix filium Romano Imperio, post mortem scilicet Augusti, qui præsuit rebus
 annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis
 suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen
 exoritur, in Pancade condidit ciuitatem, quam Cæsaream vocitauit: aliamque in in-
 10 feriore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes verò in Galilæa Tiberia-
 dem, in Perzæ autem cognominē Iulix. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, Ant. li. 18.
 cum curandam accepisset regionē, nocte intempesta opertas in Hierosolymam in-
 tulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum ingentē inter Iudæos suscitauit tumult-
 um: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderēt.
 Nullum enim fas esse collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui
 in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico Cæ-
 saream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferretur ima-
 gines, & eis iura patria seruarietur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa do-
 mum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque
 20 mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudi-
 nem Iudæorū, quasi qui eis vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo
 (sic enim iam fuerat præparatum) armati circunsteterūt Iudæos: circumdatæque tri-
 plici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerum faciē. Tunc
 Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperēt, annuit
 militibus vt educerent gladios. Iudæi autē quasi vno consilio omnes subito corru-
 runt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se in-
 terfici magis velle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionē studium po-
 puli demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde verò con-
 turbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus quem Corban di-
 30 cunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere, erat autem inducēda aqua ab
 stadiis trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hie-
 rosolymam venerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tu-
 multum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priua-
 torū vestibus induti: præcepitq; vt gladiis quidē non vterentur, fustibus autem accla-
 mantes ferirēt. Sicq; cōpositis rebus, dat ex tribunali signū, confestimq; cædebantur
 Iudæi: quorū multi quidē plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera
 contritione perierunt. Tunc ad calamitatē interfectorum stupens multitudo conti-
 cuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quē
 pater Herodes interfecit, ad Tiberiū venit. Illo autē non suscipiente accusationē, re-
 40 sidens Romæ & reliquorū quidem potentium notitias ambiebat: maximis autē co-
 lebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die in-
 ter copiosum epularū apparatus, quibus eum demerebatur, ad vltimū extensis ma-
 nibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominū cuncto-
 rum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim cōcludi
 iussit Agrippam, qui sub grādi ærumna, vsq; ad mortem Tiberij, in carcere per men-
 ses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorū & viginti, sex men-
 sium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam vinculis, &
 tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regēque appellauit. Cum
 venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam su-
 50 scitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei so-
 cordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsareū nauigare, careret potestate
 maiore. nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex
 tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob
 auaritiam vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit; secutus eum quippe fuerat
 accusator

Ant. li. 15.
cap. 14.

accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

De superbia Caij, & Petronio præside.

Cap. IX.

*Ant. li. 15.
cap. 15.*

CAIVS verò Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & Deum se putaret, & vellet vocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præciens vt in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captiuaret. Permovebat autē hoc profecto Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multisque è Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum verò quidam non credebant famæ bellum nuntianti. qui verò credebant, nihil de resistendo poterant cōminisci. Celeriter autē in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæā pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadiis centum viginti: à Septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem distat stadiis centum. Ab ea autem vrbe distās duobus stadiis præterlabitur fluius, quem vocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulcrum Memnonis, habens iuxta se centum ferè cubitorum spacium, sed admiratione dignissimum. Est enim specie vallis rotundæ, vitream emittēs arenam: quam cū exhausserint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehant illuc de circumstantibus superciliis arenam istam, vtique communem. locus autem metalli, statim in vitrum quod suscepit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuersæ arenæ in vitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est, Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocās in Tiberiadem tam populum Iudæorum quàm omnes eorū nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cū omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis vrbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præidentis. Illis verò contra hæc legem morēsque patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem simulacrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiēs dictum Petronius, respondit: Sed & mihi mei domini lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, vobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè vos non Petronius, sed ille à quo sum missus, nam & ipse æquē ac vos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autē in templo imagines æstimet collocādas, debere eum totam Iudæorū gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petroniū miseratiōq; persuasit, intuentem & insuperabilem religionē virorum, & tantum vulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserūt. Postridie autē ac deinceps summates eorum priuatim viritimq; compellans, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cū videret etiā sementem regionis intercipi (ipsum

(ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæsare, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quòd tota gēs supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehemèter obistere. His epistolis respondit Caius

10 immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitum C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigaerunt: denique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portabant.

De Imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Cap. X.

A 10 per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbis, vt essent præsidio ciuitati, & ipse fre-

20 quens in Capitolium cōuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: vt sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim, vt Agrippa adueniret: quem cū & senatus in cōcilium in castra Claudius euocasset, vt scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret, videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imò tutam aliter suam non esse fortunā: iam enim ad inuidiam satis fore, quòd in regnū vocatus sit. deinde administrare paratum esse rempublicam non, vt aliquis tyrannus, sed vt princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis cōmunem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cū detulisset Agrippa, respondit senatus, quasi qui militi suo bonisque cōsiliis fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciātem eis, se non posse adduci, vt eos proderet, quorum cōsensu in imperium esset accitus. Inuirum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerent. neque enim fas esse, propter illorum perniciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones,

40 inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & cōcurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus Imperatorem quem in nulla re culpare possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicēs, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt, ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladiis hi, qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & penè accidit, vt progressi quinque interficerentur, ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nūciaisset: dicens quòd nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretque solitudinis Imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgēti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo hostias, vt mos est pro Imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno vniuerso, adiiciens ei

50

X etiam

etiam illam quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lyfania vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt incisam æreis tabulis in Cæpitolio collocarēt. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, iunctus Berenicæ reginæ, Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, irritam prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autem annis tribus. Antè quoque cū tetrarchiam regeret, aliis tribus annis tenuerat potestatē. Reliquit filias tres è Cypride 10 natas, Berenicem, Mariamnem atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cū admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc verò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamne Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iopata. Hi quidem erāt (sicūt diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt. 20

De varijs tumultibus in Iudea & Samaria.

Cap. XI.

Post obitum autē Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patri sui regno cōstituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent (vnus è militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua vertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc 30 habitum vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudine conqueri, ita vt circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam proficiebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cū essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. statimque in fugam versi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, vt conculcatione mutua super decē millia hominum consumpta sint. Facta est autem vniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas perfonabat. Successit autem huic calamitati latrocinatium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, 40 per viam publicam, Stephanus quidem seruus Cæsaris supellectilem quandam vehēbat, quæ ab irruentibus latronibus direpta est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis vicis essent, vinctos ad se adduci iussit, obiciens quod latrones illos nō comprehendissent: qua occasione quidam militum in vico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammata viderent, vndiq; confluxerunt: & velut machinamento aliquo, ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes vt militem, qui tantam contumeliam Deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam 50 quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatū militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concur

concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conueniunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur transfret in Galilæam: & in eos qui autores essent homicidij vindicaret. Cumanus verò his negotiis, quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate, in Samariam vulgus imperum fecit, sine ullo duce, nec quicquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæ filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrebatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio temperantes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ vocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui vastabantur esset: sicq; eorum multos, qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis occurrerunt: operisque ciliciis, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritanas ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum: neque omnia pariter in discrimen adducerent, neq; ob vnius Galilæi vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabāt: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ: & audacissimus quisque reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his, qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiā Iudæorum nobiles: & Ionathas filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanis fuisse, qui primi homicidium perpetrassent: causam tamē calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse vlciſci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula inquisiturū: deinceps verò progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugna fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionatham & Ananiam, eiusque filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare reddituros Claudio rationem pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla cōturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorū causam magna contentione defendens: siquidem & Cumanos multi potentiū aderant) pronuncians aduersus Samaritanas, tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum victum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorū prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam verò de Chalcide in regnū maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyſaniæ, & tetrarchiam quam Varus tlexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit, successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matrēque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatē suam conuertit, atq; ut ad vltimum per amen-

tiam ad histriionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII.

*Ant. li. 20.
cap. II.*

CONVERTAR autem ad narranda quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadē: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat de-¹⁰ prædatus, aliósque cum eo multos cepit, vinctósque Romam misit: aliorumque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij vocabantur, die claro & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum verò diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes²⁰ mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamē in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidē abstinentium, sed consiliis magis impiorum, quæ pars non minus quàm sicariorum felicitatem vrbis statimque corrumpit. Seductores namque homines & circumuectores, sub specie religionis nouis rebus studebant, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videban-³⁰ tur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autē plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam pseudopropheta. Acueniens quippe in prouinciarn, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem, qui vocatur Oliuarum, inde ad Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsóque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix, & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo inuabat, iniit conflictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem, qui cum ipso fuerat comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua verò multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis verò his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim⁴⁰ quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire voluissent: ut vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. Alter autē tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet, qui ibi permixti habitabant, & Sy-⁵⁰ ros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Æmuli verò conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam verò ciuitatem fuisse gentiliū vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procedebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrage prosiliebat. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: &

Græcis

*Ant. li. 20.
cap. 12.*

Græcis turpissimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabant autem hi quidem diuitiis & corporum viribus. Græci verò auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, raureis vlciscebantur ac vinculis. Nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: non parentium autem immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. Manente autem seditione, nobiles
 10 vtriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solícite persecutus: latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De presidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII.

ERVM successor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, *Ant. li. 20.*
 neq; enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Deniq; non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulo- *cap. 15.*
 rum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum cõpre-
 henderunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodiis erant relictì, ac-
 20 cepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè, qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouètib; non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisq; ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidè inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipulatoribus verò suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autè qui extra incommodum steterant, metu ne similia paterentur, etiam officiis ambirèt eos, quos constabat dignos esse suppliciis. In commune autem omnium fuit intercepta si- *Ant. li. 20.*
 30 ducia. & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tem- *cap. 1.*
 pore spargebantur. Cùm sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius verò iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palàm quasi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neq; rapinarum vllum morem, neque afflictio-
 num prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus verò impudentissi-
 mus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neque commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidè viritim illatis dispendiis lucra quærere exiguum
 visum est: sed totas simul despoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantùm non voce
 per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum
 40 acciperet portionem. Deniq; ob illius avaritiã cõtigit totam penè deferi regionem, ita
 vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec
 autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neq; ausus quispiam Iudæorum est
 aduersus Florum ad eum mittere legatos. Cùm verò instante azymorum solennitate
 ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum mi-
 lium fuit, precabatur, vt gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouin-
 ciæ Florum, vt eiiceret clamitabat. Qui tamen cùm sub populi ore esset, & Gallo assi-
 steret, non solùm nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen com-
 pescens impetum populi, & edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet,
 50 regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens
 mendaciis, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniqui-
 tates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud
 Cæsarem accusatores Iudæos: verùm si defectionem negotiatus fuisset, maiore vtique
 malo abducendam à se esse inuidiã peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano

abrumperetur imperio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores exitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, decimo septimo autem regni Agrippæ mense Maio.

De Floro seuiente in Iudeos Cæsarienses & Hierosolymitas.

Cap. XIII.

*Ant. li. 20.
cap. 15.*

Ad magnitudinē autem excitatorum de eo malorum, nequaquā idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequēter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quā res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiore doloem & edificauit in loco tabernas, ita ut angustū eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, & edificationē vetabant. Cū verò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut & edificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantūmodo, promittens se cuncta facturū, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summatibus vendidisset. Sequenti autē die, Iudæorū sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis vas Saminum ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locū ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum, quæ erat constantior atque moderatior, denuo apud iudices esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad configendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicque continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cū verò superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirēpta à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille verò ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: veruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus verò, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitare. Tunc verò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum in Florum maledicta iaciebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cū deberet Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamē cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius imperum volens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille verò præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neve eum, in quem tam grauia maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone

Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderēt. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autem tunc quidem degit in regia, postridie autē aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotū principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterūt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederēt: edicēs in ipsos esse, nisi reos producerint, vindicandum. Ad hæc respōdent Iudæi, populum quidem pacifica quæq; sentire, illis verò qui errauissent in verbis, veniā conferēdam postulabāt. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse autē impossibile eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirū pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. debere tamen illum si cōsuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare veniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantā bonorū. Ad hæc verò ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerū venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent: Illi verò ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerūt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebātur: dirptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorē autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc Florus ausus est, vt viros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriā erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autē suam Berenicen, Hierosolymis inuentā, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequēter quidem præfectos equitum suorum, cūstodēsq; corporis mittens ad Florum precabatur, vt a cæde desineret. Ille verò neq; in multitudinē interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantū in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militū etiam aduersum regiā efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque mulctabāt atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigile noctē cum intenta custodia egit, verens vtique irruptionē militum. Venerat autē Hierosolymam, vt vota Deo solueret. His enim qui morbo vel aliis necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiā ante tribunal stetit, deprecās Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniēs multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorum causa tanta mala pertulerant, desisterent, neque in maiorem indignationem Florū mouerēt. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantiū, quàm spe quòd nequaquam Florus vltra in eos sæuieret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur, & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vltius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocasset populū ad occurrendum, mandat cen-

tutionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensus petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vteretur armis, Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarerent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorē reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc verò omnes sacerdotes omnesque leuitæ sacra vasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cætores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse vellent, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumeliis incitarent. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobiliū compellare, ac denuo in comune multitudinem precari, ne ob modicum peccatū patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contrā, si officiose susciperent solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos verò saluare patriā suam, & providere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberet auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorū aduersum Florum, cuius hæc fierent consiliis, succlamauerunt. confestimque milites comprehendentes eos, cedere fustibus adorti sunt: atque in fugam versos persequentes equites proculcabant. Corruerant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est cōpressio, & vno quoque alterū præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium verò durus erat interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderatè, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secū erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuo Florus tēplum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, pròque his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intereisas porticus vidit, ab impetu conqueuit. & conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi, præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populū illis militibus insensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudeos, ad obediendum

Romanis hortantis.

Cap. XVI.

L I V D autem denuo pugnæ consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mēdacio illos perpetrasse 50
dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Bernice ad Cestium de his quæ Florus inique in vrbe egerat, retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusque, quid factū opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbatur,

videbatur, cum exercitu in Iudæā Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorūmq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunū Politianū, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrēs, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiā pontifices, & reliqui nobiles, eorūmq; curia adesse curauerant, vt circa regē scilicet officia nouarent. Postea verò quā illū congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerūt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatē Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vasse tamē inuectionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, volens scilicet frenare eorū motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab ultionis desinerēt appetitu. Ad hæc ergo quicunq; egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionē esse plenā benignitatis. Populus autē Hierosolymorū sexaginta stadiis obuiā progressus, officiose Agrippam & Politianū suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam vt genti cōsuleret. Succlebant etiam Politiano, vt ingrederetur urbē, viderētq; quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque vastatas. deinceps verò per Agrippā nasere Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsque totam circuiret ciuitatē: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidē aliis parēre Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinē in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cū circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentū teneret, ascendit in templum, quò etiam multitudinem cōuocauit: & cū plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiā ad cōseruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionē: sicq; regressus ad Cestium est. vulgus autem Iudæorum, ad regem pontificēsque conuersus petebat, vt legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionē suæ defectionis præberēt: visum iri quippe eos principes capiendorum armorū fuisse, nisi præuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordium, constabat autē multitudinē non esse quieturam, si legationē aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinati quidem legatos, qui Florū accusarēt, inuidiosum putabat: despicere autem Iudæos in bella cōmotos neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Arsamonæorum domo (ea siquidem xysto imminabat contra superiorem partē urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctū) huiusmodi orationē habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandū cum Romanis esse incitados, neq; populi puriorem syncerissimāmq; partem pacē velle seruare, neq; processissem ad vos, neque consulere confisus essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora cōsensus. Quoniā vero aliquos quidem ætas, maiorum belli nescios facit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succendit, & in cōfusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorū improba cōsilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Obstrepant autē nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irrevocabiliter incitati, licebit etiā post meos monitus manere in pristina volūrate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipientur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiā qui sitis, & cōtra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude attollitis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & videre quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum

consideranda sunt crimina. Colere siquidem officiis, non exasperare oportet iurgiis potestatem. Cùm vero modicorum peccatorũ exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palàm vos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamẽ etiam Romani omnes violent vos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare vultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam venit: neque possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neq; facile ea quæ hîc sunt, illic audiuntur. est autẽ importunissimum,¹⁰ & propter exiguas causas, cum tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, velle conflare. Et quidem nostrorum criminũ citò erit futura correctio. neq; enim vnus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis verò bona sitientibus providendum atque certandum est, vt principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne vtique subeas, iustum suscipi certamẽ videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cùm in prouinciã Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorũq; reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentia Romanæ obistere nequiuert. vos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis, rebus autẽ omnibus illis qui primi paruer longè inferiores estis, contra omne Romanum regnum obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare verò ambulantem, & cuius classẽ non caperet amplitudo pelagi, latiorẽ autem Europa, duceret exercitũ, hunc inquam cum vna naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iustifices. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, & Plateas, & Agesiã Asiã per-³⁰ scrutatum, eosdẽ dominos venerantur. Macedones verò qui adhuc penè imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quæ peruagetur Romanorũ maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ægyptios fortè aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini vestram imbecillitatem? Nõne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorũ autem virtus per⁴⁰ totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt? Neque enim sufficit eis ad Orientẽ, quidem totus Euphrates, ad Septentrionem Ister, neq; in Meridie solitudine tenus perscrutata Libya, neque in Occidente Gades: sed vltra Oceanum alium quæsierunt orbem, & vsq; ad Britannias, inaccessible prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vósne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciã possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. Totidem autẽ etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque vllò præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autẽ pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasq;

Mæoticæque gentes : apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur : nunc verò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent : tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces : quinque quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam possidentes, asperiorémque multo quàm vestra est, ac multis partibus fortio rem, altissimóque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsque ad Dalmatiam, & Istro tenus¹⁰ incolentes, duabus tantum legionibus obediunt : cum quibus & ipsi impetus compescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusque capti, rursus cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub vna Romanorum legione agunt quietem. Verumtamén si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimētis natura cinxisset : ab Orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente verò Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ita vt dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales esse Romanorū, ac felicitatem suam in eorum felicitate²⁰ reponere. idque sane ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinere quàm bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisque spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri : nec vicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis : sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati vertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Romani : atque ita bellicosas gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio in præsidio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum, virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sæpe vidistis. siquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatiis regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur : & seruiunt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autè etiam Britannorū muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam : quatuorque legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere : quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis : estque cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè qui sub sole incolunt, Romanorum arma venerantibus vos soli bellum geretis : Neque Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Hannibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe venientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt : Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarū genus vsque ad inaquosas solitudines protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoque & Mauri, & innumera bilis multitudo Numidarum virtutes impediere Romanas. Sed tertiā partem orbis³⁰ terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet sub Atlantico mari & columnis Herculis vsque ad rubrum mare infinitos numero, & locis Æthiops continet, totam tamen ceperunt armis : & præter fruges annuas quibus Romanā multitudinē octo mensibus pascunt, alia quoque vectigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubetur, sicut vos, contumeliosum putantes.

putantes. & quidem vna cum illis tantū legio commoratur. Sed quid opus est longe
petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam pōsitis de vicina vobis
Ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cū vsq; ad Æthiopias porrigatur, opulen-
tāmq; Arabiā, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingētas myriadas inco-
larū habens, præter Alexandrinorū plebem, tamen vectigalia, quorū magnitudinem
de censu singulorū capitū æstimari licet, deuotissime penditans, Romanū non dedi-
gnatur imperium: & certe quā magnū stimulū defectionis habens, Alexandriam
scilicet, multitudine & diuitis abundantē, magnitudine quoq; non imparem. Habet
siquidem in longitudine stadia x x x. in latitudine verò non minus quā decem, tri-
butorū vero multo amplius per menses singulos infert, quā vos toto anno pēditis: 10
& præter pecuniam, quatuor mensū Romanæ plebi annonā ministrat. Munitur au-
tem vndiq; aut incōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœ-
nosis paludibus, quorū tamen omniū nihil Romana fortuna fortius fuit. Dux enim
legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptū cum illa Macedonū nobilitate fræ-
nāt. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidē omnes
qui in orbe habitabili degūt, Romani sunt: nisi fortē quis vestrū spes suas vltra Euphra-
tem porrigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec
illi propter irrationabilē causam tanto se bello implicabūt: nec si tam probroso operi
assensum darent, Parthus tamen sineret. Est quidem ei cura tuendæ cum Romanis
amicitiæ, & arbitrabitur fœdus esse temerātū, si quis de his qui subiecti sunt eius im- 20
perio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinū confugiatur
auxiliū, verum & hoc apud Romanos est, sine Deo quippe impossibile esset imperiū
tale cōsistere. Considerate autē quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionē immo-
deratio, etiam si cum longe inferioribus bellū geratis, tamē ad dispensandum sit vo-
bis difficillima, atq; eadē transgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturū
putatis. Si enim seruetis sabbatorum cōsuetudinem, & ad nullum actū moueamini,
facile profecto capiēmini. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime
dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabātur, oria ge-
rebant. Transgredientes autē in bello legem patriā, nescio propter quid in reliquum
dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intētio est, ne quid de patria institutione solua- 30
tur. Quemadmodū autem aduocabitis in adiutoriū Deum, si cultum ei debitū spon-
te violetis? Assumūt autem singuli quiq; bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opi-
bus confidentes. Cū vero vtræque hæc, quantū ad ipsam pertinet consequentiam,
deserūtur, in manifestā vtrique captiuitatē volentes pugnare profiliunt. Quid autem
prohibet propriis manibus filios vestros coniugēsque laniare, & hanc pulcherrimā in-
flammare patriam? Erumpentes siquidem in furorē, lucrabimini vel ignominiā su-
peratorū. Bonū est, ō amici, bonū est, dum adhuc stat naus in portu, præcauere tem-
pestatem futurā, & non eo tempore, quo in medias irruetis procellas trepidare. His
siquidē qui in improvīsa mala inciderint, superest vt digni vel miseratione videātur:
qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi 40
forte aliquis vestrum æstimet secundum pacta conflictū ire Romanos, aut postquam
vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram
hanc urbem inflammatorios, interfecuturos autem vniuersum genus vestrum. Neque
enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugæ habebitis, vniuersis scilicet genti-
bus vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum au-
tem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos.
Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes
vobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter pauco-
rum virorum praua consilia, vniuersæ vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet
autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero 50
eadem exequi superfederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos
arma mouisse. Subeat autem vos misratio, & si non filiorum vestrorum atque con-
iugum, saltē istius ciuitatis, quæ mater vrbium vestræ regionis vocatur. Parcite mœ-
nibus sacris, parcite venerabilibus adytis, templūque vobis & sancta sanctorū ser-
uate.

uare. Neque enim ulterius victores Romani his abstinere, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosque angelos Dei, patriamque communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ vobis viderim expedire, subtraxerim. vos autem decernentes, quæ oportet, mecum in pace degetis: si verò protuleritis iras, absque me periculis subdemini. His dictis, altare etiam furore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnatum. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Soperis autem causam defectionis, si & porticus denovo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Bernice ascendentes in templum porticus edificare ædortu sunt. Per vicos autem & regiones principes quique decorationesque dispersi, vectigal colligebant: celeriterque XL talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Ex belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps verò persuadere populo cœratur, ut parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multum accensa, nec à verborum in regem contumeliis temperauit, sed proinus eum vrbe pepulerunt: ausique sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irrevocabilem impetum, & conquerendo quod contumeliis esset affectus, principes quidem eorum una cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsarem, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipse verò discessit in regnum.

De capte rebellionē Iudeorum contra Romanos. Cap. XVII.

ID EM tempus quidam eorum, qui bellum maxime mouebant, congregati iurabant in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & occulte eo peruerso, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum Eleazarus quidam, filius Ananiz pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificiis ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudeorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solite erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, aliisque nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum more, quo supplicabatur pro regibus, nihil ration acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini cōfidentes: robur siquidem omne res novare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciebāt Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & videntes quàm grauibz malis pergerent subiicere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ rea vocatur, cōcionem aduocantes (erant autem interiore parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperque eorum, qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas, quæ viscerentur permanerentque ad præsens usque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos, qui Romana arma iritarēt, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alius immolet externus, neque ad orandum sinantur accedere. Et si quidem circa vnius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes

Y reddid

reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat tanta. Simul autem ista dicentes, producebāt in medium scientissimos morum patrumque, sacerdotes quoque, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attebat autem ne mores nouare cupientium his, quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam praparentes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam processisse, ut eorum non posset auctoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Anania Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimus Saulus, & Ananias, & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, prius quàm ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuntius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus, & his aduersum quos bellum monebatur, volensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter milia, Auranitas scilicet, & Baranæos, & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce verò Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiori siquidem & templum, seditionum manus tenebat. Missilibus igitur & fustibus indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidiis procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditionis, belli verò scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatosque eius expellere. Seditiosis verò qui cuncti Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem intraderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps verò adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandæ lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Anania pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utque omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes egenis præberent insurgendi facultatem liberam. Fugientibus verò chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regis in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Eleazarus frater eius erant: & illi quos apud Agrippam sanctos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obfessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. postea verò transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum verò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cõflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos, qui in præsidio erant, propter inopiam victus: regis verò credentibus oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat

haurerant Iudæis quod post Deum subicerentur Romanis: assumptis quibusdam nobili-
 bus, petrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoque petru-
 pro populares aliosque latrones diligenter armavit. hisque vices stipatoribus, veluti
 rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem dispo-
 nebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne
 hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe coeptum, sub vnam currim agentes,
 suspenderunt eam materie subiectas: postea in sustentia ligna igne immisso ogressi
 sunt. Sicque subicibus exaustis, turris quidem ex templo empta est. alter autem mu-
 rus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum presentientes, forte etiam
 10 de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi
 quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum
 stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosque seditionis principes mitte-
 bant, precantes, ut eis discedere liceret. Quod cum solis regis eiusque religionis reli-
 quis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant,
 grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares
 erant: & precari, ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permittere-
 tur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stra-
 topedon vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum
 vna appellabatur Hippicos, alia Phasaelus, tertia Mariamne. Hi vero qui cum Mana-
 20 hemus erant, protinus irruentes in ea loca ex quibus milites fugerant, si quos eorum
 comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratope-
 dum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananias pontificis, Manahemi, & militum Romanorum. Cap. XVIII.

39 **Q**UENT I autem die pontifex Ananias circa Europæ regis do-
 mus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre.
 Circumsidentes autem etiam turres seditionis, custodiebant ne quis
 militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum loco-
 rum destructio, & pontificis Ananias mors, in crudelitatem erexit: &
 neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyran-
 nus. Insurrexerunt autem duo de locis Eleazar: & mutuo colloqui, quod non decet
 à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populi suo prode, dominumque
 ferre, & si non violenter, tamen seipsis humiliorem. nam si oporteat cunctis aliquem
 præesse, quemuis magis alium quam illum decere: atque ita pacti, adorantur eum in
 templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos
 sui in armis habebat. Cum igitur hi, qui circa Eleazarum erant, in illum profuissent,
 reliquus quoque populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo in-
 terempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes,
 40 postquam viderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quod potuit dis-
 fugit. Et cædes quidem erat eorum, qui comprehensi sunt, persequatio autem in læ-
 nium sequebatur: paucique ex eis etiam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Elea-
 zarus, filius laici, propinquus genere Manahemi, qui postea etiam in Massada tyranni-
 dem egit. Ipsum autem Manahemum cum fugisset in locum qui Ophlas vocatur, atque
 illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisque tormentis
 excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, principumque
 tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his
 adiutor fuit, suspiciens aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi vero non
 ut comprimerent bellum, sed ut eum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum.
 Denique cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum re-
 laxarent, vehementius insistebant, donec vltimis resistere non valerent. Metellus Ro-
 50 manorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solam eorum pa-
 cis crederetur vitam arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui
 præstationem illic accipientes, remittunt ad eos Gorgonem Nicodemum filium, & Ana-
 niam Sadducam, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dantes & sacramenta dantes.

Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebāt, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea verò quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam vterius suspicantes discedebant, factò in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant in- clamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & vsque ad circuncisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copiis siquidem amplissi- mis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium videba- tur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore 10 fuisse respersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla vitio timeretur, lugebāt publice, & tristitia ciuias premebatur. moderati autem quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam cæ- dem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoque ope- ribus agunt quietem.

De Iudeorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria.

Cap. XIX.

EODEM autem die, eademque hora, quasi aliqua cælesti providentia Cæsarienses quoque Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super viginti millia hominum caderentur, & cunctis 20 Iudæis vacuata Cæsareæ remaneret. Nam & eos, qui effugerāt com- prehensens Florus, victos in arenam deduxit. Post Cæsariensem verò cladem tota gens efferata est. Diuisique Iudæi, Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerunt. id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Ge- rasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps verò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia verò inflammantes, etiā in Ce- dasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoque, Cæsareamque tendebant. Obsti- tit autem eorum incursui neque Sebeste, neque Ascalon: sed his quoque flamma vastatis Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripie- bantur, vici scilicet & agri, eorumque qui capiebātur virorum immensa cædes fiebat. 30 neque tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudæorum gēte vastabant, sed etiam eos, qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebant: non solum ob vetus odium, sed vt discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Sy- riam peruasera, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnāque alterutris fa- lus erat, si præuenissent alteros cæde faciēda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, ta- men etiam aliarū gentium Iudaizantes cogeantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum, neque temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebāt. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem sub- stantias eorum passim diripiebāt: & quasi victores eorum prædam quos trucidau- 40 rant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures virtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus in- sepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, fœminas autem neque puden- da cōrectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. ma- iorum autem metus quàm quæ peracta erant, facinorū imminebat. Et hætenus qui- dem Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrētes autem in Scythopoleos- fines, etiam Iudæos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopo- litis conspirantes, & consanguinitatem vtilitati propriæ postponentes, aduersum Iu- dæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. De- 50 nique Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirēt, & magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem, edixerunt eis, vt si vellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cū omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidē secutis duobus quieuerūt Scy- thopolitæ.

thopolitæ. tertia verò nocte exploratores, alios incautos, alios verò dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt; qui fuerunt numero tredecim millia: postque eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorū propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna civili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis confingerent, educto Simon gladio, in nullum quidē hostium impetum fecit. Nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe, qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos nostræ fidem feci. Digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. mōrior ego quasi profanus propriis manibus: neque enim decet hostili manu cadere. Iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneum virtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem a cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetrauit: post quem non sane inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi & filiis intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum verò omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in viscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudeorum alia graui cæde.

Cap. XX.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque vrbes in Iudæos apud se habitantes irruerant: & duo millia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autem eorum victos custodiis tradidere. Hippeni quoque & Gadaræses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonj, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt, & neque interfecere quempiam Iudeorum, neque vinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorū si qui motus fuissent. mihi autem videtur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri videbāt. Geraseni autem neque in eos, qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi volentes vsque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiā in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse quidē perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiā, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanza regione septuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgētes quosque comprimere. Hos Varus, quoddam armatos de regiis præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autē est tale facinus præter consilium Agrippæ, & propter nimiam avaritiā impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatē: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum veritus est propter propinquitatē Sohemi, procurāda tamen eum regione summouit. Seditiosi autē capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminēs finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogi

Y 3 metuent

metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt prædium, quod diligentibus cœperunt Macharuntij custodiis obrinere.

Iudei Alexandriae occisi.

Cap. XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexāder contra Ægyptios vsus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitadi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorē à communione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps verò cum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penè cōtinuus erat: & iudicibus in multos quosdam ab vtraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc verò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem venissent, ut ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronem ferendam, occurrerunt in amphitheatrum pexmixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos quum vidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres verò ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea verò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum cōcremarent: & penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens, hortabatur, ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appetebant. Qui postquam vidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya venientes: præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrētes in locum, qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidē resistebant: semel verò in fugam versi mactabantur: nec vnus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani, vnā etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos, aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pariter cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta verò congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remanissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem, difficulter ab incepto reuocabantur, vixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De clade Iudeorum autore Cestio.

Cap. XXII.

CESTIO verò iam quiescendum esse non videbatur, insensū vbique Iudæis, sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitū: insuperque regum auxilia, hoc est Antiochi duo millia equitum, & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippæ verò tantundem peditum & equitum mille, & cū Sohemus sequeretur, quatuor millibus comitatus, quorum tertia pars equitū erat, pluresque sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autē ex ciuitatibus auxilio conuenire, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ decrat, in Iudæos odio, itēque

itemque alacritate suppletes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum
 quæ cōducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius
 in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, &
 ab Iudæorū finibus Ptolemaida discernit. Cūq; offendisset eam ciuibz destitutam
 (in mōres enim multitudo refugerat) omnigenū autē rerum plenā, illas quidē mili-
 tibz diripiendas cōcessit: ipsum vero oppidū, quamuis admiratus esset eius pulchri-
 tudinē, quippe domus habebat similiter vt apud Tyrū & Sidonā & Berytū ædifica-
 tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiā depopu-
 latus est: inflammatisque etiam circū eam positis vicis, in Ptolemaida tenuerit. Syris
 10 autē adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytiis, recepta Iudæi fiducia (Cestium
 enim recessisse cognouerāt) repente in eos qui remanserāt irruunt, & propē ad duo
 millia cædūt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit
 in Ioppen vero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidū cu-
 stodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani imperū præsensissent, tam suum quā
 cæterorum militū præstolarentur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra profecti,
 vtrinque Ioppen facillime capiunt: ita vt ne fugæ quidē habitatores copiā reperirent,
 nedum ad pugnam se pararet. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis, di-
 reptamque ciuitatem incendunt. Interfectorū autem numerus octo millia quadrin-
 genti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Nabartenen toparchiam non
 20 paucos misit equites, qui & partem finium vendicauerūt, magnāque indigenarum
 multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis, etiam vicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam.

Cap. XXIII.

IN Galilæam quoque misit Cæseniū Gallum, ductorem duodecimæ le-
 gionis: eique tantam militum manū attribuit, quantam genti expugnan-
 tæ sufficere posse credebat. cum validissima Galilææ ciuitas Sepphoris
 cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliz,
 quiescebant. Qui vero seditionibus & latrocinis operā dabant, in Galilææ montem
 vndique mediū recessere, qui est contra Sepphorim, & vocatur Asāmon. Aduersus
 eos Gallus ductabat exercitum. Illi autem quā diu superiores erant, facile Roma-
 30 nos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quā ducentos interfecerunt. Vbi
 verō eos viderunt circumactō itinere ad celliora progressos, mature victoriam con-
 cesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum
 poterāt manus effugere: adeō vt pauci locis asperis delitescerēt, amplius vero quā
 duo millia trucidaretur. Gallus igitur cū nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam
 videret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus:
 in Antipatridem perrexit. Cognitōq; non paruam multitudinem Iudæorū in turrim-
 quæ Aphæci vocabatur esse collectā qui cum his congregerētur præmisit. Sed prius:
 quā in manus venirēt, Iudæi metu dispersi sunt: eorūque castra iam desolata mi-
 lites adorti, cū vicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in-
 40 Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorū dies
 festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. quinquaginta vero quos ibi com-
 prehendit occisis, exultōque oppido vltius procedebat: p̄rque Bethoron profe-
 ctus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra posuit, distante ad Hierosolymis
 stadiis L. Iudæi vero cū iam ciuitati propinquare bellum viderent, omissis dierum
 festorum solennibus, ad arma properabant: latisque freti multitudine, incompositi
 ad pugnā & cum clamore proficiebant, ne dierum quidem septem habita ratione fe-
 riatorum. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem au-
 tem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoque superiores effe-
 cit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, vt eorū & aciem pertrumperent,
 50 viāque apertā cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdum locum
 amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerāt pedites, in pe-
 riculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim
 Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi vero vi-
 gintiduo. fortissimi autem videbantur Monobazi regis Adiaboni propinqui, Mono-

bazus & Cenedæus, & post hos Peraïta Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Giora filius Simoninuadit, multosque postremi agminis coactores lanauit: ac multos cætos cum facinoris captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

Cap. X. XXXI.

TAQVE dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos ex-
periri decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisteret: vel
si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discrepant. Milit igitur ex
comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus
amicitiæ, certamque pro peccatis à pop. Rom. veniam pollicerentur, si proiectis ar-
mis, secum sentire voluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securi-
tatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem,
priusquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares
autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atque lapidibus in oppidum
compulerunt. Cestius vero, quia intestinâ eorum discordiam, opportunum ad irruen-
dum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inque fugam versos, usque ad
Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus,
interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppi-
dum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos autem
circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumeta dimisit. Quarto
autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit
exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorum disci-
plina territi, exteribribus cessare partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi re-
fugerunt. Cestius vero transgressus Bezethan, quæ sic vocatur, & Cænopolim & fo-
rum quod appellatur materiæ incendit. deinde cum ad superiorem ciuitatem
venisset, prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc voluisset intra muros violenter
irrumperet, ciuitatem ilico possedisset, belloque finem dedisset. sed Tyrannus & Pri-
scus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, cona-
tum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea pluri-
mi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei pate-
facturi, vocabant. Ille autem & ira fastidians, & quod non satis ei credendum putaret,
tam diu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidem cum cæ-
teris, de muro delectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere cœgerunt: ipsi ve-
ro per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Ro-
manis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis
selectis, itemque sagittariis, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex por-
ticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere,
postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. Itaque Romanorum qui
anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, aliis ac per ordinem aliis simi-
liter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagittæ
in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant:
templique portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inua-
serat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem po-
pulus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas
aperirent, Cestiumque quam optime de se meritum, reciperent, appropinquabant.
Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed
credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare pro-
hibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione
perspecta, repente militem reuocat, & sine vlla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniu-
ste discessit. inopinata vero eius fugâ, latronum fiduciam recreauit: insecutique no-
uissimos

visissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos assecuti multos necabant, tum utraque itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidaret: videret autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis noceret. Tota igitur via perculsi, deiectique agmine sternebatur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Lucundus alæ præfectus, vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis, aliisque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferret (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Bethoron versus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos vero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem: fusæque omnis multitudo per inneris iuga militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrasset consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusque cōuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atque læuientium. totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi verò obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad c c c. omnium fortissimos milites, rectorum fastigiis imposuit. hisque præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose vsque ad x x x. stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum quo Romani tetenderant desolatum vidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die vehementius quoque fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas, siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem vsque venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt, mortuosque spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerunt: & prædæ canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac c c c. itemque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis viii. die gesta sunt, anno xii. Neronis principatus.

De Damascenorum seuitia in Iudæos, deque Iosephi studijs in Galilæa. Cap. XXV.

Post Cestij vero casus aduersos nobilium Iudæorum multi, tanquam è nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui verò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit aliàs indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaiam ad Neronem misit,

& propriam necessitatem indicaturos; & belli causas deriuaturos in Forum, sperant enim, & iram in illum excitatum iri, & sua pericula sum mouenda. Tunc autem Damascus, ex de Romanorū cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerant: & cum eos in publicis thermis collectos haberēt (namque id propter suspiciones medicabantur) facilem quidem sui cordatus exitum fore putabant. verebantur autē mulieres suas, ferē omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent: Iudæorum autē decem millia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, vna hora sine metuiugulae runt. Qui verō Cestium fugauerāt, in Hierosolimam reuerſi, quos adhuc Romanorum studiosos intuenissent, partim vi, partim blanditiis sibi etiam sociabant; & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximēque ut ciuitatis muros erigerent. Filium namque Simonis Eleazarum, quamuis Romanis prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurimā ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiusque studiosos siue imitatores, satellitū more versari. verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniarum, itēque astutia, persuasit populo ut omnibus parerent. In Idumæam verō quos mitteret, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vnum ē pontificibus & Eleazarū novum pontificis filium, Nigro autem mandauerūt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, vnde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namque in Hiochuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Taninam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt: huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananæ, rector designatus est: & vtriusque Galilææ Iosephus, Matthiæ filius, huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat, Iosephus autem cum in Galilæam venisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea cōfici posse, licet in aliis peccauisset. Deinde 30 considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem verō multitudinem si pleraque per indigenas & consuetos fieri præciperet, l. xx. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilææ constituit. v. l. vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia causasque capitales ad se referre iussit, & illos l. xx. Cæterum disposito per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodum extrinsecus ruti essent animaduertit: certusque in Galilæam Rom. esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est Iorapatā, & Bersabee & Selamin, necnon & Perea, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomē est Itaburio, & Taticheas, & Tiberiada: ad hæc etiā circa Genesar lacum speluncas in ea quæ interior Galilæa vocabatur muniuit. Superiorem autem Galilææ Petram quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iannich, & Mero: in Gaulanide verō Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circūdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murū sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto videret. Similiter autē Gilchalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuizæ filius. Cæteris autem castellis omnibus ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centū millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Rom. inuidiam esse virtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorū exercitationi operā darent, doctrinam quidē urgente necessitate despexit: parendi autē facultatem ratus 40 regentū multitudine posse contingere, ita ut Rom. solēt diuisi exercitum, pluresque fecit ordinū principes, diuersisque militū generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios censurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebatque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccin

buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oportet laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinem animi corporisque tolerantiam pertineret, instituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, usq; quæque Rom. referēs disciplinam, & quod cum viris essent præliaturi, qui & viribus corporis, & animi obstinatione, totū penè orbem terre superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturū, si consuetis delictis, hos, est, furtis & latrociniiis & rapinis abstinentissent; sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetudinem damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorū milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se pravi fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostē futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Etiam quidem quantū prælio parandum esset, consilium erat, Nam & peditū millia, & c. l. equites, ac præter hos etiam mercenariis, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autē mercenariis, facile ceteri milites à ciuitatibus alibantur: namq; singulæ quas enumerauimus, eum mediā sui multitudinē mitterent in militiam, reliquos ad comparandū eis victum tenebāt: & pars armis, atq; alia pars facienda operibus dirimeretur, & armati securitatē rependerent suggerētibz cōmeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscali malitia. Cap. X. XVI.

20 **I**OSEPHO autē hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Lewi filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidē nobilissimus omnium, ante uero pauper, & aliquandiu malitiæ suæ impedimentū passus inopiā, facile mentiri paratus, mirūque fidem adhibere mendaciæ & qui fallaciā virtutē putaret, eaque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædiū: qui semper quidē immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiā comitatū inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminē ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec c. c. c. virotum ceteruā congregauit, quorū plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isq; omnē Galileam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regēdi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cūq; videret Iosephū sua industria lætari, persuadet ei primum, vt fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret, in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude cōposita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatū esset, uti cauere omnes apud Syriam Iudæi, vt ad cōfinia oleum mitteretur depoposcit, nummōq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, empris quatuor amphoris, eodē precio amphoræ dimidiū venundabat. cūq; Galilæa ferax esset olei, maximo illo tempore magna vbertate re-
40 dundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittēdo, infinitā summam pecuniæ cōgregauit: qua mox in eum vñsus est, qui hoc sibi beneficiū præstauisset. Deniq; existimās si Iosephum deposuisset, rectorē se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere, quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorē perimeret, sicui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iam dudum autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hūc modū ad eius perniciē comparabat. Itaq; illo tempore, cū quidam ex vico Dabaritharū, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erāt non pau-
50 cæ vestes preciosæ, plurimāq; argentea pocula, & d. c. aurei. neq; hanc prædam occultē administrare potuissent, omnia Taricheas ad Iosephum comportarūt. Ille autē repressa violentia, quam regiis intulissent, reponi res ablatas apud aliquē eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis opportunē remittere. vnde maximū ei periculum comparatum est. namque raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant,

accepissent, agrè ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborè frum-
 regibus condonare, per viros nobiles discurre, omnibusq; prædicant Iosephum pro-
 diorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo vt clarmato-
 rum milia contra Iosephum pugnare concurrerent. Denique multitudo quidem,
 incircum apud Taricheas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim
 deponi, partim concremari vociferans proditorè: pleròq; autem incitabat Ioannes,
 & cum eo Iesus quidè Sapphae filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur ami-
 ci & satellites, tantæ multitudinis incursu perterriti, omnes præter quatuor diffuge-
 runt. Ipse vero deprensus, propè eum iam ignis adinoueretur exurgit: & monentibus
 cum quatuor qui remanserant, refugeret; neq; solitudine sua, neq; illorum qui e contra to-
 sarduerant opibus perturbatus, in conspectu illorum profert, veste dilecta, infusq;
 caput puluere, auersusq; post tergum manibus, suoque ceruicem gladio annexo. Hæc
 autem amicus ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerat. Tanta vero
 plæbs, & fructibus, quibus haec illorū videbatur, non sine maledictis eum subebant
 publicas proferre pecunias, & facta proditoris facerent. nam ex habitu eius opinaban-
 tur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspitio, penitus negaturū, & impetranda ve-
 nie causa secisse omnia quæ misericordiam probocaret. At illius ista humilitas con-
 silium præstarebat: & contra se indignantes viros circumueniens, vt super his, vnde
 irascerebantur, inter se ipsi discordarent, omnia confessurum se pollicetur. Deinde sibi
 loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere co- 20
 gitabam, neque in propria luctu oñvertere abstinui, vt amicum putem vñquam, qui
 vobis sit inimicus: aut quæstus ex te capiam, qui vos communiter laederet. Sed quia
 videbam, Taricheas, maxime ciuitatem vestram munitionis egere, & ad extruenda
 moenia minus habere pecuniarum, timebamq; Tiberiensem populū, & alias ciuitates
 raptis pecuniis inhiantes, pedereht in eas retinere decreui, vt vos munito circumdare.
 Si hoc nō videret, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte cōsului,
 bene de vobis mortuum cōreoretis. Hæc Taricheas quidem ab eo dicta, cum fauore
 receperunt: Tiberienfes vero cum aliis deprauando, in super etiā mimabantur: vtiq;
 autē relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secū sentientibus (erant
 enim propè ad XL. millia Taricheas) cum multitudine liberius loquebatur: mul- 30
 tūq; in eorum temeritate inuictus, ex presenti quidam pecunia Tarichea ait esse
 muniendam: curz autem sibi fore similiter, vt etiā cætera turz sint ciuitates, nec enim
 pecunias de fore, si concordari velint in eos, vnde parandæ sunt, & nō in eum mo-
 ueantur qui parat. Itaque cum alia quidam multitudo quæ decepta fuerat, quamuis
 irata recedebat: duo vero armatorum millia impetu in eum fecere. cumq; se ille tecto
 antè recepisset, instabant ei imitantes. Iterū autem Iosephus in hos quoque altera
 fraude utitur. cumq; in summum tectū euassisset, compresso dextera strepitu, nescire
 ait se, quid pererent sibi præstari: voces enim se non exaudire confusas. omnia vero
 quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiose colloqueren-
 tur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur, quos ille in 40
 intimas ædium partes inductos, clausa ianua tamdiu verberauit, quoad omniū viscera
 nudata sunt. circumstabat autē interim populus, existimans eos prolixis allegatio-
 nibus concertare; cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. vnde
 tanto terrore qui minabantur affecti sunt vt proiectis armis aufugeret. Ob hæc Ioan-
 nis etiā atq; etiā crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho molebatur insidias:
 morboque simulato per epistolam postulauit, vt sibi medicinæ gratia Tiberiensibus
 aquis calidis, vti permetteret. Iosephus autē, quia nondū ei suspectus erat insidiator,
 ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium & vteglia Ioanni præberent. Quibus
 ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circumuentis,
 aliis verò pecunia corruptis, vt Iosephū defererent persuasit. His autē cognitis Silas 50
 quem Iosephus custodiæ præposuerat, prope de insidiis ei scripsit: atq; ille accepta
 epistola, noctūq; itinere maturato, maritinus ad Tiberiadē peruenit. Et cætera qui-
 dem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se ventu-
 rum esse suspicaretur, tamō misso quodā ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo
 detineretur,

detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, vt ad eos quę sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius vocem Iosephus, vbi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus defiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quę illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites verò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruerant. Mox autem veritus Iosephus ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nunciũ suis misit, qui eos moneret, vt proprię tantum salutis consulerent: neque verò quenquam vel occiderent, vel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conquieuerunt. qui verò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidiis, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem veniebat. sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilęi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant, & cum multa essent armatorum millia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: vnęque cum eo ciuitatem quę illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiēs, quàm perimere. His verò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum voce denūciabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosque eorum cum familiis exurēdas. Et tria quidem millia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioānes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clām missos, Iosephum accusabat, quòd magnum exercitum collegisset: iamque nisi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potentes, nonnullique magistratuum clām pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni vt per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumque inter se conceperunt, quo idē Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant, ideòque duo millia & D. armatos, & IIII. miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Ioazarum, & Ananiam Sadducęum, & Simonem & Iudam Ionathę filios, omnes eloquētia validissimos: vt eorum scilicet monitu auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserunt, causam verò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium: vnde factum est, vt quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sipe armis recepit. captos autem quatuor duces consiliis armatorumque fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Cap. XXVII.

IOANNEM verò iam intra muros Giscalę, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, pauci que Rom. equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisque apud Taricheas cognitis Iosephus, qui milites frumentatum miserat, neque solus egredi contra desertores, neque se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaque dolo eos, qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearũ claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentę autem & xxx. fuerunt, quaternique nautę

Z non

non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cūque tanto ab eo distaret spacio, vnde facile videri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, proprius vt conspiceretur accessit. Quem cū inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manūque supplices agitantes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primū quod bello contra popu. Rom. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas antē consumerent, inimicorūque vota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatēq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensū potentissimi descenderunt. his autem in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios l. senatores venire iussit, maxime nobiles, velut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Taricheas recurrerant, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosque auxissent in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ d. c. haberet viros, duōq; millia popularium comprehensā in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus Clitum quendam esse precipuum defectionis autorem, irāmque ipsius pœna illius precatibus satari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum verō satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cū verō is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eāque causā indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsūq; velle descendere, ac de se supplicium sumere, vt saltem vnam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibimet Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuiam sibi truncavit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ira tunc Iosephus vacuis scaphis, & satellitibus vii. populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Gischalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnēque prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymite bello se preparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

Caput

XXVII.

HACTENVS apud Galilæam morus erat, iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Rom. instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaque bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliæque arma fabricantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erantque vniuersa plena tumultus, magnaque tristitia moderatos occupauerat: multique futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus, omnia videbantur. Belli autē incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statūque iam tunc quasi perituræ ciuitatis erat, antequam Rom. venirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchiam Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinæ conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masada, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Iudæam cum cæteris populabatur: adeo, vt magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præfidiis tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita habebant.

FLA

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER III.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudeorum.

Cap. I.

10 **N**ERONEM autem, vbi res apud Iudæam non prosperè gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans vltro etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quàm virtute hostium quæ cõtingerant facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, videriq; malis omnibus superiorem animum gerere: veruntamen curis arguebatur mētis eius perturbatio, cū deliberaret cuinam cõmorum crederet Orientem, qui vnà & Iudæos rebellantes vlcisceretur, proximásq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solū Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, virum ab adolescentia vsq; ad senectutē bellis exercitatum, & qui po. Rom. iam pridem pacasset Occidentē, Germanorum tumultu cõcussus: armisq; ante illud tēpus incognitam Britanniam vendicasset. vnde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, atatemque illius cum peritia stabilem cernens, obsidésque fidei liberos, eorūque florem manus esse paternę prudentiæ, iam tum fortasse de tota rep. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexādriam, vt inde quintā itēmq; 30 decimam legiones moueret. ipse verò trāsmissus ad Hellepontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas vires, multaque à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnā insperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum vltius producebant. Deniq; omni, quanta fuit, manu pugnacis congregata, Acalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, D C C. & X X. stadiorum spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quę res fecit, vt etiā tunc primis eorum incurfibus propior videretur. tres autē viros aggressionis duces habebant, & corporibus, & prudētia præstantissimos, Nigrū Peraitam, & Sylam Babylonium, & Iohannem Essenum. Acalon verò 40 validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penē præsidiis. vna enim cohors eam peditum, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirēt, præsto erant. Antonius verò (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem veritus vel audaciam, primas hostiū coitiones fortiter sustinuit, murūque properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuitérque armati cū instructis, plúsque indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatę sunt acies, fugam petunt: & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimetipsi hostes erāt, donec omnes incurfibus equitum victi, per totum campum dispersi sunt, 50 qui fuit plurimus, totúsque habilis equitatibus: quod quidem Romanos iuuat, vt magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij verò alios quocunque se vertissent circundatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur: Rom. verò

licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudæorum quidem perempta sunt x. millia duoque duces Ioannes & Silas: cæteri verò plerique faucij, cum Nigro, qui vnus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ, quod Salis dicitur, cõfugere. nonnulli tamen etiam Rom. in illo prælio vulnerati sunt. sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam, & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladẽ alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vul-
neribus satis esset, cunctisque aggregatis viribus, maiore cum indignatione multoque
plures Ascalonem recurrabant, eadem se præter imperitiam aliãque belli vitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quã transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi & ab equitibus circumdati, priusquam se ad pugnam componerent, iterum super vii. millia procubuerunt: cæteri verò omnes aufugerunt: cumque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turtim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam vici, cui nomen est Bezedel. Antonius verò cum suis ne vel moras circum turtim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, vel ducem hostium fortissimum viuum relinquerent, ignem muro supponunt. turrique inflammata, Rom. quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: tri-
duoque post lociis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudi-
oque insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum seruatus. ac Vespasianus Antiochiã exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliãque felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Rom. orbe sunt locum obtinens) vbi etiam aduentũ suum regem Agrippam omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam sue salutis prouidentia solliciti, quàm Romanarũ virium gnari, etiam priusquam Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasque iunxerant, præsidiumque mili-
tare susceperant tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidii causa poscentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.

Cap. I I.

D VÆ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easque Phœnice & Syria cingunt. Discernit verò ab Occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gaba ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usque ad flumen Iordanẽ. Ab Oriente verò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itẽmq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tyberiade usque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protẽditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo situs est, usque ad Bersabem: vnde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo verò eius à Thella vico Iordani proximo usque ad Meroth extẽditur. Sed cum tanta sint utræque magnitudine, tantisque gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros, aut eorum penuria regiones
illas

illas occupauit: quoniam totæ optimæ ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus confitæ, vt etiam minime agriculturæ studiosos vbertate sua prouocent, denique exultæ sunt ab incolis totæ, nec pars vlla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & vbique multitudo vicorum propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra quindecim millia colonorum habeat: prorsus, vt etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit. hæc enim vniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum variis arboribus confitos, tum maximè oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et lōgitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia vsque ad Iordanem. Et Pella quidem quam suprà diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus verò Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autē Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itémque Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à vico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utræque montosæ sunt & campestræ, agrisque colendo molles atque optimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisque tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eo quòd natura sunt aridæ, imbriumque satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt, bonique graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quòdque maximum virtutis atque opulentiae specimen est, vtraque viris referta est. Harum confinium est Anuath vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana verò pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine vsque ad Ioppem explicatur. Media verò eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terræ, eam urbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa deliciis caret, ad Ptolemaidem vsque locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter omnes accolæ eminens, velut caput in corpore: aliis verò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secūda, & post eam Acrabata, adhuc Thamna, & Lydda, itémque Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem verò terra incipiens, à monte Libano & fontibus Iordanis, vsque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisque permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari. Cap. III.

40 **D**E Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maximè potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariâ diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causâ, equitatus verò in castris degebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus depredabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quâ ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita moris cinxerat, vt Romanis quoque esset inuicta. vnde etiam spe frustratus est, cum nec vi nec
50 suasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit. Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortē pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis

verò & sanguis Galilzæ totam repleuerat, nec quisquam expertus eius acerbicatis, aut cladis erat, vnam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quàm per hyemem sperabatur, manū militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cùmque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebatur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum vna ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. Decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris verò tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque est Malchus præter quinque millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum regiis, sexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam nisi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorū prouidentiam, ita seruos instituentium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus vriles sint. Quòd si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vt non in bello incipiunt, neque solum, si necesse sit, manus mouent, cùm in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autē eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. Neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. Vnde sequitur, vt semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. Nam ne repentino quidem hostium incurfu opprimi possunt: sed quocunque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt, quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinate describunt: sed si quidē inæquale solum fuerit, cōplanatur: quatuor verò angulis horum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vsus extructionis postulat, sequitur exercitū. Et interior quidē pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autē eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atque balistis, & aliis machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium complent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificat, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsis, si quid vrgeat, intrò currentibus latas. Intus autem castra vicis spatiis interpositis dirimunt, mediæque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuini templo simillimum: prorsus vt quasi repētina quædā ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes: & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse verò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia, fabricantium opinione citius communitur. qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: omniaque ab his ordinate etiā alia cautèque per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquæve opus sit, aut frumēto, nec enim cœna vel prandiū cūm voluerit, in potestate cuiusque est, simul autē omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significat, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi verò ad tribunos cōueniunt salutatū: cum quibus ad summū omnium decem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliæque dat ex more præcepta

pta proferenda subiectis : quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vni-
 uersi pariter incurrunt itémque sese recipiunt. Cùm autem castris egrediendum est,
 tuba indicium facit : nemòque otiosus est. sed vel solo nutu moniti, tabernacula tollunt,
 omniàque ad profectiōem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. Illi au-
 tem cùm mulos & iumenta sarcinis onerauerint, velut in curuli certamine signum ex-
 pectant. Castra vero incendunt: eo quòd sibi alia munire facile sit, & ne quando ho-
 stibus eadē vsui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicat, ut exeatur: vrgendo
 aliqua ex causâ morantes, ne quis ordinem deferat. Dexterque duci præco astans, si ad
 bellum parati sunt, voce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna voce pa-
 20 ratos esse se respondent, interrogantemque præueniunt: & Martio quodā spiritu re-
 pleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredien-
 tes ambulant, suum quisq; ordinem velut in bello custodiēs : pedites quidē thoracibus
 & galeis septi, & utroq; latere gladiis accincti. læuus autē gladius multo est longior,
 cùm dexter mensurā palmę non excedat. qui vero ducē stipant lecti pedites, scuta &
 lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos lōgos, ferramq; & corbem & sarculū
 & securim, necnon & habenā & falcem & catenā, triduumque viaticū, ut parum inter-
 sit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autē ad dexteram gladius est longior,
 & contus in manu, transversusque ad equi latus clypeus, ternaq; in pharetra vel am-
 plius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides
 30 vero & thoracas peditibus habent similes : nullòque armorum genere ab equitū alis
 discrepāt lecti, qui circumducem versantur. Agmina autē semper cui sorte id obtri-
 gerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itémque ar-
 morum varietas. Nihil vero nec in præliis inconsultū aut subitum agunt : sed omnia
 semper sequuntur facta sententiam: opusque adhibetur antè decretis. Vnde aut mi-
 nime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successi-
 bus meliores consiliorum etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum
 quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat : quæ vero ante cogitata fue-
 rint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum
 ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui cōtigo-
 30 rint, tristium vero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte cōsulta videantur
 esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora,
 sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia.
 nanque leges apud eos non desertionis solum, verumetiam minimæ negligentiæ sunt
 capitales: ducēsque magis quàm ipsæ leges terribiles. nanque bonos honorando redi-
 munt ne in coercēdis noxiis videantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus
 parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnum totius cōspiciatur exer-
 citus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus
 ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus : vnde facere quidem semper
 strenui sunt, pati vero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostiū, aut
 40 consilia sentire ducum, aut difficultatem regionum : sed ne fortunæ quidem succu-
 buere. nam in ea certiores putant esse victoriam. Quorum igitur actus à cōsiliis in-
 cipiunt, cōsultaque adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab
 Oriente, & Oceanus ab Occidente, itémque à meridiano tractu Africa fertilissima
 regio, & à Septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cùm minorem
 esse possidentibus possessionem recte quis dixerit ? Hæc ergo prosecutus sum, non
 tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum
 cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium
 studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen vnde digressus sum.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

Cap. IIII.

50 **N**ESPASIANVS quidem vnā cum Tito filio in Ptolemaide interim de-
 gens, ordinabat exercitum. At vero Galilæam peruaserat Placidus, ubi
 maximam eorum quos comprehenderat multitudinem, interemit : hæc
 autem fuit Galilæorum imbellior turba, animisque deficiens : pugnae is-
 timos autem ut vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communerat, in
 Z 4 Iotapatam,

Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repente aggressu facillime captū iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu celsuris aliis ciuitatibus, si quæ validissima esset, occupatam vidissent. Multū tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiūt: congressique cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserāt, septisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Galilea à Vespasiano inuaditur.

Cap. V.

VESPASIANVS verò ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerūt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itémque sagittarios præire iussit, ad repentinos incurfus hostiū cohibendos, & ut suspectas atque opportunas insidiis syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos è singulis centuriis deni armaturā suam ferentes, mensurasque castrorum. Post hos stratores viarū ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itémque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causā multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens, equitumque præterea suorū agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios ceterum & viginti equitos deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itémque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circū Aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum auium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & principatus insigne putant, & omen victoriæ, quoscunque bello petierint. Sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionū cuncti cum peditibus erant, mulis aliisque iumentis vehentes militū sarcinas. Postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique positis castris, quauis promptos ad bellum milites continebat, vnà & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metū vero vniuersis inculsit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerāt, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamque Romanos prælio secum cōgressuros, non modo ante pugnam; sed antequam hostes omnino cōspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictis Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientē manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectū ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quā longissime autē periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadara expugnatio.

Cap. VI.

VESPASIANVS autem Gadarensem ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnae multitudine vacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius, cunctos pūberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus de solatis, nonnulla quorum habitatores ipse cōpisset.

Iosephus

Iosephus autem, quam tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam versum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorsum euaderent: vnâque illos viam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse vero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, cōtra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberet, cum fide perscribere: ne vel minus extollendo vires hostium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, 10 fortasse cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret, utq; si fœdus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei cōtra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

Cap. VII.

VESPASIANVS autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea validissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus qui montanum iter coæquarent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidē quatriduo fecere quod iussu est, latamque aperuere 20 exercitui viam. Quinto autem die, qui mensis Maij vigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectosque Iudæorum spiritus erigit. Cū vero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudētissimus videretur, ultro se etiam in custodiam traderet voluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidū mittit, vnâque decadarcham Ebutium, tam manu quàm prudentia virum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur. Postero autē die cuncta manu comitatus ipse, 30 consequitur, & post meridiem vsque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductoq; in Septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadiis septem. Consulto autem quàm maxime conspici ab hostibus affētabat, ut visu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq; tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. Sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit. quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea vero quàm 40 Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemque iaculatorū multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorū profiluit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. Neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cū tota die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorū plurimis fauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cū sexcenti essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihiloque minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoque fortius 50 restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incendebat, vinci credentium, nisi cito vicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi vires hostium formidabant, neque Romanos

difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus vndique vallibus immensis præceps, vt earum altitudinē oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna vero tantū Boreæ parte adiri potest, vbi per transuersum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Aliis vero circum montibus tecta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo poterat conspici: Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabat. Cùmque aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidòque propinquis montibus excisis, magnaque vi lignorum & lapidum comparata, cratibùsque ad euitanda iacula desuper missa per vallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisque trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent: magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itémque funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosque feriebant: & vbi illi cessissent, aggerem dissipabant, vallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæi locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisque pariter viribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem pro-
pmodum aggere, pauloque minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cùmque illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ emissos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisque ante fabros oppositis, illi murum die noctūque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisque validissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatē se esse credentibus, magnū mœrorem cōparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorū obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi: deque Iudeorum excursione in Romanos.

Cap. VIII.

T Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos vltro incurfabant: inque dies singulos prælia cateruatim, & cuiusque modi latrociniales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumque incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, vt eam vsui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finē vsque in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, si post interuallum rursus anxiis incubuisset. Itaque omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est

est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum : quodque fieri, velut omnis aqua iam defecisset, ægrè ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus, fortèsque animo viros esse, quo longiorè Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mēsurā ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse videbatur : ampliorēq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent : ac velut ad extremam sitim peruentū esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant : quod etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo pòst, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas immersa vndis atque humida vestimenta suspendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atq; arma conuertit : Iudæis quoque id māxime cupientibus : quod nec se nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame, vel siti perirēt, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam vallem deuiam, propterea quæ minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vsui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat : mandato comitantibus, vt plerunque ad excubias repperent, terga velleribus tecti : quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem vigiles persenserunt, vallēque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatē sustinere posse prospiciens, suāq; pariter salutē, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, velut omnes eius causā alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illū nec inimicos fugere, nec amicos deferere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum : & si caperetur, vnā cum his esse frustra periturum : obsidione vero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. nunc autem non videre, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, vt se caperent magnipendentes : quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populū Iosephus, sed hoc circumsistere se magis incēdit. denique pueri & senes : itēque mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eūque omnes complexi tenebant, & vt fortunæ socius sibi remaneret, cum vlulatibus supplicabant : non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus : custodiam vero, si per vim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communique desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est : pulchrūque vitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriā posteritatis occūbere : ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, discēctis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrerat : & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere : nunc operibus ignem immittere. posterōque die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatig

defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciēs (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorū pondere tardabantur: cū Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ possessionis causa non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, pèrque saxa tormentis emissa plerūque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: verum eminūs missa intra iactū subeuntes, sæuius Romanis instabant: cū neque corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete & alijs tormentis bellicis. Cap. IX.

Igitur Vespasianus vltro se existimans longitudine temporis, hostiūmq; incursibus obsideri, cū prope iam muris aggeres æquarētur, arietem ad mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo navis as similis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinque fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna virorum multitudine repulsus, iisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus ad eò latus, vt et si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicio sa videbatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent propius adhibitis vtebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cū vero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietē applicāt cratibus desuper itēque pellibus septem, tam pro sui defensione quàm machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murū disturbatum iri prospiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis cōfertos, quā semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: vt eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas frustraretur. Quæ quidē res multum Romanis moræ attulit. nam quocunq; hi machinam conuertissent, contrā illi qui super murum stabant, palearū traduentes saccos, ictibus supponebant, nihilque murus repercussione lædebat, donec etiā Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. Cū autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiūsq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensūque totum quod arida fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammarūt, vnāque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi verò non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumēto essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum naæ fomitē, & præterea bitumen ac picem, necnon etiā sulfur, opinione citius volitabant: operāq; Romanorum multo labore curata, vnus horæ spatium pessum dederūt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta vi super arietē ex muro demisit, vt machinæ caput abrumperet, idque ex mediis hostibus saltu ad eos delatus auferret, nullōque metu reportaret ad murum. Postremo tanquam signum quò tela mitterēt, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earūque nulla respecta, vbi murum ascendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo

duo fratres Neritas & Philippus de vico Ruma Galilzi. Qui cum super milites decimæ legionis profiliissent, tanto impetu vique irruerunt, vt & aciem Romanorum perrumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itémque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis
 10 perturbationē fecit. his enim, qui propè aderant viso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictâque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit, vt & beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus, qui sui causâ pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam velut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itémque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flâmis & ferro & saxis eos appetebant, qui
 20 arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem, aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi cōtra videre non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quò tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quàm iaculorum vi simul multi transfigebantur: missâque machinis saxa & murorum minas auferabant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, vt non vsque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiûsque ad tertium sta-
 30 dium veluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque prægnantis forminx transiecto vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribior erat impetus, & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deiicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totûsque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat: iamque ascendi poterat congestione cadaverum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati, & sunt, & tamē vix circa matutinas vigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tūmq; illi quidem corporibus atque armis eam partem, quæ deiecta fuerat, priusquam Ro-
 40 mani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Cap. X.

50 **M**ANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paulum recreatum. Idémque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: vt tecti armis dirutum latus vndique obsiderent; contósque prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites validissimos ordinauit. Reliquam verò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Aliis autem integris muri

aa

partibus

partibus scalas applicare præcepit; ut qui hos prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent: ceterique omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrupentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum integrum labore fatigatos, itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte verò collapsa validum & potentissimum quemque: senosque ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum verò multitudinem communiti protegerentur desuper: latus paulatimque recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si verò pontes à Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquenque verò ita certare debere, non quasi 10 conseruandam tueretur; sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, confugésque suas propemodum ab hostibus capi: vni quoque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroque disposuit. Ciuitatis autem vulgus imbellè, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodiis) strictisque gladiis ad partem muri deiectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggere, tunc extremo ululatu quasi capta vrbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effemina- 20 rent, intra domos cum interminatione cōcludit, silere iussas: ipse verò ad partem muri, quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit; sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines vniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis vndique sagittis lux obscurari cōp̄pit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemque animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabāt. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm vel caderent vel occiderent. Itaque Iudæis perpetuo 30 dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proque his quos violentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectique desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie velut vno corpore repellendo Iudæos, muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulat: feruentique oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos, id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à vertice ad pedes vsque sub 40 armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigereret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem contranitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos, qui perfuderant ferebantur, præcedentē quisque incurfando, tãquam ipse impetum retardaret. Iudæi verò progressum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquam, neque aggredien- 50 tium firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem refupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi verò super aggeres deiicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux videret, sub vesperam eos reuocat: quorum

quorum non paucis trucidatis, plures sunt vulnerati. Ex Iotapata verò sex viris mortuis, plures quàm trecenti faucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die vigesimo. At Vespasianus eorum causa, quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira vidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. Tres verò turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & pōdere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittariis, itēque leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cū non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cū neque à vertice venientes sagittas facile declinarent, neque vlisci possent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemque tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant. quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; contra mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Cap. X I.

Is autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quòd Iotapatenos præter spem resistisse audierat, infestentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cū oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores verò eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper reluctatos, in fugam vertit: quos vestigiis cōsecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murū petentibus, ciues sui claudere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuersum populum exclusum mœnibus propriis, ad interitum hostibus dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes vnum murum, alterum ciues clauderant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorū gladiis transfigebantur, infiniti verò à Romanis interficiebantur, ne ad vliscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum, duodecim millia. Vnde Traianus vacuam esse ciuitatem pugnantibus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. eumque per nuncios rogauit, vt filium suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autē laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus, & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectos sic ordinauit exercitum, vt in læuo quidem latere Traianum cōstitueret, ipse verò in dextro obsidioni præset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cū paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus verò eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque vehemens cum his qui se intus cōgregauere, pugna commissa est: nunc per angustas viarum irrudentibus validissimis, nunc foeminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vsque ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & subduo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; virilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit x v. millia: captiuorum autem duo millia c x x x. Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigesimo die Iunij mensis.

Ed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur: nec saltem vicinorum malis corrigebantur, sed inconsulta suarum vinum infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque imperus præuenire. Nam & si præsidiis tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo, qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum sexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites verò circumuallatis vndique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis, neque se rebus necessariis vulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem vna die siti morerentur, multi verò eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam, qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens: denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & sexcenti. Hæc Iunij mensis vigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Otapatenis autem diu durantibus & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam verò ad Vespasianum eodem die profugus venit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuntiās: quodque diuturnis vigiliis, & præliis assiduis consumpti, minime quidem vltius vim ferre possent, verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque vigiliam, quando & malorum requiem habere videretur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebar, eademque hora inuadendos esse suadebat, Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se ludæorum, quantaque superbia penas continerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum vera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum vno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quatuordecima legione comitatus. Interfectis autem vigiliis, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce verò occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamque plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula visus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat. donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientesque demum se perisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura: sed ex arce plebem ad prona compulsi facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. viarum namque angustiis pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obtereabantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus propriis liberarentur incitauit, nam cum se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen vigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim Septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem resisterunt, deinde

inde circumfusi hostium multitudine, feto dextras dedere: hisque instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antorius, peremptus insidiis. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumque is manum porrexisset incaute, hasta ille præuertum sub inguine perculit, statimque confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani, postea vero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem seuebāt atatem, præter infantes ac foeminas. Itaque captiui quidem mille ducenti congregati erant: 20 quadraginta vero millia connumerata sunt excidij tempore pugnis superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaque eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tercio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis. Cap. XIII.

ROM. verò Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium videbatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itémque abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam 20 profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes videre non possent: vbi xl insignes viros latitantes offendit, rerumque vtilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdum quidem se occultauit: nocte vero sursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cumque omnia vndique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia vero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus 30 propter duos tribunos Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum vt ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemque pro salute dantibus, minimè paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens, quodque ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius virum fortem: his addebat: quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam pessimam, hoc est, perfidie prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, vt amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, spelun- 40 cæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, viuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, vbi etiam hostilis multitudinis minas cõperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur. quibus ei Deus & futuras ludæorum clades, & quæ Rom. essent euentura principibus, ostēdit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recetium somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia ludæorum, inquit, labefactari tibi re creator placuit, fortuna vero ad Rom. tota migravit, animamque meam quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus 50 sponte Rom. & viuo, restor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnà confugerant ludæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus, cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ ludæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris

intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiam, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus: Tu verò si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si verò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se Dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciaffet morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incepit. Et quid enim tantoperè, inquit, ô socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam in dissensionem vocamus? mutam me esse, quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sim dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus, qui eam præripere: nunc autem neque prælia nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imo verò ignauissimi, quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Si quidem naturæ lex validissima, ut velint vivere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum verò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus, ut essemus: rursusque, ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima verò semper immortalis est: Deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit, aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes vlscisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi verò Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non videbimur? An ignoratis, quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumque Deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursus, volentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum verò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus autores iniuriæ per nepotes vlsciscitur. Hinc & Deo iniurum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum insepultos abiici decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ô socij, iusta sentire neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus salui simus, nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstrauius. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Nō migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quā qui ad hostes vltrò profugiunt, si quidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego verò interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimāt, magno animo paratōque

paratōque moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ solatio mecum auferens. Multa
 quidem in hunc modū Iosephus vt à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi
 autē obstructis desperatione, qua se iam dudū morti deuouerāt, atribus concitantur:
 & alij aliunde cum gladiis accurrentis ignauia exprobrabant: & quasi eum mox per-
 cussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim vocaret, aliū vultu
 ducis intueretur, alterius dexterā prehenderet, alium precibus exoraret, varia men-
 tis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibe-
 bat, non secus vt feræ bestiæ circumclusæ, ad eum semper qui se cōtingeret, ora con-
 uertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendum putabant,
 10 debilitabantur dextræ, gladiūque de manibus glabebātur: multi cum manus ei affer-
 rent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consi-
 lium, sed fretus Dei providentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori de-
 cretum est, inquit, agite, cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequētis oc-
 cumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat. iniustum
 est enim cæteris interemptis, ex aliis quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est
 vera dicere, & quod persuasit agitur: vt fors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur
 necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita
 dulcius æstimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue
 Dei providentia. Consultōque prospiciens, ne vel sorte grauaretur, vel si nouissimus
 20 cessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, vt viueret persuasit:
 ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum;
 per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani visendi eius gratia occurrebant:
 & cum se circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus,
 quod captus esset, aliis minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certanti-
 bus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui verò
 propius erant, facta eius reputantes, mutationes stupecebāt. Rectorū autem nemo
 fuit, qui licet antè irasceretur nomini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Titū ve-
 ro præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia
 capiebat: qualisque pridem fuisset in præliis reminiscēti, & qualis nunc sit in hostium
 30 manibus positus intuenti, succurrebat quāta esset fortunæ potentia, quāmq; velox
 belli momentum: humanarum autē rerum nihil firmū atq; perpetuum. quamobrem
 multos ad miserationē Iosephi pertraxit: plurimāque salutis eius pars Titus exitit
 apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, vt cautissime custodi-
 retur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisque
 ab illo omnibus aliis præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidē, inquit, Vespas-
 siane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te
 nuncius venio, præmissus à Deo: alioquin Iudæorum legē sciebam, & quemadmo-
 dum duces exercituum mori deceret. Ad Neronē me mittis? quid ita? quasi qui Ne-
 roni vsq; ad te successuri sunt, maneat. Tu es Cæsar Vespasiane & Imperator, atque
 40 hic filius tuus: me autē colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non
 mei solius es tu Cæsar, verum etiam terræ marisque ac totius hominum generis. me
 autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominū ista
 confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere videbatur, eaque
 Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim vero ad credendum impel-
 lebatur, iam pridem illum excitante ad imperium Deo, sceptrāque multis præmon-
 strante aliis portentis. Sed & in aliis verum esse Iosephum deprehenderat. Altero
 nanque amicorū qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc
 deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam
 diuinasset, vt à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post
 50 diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodque ipsum Romani
 viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæ sita, Vespasianus vbi vera esse
 comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq;
 custodiam Iosepho nec vincula remittebat: vestimentis autem aliisque muneribus
 cum donare benignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius
 operam

operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaidā reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni favore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligere. plus autem illorum qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, vt de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autē de ista quidem petitione, velut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit: legionum vero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret esse ciuitatē. Decimam vero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autē illa quoque aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, vt in planicie sita atque maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. XV.

DVM hæc aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hostibus seditione defecerant, vel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quam vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen. itēque in Ægyptū commeantes, plurimos latrocinii prædabantur: omnibusque nauigiis inuium faciebāt illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hique nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præsenērāt, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spacium, pernoctauerunt. Cum vero Ioppe natura esset importuosa (nanque in asperum cæteraque arduum litus definit ac summis vtrinque cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autē Aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudinēque in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce violentius. quem illac nauigātes Melamboream vocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu, niterentur ad pelagus (nam & litus faxis infestum, & hostes in eo cōstitutos timebant) sublatæ in sublime gurgite mergebantur. & neque fugæ vspiciam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari ventorū, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaque multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragiis implicati moriebantur. nonnulli autē ferro se interficientes, veluti id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisque ora maritima cadaueribus impleretur: cum etiam ad litus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorū autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ iactabantur aduenierat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymā: & per singulas domos itēque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus verò ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum

phum autem vniuersi. adeo ut per dies xxx. nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaque mercede conducerentur tibicines nœniarum. Tempore autem veritate reuelata, ut de Iotapata quidem ubi res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eumque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab aliis quidem ignauia, apud alios proditoris arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione atque conuitiis. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

Cap. XVI.

VESPASIANVS autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigrauit: ibique per dies xx. milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat.

20 Postquam vero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se vndique Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progressus, ad trigessimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus l. mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim quod

30 pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobiz filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter madata ducis prælio congredi tutum ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati cōfigerent, inopinata præterea Iudæorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, veluti pugna non insidiis captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neque quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vltum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus venire properantes, nunc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridie latere iussit, eoque pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen & iniuriis abstinere, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris pepercit, spon-

dentis habitatores eius posthac cum reliquis forte concordēs : aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichearum obsidio.

Cap. XVII.

DEINDE ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis barbarum cupiens multitudo ad Taricheas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatē ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu non alluebatur undique muro validissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat, nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itēque virium copia communierat: Taricheis verò largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas videlicet, si terrestri praelio vincerentur, refugerent: simulque ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autē castra munientibus, Iesus eiusque socij neque multitudo hostium, neque disciplina militiæ perterriti, cursu eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, ubi armatos congregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosque inseguti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnā eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suum cum sexcētis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse vero equitū plerosque, etiam priusquam subsidia veniret alacres esse videns, cum nonnulli eorū multitudinē Iudæorū formidarent, unde exaudiri posset constituit: &, o Romani, ait, pulchrum est namque in principio sermonis admonere vos generis vestri, ut qui cum quibus pugnaturi sumus sciatis: nostras enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi vero, ut etiā pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduersis rebus cōstanter dimicantibus, etiā nos in secundis perseuerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: vereor autē, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodque Iudæi, licet satis sint audaces, mortēque contemnant, incompōsiti tamen bellorumque imperiti sunt, vulgus recte potius quam exercitus appellandi, de vestra vero peritia atque ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus, nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti cōsilio cum vagis neque rectorem habentibus decertabitis: quodque nos hæc virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo, hi enim & ordinari faciles sunt, & sibi met subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis, quam ex hostibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis sœuitia ducunt, quæ rebus secundis aliquantum valēt, minimis vero offensionibus extinguuntur, nos autem virtus regit, & morigerata voluntas, itēque fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finē usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam Iudæis, causæ certaminis. nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperium videamur hostium aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est, multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobisque pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vosque milites mei, nam illi vincere con-

suctum est. ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non per-
 duerit, duce vestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula mihi
 credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem vestrum à me discesserit, persua-
 sum habens, imperiū meum sustentari ope diuina, & manifestissime præsumere, quod
 multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquam
 Titus hæc profecutus est, diuina quædā alacritas militibus incidit. Et quia Traianum
 aduenire cum c c c c. equitibus ante prælium contigit, ægrè ferebant, tanquàm mi-
 nueretur victoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonē cum duo-
 bus milibus sagittariorum: vt occupato mōte, qui ex aduerso erat oppido, murorum
 10 propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti
 sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexerat citato equo in
 hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spacio fusi, quātum aduersa acies oc-
 cupauerat, vnde multo etiā plures quàm erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incur-
 su eorum & disciplina conterriti, paulisper quidē primos sustinere congressus. Per-
 culsi autē contis, equorūque impetu deturbati conculcabantur: atq; ita multis pas-
 sim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, vt quisque velocitatis habebat, effugiūt.
 Titus autē aliquos à tergo instās alios per transitum occidebat, nonnullos cursu an-
 tecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autē, alium super alium lapsos inuoluēs,
 conficiebat: omnesq; ad mœnia confugientes præueniēs, detorquebat ad campum,
 20 donec vi multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excipit autem illos acerbā
 dissensio. nanq; indigenis, & fortunarum suarum, & ciuitatis gratia, & ab initio bel-
 lum gestum, maximēque quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus
 aduenarū qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat,
 veluti iam arma caperēt. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus ex-
 clamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos,
 suscipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant:
 habemus ciuitatem, si modo properamus. Verumtamē cum velocitate animis opus
 est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum autem hostiū con-
 cordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præ-
 30 uenire debemus: vt præter victoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciui-
 tate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atq; ad lacum decurrit, & per
 eum properē ciuitatē ingreditur, quē cæteri consecuti sunt. pauor autem eius auda-
 ciæ murorum defensores inuasit, & pugnare quidem, vel prohibere venientem, ne-
 mo sustinuit. relictis autē excubiis, Iesus quidem cum sociis in agros effugit: alij vero
 decurrentes ad lacum, in manus hostium contrā venientium incidebant. mactaban-
 tur autem alij cū scaphas scanderent, itēq; alij, cū iam prouectas assequi natan-
 do conarentur: plurimāque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum qui-
 dem resistentium, qui non effugissent: indigenarum vero sine pugna, quoniam spes
 eos foederis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat,
 40 donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internecione requie-
 uit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderūt, quàm longissime ab
 hostibus recesserūt. Titus vero misit equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille
 compertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine
 (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidem statim circundari ciuita-
 tem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædēque euaderet. postero au-
 tem die cū descendisset ad lacum rates aduersus illos qui eò refugerant, fabricari
 iussit. quæ tam materiarum quàm artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII.

50 **L**ACUS autem Genesar quidem à terra continente appellatur: xl. vero
 stadiis in latitudine patens, centūq; in longitudine aquæ dulcis est atq;
 potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndiq; in
 littora ac arenas definēs, purus est, ac præter hoc temperatus ad haurien-
 dum. & fluuio quidem siue fonte lenior est. semper autē frigidior, quàm lacus diffu-
 sio patitur, manet: æstiuisq; noctibus citis aquæ sub diuo perflatæ, nequaquā æstibus
 cedunt:

cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quàm specie discreta: mediùsque fluuio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascēditur ad cxx. stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferēs. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cùmque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, vnde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidē pulchritudo Panij, regis opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem & viginti aliis præteritis stadiis, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbuſtum, totamque plantis consue-re cultores. cœli verò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: vbi etiā palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentia hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnū conueniant inter se repu-
gnantia, anniq; temporum contentione bonam, veluti singula peculiari studio terræ
fauerent. non enim solū nutrit præter opinionē poma varia, sed etiam seruat, egregia quidē, & quodammodo regalia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decē mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spacio senescentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexādri-
no generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littorā cognominis lacus xxx. stadiis extenditur, & latitudo xx. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichearum excidium.

Cap. XIX.

ESPAſIANVS autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quan-
ta in eos qui lacu effugerant satis esset, vnā prouehitur. Ille autem neque
compulsi ad terram euadendi facultatē habebant, infestis omnibus, neq;
nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ paræ, atque pira-
ticæ aduersus rates infirmæ erant: & cùm pauci singulis veherētur, cunctis simul in-
stantibus Romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigan-
do, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebāt,
aut quominus etiam irritado feriebant: plus autem ipsis vtroq; modo nocebatur. nec
enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis
iacebantur, contiguique sagittis eorū efficiebantur, & si accedere proprius ausi fuif-
sent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cùmque ipsis nauigiis mergebantur.
Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis cōtingi possent, alios desiliendo
in scaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus
in medio deprehenſos, cum nauculis capiebāt. Submersorum autem qui capita sus-
tulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione
compulsi inimicis adnatate tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, pluri-
mùsque passim ac varius erat interitus eorum, donec in fugam versi, cæteri terræ ap-
pulsi sunt, circumclusis nauculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis
configebantur, multos vero in terram egressos peremerunt Rom. Mixtum autē san-
guine, plenūq; cadaueribus cerneret totū lacum. nullus enim saluus euasit. Acer-
bus autem secutis diebus odor illam regionē oppressit & facies. nam littora quidem
naufraſiis simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti
mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis solum ille casus miserabilis vide-
retur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij navalis exitus
fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti.

At

At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat, his autem affirmantibus eorū liberationem, detrimento futuram: nec enim demissos quiescere posse homines, qui & patriis carerent, vimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obrutari: fidēque interpolita deditis vim pigebat afferre: verum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodque
 10 vtile esset, honesto debere præponi, cum vtrunque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiade duceret, exire permisit. Cūq; illi facile his, quæ cupierant credidissent, & quò iussu fuerat comitati, neq; pecuniis suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vsque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitatem conclusos, mox infecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidē cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem validissimos sex millia lectos, ad līthmon Neroni transmisit. Cæteram verò multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his, qui ex eius regno essent, facere quod vellet ipse permisit. Verum & istos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ &
 20 Gaulanitæ & Hippeni, plurēque Gadaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti sunt autem v. i. idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER III.

Obsidio Gamalensium.

Caput I.

30 VICINQUE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniæque Romani castella & ciuitates ceperant, præter Gischalam, & qui mōtem Itaburium occupant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, cōtra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itēque Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Soganē superioris partis, cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia verò ad lacum Semechonitem, triginta
 40 latum, & l. x. stadiis longum, paludēque suas ad Daphnen vsq; tendentem. Quæ regio cum aliàs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minore (quem sic appellant) Iordanem alentes sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganem quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat. Gamala verò ei non cedebat, freta locorū difficultate amplius quàm Iotapatæ, iugum namque asperum, ex alto mōte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur, tantum cōtra decliue, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit, nisi quod expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias
 50 scinditur. Pars verò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verum & hanc partem per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerūt. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioque præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiem vergens. Australis verò collis immensa æditus altitudine, vsum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupēque superior ad profundam pertinens vallem.

bb

Fons

Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamē etiam Iosephus cū murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minūque pugnaces: sitūque freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quōd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquę calidę vocantur. Ibi enim eiūsmodi fons est, sanādis corporum vitiis idoneus) Gamalam peruenit. & toram quidem ciuitatem, ita vt diximus positam, custodia circumual-
late nequibat. quā verō fieri posset, excubias collocauit: montēque occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo suprà ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnō & quinta contra mediam ciuitatem operabatur. fossas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam regem, cū accessisset ad muros, eorūque defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiūque metus ad obsidionem prorinus incitauit: nullum Iudęos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermis-
sum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quę ipsis conducerent suaso-
rem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operis-
que consue-
tutine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namque ipsi erant oppidanorū potētissimi) armatos licet meru perculsos ordinauere: & quāquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itēque alia vsui necessaria nō sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis enim tormentis-
que perculsi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu, ipsi quoque insuper vlulantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltra progredierentur obstabant. Cæterū vi & 30
multitudine superati, vndique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illōsque impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cū neque à vertice imminetibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas fugiebant. sed hæ repleta laborabantur, quod pōdus sustinere non poterant: vnāque deiecta multas inferiores, itēque illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta viderēt, tamen eō conuolabant. atque ira multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci verō subterfugietes, parte corporis multabantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se 40
fieri existimabant: propriaque incommoda negligentes magis instabant: hostēsque in sua tecta vrgendo compellebant. qui verō per angustos viarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum verō eis mortui hostes dabant. cæsorū enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proiiciendo moriebantur: tergaque dantibus ne fuga quidem facilis erat. viarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem, qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore perculsus, cū super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locum prehendit: 50
ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat,
& cum

& cum his bellum vnà à vertice defluens sustinebat: & neque virorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quàm extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum praelio quo periit, sed vbiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis ludæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam
 10 & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque matutinis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœrore exercitum aduersis casibus videns, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autem inquit, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodque nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc ludæorum millibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atque, vt iactantium esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse igna-
 20 uorum, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitate gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consiliis peccata corrigens. Quanquàm ea, quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque ludæorum virtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis vestrae temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo vertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos, qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quàm id incautè fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus imperus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâque perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo ludæi maxime pos-
 30 sidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atque indignæ offensionis irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus perēpti sunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificèq; prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodque minime possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosque remiserant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi
 40 ex ciuitate per valles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebar. solis enim vndique alimenta, qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

Cap. II.

50 **V**ESPASIANVS autem inter curas obsidionis, succissuum opus aggre-
 ditur aduersus eos, qui montem Itaburium occupauerant, inter
 campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidē x x x.
 stadiis consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est. in vertice au-
 tem, x x. stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc
 autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iose-
 phus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ
 pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placi-
 dum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem mōtis ratio nulla

b b 2 erat

erat. multos autem foderis ac veniæ sp̄e hortabatur ad pacem: & descendeabant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum veniebant; vt incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campī pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisque in terga versis, aliquos interfecit: semotam verò multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidiū Gamale.

Cap. III.

P v d Gamalam verò degentium audacissimi quique fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At verò pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secūdo & vigesimo die mensis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editissimā præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cum apposti ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquā adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinque saxi durissimis euolutis resiliunt: subitoque turris cum magno fragore decedit, vnaque custodes præcipitantur. At verò qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. Tūcque Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, vsque ad vigesimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, vigilantes quidem vbi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui verò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præditiis incidebant. vbique autem infinitus erat morientium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus vertex, in immensum æditus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad se adeuntes partim telis partim saxi deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsō loco positos nullæ sagittæ confingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: vt neque in præruptis consistere propter violentiā flatus possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes videre. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges & semetipsos in vallem præcipites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipsorum in se, qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta sunt: qui verò se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperti. Neque quisquam, præter duas mulieres saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiar: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigesimo die mensis Octobris: quæ vigesimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

Giscala

*Gisgala à Tito capitur.**Cap. IIII.*

LAMQUE solum Gisgala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant plerique agricolæ, spemque suam semper in fructibus collocauerant. non parum autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabāt. Hos autem ad defectionem impellebat atque conflagabat Leuitæ cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo veneficus & fallax, variusque moribus, & immoderata sperare promptius, miroque modo quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potestati causa bellum amaret. huic apud Gisgala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam verò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copiis: eorumque corpora, itemque animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem, qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemque murorum eius constructio, non minimam ei solitudinem comparabat: cum virorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamque rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Gisgala (equitando enim ad eam accesserat) aggressionem capi facilis videbatur: sciens tamē quæ ea vi capta, passim à militibus populus absumeretur (namque satiatus erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, pactione magis subigere ciuitatem volebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique perditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neque ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia velle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidemque dextris non habuissent, experturos arma crudelia: iam iamque cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum, quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis popularium quidem neminem non modò respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis apppositi, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem ludæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace cōuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quàm qui cogerēt, piaculum commissuros, ipsumque Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod vnius noctis spacium propter fugæ consilium cepit: præsertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quātum pro sua salute sollicitus. verebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Verum profecto Dei nutu in excidium Hierosolymorum Ioānem saluum esse cupientis, factum est, vt non solum induciarum causationem Titus admitteret, verum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyrriorum vicus validissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis, in Hieroso-

lymam fugiebat. Sed vsque ad vigesimum quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliámque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itémque salutis metus vrgeret. vltra verò procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propior se hostibus esse credebatur. Iámque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, velut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa viam plurimos certamen precedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullæ viros, aut propinquos, vt se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, vt seipsum seruarent inclamantis: eoque confugerent, vnde pro remanentibus etiá si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum, qui fugerant, vt cuique virium fuit, citò dispersa est. Luce verò facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Ioannis fugam significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, vlsceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem, vt Ioannem persequeretur, mittit. Sed cum quidem occupare nequiuerit, quòd antequam venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnà verò fugientium propè ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulo minus quàm tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato verò animo satis esse, quòd spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet, minitendo magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebatur, si dignos pœna discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quàm immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, vel metu supplicij, vel & quòd erubesceret præteritorum criminum venia: sine causa verò morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidis tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compesceret, quàm pro pace sentientes, quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est,

Hierosolymitani excidij initium.

Cap. V.

APV D Hierosolymam verò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus, & circa singulos, qui vnà confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorū autem seruens quidem adhuc atque interruptus anhelitus, necessitatē significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorū vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Gischalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigorēque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamē excidium Gischalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam, vt multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnūque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Ioannes eorum, quidem quos fugientes reliquerat, causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens. propriasque vires extollens, & imperitorum ea cauillatione insciam decipiens, quòd etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus, prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At verò per territorium manus agrestium, ante seditionē quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Gischala Cæsareā, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam

Iamnam & Azotum profectus, vtrunque subegit: impositisque illic præsidis, reuertebatur, maximam ducēs eorum multitudinem qui se fœdere sociauerant. Singulas autē ciuitates tumultus bellūmq; intestinum exagitabat: quantūq; à Rom. respirassent, in semetipsos manus vertebant: cū inter amatores belli ac pacis cupidos esset sua contentio: dudūq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conueniēs, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidē apud omnes erant: nouitatis autem armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; audacia præstabant. Primo autem indigenarū singuli prædari cœperunt: deinde ex corn-
10 posito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: vt quod ad crudelitātē atq; iniustitiā spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui vastabātur, illatū à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatū verò custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate vndique congregati collegiorū latrocinālium principes, atque in agmen cōflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebant: tunc præcipue cunctis existimantibus vniuersos qui superinfluērent, adiumento ex benevolentia venire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners & inutilis multitudo quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque
20 præter bellum etiam seditionem famēmque comparauit: aliique latrones ex agris eō transgressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed vsq; ad cædes ruebant: non clām, neque per noctem, aut quoslibet homines, verum luce palām nobilissimos quosque adoriēdo. Nam primum Antipam regij generis virum, & adeo potētissimum ciuium, vt etiam publicos thesauros fidei suæ permisos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignem virum, & Sopham filiū Raguelis, regalis similiter vtrunque familiæ, omnesque præterea, qui præstare aliis videbantur. Grauis autem metus populum possidebat: & velut capta ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem clausorum vincu-
30 lis non fuere contenti, neque tutū arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire. nam & ipsos, & domos eorū non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotū. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Ioannem ad cædes promptissimū, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eūque alij decem armati gladiis secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisque libertatis proditores interemisse dicebant, prorsus, vt audacia sua tanquā seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos verò insolentiæ progredi, vt in eorum
40 esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familiis abrogatis, vnde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituēbant, vt impiorum facinorū socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediēbant necessario, qui sibi eos præstiterant: quoniā & dignitate præditos, variis machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum qui se prohibere poterant, contentione captātes: donec hominum persecutio ne satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iam verò populo contra eos cōcitato (namque autor erat Ananus, duo maximus pontificum, itēque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorū manus potuisset effugere) illi templum Dei aduersus po-
50 puli turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebāt tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori. tentādo enim quanto metu populus teneretur, suāsque vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (vt diximus) ex familiis successio deberetur. huic autē fraudi mos antiquus obtēdebat. nam & olim sorte pontifica-

tum deferri solitum fuisse dicebant. re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebatur: casusque fors exit homini, per quem maximè eorum iniquitas demonstrata est, Phancuidâ, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum nō ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. cæteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas vix tenebant, honorésque sacrorum solui grauitè ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui præstare cæteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quàm simul vniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autè Ananus, populum frequenter in cortibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, ut bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autè promptis ad vlciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lacrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quàm Dei domicilium videre tantis refectum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: verum tamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo. nam quid opus est viuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis vestra potentia nutriti sunt? nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuiuiis appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritastis, quia vastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etià vinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, victos nemo adiunxit. restabat eisdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquæ emisit, nedum dexteram mouit. Patiimini ergo, patiimini, etiam sancta conculcari videntur? Cumque omnes audaciæ gradus netariis hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, siquid maius quod eniteret inueniretur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positis, ut videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res: eoque iam calamitatis ventum est, ut misceatur nostri etiam hostis. Non exargetis o miseri respectisque vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non ultum ibitis in hos, qui vos percussere? Non suas quisque recordabitur glades, & ante oculos positus quæ pertulerit, ad ultionem animos aeuert? Perit apud vos (ni fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amatores facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate

tate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum quod cum Romanis nunc gerimus, verum commode an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. At vero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lacrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentium vero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosque viros trucidatos videri, quibus etiam illi post victoriā obtemperassent? Et Romanos quidem nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudei vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes vero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos, plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciā reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut vestra negligentia constata sunt, ita nunc magis proficiet, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciā plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore vtentur, & quidem cum apparatu, & si is tempus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiā si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro Deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiā: & neque consilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum horrabatur: non quidem nesciēs iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciā, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his quæ perpetrauerant, sperabant: verum tamen quiduis perpeti præstabilius existimabāt, quam in tanta rerum perturbatione repub. negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda pericula quisque promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos, modo simul vniuersi prosiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis vero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas verò, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues armis iram cōceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciā. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruare, pro ducibus obediētes motibus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminens missis lapidibus semet inuicem appetebant. si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ

cædes vtrouque fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque vulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens, vt solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrando in cōgressionibus præualebant. Irati verò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus viam inuitos eos repugnare compelleret, vniuersos quidem suos in hostes cōuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit vnà cum sociis Ananus. Vnde factum est, vt eos quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: idèòq; in murum interiorum fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem 10
 sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiamsi vicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præsidii destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementer dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quàm noctibus peragranti custodias: omniàque se- 20
 creta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non prius quàm caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obsequiis, ne in aliquam suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate suspectior: eòque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere. & quæ Ioannes faceret, suspicionem proditoris habebant. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocinio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentiae causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se serua- 30
 turum iurauit, neque factum eius inimicis vllum, neque consilium proditurum: vnàq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis cum consiliis adhibebant: moxque ab iisdem concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, nèue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro benevolentia iurauisset, ingressus, ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignoraret, quæ in eos Ananus cum sociis cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed per- 40
 suasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, vt religione simulata intromissi, vel etiam vi prælio manus consererent. Se autem non videre, quàm diu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregentur. Ad hæc addebat, quod ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaque oportere, si quis habendam vitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si victi essent, veniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpepsi sunt reddituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam 50
 etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sauiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori iam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incu-

tiens multitudini. externum verò auxiliū aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumzōs autē significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ip̄s eum maxime minitari confirmans.

Idumzorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

Cap. VI.

RANT autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itēque Zacharias filius Amphicali, uterque à sacerdotibus genus ducens. Hi præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq;

- Anani factio potentiz sibi cōparandæ causā Romanos accerferet (nam
 10 & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dūbitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusque fore ut omnia paterentur, quā auxiliariū quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumzōs placuit. scriptaq; breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipsi autē pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimūque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatē Romanis ilico subiugandam: pleraque nunciis ad rectores Idumzorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei:
 20 quodque his rebus esset vtilius pedum velocitate præstantes. nam Idumzōs confestim parituros certum erat, quod turbarum cupiens & incōdita esset natio, semperq; ad motus facilis atque suspensa, & rerū mutationibus læta, minimisque petentium blanditiis ad bella promptissima: & velut ad festorum quendam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nunciij exigebant: atq; istis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumzorum. Illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circumcursare gentē, militiamque denunciare cōeperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebāt. Congregati autē propē x x m. cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sōzæ filiis,
 30 & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filiis. Ananum autē profectio legatorum, itēq; vigiles eius latuit, sed non etiam Idumzorū aduentus hoc enim antē cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. nō tamen visum est bello cum his congredi, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum zuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirat. etenim perditissimis hominibus cōtra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quāta nec in Barbaros aduocāte vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem cōsensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æquē ac morum
 40 cognatio cōcordiam firmat. Nunc vero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimoniis suis, postquā in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacrā ciuitatem clam influxere ut latrones, solūmq; religiosum immanitate polluerunt scelerum, eosque videas sine metu inter sancta ebrios, & auditate ventris peremptorum spolia consumētes. vestra vero multitudo armatorūque talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturus auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cū pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestræ arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod
 50 vos tam cito commouerit. nec enim sine magna causā fieri potuisset ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidam vestrum obstrepēbant nunc, liberandæ metropoleos causā venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eōq; cum externis hostibus pugnare paratissimos,
 aliter

aliter contra nos efferare non poterant, quàm vastatæ libertatis proditione mentita, Sed enim vos considerare oportet, qui nos insinulauerint: fidemque in nos veritatis ex rebus communibus, nō ex fido sermone colligere. Quid enim passi, nunc demū nos dedimus Romanis, cum ab initio liquerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito redire in gratiā, priusquā circa nos omnia vastarentur? nanq; iam, ne volentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugū missa: morteq; grauiorē afferat turpitudinē, appropinquantēs placare. Equidē quod in me est, pacem morti antepono. semel autē bello appetitus, postquā pugna cōmissa est, gloriosam mortē vita captiui existimo potiorē. Sed vtrū nos populi principes aiunt clām misisse aliquē ad Romanos, an etiam totū populum cōmuni suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quem admodum autē tantam ciuium multitudinē lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autē, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatē quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatē fierēt? An vero nunc cognouere, quando auctorū pœnæ reddendæ sunt? donec autē sine metu fuere, neminem nostrū proditorē suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicū habuit nempe conciliū, nemo aberat cōcioni: ideoq; manifestior ad vos nuncius tam citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicāt. Sed hæc quidē male perituro-
 rum, & instātes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitatē prodi in
 fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur auctores opinor: quorū audaciæ vnum
 malū videtur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primū
 (id quod est iustissimum) iuuare metropolim, & vnā nobiscū tyrannos eximere, per
 quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permisere: deniq; no-
 biles viros non inculatos, ex medio raptos foro, primum vinoulis cruciarunt: deinde
 non voce neq; prece eorū morari, neci tradiderunt. Licet autē vobis non belli lege
 ingressis, horum videre argumētum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, cōiuges in
 veste lugubri ac familias peremptorū, & per totam ciuitatē ululatus & fletus: nullus
 enim non persecutionē expertus est impiorū. Qui ad hoc insanix prorupere, vt la-
 trocinalem audaciā non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput
 & facies gentis est, sed in sanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad
 excursus, & ad perfugiū elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos cōparatur:
 & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuersis alienigenis, ab extremo limi-
 te mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta concul-
 catur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ci-
 uitates, gentesq; in sua viscera delectum habere, cum debueritis (vt dixi) quod factu
 esset optimum ac deceret, nobiscū nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā vnum
 ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si
 eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis,
 cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōque inter hostes atque auxiliares su-
 scepro nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt
 commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui
 hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permisere. Ferant igitur hanc
 ex vestro aduentu gratiam. Si vero neque nobiscū indignari neque iudicare vultis,
 tertium restat, vt relictis vtriusque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum infi-
 diatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrū suspicamini
 Romanis collocutū, obseruare vobis itinera licet: tūque demum tueri metropo-
 lim, cum factum aliquid huiusmodi paruerit, quale delatum est, & in auctores eius, si
 conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedi-
 bus positus, Sin horum nihil vobis grauius aut mediocre videtur, ne portarum clau-
 stra mitemini, quatenus arma portabitis. Hæc quidē Iesus loquebatur. Idumæorum
 autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quod non pa-
 ratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem
 esse

esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco vnde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatē: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captæque iubeant pro libertate arma proicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quod indemonstratos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiā hi quos obsidetis læsere, tamque verisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui reipub. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomēque potentiz aliis, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipsi nos à patriis sacris arcetis) recte quis eos inculauerit, qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro societate facinoris dicitatis, non à vobis inceperint, summæque prodicionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudeorum ab Idumæis facta.

Cap. VII.

Is dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescuntium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, ut iam venisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita verò hyems nocte illa venit, ventique violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussæque terræ vasti mugitus: certumque erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem irasci Deum militiæ causa, existimantibus neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusque sociis, etiam sine prælio vicisse, Deumque pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisque contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atque in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. quin etsi periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras: at qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbatur propter Idumæos diligentius custodiri: & ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuisere custodias existimabant. sed hoc aliis noctibus ita habuerat. illa verò, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato

c c duce

duce interirent. Namque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custòdes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, vt ferris templo sacratis portarum vèctes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: sanòque egressi, ad murum clanculo veniunt: ferratamque portā, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, vnusquisque dextram ad gladium, quasi repugnaturi applicant mature: deinde his, qui ad se venerant agnitis, introibāt. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quo minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precāribus, qui eos receperant ne despicerēt malis obsessos, quorum gratia venerant, neque his acerbius ¹⁰ periculum importarent. captis enim custodibus faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idē igitur Idumæis visum est: iāmque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolerentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nōnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisque armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi verò foris alios circueundi viderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eorum, armis pa- ²⁰ riter animisque depositis in questibus erant. pauci verò iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autē auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimisque mulierum vlulatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorē geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omniū voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauitur afficiebantur, proptereaque his qui se excluderant, vt inimicis utebatur, tam supplicantibus quàm repugnantibus infensi. Multos enim cognationem referētes, vtq; commune sanum reuererentur oran- ³⁰ tes, gladiis transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulli autem circa se, magis quàm vi oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (vt mihi videtur) eo quod fugiebant crudelis subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autē millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamē his Idumæorum ira satiata est: sed versis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quémque fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacuam esse ducebant: pontifices autem peruestigabant: & in illos plerique ferebantur, statimque comprehensos obtruncabant: stantēque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ ⁴⁰ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, vt etiam insepultos eos abiecerint: cum præferim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, vt etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principiū, & ex illo die muros euerfos, rēque publicam Iudæorum periisse, quo pontificem rectorēque salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & aliàs vir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat: & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem propriis communes semper vtilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si ⁵⁰ pacisci vtiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. vt autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere, quæ vellent. Iam verò impediētes bellantēque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem compa-
ratione

ratione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta vellet, consulto defensores eorum, & qui ea carissima ducerent, amputasse. Itaque paulò ante sacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quique vndique in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto genuisse virtutem, tantum licuisse vitiis flentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER V.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.

Caput I.

NANO quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos verò tam Zelotæ, quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles, & adolescentes, victos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præproprauerant, dummodo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: sæuissima tamen ante cædem verbera sustinebant, exul-

terati plagis atque tormentis. cumque iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosque inde, si quos mori contigisset abiiciebant, ut victis aliis locus esset. Tantus autem populum pavor occupauerat atque formido, ut ne flere quidè palàm quisquam, siue sepelire proprium funus auderet, sed erant occulte clausorum etiàm lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. parla nanq; his, qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exiguà verò nocte sublatam terram manibus corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem millia hoc modo nobiliù periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cum illustrium quendam Zacharià Baruch filiù interficere decreuissent, (irritabantur enim quòd nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemque locuples) neq; solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri virù ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiiorum honestissimos ex præcepto cõuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quòdque ad Vespasianum proditi-

onis causa misisset. Sed neq; argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebāt. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictà esse vidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorù derisit, & illatà sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autè ratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò obstrepentes, vix à gladijs téperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui vsq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententià ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo verò absoluto Zelotarù clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo verò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententià certiorè: eumq; statim in subiectà vallem de templo proiciunt.

cc

2

Iudices

Iudices verò, contumeliæ causa verſus gladiis ferientes, templi ambitu pepulere. cæſi enim eorum pepercerāt, vt diſiecti per ciuitatem, nūcij fierent apud omnes ſeruitutis. Idumæos autem iam veniſſe pœnitebat, neque his geſta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam ſecretò indicabat vniuerſa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant ſclerate feciſſent, omnia demonſtrabat: arma quidem cepiſſe eos, quaſi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperiſſe autē nullum proditiōis indicium. Illos verò, qui tutari eam ſimularent, & belli facinora auſos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuiſſe. Verū quia ſemel in ſocietatem inteſtinæ cædis incidiſſent, finem delictis adhibendum, neque vires hominibus ſuggerendas morem patrum deſtruentibus. Nam etſi portas grauiter ferrent ſibi atque in oppidum aditum eſſe præcluſum, 10 pœnas ab his, qui prohibuerāt eſſe repetitas: & Ananum quidem peremptum: vnà verò nocte populum totum penè conſumptū. Quarum rerum multos quidem ſuorum pœnitere ſentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati eſſent, crudelitatem impenſam: ne ipſos quidem per quos ſalui erant erubeſcentium. in oculis enim auxiliorum peſſima facinora committere, illorūq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his ſeparentur. Debere igitur (quoniam de proditiōe, quæ dicta ſunt, calumniam fuiſſe paruiſſet, nullūſque Romanorum impetus timeretur, aduerſus ciuitatem verò inexpugnabilis eſſet potentia corroborata) illos domum recedere: malorūque ſocietatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non ſponte, ſed decepti participes extitiſſent. Perſuaſum eſt Idumæis. Et primum eos, qui erant in 20 cuſtodiis ſoluunt, propè ad duo millia popularium, ſtatimq; relictā ciuitate ad Simonem veniūt, de quo paulò poſt commemorabimus: deinde domum ex Hieroſolymis abiere. Euenit autem eorū diſceſſum vtriſq; pariter inopinatum videri. nam & populus neſcius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus eſt, veluti inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quaſi nō auxiliis caruiſſent, ſed iis eſſent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denique nulla iam erat facinorum mora neque cunctatio: ſed ſeſtinatis quidem conſiliis in rebus ſingulis vtebantur: quæ verò placuiſſent, ipſa cogitatione citius peragebāt. Maxime autem in viros fortes atque inſignes cædibus ſæuebant: cū inuidia nobilitatem abſumerent metu virtutū: vnāq; cautionem putarent, nullum optimatum ſuper-eſſe. Itaque occiſus eſt cum multis aliis 30 Gorion, dignitate ſimul & genere præſtans, & plus poſſe populum gaudens, plenūſq; ſpiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraia quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis geſtis vir ſtrenuus cōprobarus: qui etiam ſæpe vociferans, & cicatrices. oſtendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, deſperata iam ſalute, ne ſepultura careret ſupplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quàm deſiderabat conſeſſuri nō eſſent, mox etiā mortem intulere. Qui tamē cū occideretur, Romanos eis vltiores imprecatuſ eſt: famēq; præter bellum ac peſtilentiā, & ad hæc omnia ipſorum mutuas manus: eāq; vniuerſa confirmauit apud impios Deus, & quid iuſtiſſimū eſſet effecit, vt audaciā ſuam quàm primum experirētur inter ſe diſſidentes. 40 Niger quidem occiſus, quē habebant de oppreſſione ſui metu eos leuauit. Pars autem plebiſ nulla erat, cui non ad interitū excogitabatur occiſio. Nāq; alij quòd iamdudum aliis ciuib; reſtiſſent, interficiebātur: qui verò nihil offenderāt, pacis tēpore ſubitas cauſas excipiebant. Et qui omnino libere eos nō adiſſent, pro contēptoribus: qui verò obſequentes, pro inſidiatoribus habebātur: vnāq; maximorū criminū & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quiſquam, niſi aut ignobilitate, aut fortuna perhumilis.

De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.

Cap. I I.

ROMANI autem omnes ad ciuitatem animos intēdebant, hoſtium diſſenſionem lucrum ſibi eſſe cenſentes: & Veſpaſianum, penes quem ſumma rei poteſtas erat, incitabant, diuinæ prouidentię diſſentes auxilio in ſemet hoſtes eſſe conuerſos: veruntamen velox eſſe momentum, & Iudæos cito in concordia redituros, aut inteſtiniſ malis deſeſſos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Veſpaſianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus poſſent oſtentare potius cum periculo: quàm ſecum quid eſſet

esset vtile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredieretur, ipsos causam hostibus fore concordie, ac vires eorum etiam nunc vigentes in se prouocatos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vsuros domestica seditione consumptis. Deu namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui victoriam codonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est seditione turbatis, debere se potius periculi spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus colligere. Si quis autem putauerit victorie gloriam sine prelio fieri viliores, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit.

10 Neque enim manu preclaris esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductu iri. Preterea non id esse tempus, ut mature occupanda videatur victorie claritudo. nec enim armis fabricandis, aut muris, vel auxiliis congregandis Iudeos opera dare, atque ideo moras differendis nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captiuos afficeret intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, siue dos esse, qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: si quidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordie fuisse victoriam. Hec Vespasianus: eique dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quam vtile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: et qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui vero per omnes vias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire preoptabant. nam spe sepulture in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus neque per itinera occisis humum concederent: sed veluti cum patriis legibus etiam nature iura disturbare pepigissent, suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque pollueret, ita

30 sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, immincebat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri prestitisset: et ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabantur noxii, quae miseranda vidissent, a viuis in mortuos, a mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiem beatiore videbantur: et qui erant in custodiis comparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumque responsis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cum vero multa contempsissent de virtute ac vitiis statuta maiorum, etiam quae de patria olim predicta fuerant, vera esse exitu probauere.

40 Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanumque Dei propriae manus ante violassent. Quibus Zelotae, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se praeberunt.

De Gadarensum deditione et strage.

Cap. III.

T Ioannes iam dudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimque sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaque iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat, eique sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirum enim erat oratione atque fallacia persuadere quae vellet) multi vero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas vni potius ascribi quam omnibus. Ad haec quia manu strenuus erat, et bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrariae factionis reliquerat. apud quos etiam liuor non nihil valebat, graue putantes, ut paulo ante pari succumberet. Plus autem metus eos, ne sub vnius potestate viuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deiici

posse: occasionemque in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quidvis pati decreuerat, quam sponte seruiens, mancipij loco, perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilque aut parum agebatur, si quando armis praelium lacescebant. in populum verò vel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorem prædam caperet, vtrique certabant. Cum tamen ciuitastrium maiorum ingentium tempestate laboraret, hoc est belli, dominationis, itemque seditionis, eorū comparatione bellum popularibus mediocrius videbatur. denique relictis sedibus patriis ad alienigenas profugiebāt, & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebātur. Quartū verò præterea ¹⁰ malum commotum est gēis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat, validissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisque corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant, qui vocantur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorū exercitum ortosum esse viderēt, apud Hierosolymam verò Iudæos dominatione atque discordia fecerisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum. (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, quæ ex Ægyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis, qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atque dispersos, quam arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. eos verò, qui in fuga defecerant, mulieres videlicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. ædibūque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt, & ²⁰ ibi quidem omnes circum castellum vicos, totamque regionem populabantur, non paruo vndique perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac veluti in corpore, si quando principale membrū tumor afficit, omnia pariter ægroare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licetiam. Singuli verò vicis propriis dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitum quidem pauciores, plures verò quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ³⁰ fegebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent: verum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à seditionis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant, qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum & opem ferre ciuitati, & referuati populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis vellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autē iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos velut Hierosolymā obsessurus accedit, re autem vera, ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autē ante reliqua subigēdi: nullūque impedimentū extrinsecus ⁴⁰ obsidioni relinqueūdi. Cū igitur venisset in Gadara, transamnanę regionis metropolim validissimā, mēsis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignoratibus seditionis, legatos ad eū de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimoniis metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationē inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatē quidē se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erāt, neque procul abesse videbāt à ciuitate Romanos. si verò fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullāque à noxiis poena repetita, non honestū sibi putabant. Itaque Dolesum cōprehensum (nanque is nō dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiā legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracūdia ⁵⁰ mortuo verberato, extra ciuitatē dilapsi sunt. Iam verò propius accedente Romano exercitu, Gadarensiū populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatē recepto, fidei dexteras ab eo accepit: equitūque & peditū præsidia contra fugitiuorū excursus. muros enim prius quam id Romani peterent, ipsi destruxerāt: ut eo sibi fides esset, quod pacem

cem diligerēt, si bellum gerere ne volentes quidem posse viderētur. Vespasianus autem misso Placido cum d. equitibus ac tribus millibus peditum aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copiis Cæsaream regreditur. At fugitivi postquā equites repente à tergo insequentes videre, priusquam in manus venirēt, in vicum quendam, cui nomē est Bethenabro, se recepere. vbi reperta non paucorum iuuenū multitudine, hisque partim volentibus, partim vi armatis, temere cōtra Placidum eiūsq; milites profiliunt. Illi autē primo quidem impetu paululum recesserūt, ea simul arte, vt eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus lauciabant. Itaque fugientes quidē ab equitibus præueniebantur Iudæi: qui vero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonstrantes. condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neq; sufficebant acie rumperere: illorum autem transfigebantur telis, & immaniſſimis feris similes ruebāt vltro in ferrum, & sternebātur, alij gladiis ora percussi, alij ab equitibus dissipari: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à vico intercludere: assidueq; prætercurrēs ea parte, cedentēsque reflectens, vnā etiam libratīs sagittarum ictibus vtebatur: hisq; proximos interficiebat. metu vero longe fugientes auertebar, donec elapsi qui fortiores erant ad murum effugēre, Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenſes suorum causa patiebantur: & si eos recepissent, vnā cum his so-

20 perituros videbant, quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antē præclusis, admoto milite Placidus ad vespēram vsque acerrime oppugnato muro pariter ac vico potitus est: ibique tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores vero fugam petebant. domus vero, à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus est. Qui vero inde euaserāt, totam secum illam regionē ad fugam incitarūt: & extollendo proprias calamitates in maius, totūque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndiq; cōmouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hierichunta secesserūt. hæc enim etiā tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset valida & populosa. Placidus vero equitibus, rebūque ante prospere gestis fretus eos inſequēbatur: & vsque ad Iordanē quidem

30 semper quos occupabat, morti dabat. omnem vero ad flumē coactam multitudinē, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum transire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnā compulit, quod fugæ locum non haberent: prætentique ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant. à quibus multi percussi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cum vim sustinere non possent, in Iordanē sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo millia virorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itēque camelorum & boum. Iudæis quidem hoc vulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipso visum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cæde repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna vsus, in vicos proximos & municipia cōtendit, caprisq; Abila, & Iuliade, & Besemoth, omnibūque ad lacum Asphaltitē vsque, idoneos ex transfugis vbiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis celsit, & vbiq; omnia vsque ad Machærunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioque ciuitatis Hierichuntine. Cap. IIII.

50 **D**VM hæc autem aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex vnā cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum vero ad impetum belli quæ nunciata sunt incitarūt, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atque oppida præſidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vastata fue-

rant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemque subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamnam procedebat. Et cum sese vtraque tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoque ad metropolim earum aditu, castra muro circundat. Quintaque in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaque & vicina regione itemque circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plusquam decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaque inde cætera multitudo, non paruum militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: vnde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam verò offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemque longissimus, à Septentrionali enim regione vsque ad Scythopolitanos agros: à meridiana verò vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extèditur. totus autem asper est: & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac Septentrionali regione, prolixius autem in meridiem vsque ad Bactra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatè. In hoc est etià Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltidem vsque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem vero centum & viginti, mediùsque ab Iordane diuiditur. Sunt autè illic duo lacus, Asphaltites & Tiberien-sis natura contrarij. nanque alter salus ac sterilis est, Tiberien-sis vulgo dulcis & fecundus. æstatisque tempore illa planicies ardore solis incèditur, & vitioso opprimi-tur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam vero Hiericho largissimus fons est, rigandisque aruis vberimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontè aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam fœminarum partum obtundere solitum, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea vero mansueuisse, contraque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Helisæo propheta: qui Helix notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichuntinis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquâ misit. Iuxtà deinde ad cælum dexteram tendens, fontique inuergens blanda libamina ipsum quidem precabatur vt fluentia leniret, ac dulciores aquarū venas aperiret. Deum vero vt fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; vbertatem fructuum quàm succelsionè prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontè immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, lapidior sit, aquis diu perseuerantibus. vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamè quàm cæteri fontes spacium rigat, & septuaginta quidem stadiis longam, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore quàm nominibus varia: quarum pinguisimæ calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle

melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itémq; cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & æris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundit: liquor autem firmis singula radicibus stringat. virésque suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamē, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigescit, naturamque contrariam aëri sumit. hyeme vero contepescit, eaque mensis mitissima efficitur. Tanta est autem calis temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ vestiantur. Distat autem ab Hierosolymis c. l. stadiis, & ab Iordane stadiis l. x. totumq; habet à Hierosolymis spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem verò & lacum Asphaltiten, licet humilior, æquē tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quā sit fortunatissima, satis dictum est.

*Lacus Asphaltites.**Cap. V.*

COMMEMORATIONE autem dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia vero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi inscios, vinctis post terga manibus, in altum proiici: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radiis variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus asimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pender à cumulo, donec mēstruo mulieris atque vrina soluatur. Est autem utile non modò ad compagines nauium, sed ad corporū etiam curationē multis remediis admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara vsque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadiis patet. Huic Sodomitica terra vicina est: olim quidē tam fructibus quā diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autē omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorū quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium vero manibus in fumum dissoluuntur & cinerē. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

*Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ, & Othonis.**Cap. VI.*

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi vndique cupiens apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliarium pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erāt, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petiit. Erat autem fuga potētium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quā tota planicie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndique ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nerō peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo refert, quemadmodum dehonestavit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigellino, & indignissimis libertorum permissa republica: quodque horum captus in iudiis, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanū

cc 5 fugerit,

fugerit, ibique semet occiderit, & quod multo post tempore, qui eum deposuerant, poenas dederint: bellumque per Galliam quo pacto desierit, & quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit Imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque civile sedauerint: hæc omnia recusavi narrare, confidens quod à multis Græcorum itemque Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designavi. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, priusquam ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses tempus gubernauit. Agrippa vero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus vero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriā nauigat, & mature inde Cæsareā venit ad patrem. Suspecti autem de omnibus quasi nutante Romano Imperio, Iudæorum militiam negligebant. patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno, nouæ conspirationis principe.

Cap. VII.

INTEREA tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciæque præstantior. ob quam ex Acrabatenā quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitteret, ipsi excelsius incolentes, rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massade populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat, dominandi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit ac voce præconum seruis libertate promissa, itemque liberis præmio, cunctos qui ubique fuerunt nequissimos congregauit. Iamque validis conflatis copiis, montanos vicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus focis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium vis eius & prospere gesta sollicitabat. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usque Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain, muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas vero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrat, commissoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum xx. milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris viginti quinque ferè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter scariorum qui Massadæ versabantur incursus, Simonem in finibus præstolabantur. ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor, neque victus abscessit. Et ipse quidem in Nain vicum, Idumæi vero domum regressi sunt. Non multo autem

autem post, Simon cum maioribus copiis eorū fines petebat: castrisque in quodam vico cui nomen est Thécue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur venisset. mox autē de traditione prolocutum, strictis gladiis persequiebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam vallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredieretur explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico
10 tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primūque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei carissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operā pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine vniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, et sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. paucior autem occupat vniuersam multitudinem, ac prius
20 quam ad manus venirent, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon vero præter opinionem sine sanguine Idumæam introiit: primūque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verum etiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & treceti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquàm Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumēta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vsque durare.
30 Hinc totā Simon peruasit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos XL. cum millia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili diuorem, prorsus ut ne signum quidem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello cōfigere per
40 timuere: insidiis vero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo nanque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olorum sarmentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos verberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse videretur, quod non etiam vesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscessis manibus dimittebat in ciuitatem, vna perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à
50 nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios, donec his eius mādatis nō modò populus, sed etiā Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierē. atque ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

*De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano.**Cap. VIII.*

NON solum autem per Iudæā erat seditio bellūque ciuile, verum etiam per Italiam. In medio nanque Romanorū foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebricum Galliarū Cisalpinarū prælio cum Valente & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum trēsque menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatēnam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præsidiis collocatis, usque Hierosolymam equitabat. multos vero tunc deprehenso necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur vastabat Idumæam, & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum vero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis valido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (vt dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum vero ipsum exurit. Omnibusque iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Machærunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

*De Simonis gestis contra Zelotas.**Cap. IX.*

SIMON autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: & vndique circumacta natione, Hierosolymā compulsi plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interfecit. Eratque populo foris Simon Romanis terribior: intus Zelotarū vtrisque sæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas, domorumque locupletum perscrutatio. Cædes autem virorum & fœminarum iniuriæ, pro ludo habebantur, prædæque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptique crines, ac fœminatum veste induti, lotique vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari versabantur, ciuitatēque totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem vultum, dexteras ad cædem promptas habebant: delicatoque incessu eneruati, subita incurfione bellatores fiebant: & de paludamentis versicoloribus eductis gladiis, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quique intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū dissidebant: separatique ab aliis, aduersum tyrannum tam liuore potentiae quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosque in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnà vero irrupere Idumæi, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia depoluerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum

templum fugerant aggregati sunt: eoque Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seque pariter occiderent, atque oppidum concremarēt. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto Deus sententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur, missioque Matthia pontifice, rogant Simonem, ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui
10 Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ de siderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum salutis eum latorē ac defensorē sui populi clamor designaret. vbi verò cum suis copiis introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam, quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simō cum fociis diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsabant: multique ex Simonis parte oppetebant, multi faucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque
20 iustus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto videlicet missilia torquerent, vnam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta verò turris supra verticem Pastophoriorum condita erat: vbi moris est vnum de sacerdotibus astantem post Meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta, & sagittarios, & fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos
30 pugnantium perimebant.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

Cap. X.

PER idem tempus Romanos quoque sæuiora mala circumueniunt, aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis insuetis, & auri argenti que stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conatentur occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolo autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis, cum patria vastaretur. Verumtamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: pliusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, inculabant Romæ constitutos milites, & in deliciis agentes, qui
40 ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe questus imperatores creare. Se autē laboribus tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, vel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis, qui eum de-
50 d d clarassent

clarassent ipsi præstarent. non enim se minora pertulisse bella, quàm qui ex Germania venissent: neque illis, qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populūve Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeßuros: nec pro bono Imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in Imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeat imperium, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ viribus, Titum, ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Nō solum autem se ministraturos declarati imperij vires, qui tres legiones, regūque habeant auxilia: sed etiam totum Orientem partēque Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq; 10 insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrē atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuvenes sociatum iri sperabant, alteri verò etiam urbis esset commissæ præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum cum principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: cūque vt in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minita- 20 bantur, nisi viuere vellet, vt dignus esset. diu tamen relictus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Ægypti descriptio, & Phari.

Cap. XI.

V TIANO autem cæterisque rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperij. propter frumentariam functionem: eaque si potius esset, vi quoque, si perstaret, Vitellium deiciendum sperabat. nec enim perpeßurum esse populū fame oppressum. Si- 30 mul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est: & ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie verò limitem, qui Syenem ab Æthiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataraclas. itēque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsque diffusum. Septentrionale verò munimentum habet terram vsque ad Syriam, & quod dicitur Ægyptiū pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium verò & Syenē, per duo millia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium millium & sexcentorū. Nilus autem ad Elephantinē oppidum vsque nauibus 40 ascenditur. nanque vltius progredi, vt supra diximus, cataraclæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisque latēibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachiis cingitur: à dextera verò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad c c c. vsque stadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractū, asperiores facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & x x x. stadiis magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehūtur: quàm quæ superant ex domesticis & indigenis, in totum orbem 50 diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiu-
mentum

mentum eius assumeret. Alexander autem, simul vt Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: vtrique autem libentissime paruere, virtutem viri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij vsus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII.

QUINONE verò citius declaratum in Oriente Vespasianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuntiiq; lætitiā pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones verò apud Mœsiam Pannoniāq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulò antè fuerant concitatæ, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, item Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæq; ab aliis prouinciis legationes aderant obuiā, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataque per ipsum principem sacramenta renunciāns. Vbiq; autem Vespasiani votis obsecundante fortuna, rebûsque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine Dei prouidentia sumpsisset imperiū: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone viuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus aliis, primū quā strenuus fuisset Iosephus, quantūque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, & rerū exitus probauisset. Tūque inhonestum esse ait, vt qui sibi augurasset imperiū, vocisq; Dei minister ac nuntius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunāque sustineret aduersam: vocarūq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem factō, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus verò, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater, vnā cum ferro etiam probro Iosephū solui. erit enim, tāquam nec initio vinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namque id agi solet in his, qui non recte fuerint vincti. Eadem Vespasiano placebant, & quidam interueniēs securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his, quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII.

VESPASIANVS autem responso legationibus reddito, iustēque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiā venit. Et quoniam primum tenderet cogitās, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiā Mutianum cum multis equitum peditūque copiis, qui tamen propter hyemis asperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitū. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his, quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciā) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium cōsequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine, præliū quidem congredi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, vt transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cūque se multitudine superatum iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidē idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipsis quidem

dd 2 præsentia

præsentia posse seruare. Multa locutus in hunc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem verò nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladiis, Cæcinnam obtruncare voluerunt. fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinerunt, victum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebat. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad prælium, paulisper quidem resisterunt. mox autem loco pulsi, Cremonam fugerūt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorū præuertit: & ante ciuitatē circumclusam pleramque multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidem hospites mercatores, multi verò indigenæ periere, totusque Vitellij exercitus, virorum xxx. millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit. solutum autē vinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus vbi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce verò facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus, qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenerata crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum. vbi multa ab his itemque ab illis, qui templum tenebāt pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua verò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tūque postero die cum exercitu venit Antonius, eūque Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assollet in extremis lōgiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, variōque contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo mēses ac dies quinque potitus imperio: quem si viuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. aliorum verò mortuorū supra l. millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octob. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos, qui cum illo senserant occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduētum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulque & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudeos à patre.

Cap. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriam venisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cūque maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis Imperio, rebūque pop. Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resque apud Alexandriam mature componere proponebat, filium verò Titum cum selectis copiis ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsque progressus, ab Alexandria ciuitate xx. stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Nilōque flumine post Mendesiū tractum, Thmuin vsque vehitur. hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines trāsit: vnamque mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroque die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduēctitia vtuntur indigenæ.

indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza verò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VI.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I.

I T V S quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa ultra Ægyptum ad Syriam usque solitudine, Cæsaream venerat. ibi enim exercitū decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponēte, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod ut in malis optimū quis dixerit, factūque iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, vnde coeperit, & per quos cre-

uerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam, ac veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæque potentiae cupiditate, ab aliis defecit: ascitis etiam Iuda Chelciz filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatōque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt, & abundare quidem se suis necessariis confidebant. sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati verò suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à vertice, neque sine metu conabatur incursus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant imperus, & missilium iactus, totūque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoque vincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat, Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes vlciscebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos, qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspitione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam, qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcissua seditionis opera consumebantur. Missilia nanque machinarum vi ad aram usque templūque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent, ante

ipsas hostias procubuerunt: aramque vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscabantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuerforum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es, ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiére? Iam enim Dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ sanum ciuili bello tugulum constituêras: poteris autem denuo fieri, poteris, si vñquam vastatoré tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt, quæ dolent, lege scribendi: quando non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidē eiusque socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui verò huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciscebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruerat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumque utensilium incendebat: idēque hoc illo regrediente, Simon insēcutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erant preparata, suarūque virium nervos absunderent. Denique contigit vnā exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque arēam pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulo minus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met comparuissent. Vnāque autem insidiatoribus & confinis oppugnantibus ciuitatem, in diuisum populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebāt: externūque bellum, quo domesticis malis liberarentur, experebant. Gratis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neque pactionis aut fugæ spes cupiētibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesque latronū principes, quoscūque Rom. pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumque in occidendis vita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte diēque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant Iugentium questus. Et affiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat vultus: atque obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam, aut reuerētia viuus apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant, qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At verò seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus certerent, immanius sauebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis vltimam prætermiserē: adeo vt etiam sacris materis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itēque pontificibus placuisset, idque xx. cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directâ præteritæ spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sedibus, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper a templo pugnarent; post muri ambitum contra exhedram Occidentalem adnotas, quæ solum poterant, quod alia partes gradibus ex longinquo tuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impletate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus verò laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret Roman. adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, aliis verò vt ad Hierosolymam occurrentes scripsit, Caesaream profectus est. Erant autem

tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam vastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiã memoria quæ pertrulerat, alacrius ad vindictã properabat. Harũ quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunæa occurrere, decimã vero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multique Syri auxiliares comitabantur. Suppletũ est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiã, ex his qui cum Tito accesserant. duo namque millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia vero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptũ administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod prius incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ perichatur.

Cap. I.

ROGREDIENTEM vero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniãque auxilia, post eos viarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi vero ante machinas ibant, & secundũ illos vnã cum lectis tribuni, & præfeti cum cohortibus. Post autem circum Aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Seruite autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium vero nouissimi mercenarij, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem deceter cum exercitu, ita vt mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præfidiis tenebatur. Ibi autem vnã moratus vespem, mane inde proficiscitur: peractaque diei mansione: castra ponit in loco quẽ Iudæi sermone patrio Acanthonaula vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis ferẽ xxx. Hinc sexcentis propẽ lectis equitibus comitatus, perexit in ciuitatem, quã tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forrẽ se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidẽ per viam quæ ad murũ duceret equitabat, nemo ante porras apparuit: vbi vero itinere ad turrim Psephion declinato, transuersum agmen equitũ duxit, infiniti subito prosiliunt, quã Muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentũ Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atq; alios quidem etiã tunc via correntes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt. Titum vero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant: & transuersi erant horni, multisque maceris impedit. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum teneri, etiam ipsi fugebat. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse propiciens spem salutis, acriter equum: & vt se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, vi ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potest, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. For enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea, neq; thorace septus esset (non belator enim sed explorator, vt dixi, procefferat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. Gladio vero semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subuertes, super cadentes agebat equum. Illorũ autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, vt eum aggredierentur, cohortantib; fugæque & discessio repentina, quocunq; diuenteret cursum. Huius autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderetur, adunxerant. vna enim erat vnicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquam circumuectus opprimeretur. Deniq; duorũ ex nimis pertinacibus, alter eum equo

percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus vero cum ceteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionem prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes. Cap. III.

CÆSAR autem postquam ex Ammaunte legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadiis VII. ibique duabus legionibus simul, quintæ legioni vero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. labore namque nocturni itineris attritos milites progredi visum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cæpto edificio, decima quoque legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupata: vbi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altaque interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem vero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam rationemque inuicem requirebant, quidnam expectaret, quidue perpessi, tres muros contra vitam suam paterentur opponi: bellumque tanta se fundente licentia, tanquam spectatores bonorum operum sibi que vtilium residerent moribus clausis, remisissisque armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus. Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cederet. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisque armis, subito in legionem decimam ruunt: perque vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atque opere quisque derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes converterent, feriebantur. Plures autem Iudæis semper adiacebantur, eorum freti victoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbatur, quod secunda fortuna vterentur. Romani autem maxime ordinari consueti, & cum decore atque præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tunc quoque præuenti aggressionem cedebant. Si quando tamen sese converterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant: Semper vero excursionem glisciente magis magisque turbati, postremo castris pulsi sunt: totaque legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisque increpans ignauiam, & suos à tuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero faucibus, omnes autem in fugam veruisset, atque in vallem præcipites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpessi, postquam in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad mediū diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erant in subsidio locatis, aliisque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remittit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cumque speculator quem in muro posuerat, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Denique aduersa acie statim nemo impetum sustinuit: sed tanquam machina percussis, continuo dissipati, pulsi que in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumque monentibus amicis, qui pro imperatoris clementia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen veniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius

tius fortunam suam reputaret, quòd non militis officio fungeretur, verùm & belli & orbis dominus esset: nèue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidē simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cū vi obtinerentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autē & viribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in vtrunq; latus ab eo declinantes, rursum fugientes insequabantur. quos tamē aggressus à latere, ipsorū quoq; impetum præpediebat. Dum hæc agūtur, etiam illos qui superiora castra muniabant, vbi fugere inferiores videre, metus ac turba occupat: totūque agmen dispergitur, suspiciatium excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum vero in fugam versum: nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuisse. & tanquā Panico terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam cū in media pugna versari imperatorem vidissent, plurimum metuentes, vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quòd Cæsarem deseruissent, totis viribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos vrgebant per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cūq; Romani plus possent, eo quòd superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus.

Cap. IIII.

REMISSO autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorūque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum sociis portam subaperiēs, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias vsus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub veste latētib; instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupādi gratia submittit. illi autē postquam intrauere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna vero statim turba circa templum ac tumultus erat, cū alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ vero sibimet solum insidias comparatas. Verū hi quidem relicta portarū custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabātur, cum lignis passim ferroque cæderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebāt. Et quicunq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortē. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopis, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium vero exercitum iussit totum quod erat vsq; muros spacium cōplanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omnique opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletū est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopis vsque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. V.

IS deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellabantur) progressi turres, simulato quòd pacis eos studiosi pepulissent, & quòd timerent impetum Romanorum, ibidem versabātur, & alter sub altero vitabundi latebant. Alij vero per

dd 5 muros

muros dispositi, populūmq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, scdūsq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicētes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vnā etiā contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se vi perrumpere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cūque ad Rom. sc̄pissimē ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verum hęc eorū calliditas, apud milites quidē fide non carebat, sed tanquā hos quidem in manibus haberent paratos ad suppliciū, illos vero ciuitatē sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autē suspecta erat inuitatio, quia rationē non haberet. pridie nanq; prouocatos eos ad pactionē per Iosephū, nihil mediocre sentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam vero quidam operibus apposti, 10 raptis armis ad portas excurrere cœperunt. Hi autem qui expulsi videbantur, primo quidem cedebant: deinde vbi ad turres portæ propinquabant, cursū eos circumueniunt, & à tergo persequēbantur. qui vero in muro stabant, lapidum his multitudinē, omnigenūmq; telorū simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent, plurimos vero sauciarēt. nec enim facile erat à muro diffugere, aliis retro violēter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itēmq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamē recedētes vsq; ad Helenæ monumentū, Iudæi vrgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pel- 20 lectos: scutāq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autē interminatio principū, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componēdo, eorūmq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani vero, quibus ob disciplinā & consuetudinē obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccāt, & intemperantia manūū debellantur: quod omnium est pessimum, præsentē Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimū ingemiscēt militiæ leges, plurimū pater, cū hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquā isto modo peccarit. leges autē, si cum in eos qui minimū quid præter ordinē mouerint, morte vindicent, nunc 30 torum desertorē exercitum videant. Modo autē scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiā vincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hęc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vrsus. Et hi quidē abiecerūt animos, quasi iam iamq; iuste morituri: circumfusæ vero legiones Titū pro commilitonibus obsecrabant: paucorūmq; temeritatē condonari cūctorū obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatū præsens, futuræ cōpensatione virtutis. Placatus est Cæsar vtilitate simul ac precibus. nanque vnus hominis animaduersionē vsq; ad factū promouendā putabat, multitudinis vero ad veniā. Militibus quidem reconciliatus est, multū monens vt post hęc prudentius agerent. ipse vero, quemadmodū Iudæorū vlcisceretur insidias, cogitabat. interuallo autem quod 40 vsq; ad muros ciuitatis erat, per quattriduū cœquato, sarcinas aliāmq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum validissimos à Septétrionali tractu in occiduum septemplici ordine cōtra murū prætendit, peditibus in frōte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediisq; inter vtrosq; sagittariis. Excursibus autē Iudæorū tanto præsidio præclusis, impedimenta triū legionū, itēmq; alia multitudo sine timore transtulit. Ipse quidem Titus cū propē duobus stadiis abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrē quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quā muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentem: altera vero pars exercitus eam turrē versus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duū stadiorum spacio similiter à ciuitate discedens, decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Cap. VI.

50

IVTAS autem trino muro circundata erat, nisi quā vallibus inuiis cingebatur. ex ea nanq; parte, vnus muri habebat ambitū. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrariis frontibus semet inspicientes, interueniente

ueniente valle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant: collum vero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutus erat, castellum à David quondam rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autē forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatē, & vndiq; decliuus est. Contra hunc autē tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle antè diuisus. verum postea qua tempestate Asamonzi regnabant, & vallē aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerēt ciuitatē, & Acræ altitudinē cæsam humiliorē fecerunt, ut ex ea quoque sanū supereminens cerneretur. Vallis autē quæ Tyropæon appellatur, qua
10 diximus superioris ciuitatis collē dirimi ab inferiori, vsq; ad Siloam pertinet. ita enim fontē, qui dulcis est ac plurimus, vocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinq; obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterāt. Trium vero murorū vetustissimus quidem, propter valles imminentēmq; his desuper collē quo erat cōditus, facile capi non poterat. ad hoc autē quòd loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis, aliorūmq; interea regū largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, ad eam quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ cōiunctus, in occiduā templi porticum desinebat. parte autē altera ad Occidentē ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiso descēdens in Essenorū portam: deinde supra fontē Siloam in meridie flexus, atq; inde rursus in Orientē versus, qua stagnum Salomonis est, & vsq;
20 ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cū Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autē murus, à porta quidem habebat initiū, quam Genath appellabāt. hæc autē fuerat muri prioris. Septentrionalem vero tantummodo tractum ambiens: vsque ad Antoniā ascēdebat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat: vnde ad Boreæ tractū pertinens, deinde ad Psephinam turrē veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita fledebatur contra Fullonis quod dicitur monumentū. cum vetere autē ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis, quam ipse addiderat, Agrippa cinxe-
30 rat, cū esset omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpebat: templiq; Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autē altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: vnde etiā fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adiiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autē partes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murū quidem ita ut prædiximus inchoarat. veritus autē Claudii Cæsarem, ne magnificentiam cōstructionis ad nouarū rerum ac discordiæ suspicionem
40 traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut cœperat. Saxa enim xx. cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque terro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificētia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus, etiā Iudæorū studio fabricatus, ad xx. cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula vero trinis habebat: totaq; altitudo ad xxv. cubitos erigebatur. Murū autem supereminebant turres, viginti quidē cubitis in latitudinem, viginti vero in altitudinē, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat templo deterior. post altitudinē vero
50 turris solidam, viginti cubitis elatā, cellæ desuper ac cœnacula erant, aquarūmq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularū ascensus. Eiusmodi quidē turres nonaginta tertius murus habebat: earū autem interualla cubitos ducentenos. medius vero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spaciū trigintatribus stadiis fiebat. Cū autē totus admirabilis

bilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad Septentrionem Occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanq; per l. xx. cubitos ædita, Sole orto Arabia prospici poterat, & vsq; ad mare, itémq; ad vltima finiu Hebræorum. Erat auté octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, vniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatē, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiā propriis affectibus indulgebat: personisque tribus carissimis, quarū nominibus turres appellauit, fratri & amico, cōiugi memoriā dedicādo: huic quidē, vt dixi, amoris causā perēptæ, iis autē bello amissis, cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris, amici vocabulo dicta, 10 quatuor angulis erat. Singulæ autē x x v. cubitos in latitudine itémq; longitudine habebant, & excelssæ x x x. cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatē vero saxisq; adunatā compaginē puteus x x. cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hanc autem duplici tecto domus, x x v. cubitis alta, inque varia membra diuisa: & desuper eam minz quidem binis, propugnacula vero ternis cubitis ambiebant: vt omnis altitudo ad octogintaquinq; cubitos numeraretur. Secūda vero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æquē lata fuerat ac lōga, cubitis quadragenis: per totidem autē cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachiis, itémque propugnaculis septa. In media vero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & bal- 20 neas diuisa, ne quid regalis ei vsus videretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cū omnis eius celsitudo propē ad x c. cubitos tolleretur. & specie quidem videbatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu vero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia vero turris Mariamnes (sic enim regina vocabatur) vsque ad x x. cubitos facta, per x x. alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisque ornatiora diuersoria sustinebat: cū id proprium, seq; dignum esse rex putauisset, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ virorū nominibus vocitatz sunt: sicut illæ hac munitiores erāt, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per l. v. cubitos erigebatur. Sed quanquā 30 tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erāt sitæ, multo videbantur esse maiores, nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excelso loco fuerat cōditus, & ipsius collis velut quidam vertex alius propē ad x x x. cubitos eminebat, supra quæ turres positæ multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidū magnitudo. nec enim ex vulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, verū secto marmore candido, & singulis per x x. cubitos longis, latisque decē, ac per v. altis erant ædificatz, quæ ita inter se copulata erāt, vt singulæ turres, singula saxa viderentur: sic autē manibus artificū in faciem angulosq; formata, vt nusquā iunctura cōpaginis apparet. His autē in Septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præstantior. Nec enim magnificentia vel structura operis, aliqua ex parte su- 40 perari poterat: sed tota quidē muro per x x x. cubitos edito cincta erat. æqualis autē distantiz turribus ornatissimis ambiebatur, ornata virorū receptaculis & cœnaculis lectorum centū capacibus. Inenarrabilis autē fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ vbique rara videbantur, & fastigia simul proceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. membrorū etiam multitudo, & innumeratæ species ædificij, plenāq; omnia supellectilis, cū pleraq; in singulis ex auro essent, atq; argento. adhuc multæ porticus, aliam per aliam in circulum flexæ, columnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spacia, cū essent vtique viridariis syluisque variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, cisternas vbique signorū æneorum plenas, quibus aqua effundebatur multasque turres mansuetarum circum 50 latices columbarū. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatū, referens, quātas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, vt suprā memorauimus in principio dissensionis, & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transit autem

autem in regiam, triúmque turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, vt dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem vix templo atque aræ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod vndique præceps erat atque decliuus. Cùm autem rex Salomon, qui etiam tēplum ædificauerat, muro eius partem ab Oriente cinxisset, vna porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoque muro, tantum assumpserunt spaciū quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula cōsumpta sunt, omnesque thesauri sacri, quos toto orbe missa Deo munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quàm inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam verò locis pluribus. non tamē omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, vt angustas vias oppidi coæquarent, Saxa verò quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populo largitas, maiora dictu conabatur: quòdque nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tātis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinīs & vicens cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quòdque ligno rāsili erant, apteque cohærebant, operæ precium spectantibus, exhibebat: nullòque, aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per xxx. cubitos erant: omnisque gyrus earum sex mensura stadiorum cum Antonia cōcludebatur. Totum autem sub dio spaciū variabatur: omnium quidem generum lapidibus stratū: quā verò ad secundū templum ibatur, cancellis septum faxeis ad tres cubitos altis, nimiūmque grato opere factis: vbi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctū enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascēdebatur à primo: quadratūque sursum erat, & proprio muro circumdatum, cuius exterior celsitudo, quamuis xl. cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem xxv. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post xlii. autem gradus, spaciū erat vsque ad murum ccc. cubitis planū. Hinc rursum alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinque videlicet, duæ verò ex Oriente. Necessario namque proprius locus, religionis causā mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse videbatur. Contra primam verò, secreta erat ex aliis regionibus vna porta Meridiana, & vna Septētrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus fœminis, religionis causā venientibus: occidua verò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ: magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices. ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant, Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itémque postes ac frontes: vna verò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricens cubitis altæ, quinquaginta etiam latæ. post introitum verò, vbi latiores fiebant, tricens vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra verò quàm viginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ verò supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatūmque magnificentiore: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander,

xander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum verò templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem x l. cubitis angustius erat. aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenum cubitorum producebantur. Prima verò eius porta l x x. cubitis alta erat, & x x v. lata, neque fores habebat. cœlum enim vndique conspicuum latèque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auròque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cùm autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: pèrque nonaginta cubitos tollebat, cùm longa x l. cubitos esset, ac x x. transuersa. Interior verò porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis pendebant. & quia contignatio intercedebat, templum exteriore humiliter videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim verò latas. adhæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura, partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat l x. cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo x x. rursus autem l x. cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars ad x l. cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in mensas positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia Dei esse, Deoque seruire. Intima verò templi pars, x x. cubitorum erat. discernebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa verò, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad vtrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem x l. cubitis, nec ita, vt inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniuersa, cum in solo x l. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus, aut oculi mirarentur non habebat. crustis enim aureis grauissimis vndique tecta, vltra primos ortus igneo splendore lucebat: vt cùm intuerentur contendentium oculi, quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis videbatur. nam vbi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo x l v. cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara verò pro templo, x v. cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataque stans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, vsque ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itémque leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. predictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti

casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui verò ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causâ munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant partésque generis consequebantur: vestibis tantum utebantur plebeiis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare verò templumque accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina: maxime verò mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsi non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcinctus, eoque tectus femora vsque ad genitalia: lintheum verò habens intrinsecus demissum vsque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malæque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis verò fulgura designantibus. Pectoris autem vestimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse contexta, iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie vinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximique sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera vero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa vero si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem Septemtrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, vbi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum læuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem ad descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium. instar vero turris toto habitu formata, quatuor aliis per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ vero ad Meridianum Orientalémque angulum sita erat, lxx. cubitis eminebat, ut ex ea totum templum videri posset. Quæ vero porticibus iungebatur, vtrinque descensus habebat, vnde custodes commeabant, semper namque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ut ita dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi,

VGNACISSIMA autem maximéque dissentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta vero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Sosæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon.

Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordiis, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab vtrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumque maiorem vsque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & vsque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenz gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, vsque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itémque Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & aliis quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spacium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quòd seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quæ multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiam vero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quòd dies cuique suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quàm valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius vnà cum Iosepho accessisset: pacémque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus vastare, permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliásque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respiraturus esset, illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxiis repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant,

fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis, pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus, & sagittis aggerem iacentibus militibus imminabant, perque cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipue verò decimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes aueruebantur, nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur, ictus autem non solum primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius venit, itaque præciebant, in quos veniret, atque ita vitabant: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque simul vnus impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant, omni verò eos molitione, atque audacia, die nocteque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spacium metiuntur, nec enim aliqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumque pares interuallo arietes inuenissent, eos applicant: propriusque dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublarus est, itemque seditiosos paucior inuasit. Et quia periculum commune utrisque videbatur, communiter iam repugnare cogitabant. vociferantibus inter se discoribus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi Deus præbeat, saltē in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemque & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murumque amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraque impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebant. audacissimi verò cateruatim profilientes, machinarum tegmina dissipabant: hisque appositis irruentes, peritia quidem paucæ, plura verò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraque machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidem ferrentes, prohibebat: iaculantes verò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis, nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cū autem ab excursibus paululum quieuisset, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrantur, excurrunt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant, in fugam versis, alii qui colligerentur instabant. Grauis autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusque clamor utrinque tollebatur, & multi, qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat, incensaque omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, præter opinionem sui viriliter ducantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec Imperator equitum valentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudo in fugam versa omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, vnum ex Iudæis viuum capi contigit, cumque Titus cruci-

cisigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi concederent. Post eius verò discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo perlit: magnūque & Iudæis luctum, & seditiosis mororem reliquit. nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII.

N O C T E verò quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres Imperator Titus quinquagenū cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam verteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti verò sonitu facta, metus occupavit exercitum. Conati autē aliquid Iudæos suspicati, ad arma turrebant, eaque re turba in legionibus & tumultus erat, cumque nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semet ipsos timebant. Signumque diligenter singuli à proximis requirebat, tanquā Iudæi iam castra possiderent. Panicoque terrore capti videbantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaeulatoribus, ac sagittariis, saxorumque tormentis inde seriebantur. Sed neque harum æquæ ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat, cumque neque cuncti propter gratitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactant teli fugientes, arietum impetus non verabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arietem Romanorum, quem Iudæi Nieona vocabant, quod omnia vinceret, quamvis & antea defessi erant pugna & vigiliis, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male cōsulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatique plurimum recesserē. cum autē Romani, quæ primū murum Nieon pertruxerat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodiis refugerunt. portis autem Romani, qui transierunt paretibus, exercitum recipere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spacio: & ultra sagittæ laqueum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter resisterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & Septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauserat, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem profluentes ex portis, cominus dimicabant: compulsi que intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiā vincebantur. In murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos verò audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erat in calamitatibus durū. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nulla que præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia, utrique insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum in murum continuo metuentibus, illis verò ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis perstantes, prima luce utrique pugna parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emineret apud duces suos. maxime verò Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebat, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutē hortabatur consuetudo vincendi, & quia victi non assueverāt, crebraque militiæ, exercitationēque perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia verò Titus semper ubique præsens, nam & inertia,

tia, spectante atque opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, validissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisque vtrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Rom. progressus, in mediâ aciem Iudæorum irruit: hisque disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percussus, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugiens: & ex mediis hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidam negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsque his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quam victoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incômodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, viros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. I X.

TAQVE à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam versutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem aliis militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub lorice aliquandiu quieuisent, concussa turri surgunt. extentisque manibus
 20 Castor veluti supplex Cæsare implorabat: & voce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudæos existimans belli prænitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid vellet eloqui permittit. Cumque ille respondisset, ad fœdus velle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratoque animo fidem pacis etiâ ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris sociis quinque iidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, ut dum vacuum esset tempus, de
 30 rebus vrgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ac pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut ægrè ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisque percussis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiusque sociis obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumque ille telum extractum Imperatori ostendens, iniqua se perpeti quebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. verum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare respondit, & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Æneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum
 40 aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter vero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate sanitiæ: arietisque impulsione, præcunctia fraudis, vehementius utebatur. Castor autem eiusque socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille transit, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas quod
 50 lapæ venditores erant, fabrique ætarij, vestiumque mercatores, & ad mutuum angustæ viæ transuersæ tendebant. Enimvero si vel statim muri distrahasset, maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullum credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum in sperans, cum liceret capere facilem discessioni aditum dilatat, nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

ENIQUVE postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanque petebant sibi civitatem servari, templum vero civitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod ceteram civitatem tenere non posset, has proponere condiciones putabant. mortem autem populo denunciantes, & si verbum quisquam de traditione fecisset, pacemve nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperant. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra civitatem, quod ab hostibus cingeretur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumque scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbenibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri parabat: omnesque penè qui transierat, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittariis, & ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etià in illo prælio comprobatus: duravitque tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recesserent. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, spiritus crevit, & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad civitatem accedere suspicantes, neque vinci se posse, si ad prælium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententiis Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem civitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro levamine sui dacebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique vivere contra Romanos optarent. contrariam vero multitudinem, velut onus quoddam, confusi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod civitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed vi coacti, rursum quod antea refugerunt, ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in Meridiana vero per turres præsidia collocavit.

De utroque geribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda, & morte Iosephi fame obessorum.

AMQUE tertium murum Titus aggredi cogitabat: Videbatur autem brevissimi temporis eius obsidio: spaciūque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: ipse ocio cōmode utebatur. Nam cum dies advenisset, quo militibus oportebat alimēta distribui, in conspicuo hostibus locis ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem pro suis armis ex involucribus muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: loca quoque suburbanæ per multum spaciū muro argentūque tuebatur. Illo autem spectantibus aut secundis suis, aut horribilitate hostibus videbatur. spectantibus enim & videri plena erant mœnia, & Septentrionalis regio, quæ & domos refectas intuentibus videretur, nullamque civitatis partem quam non infusa multitudo tegebat: metus autem quamvis audacissimos cœperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinatio omnium virorum. Et fortasse ad illam speciem seditio Iudæos movavisset, nisi maiorum Romanorum multitudo, quam populum commiserant,

rant, dandam sibi veniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam versus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte supericrē ciuitatem captum iri cogitās, & per Antoniam templum, nanque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumētum quidem operantes, à Iudæis & Simonis sociis infestantibus prohibebātur: ad Antoniam vero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, verum etiam quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens & perituram esse ciuitatem, vnā & obsidioni vehementer instabat: nec pœnitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari vellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quā & Iosephum allegabat, patria lingua verba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque

10 Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, vnde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierēt alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manūsque suas ad hoc vsq; cohibere. ipsos vero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitū ruere. quin potius viderent muros concidisse firmiores, excisis vero infirmiores superesse: Romanorūque vires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neque inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore paruisset Imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos

20 humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imò vero transisse ad eos vndique fortunam, deūque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem validissimam legem, tam feris bestiis quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosque esse victoriam, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiam maiores eorum, quanquā multum & animis, & corporibus, & aliis subsidiis meliores, cecidisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpeSSI fuissent. ipsos vero qua tunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populum,

30 continuo vero etiā bellatores interituros: nam etsi Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladiis irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarēt, solique possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiā: dūque liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem vsque insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; itacundia præferre quod vtile est. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque desertam habere prouinciā: idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum si vi ceperit ciuitatē, præsertim qui

40 nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes vituperabant; multi vero conuiciis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, vociferans, vestrōrumque auxiliatorū immemores, armis & manibus

cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic vicerimus. Quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non resipietis? Vnde progressi pugnatis, quantumque auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum vos Romanis, sed etiam Deo, resistere. Nechias, qui tum erat rex Ægyptiorum, idemque Pharaon vocabatur, cum infinita manu descendit, reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam? Atqui c. c. & x. v. i. i. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? pu- 10 ras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda vespere incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde, cruentastis locum, ac tremēs nocturnis somniis Ægyptius exagitatus aufugit, aurōque & argento amatissimos Deo donauit Hebræos. Dicam translata in Ægyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiaceret, armis ac manibus vlcisci possent, semetipsos Deo potius permiscere. Quis nescit Ægyptū replerā 20 omni genere serpentium, omni que morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum præsidio incruentos, & sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An 20 non ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam, Palæstina & Dagon simulacrū genuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero occultis corporum, ac per ea cum cibo visceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorū sono manibus noxiis reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc parētibus administrabat, propterea quod omisis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorū Senacherib cum totam ducens Asiam, ad hanc urbē castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in votis erant, & angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? posterōque die excitatus Assyrius c. l. x. x. v. millia reperit mortuorū, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitiū, vbi per annos l. x. x. populus exulans, non ante 30 libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiā est persecutus; iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicā, nullum est operæ precium quod armis parētes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permessa potestate impetrauerint. Domi autē manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam vbi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videre, quanto ille rex vestris ducibus eiusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiā vociferantem, inuiolos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commiserant, captū iri autem nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed vos (ut intus 40 gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeam, queri mini, telisque appetitis irati, quod vos vestrorū commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorū quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidē in pugna perempti sunt. oppidum vero ab hostibus direptū est: sanctūque per triennium sexque mēses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorū gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarū impietas? Vnde seruire cœpimus? Nonne à seditione maiorū, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos cōtentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deus indignos libertatē subiecit? Denique 50 tres mēses obsessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legēsque deliquerāt, & maioribus ad bellum subsidis utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autē filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit

adduxit exercitum. circumdati vero per sex mēses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manúsque tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est prætermisistis? Quantum autem illos qui cito periere, impietate superastis? non occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiāsque atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouāsque maleficiorū excogitastis vias. Sanctum vero templum, factū est omnium receptaculum: & indigenarū manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostrā de suis moribus derogātes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorē speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorē vestrū rogatus. Talibus rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus vna nocte prostrauit. Similia vero Assyrii Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut vastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autē vobis familias liberās & possessiones tenere, sacrāsque leges saluas manere patiūtur. Infamia est profecto, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admoouerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyriis irascereretur, quo gēti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neque Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius aduentū scitis & Siloam, & omnes extra ciuitatē fontes adeo defecisse, ut ad vtrunq; aqua mercaretur. nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorū, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantum, quantum nos impie nunc, commisissent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem vir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum vero malis vestris inherere arbitramini, qui etiam occulta cōspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim vestræ velut in promptu neminem latent: inque dies singulos, quis peior sit, certamē habetis. atq; ita nequitia, ut virtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis via est, si velitis, & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite, pudeat vos patriæ iam dirutæ. conuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quàm multarum gentium munera. Quis in hæc flammās adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltē familiarum vestrarum misere mini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulò post aut bellū, aut fames absumpserit. Scio quia vnā cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia nō ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem salutis vestræ sanguinē meum. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiscitis. Hæc Iosepho vociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerūt, neq; tutā sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus vero ad profugiendū cōmotus est, & alij possessionibus suis,

suis, alij rebus carissimis exiguu precio venundatis, aureos, ne latrones eos depre-
 henderent, transglutiebant. cum vero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre
 habebant vsui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quò vellet quisque pergere,
 dimittebat: idque magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis care-
 bant, nec Romanis seruibant. Ioannes autem & Simon cum sociis, ne his magis pa-
 teret exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui vel vmbra suspitionis de-
 disse, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etiã sicut profugere, par cau-
 sa erat pereundi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimoniũ quisq; occide-
 batur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorũ, & in dies singulos vtrunq;
 malum amplius accendebatur. Et palãm quidem nulla erant frumenta, irrumpentes¹⁰
 autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerat ver-
 berabant: si vero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidẽ affi-
 ciebant. Habendi autem argumẽto erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis vi-
 ribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis
 esse videbatur, statim fame morituros occidere, multi vero clãm vniuersa bona sua
 vno frumẽti modio, qui ditiores essent, itẽmque pauperes ordeĩ permutarũt. Includi
 deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectũ triticum comedebant.
 panem alij conficiebãt, vt necessitas metũsque monuisset. Et mensa quidẽ nusquam
 apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem
 erat victus, dignũmque lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus habe-²⁰
 rent, infirmiores autem iniuriam deplorarẽt, quippe cum fames super omnes clades
 haberetur. Nihil enim sic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum
 est, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parẽtibus, & quod miserrimum,
 matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus caris-
 simis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes vero talia non latebant, sed
 vbique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum vidissent, eos qui in-
 tus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimq; ruptis foribus irruebant,
 victũmque iam contusum dentibus, ex gutture penẽ reuocabãt, ipsos faucibus stran-
 gulantes. Pulsabantur autem senes ne cibũ defenderent: lacerabantur mulieres, ea
 quæ haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio vel cani erat capitis, vel in-³⁰
 fantiæ: sed abstractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autẽ
 incurrentes anteuenisset, quodque rapturi fuerant deuorasset, tanquã læsi cruentio-
 res erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperi-
 rent: nunc excruciantes genitaliũ vias, nunc virgis acutis podices transfigendo. hor-
 rendaque etiam auditu quis patiebatur: in vnus panis confessionem, & vt vnum pu-
 gnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim cru-
 dele videretur, quod necessitas impetraret) exercentes autem dementia suam, sexq;
 sibi dierum com meatum præparantes, hisque occurrẽtes, qui per Romanorum cu-
 stodias agrestis oleris herbarũmque gratia colligẽdarum nocte erepissent, cum iam
 se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multũmque supplicatibus, &⁴⁰
 horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem sibi concederent eorũ, quæ
 cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratũmque videbatur, si spoliati
 non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati vero ac
 diuites ad tyrannos perducebãtur, quorum alij insidiarum falso accusati occideban-
 tur, alij quia Romanis proderẽt ciuitatem. Et plerunque delator subornatus indica-
 bat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem re-
 mittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibi que inuicem pro-
 pinabant sanguinẽ popularium, miserorũmq; cadauera patiebantur. Et dominandi
 quidẽ causa erat in vtroq; dissensio, scelerum vero cõcordia. Nam qui ex alienis ma-
 lis partẽ alteri, sibi totũ vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui non⁵⁰
 acceperat, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sin-
 gillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: vt autem breuiter dicam,
 neq; aliam ciuitatẽ vnquam talia perpessam puto, neq; vllam nationẽ post hominum
 memoriã malicia ferociorem fuisse. Postremò etiã genti Hebræorũ maledicebãt, vt
 minus

minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt, Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hãc tristem admittere victoriam coegere: tardiùsque venientem in templum ignem penè traxere. Deniq; cùm hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neque illachrymauere: sed apud Romanos, qui hãc paterentur inuenti sunt. Verùm hãc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudeis crucifixis & aggeribus combustis.

Cap. XII.

- I** T O autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte verò equitatus missa, iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nōnulli etiam pugnatōres, quibus iã minime praeda sufficeret: maior verò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clām enim seditiosis fieri posse sperabāt, vt cum coniugibus ac liberis diffugerent: eōsque latronibus relinquere non patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabātque iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehēsi autem necessitate repugnabant: metu supplicij, serōque videbantur supplicare: post pugnam itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cùm Iudei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperētur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantāque asseruare multitudinem custodum videbat esse custodiam: maxime verò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros. tanquā similia passuros, nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinē quā cepissent. iam spaciū crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis verò tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Trāsugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erāt popularium prouiores ad pacem, & quæ paterentur, qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem, qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eōsque ad Ioannem & Simonem intromisit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederētur: saltem nunc desinerent admonens, néve se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tãtam & templū, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumueundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hãc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortēque se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre, multa verò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, vt ipse diceret, perituros: mundūq; Deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit, qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuiciis admiscentes vociferabantur. Et inter hãc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. vnde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famã gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; in senectã ætate, nullū ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnã esset quod Romanos a dire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturāq; promptissimus, tātūque viribus, vt multum peccaret audacia. Cùm verò Titus ad hoc subrisisset, laborēque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cū Macedonibus in murum imperum fecit. & ipse quidē pro viribus suis ac peritia cauebat tela ludæorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis

diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucij recessere: hoc reputantes, quòd etiam viris Macedonibus vincere cupientibus fortuna opus sit Alexàdri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maii aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & vnus quidem, qui erat ad Antonià, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter verò à duodecima viginti cubitis distans. Decima verò legio, quæ suprà memoratis præstat, in Septentrionali parte opus erexerat, vbi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monimentum. Iam verò admotis aggeribus, Ioannes subfossâ intus terra vsq; ad aggeres, Antoniam versus dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illatâq; sylua pice ac bitumine illita, igni immittit. succensis autem fulcimētis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidē cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. peresa verò materia qua premebatur, flâma iam clarior apparebat. Et Romanos repētini quidem facti stupor occupat: molitionem verò Iudæorum ægre ferebant, iamq; se vicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus vtile videbatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo verò post, alios etiam aggeres Simon cū sociis aggreditur. illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murū cœperant. Tephthæus autem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarus ex regalibus famulis Mariânes, cumque his Adiabenus quidā, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatē apparuere, neq; magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt, aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem missilibus, & gladiis detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quàm ignis instrumenta corripere. Sublata verò iam flâma, Romani quidē concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi verò ex muro eos prohibebant, manûsq; cū his cōserebant, qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi verò etiā per flammam eos retinere certabant. & quāuis feruens nacti essent ferrū, tamen arietes non amisere. Hinc autē flamma transit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra discedūt. Iudæi verò magis instabant, cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minûsq; cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autē vsque ad munimenta castrorū prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vices succedentiū armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, vt qui loco de qualibet causâ cecidisset, occideretur. hi pœnali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: balistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentē multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscūq; obuios habuissent, cum his congredebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quàm fiducia superabāt, & Romani plus audaciæ quàm quod malè tractarentur, cedebant. Iam verò Titus aderat ab Antonia, quòd secesserat, locū aliis aggeribus prospiciens: multūq; increpatis militibus, si cum hostiū muros obtinerent, in suis periclitarentur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunā, ipse cū electis militibus hostes à latere circumuenit, illi autē cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta verò acie, puluis quidē lumina, clamor verò aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam internoscere poterat, aut inimicum. Iudæis autē non tam virium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitātis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuenito pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani

more

mœrore tenebantur, quòd tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

Caput XIII.

10 **I**TVS autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quid placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim ludæos cum exercitus parte dimicasse, vniuersi verò militis impetum tolerare non posse, verum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, egressus eorū tantum-
 20 modo obseruando, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere, neq; cū hoste manu configere: nec enim expugnari eorū confidentiam posse, quibus optatum est ferro procubere, vel etiam sine hoc interficere, quæ sauior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidē prorsus tanto cum exercitu, honestū non videbatur: & pugnare cum his superuacuū, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus verò ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinē locorūq; difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautū: contra manifestam enim viam obseruatam, occultas vias excogituros ludæos, tam necessitate quàm locorū scientia. Si quid autem clām esset illatum, diutius obsidionē trahendam, verendūq; ne victoriæ gloriam di-
 30 minuat tēporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totā muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & ludæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatē tradituros, aut fame victos facillime capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cū infirmiores habeat, qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum considerare debere, quod neq; parū opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autē quidam impetus militibus incidit: ambitūq; partiti, non solum rectores inter se, verū ipsi etiam ordines certabāt. Et miles quidem
 40 decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorū verò ostentatio ad duces vsq; pertinebat, ducum verò certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, vbi ipse tēdebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronē ad Eleôn mōtem reuertens, à meridie montem complectitur, vsque ad saxum quod Peristereonos vocatur, eique proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentē flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circundato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalē redit regionem. Et cū præcessisset ad vicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab Oriente clausum castris suis coniunxit, vnde cœperat. Murus quidem vno minus x l. stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrys denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mensibus videretur, celeritas verò fide careret. Muro autem circuncclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam verò Alexandro permiserat: tertia verò obtrigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totaque nocte per castellorum spacia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

Cap. XIII.

50 **V**DÆIS autem cum exeundi facultate, omnis etiā spes salutis adempta est: auctaque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolescētes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora versabatur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq; super eos

quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum verò silentium ciuitatem, plenâque mortuis nox cōprehenderat, & latrones his acerbiores, domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiatorum mucrones probabant: nonnullôsq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causâ transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas verò efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cū viuos relinqueret seditiosos. Illi autē, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cū motorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in valles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altâque saniem tactis corporibus defluentem, ingemuit: & extētis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani verò, cū iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēque tangebat) dies lætos agebant: frumēti, aliarumque rerū necessariarū habentes copiam de Syria proximisq; prouinciis, multi autem iuxta murum stantes, magnâque alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebat. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant. à nonagesimo verò stadio milites alias congregabant: & Antoniâ ad solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & anima ac corporibus separati, vtrisque velut alienis utebantur. Nec enim vel animas affectio mansuera, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

De cade Iudeorum intra & extra Hierosolymam.

Cap. XV.

10

DENIQUE Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioânes accesserat, vt adiutorem Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, velut hoc simplicitate suasisset: productumque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte dānauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, vt augetet eius dolorem, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarent, ad quos exire voluisset. corpora verò sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necatur. Iosephi verò patrem conclusum asseruabāt: missôque præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deslerent, ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Iudas filius Iudæ vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrin ab eo sibi creditam custodiebat, forasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis contubernaliū: quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quāme salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat. Romani verò penè intus sunt, Simon autem bene

50

bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa tœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pēdet. His ubi decem assensu sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse verò de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea verò, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrîque velociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit
 10 corpora mortuorum. Ibique circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput vulneratur lapide, statimque attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset, qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi verò, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem mœror tenuit, vere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidē, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim viuo potiri. Secreto autē flens, ad ancillas: hunc, inquit, fœcunditatis recepissem fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo se-
 20 peliri sperasset. Verum ne illam quidem mēdacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit: progressusque clamabat, illos sibi non multo post vulneris pœnas duros. populum autē rursus ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis verò stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profugiebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus prægredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autē læuior ea quàm intus pertulerant fortuna cōsequebatur: & tamen, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant nāque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replētes corpora disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimque cibum desueto corpori obtulissent. Ve-
 30 rum & eos, qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidā apud Syros ex transfugis deprehenditur, è fimo ventris aureos colligens. Transglutientes autem (ut supra diximus) eos veniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate: denique duodecim atticis comparabāt, quod antea viginti quinque valebat. Verū hac arte per vnum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis ventribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo læuiorem contigisse Iudæis: vna denique nocte duorum milium patefacta sunt viscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penē iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum multoque plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem
 40 auxiliariis ducibus, rēque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebatur inuidia) vtriusque iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem & Syri primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis ascriberent. hac enim quosdā suorum milites infamia participare: & his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferret. Verum profecto avaritia contemnit omne supplicium, seuque hominibus lucrandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò verò hæc aliàs, & modū habent, & metu subiungantur. Deus
 50 autem, qui damnauerat populum, omnem viam salutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum videret, eos scindebant, & ex visceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerisque sola spes consumebar. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame. Cap. XVI.

I OANNES autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaque donaria tēpli retinens, multaque vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne vrceolis quidem abstinuit, quos Augustus cuiusque vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militaret, & ex ipso ali. Proptereaque sacrum vinū, & oleum, quod sacerdotes sacrificiis reseruabant, tutum erat effudisse. nāque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vngēbātur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiū petituram, aut fulminum ac Sodomæ incendiū passurā. multo enim magis impiam progeniem tulit, quā quæ illa pertulerat. denique cum eorū pertinacia desperata, totum populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, trāsgressus ad Titum, per vnam portā quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octingenta dixit elata cadauera, ex quo die castra prope ciuitatē posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsque ad calendās Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebāt. sepultura autē fuit, elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum verò numerū minime posse comprehendere: cum autem pauperibus effendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa, & frumenti quidem modium venisse talēto. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdā fuisse compulso, vt cloacas rimarentur, bouūque veterem finum alimentū haberent, stercoque collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autē ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebantur vsque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VII.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnantem murum. Cap. I.

C LADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerū, & visu horrenda erat, odorēque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnatium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata: conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebāt: nec saltem sibi augurio fore putabāt contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabāt, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatē. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum diēs aggeres crexerunt, attonis omnibus ad nonaginta vsque stadia circa oppidum Iudæis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat,

fuerat, ea tunc deserta præcis vndiq; arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, cōtinere lacrymas poterat, vel non gemere mutationē quantum pristinis derogasset. Omnia nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locū prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autē ac Iudæis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium. nanque hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatē putabant: Romani autē, fortasse nec voluntatē sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserant. Verum
 10 ciuitatis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebāt, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. sed eorū spes frangebatur, cum aggeres insidiis, machinæ soliditate muri, manus vero confictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione famēq; ac bello tōtque malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabātur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secūdis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidē propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disciceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerētur operibus instabat: nisi quia conatus eorum
 20 irritus fieret. Aggressi enim cum faucibus aggerū, spe decepti remeauere. Nam primum ne concordare quidem eorū videbatur cōsiliū, paulatim & per interualla, & cnuſtāter, nō sine metu profiliētiū, neq; Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & vt non sine offensione recederent. Languidiores vero progressi quàm solebāt, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita vndiq; aggeres sepsere, vt nusquam igni aditum relinquerent: animū vero ita confirmauerunt, ne quis loco antequā occumberet moueretur. nam præter omniū rerū desperationem si etiā illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis
 30 Romani. Simul autem misilia pro illis faciebant in profiliētes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum venire properassent, alij disciplina hostiū & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguēs, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admouere: quamuis ab Antonia saxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machināsque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabāt. Nec
 40 tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se misilibus iactis, cum nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietū opus vrgebant. cum vero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, aliis scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus, & vectibus suffodiebāt. Itaq; saxis quatuor obstinato labore cōcussis, quietē vtriusq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verū præter spem vtrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorē esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersus eam præcauti non fuerāt, tanquā maneret Antonia confidebant. Romanorū autē inopinatā lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quē intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Verumtamen priore faciliior oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorē, & Antonia esse infirmiorē murū qui recēns erat, citōq; destrui posset arbitrabātur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimū esset exitiū. Titus vero spe atq; oratione parans alacritatem pugnatium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem
 ff 4 pericul

periculorum nasci obliuia, interdum autem mortē solere contemni, in vnum cōgregatos fortissimos experiebatur dicens: Commilitones, hortari quidē ad ea quæ periculum non afferūt, aperte & ipsīs qui rogātur, & qui eos rogant, ignauix reprehensionē parit. exhortatione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quæq; gerere dignum est. Itaq; difficilē vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autē vel maxime oporteat glorię cupidos pugnare cum difficillimis rebus, pulchrūq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primū quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autē vincere cōsuetū est, à Iudæis manu vel animo ¹⁰ superari turpissimū est: idq; in fine victoriæ, cū eriam Dei nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudæicæ desperationes sunt. Illorum autē clades, fauore Dei vestrisque virtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorūq; sine machinis casus, quid sit aliud quā in illos ira Dei, nostrūq; adiumentū. Igitur nō solum deterioribus inferiores videri, sed etiā diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autē non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiātur, mortē contemnere: atque in nos medios frequēter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: nos autem totius penē terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidē in hostes aliquid audaciter expertos, famem ²⁰ ac fortunam cū his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totū possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatē. Nam & si pugnandū sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium infedere victoriā nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorū anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorū fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementū æther hospitio receptas inter sidera collocat: manēsq; se bonos ac propitios heroes, videndos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabēsq; consumpserit, & si maxime probis ac piacu- ³⁰ lis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altāq; obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ fine circūscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non videatur, ignauum negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem veluti seruari nequeant, vel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoq; periculis qui virilem animum gerūt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vósque plures hoc opus aggrediētes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: vestraq; obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res officietur. Etenim ascendentes quidē nos prohibere scilicet conabūtur. si vero clam, vel etiam ⁴⁰ per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima vero præmia sequantur occisos. Talia dicēte Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cū primus itaque surtexisset, dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, vt vires ac voluntatem meam ⁵⁰ sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutū læua capiti prætēdens, strictūq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebātur autē ex aliis, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant, undecim viri.

Multo

Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis vndiq; infinitis appeterent, atq; ingentia saxa deuolueret, quæ nonnullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam verteret. viribus enim eius atq; animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati non steterunt. Qua in re fortunam quis veluti virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic vir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decedit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, vbi solum & iacentem videre, ex omni eum parte iaculis peteret. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem vlciſcebatur hostes, multosq; ad se appropinquantem sauciauit: vulnere autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro mensura vero cepti facinoris cecidit. Cæteri autem tres penè iam summa tenentes, obruti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

Cap. II.

IDVO autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigilēs subito exuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quæ murum ascenderat, cererent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis licitorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoq; per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum scditiosi, tam Ioannis quàm Simonis, arcebant eos summa vi atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis viris & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors esset vtrinque, armaque simul & cadauera iacentium conculcata frangeret præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ, aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes configentium, & inclinationes permixte fiebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusq; partis, suos in frontem vrgebant, nullumque inter dimicantes bello vacuum intervallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam diei vsq; pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum pro nutrimento virtutis habebant: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisque spes pugnantium nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

Cap. III.

IULIANVS vero quidam cæturio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare cospexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamq; Iudæos vincētes solus ad interiorem vsq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem vniuersa multitudo, neq; vim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie

ff 5 nihil

nihil Cæsari admirabilius, aut aliis horribilibus visum est. Verū & ipsum profecto fata persequerantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos namq; habens, creberri-
mis atq; acutis clavis, vt cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo cur-
reret, labitur: magnôq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugientes reduxit. Et Ro-
manorū quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius meturentium: Iudæi vero
multi simul gladiis & hastis vndiq; feriebāt. Ille autem multā quidem ferri vim scuto
excipiebat: sæpe autē conatus erigere se, percutientiū multitudine reuolutus est, &
iacēs tamē gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quādo galea & tho-
race omnia mēbra neci opportuna septus erat. namq; diu ceruicē contraxerat, donec
concisis aliis eius mēbris remisit vires, cū ei nemo auderet succurrere. Nimius au-
tem dolor Cæsarē tenuit, vbi tantæ fortitudinis virū in conspectu tantæ multitudinis
vidit occidi: & quod locus se quidē intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autē,
ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cū nō pau-
cos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægrē peremptus est: magna sui gloria,
non apud Romanos tantum & Cæsarē, verum apud hostes quoq; relicta, Iudæi vero
etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugam versos, in Antoniā conclusere. For-
titer autē in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gypthæus, ex agmine Ioan-
nis: ex parte vero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Solæ filius Iaco-
bus, dux Idumæorum: Zelotæ vero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditione Iudeorum, & profugium eorum.

Cap. II. 20

I. T. V. S. autem militibus suis imperat Antoniæ fundamenta diruere, faci-
lémque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse vero Iosepho ad se vo-
cato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diui-
nam obseruantiam, quæ entelechismos vocatur, virorū penuria defuisse,
eāque re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat:
quod etiā si quis eum pugnādi sæuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine,
ad bellum progredi liceret: dum modo non vnā secum & ciuitas interiret simul
& templum: sanctū tamen locum violare desineret, neue in Deum nefas admitteret.
Potestātē autē haberet si veller, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse de-
legisset. Itaq; Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiā pluribus, vnde exau-
diri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos
quo patriæ parcerēt precabatur, ignémque depellerent iam templo cōtiguū, Deoq;
vota redderēt consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis
autem conuiciis tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremò addidit,
nunquā sibi excidiū esse metuendum quoniā Dei ciuitas esset. Atque cum exclama-
tione, sanē vero, inquit Iosephus, eam purā Deo cōseruasti, inuiolataque sancta man-
sere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquā impium deliquisti: sed solennia sacra
consequitur. Et si quidē tibi quisquam quotidianū auferat cibum, impiū eum hostem
putabis: Deum vero, quē perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū?
Et Romanis peccata imputas? qui nostras legēs etiā nunc tuentur: & quæ ipse inter-
cidisti sacra, Deo reddi compellūt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat,
ac defleat ciuitatē? cū alieni quidē, hostēsque impietātē tuam corrigāt: tu vero Iu-
dæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has læuior inueniaris. Atqui Ioannes etiā
pœnitere malorū, non est turpe in rebus extremis, bonūque tibi exemplū patriam
seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudæorum: qui quondam Babylonis
bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquā caperetur excessit, & cum cogna-
tione sua voluntariam captiuitatē sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, Deique
domū videret exuri. Ob hoc sacra Iudæorū eō commemoratione laudatur: eūq; me-
moriam trāsmissa per secula semper noua immortalē posteris tradidit. Bonū ō Ioannes
exēplar, & si periculū præsto sit: ego autē veniam quoq; tibi à Romanis spōdeo, dum
memineris, quod gentilis moneā, & Iudæis ista promittā, spectarique oporteat, quis
sit author, & vnde consiliū. Absit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut
leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihi que maledicis. Etiā acer-
biora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, Deique sententia condemnatos seruare
contendo.

contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarū, & responsum impendens miserimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidiū prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantū, sed etiā templum omne repletum est. Deus planē, Deus ipse cum Romanis ignē sibi lustrationis infert, rōtq; scelerum plenā exurit ciuitatē. Hæc Iosepho cum fletu & lacrymis prosequente, vox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autē eiūsque socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes. Nobiliū tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidē seditiosorū custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter
 10 & ciuitatis exitio. Fuerunt autē, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij verō pontificum, tres quidem Ismaëlis, cui apud Cyrenen fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius verō Matthiæ vnus, qui post interitū patris aufugerat, quē Simon Gioræ cum tribus filiis, vt suprā dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis versari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi manerent interim, multas etiā pollicitus possessiones cuique peractō bello se redditurū. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non visis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum, sicut
 20 antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autē postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In vnum verō congregati, & ante Romanos stātes, cum lacrymis atque vlulatu seditiosos rogabāt, primo quidē vt in ciuitatem Romanos susciperent, patriāmque seruari: si hoc displiceret, saltem de fano exirēt, templūque sibi liberarēt. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas vociferati conuitia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, vt omne quidem circum fanum spacium multitudine mortuorum sepulchro, templum vero
 30 ipsum castello simile videretur. In loca verō sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterēt: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanē fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterū Ioannem eiūsque socios increpabat, dicēs: Nōne vos, ô sceleratissimi, cancello, sanctum locum protexistis? Nōne literis Græcis ac nostris incisās tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicatur? Nōne eos qui trāssissent, quamuis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo
 40 etiam mortuos conculcastis, ô nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis vnquā hunc locū antē aspexit (nunc enim neminē credo) itēmq; testor & exercitum meum & Iudæos qui apud me sunt, & vos ipsos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & si locū acies vestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorū, nec quicquam in eorū contumeliam faciet. seruabo autē vobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna, extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

Cap. V.

50 **H**Æc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsum miserari eos, neque templo parcere prospiciebat, rursus bellū gerere decreuit. Sed vniuersum quidem his militem, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de singulis centuriis viris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis millesimos attribuit: hisque duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum

impetum fieri. Cùm autem ipse quoque in armis esset, vnâque descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinē ducūmque dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsidem militū certamini facturum esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, vt de eorū virtute iudicaret: ne aut fortis quisquā indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret: sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & vlscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora qua suprâ memoratum est, dimisit. Progressus autē ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, vt sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cæteruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequeretur, in agmen proprium incidebant, multisque suorum velut hostibus vtebatur. Vocis nanque agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cùm præterea quosdam furor cæcos, alios iracūdia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretione feriebat, Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos profiliētibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi verò disiecti, tam impetus quàm recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium aliis alij demonstrabant: cùm reuertentem suum quisque per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discernerebatur: & in acie stantes ordine, sagittis atque telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumque diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Quominus autem plerunque pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ spacium vel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratque veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum, vel alios, qui vnâ erant quicquam eorum quæ in pugna gerebatur latebat. Postremo nona hora noctis cæpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cùm neutri eo loco vnde pugnam inire certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti prælio victoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioannis autem sociis Gypthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniæ fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemque spectabat: alterū contra exhedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum cōtra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miseriis proficiebat, cùm materias à centesimo vsque stadio deportarent. Interdum autem insidiis lædebantur: cùm ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter desperationem salutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerēt, equos suos frenis exutos pasci sinebāt: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cùm id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnōque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant.

banr. Altera verò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames vrgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleón mentem versus collocata erant, circa vndecimā diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curādi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de propriis custodiis celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prælio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi verò immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. Dux autem his pudor erat, illis necessitas. nā & amittere
¹⁰ Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnam spem salutis, si murum vi perrumpere possent, habebant, & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam versis, atque in vallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit vnum ex hostibus fugam petentem, iuuenē & grauem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. Tantum se inclinauit equo currente, tantamque dexteræ vim itēque cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Ille quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem venit. Titus autē vires eius, qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradiro, ipse templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis præliis male tractati, tume-
²⁰ scente paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore asfolet, membra peste occupata, præuenientes ne vltius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in Orientem pertinens Antonia iungebatur, incensa, deinde ad x x. ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflammare: & vsque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abiiciunt, neque omnino recedentes ab operibus, & Antonia continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem
³⁰ diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore brevis, & vultu despicabilis, tamque genere quàm rebus aliis viliissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contrà stetere, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (ut asfolet) etiam, qui timerent: quosdam verò non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neque vincere magnum sit, & vinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaque Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Ro-
⁴⁰ manus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatu, inconsulte profiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsu enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque cum fremitu concussis, exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoque facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem dolore in vertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem quàm velox vltio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Cap. V I.

50

EDITIOSI verò templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positus repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spaciū, quod inter culmen & trabes erat vacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac

gg bitumine

bitumine repleuere. Deinde velut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitatq; vndique subito flamma Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij verò in hostes præcipitabant: multi spe salutis desiliētes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam anteuertebant. statim verò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem verò licet morientibus indignaretur, quòd iniussi 10 porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. Cumque nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim, & ante alios profiliens, & comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiúsque voces & affectiones quisque, velut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferēs moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu saucij restitissent, postremo vniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria, qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum 20 cupiebant, ad se descēdere promissa fide hortabantur. Frater verò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit, sublatóque altius gladio, vt ab vtrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obsederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem, qui se in eum proiecerat, vixit: Lucius verò pondere oppressus, constratóque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerumque loca morésq; 30 hominum nescientes lædebantur. Exusta est verò porticus ad turrim vsque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystū ducebant ædificauerat. reliquum verò Iudæi, postquam consumpti fuerant, qui ascenderāt, absiderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad Orientalem vsque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super vallem ædificata: vnde etiā profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum.

Caput VII.

CITRA templum quidem ita se res habebant. Eorum verò qui per ciuitatem fame corrumpebātur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles 40 autem clades eueniebant. Per singulas namque domos sicubi aliqua vestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus veniebant, miseris diripientes animis viaticum. Fides autē penuriz nec morientibus habebatur: sed etiam quos viderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem fortè cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestatē victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, eadēque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniāque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes, quæ nullū, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. 50 Quin etiam fœni vetetis laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguū pondus quatuor Atticis vāundabāt. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus animæ carentibus demonstrare? Factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictū quidem horrédum, auditu verò incredibile. Itaque libenter

libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri æstimarent, nisi testes multos haberem, & fortasse patriæ frigidam referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

Cap. VIII.

MULIER quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de vico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitiis nobilis, cum alia multitudine refugiens in Hierosolymam recepta, cum ceteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transamnianis locis in oppidum comportauerat. Reliquias
 10 verò conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domû eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaque sæpissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se vehementius iritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisquam vellet interficere. Sed victum quidem parando aliis parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, famésque visceribus & medullis irrepserrat. Plus verò quàm fames iracundia succendebat. Igitur vi animi ac necessitate impulsâ, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si vixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his
 20 verò seditiosi sæuiiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumque medium comedit. ad opertum verò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset, ostenderet, minabantur. Illa verò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, visuque ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut scæmina molliores, aut matre misericordiores. Quod si vos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi. Reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, vixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & vnusquisque ante oculos sibi
 30 cladem illam proponens, tanquā hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interisissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas. eorumque alij non credebant, alij miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cœpit. Cæsar autem super hoc Deum placabat: siquidem Iudæis pacē obtulisset, eisque liberam proposuisset omnium obliuionem, quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse: & qui propriis manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina sese patriæ operturum, neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in
 40 qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

Cap. IX.

QUARTO autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exhedrā Occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum quibus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab
 50 interioribus autem portæ sustinebantur. tamque diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi verò præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis

egredientes, prius quàm se scutis obtegerent, ferientes gladiis præueniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deiiciebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimè fore turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui vnà ascenderant interficiunt, cæteri verò clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditioforum autem, qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnaverunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magadati, idcirco sperantes veniam, quòd Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non voluntate venisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deferentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit, sed non eo loco habendos, quos etiam alios credidit. Iam verò portis milites ignem admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ absumpserat, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis verò ignem circum se videntibus, corpora simul animique ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes verò aspiciebant, nec tamen his, quæ absumerentur dolentes, saltem vt quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndique inflammari porticus potuerunt. postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perque proxima portis loca viam sternere, vt facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexque collectis, qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Aliis quidem videbatur lege belli vtendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quòd omnes ubicunque essent colligerent. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neque armis pro eo quicquam certaret, conseruandum esse suadebant: si verò id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam videretur esse non templum: & piaculum non ipse, verum illi, qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicaret Iudæi, pro hominibus anima carentia vliscendum esse dicente, neque se vnquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisque militibus quiescere, itemque ducibus, vt his in procinctu validioribus vteretur, viam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorque ab impetu continuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septique scutis, à fronte murum condensâ acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duros, quòd & multitudine infestantium & animis vincerentur. Cæsar autem priusquam verteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum verò eius non sustinere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retorquissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id planè Dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit id incedum. Nam cum paulisper Titus discessu seditiosi quieuisent, Romanos

rursus

rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hique Iudæis in fugam versis, usque ad templum accesserunt

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

Cap. X.

Ic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus veritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur, & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inferit auream, vnde ad membra circum templum ædificata de Septentrionali regione aditus erat. Flamma verò excitata, Iudæorum quidē calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandū, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit, templumq; curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnātibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attēdebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium verò agminum impetum, non præcepta neq; interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi verò ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum verò ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar's non audire simulant, præcedentem quisque ut ignē immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna verò populi multitudo inualida & inermis, vbi-cunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidē ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus verò templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora, qui suprà ceciderant delabebantur. Cæsar autem vbi neque impetum infanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intrò cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcūque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erant fama meliora, iactatione verò & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra, quæ circum templum erant depasceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud posse seruari, & ipse prosiluit, militesque rogare, ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste mulctatos, qui nō obedirent iussit arce-re. Illorum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudæorumque odia, & Cæsar's reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosque autē prædaram spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas

conspicerent. Præterea quidā miles ex his, qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumque subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deslendum putet, ut opus omnium quæ audiuius, aut vidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quàm magnitudinis, itémq; munificentæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatiū: quod ut animalibus, ita operibus locisque fatū sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiā circūacti temporis rationē & fidem. Nā & mensem, ut dictū est, eumque diem seruauit, quo primum à Babyloniis tēplum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usque ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore verò, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, gazophylaciisque & porticu.

Cap. XI.

V M templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus fortè venisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur; atque omne genus hominum belli calamitas persequebatur, vnâque supplices cum repugnantibus necabantur: flammâque vltèrius progrediens, cum gemitu occumbentium cõcrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisque operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignique clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam verò multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clausis, postquã ignem templi videre, in questus interim vires clamorémque receperunt. Resonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem sanguis igne largior esse, pluresque interfecto- 10
ribus interfecti: omnisque terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem inuadit: populi autem 20
quod fuit reliquum, in exteriorum porticum cõfugerat. Sacerdotum autem nonnulli primum verubus, itémque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cùm nihil proficerent, ignisque in eos euomere-
tur, in parietem secedentes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cùm ad Romanos trãseundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant, cùm ipsum templum arderet, omnia simul incédunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnâ ex parte Oriëntali, alteram ex Me-
ridiana, quamuis eas quoque postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ ga- 30
zophylacia vocantur, incendunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum vestium, aliæque bona, & (vt breuiter dicam) omnes ludæorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exauerant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat vnâ porticum, extra templum quò confugerat ex populo mulierculæ, itémque pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum millia. Sed priusquam de his Cæsar, quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantem militem incendunt porticum. Hinc cõtigit, vt alij quum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet: ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causâ interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in tem-
plum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrânis tunc sub- 40
ornati prophætæ, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario, qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsagijs.

Cap. XII.

ENIQUÈ miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumque calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs & futuram solitudinẽ prænunciantibus, neque attendebat animo, neque credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cùm 50
supra ciuitatem sidus stetit, simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modò cùm ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorũ populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itémque templũ tantum lumẽ effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediam

diam permanſit horam: quod imperitis quidem bonum augurium eſſe videbatur: ſacerorum vero peritis, prius quàm eueniret, ſtatim diiudicatum eſt. Eodémq; feſto die etiam bos cùm ad hoſtiam duceretur, agnum in medio ſani peperit. Oriétalis autem porta interioris templi, cùm eſſet ænea atque grauiffima, & ſub veſperam vix à xx. viris clauderetur, ſerisq; ferro vinctis obſeraretur, peſſulóſque altos haberet in ſaxeum limen demifſos, vno perpetuo lapide fabricatũ, viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis, aſcendit ille, víxque eam potuit claudere. Verùm & hoc iterum ignaris quidem ſignum optimum videbatur. Deum nanque bonorum portam aperuiſſe dicebant. Prudentiores vero templi turamen ſponte ſua diſſolutum iri cogitabant: & hoſtium donum eſſe, portas aperiri: ſolitudinémque illo oſtento ſignari inter ſe pronunciabant. Poſt dies autem feſtos diebus paucis, viceſimo primo die menſis Maij viſio quẽdam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasſe quod dicturus ſum haberetur, niſi qui viderunt ſuper'eſſent, & clades dignæ præſagiis ſecutæ fuiſſent. nanque ante ſolis occaſum viſi ſunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubi-
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
110
120
130
140
150
160
170
180
190
200
210
220
230
240
250
260
270
280
290
300
310
320
330
340
350
360
370
380
390
400
410
420
430
440
450
460
470
480
490
500
510
520
530
540
550
560
570
580
590
600
610
620
630
640
650
660
670
680
690
700
710
720
730
740
750
760
770
780
790
800
810
820
830
840
850
860
870
880
890
900
910
920
930
940
950
960
970
980
990
1000
1010
1020
1030
1040
1050
1060
1070
1080
1090
1100
1110
1120
1130
1140
1150
1160
1170
1180
1190
1200
1210
1220
1230
1240
1250
1260
1270
1280
1290
1300
1310
1320
1330
1340
1350
1360
1370
1380
1390
1400
1410
1420
1430
1440
1450
1460
1470
1480
1490
1500
1510
1520
1530
1540
1550
1560
1570
1580
1590
1600
1610
1620
1630
1640
1650
1660
1670
1680
1690
1700
1710
1720
1730
1740
1750
1760
1770
1780
1790
1800
1810
1820
1830
1840
1850
1860
1870
1880
1890
1900
1910
1920
1930
1940
1950
1960
1970
1980
1990
2000
2010
2020
2030
2040
2050
2060
2070
2080
2090
2100
2110
2120
2130
2140
2150
2160
2170
2180
2190
2200
2210
2220
2230
2240
2250
2260
2270
2280
2290
2300
2310
2320
2330
2340
2350
2360
2370
2380
2390
2400
2410
2420
2430
2440
2450
2460
2470
2480
2490
2500
2510
2520
2530
2540
2550
2560
2570
2580
2590
2600
2610
2620
2630
2640
2650
2660
2670
2680
2690
2700
2710
2720
2730
2740
2750
2760
2770
2780
2790
2800
2810
2820
2830
2840
2850
2860
2870
2880
2890
2900
2910
2920
2930
2940
2950
2960
2970
2980
2990
3000
3010
3020
3030
3040
3050
3060
3070
3080
3090
3100
3110
3120
3130
3140
3150
3160
3170
3180
3190
3200
3210
3220
3230
3240
3250
3260
3270
3280
3290
3300
3310
3320
3330
3340
3350
3360
3370
3380
3390
3400
3410
3420
3430
3440
3450
3460
3470
3480
3490
3500
3510
3520
3530
3540
3550
3560
3570
3580
3590
3600
3610
3620
3630
3640
3650
3660
3670
3680
3690
3700
3710
3720
3730
3740
3750
3760
3770
3780
3790
3800
3810
3820
3830
3840
3850
3860
3870
3880
3890
3900
3910
3920
3930
3940
3950
3960
3970
3980
3990
4000
4010
4020
4030
4040
4050
4060
4070
4080
4090
4100
4110
4120
4130
4140
4150
4160
4170
4180
4190
4200
4210
4220
4230
4240
4250
4260
4270
4280
4290
4300
4310
4320
4330
4340
4350
4360
4370
4380
4390
4400
4410
4420
4430
4440
4450
4460
4470
4480
4490
4500
4510
4520
4530
4540
4550
4560
4570
4580
4590
4600
4610
4620
4630
4640
4650
4660
4670
4680
4690
4700
4710
4720
4730
4740
4750
4760
4770
4780
4790
4800
4810
4820
4830
4840
4850
4860
4870
4880
4890
4900
4910
4920
4930
4940
4950
4960
4970
4980
4990
5000
5010
5020
5030
5040
5050
5060
5070
5080
5090
5100
5110
5120
5130
5140
5150
5160
5170
5180
5190
5200
5210
5220
5230
5240
5250
5260
5270
5280
5290
5300
5310
5320
5330
5340
5350
5360
5370
5380
5390
5400
5410
5420
5430
5440
5450
5460
5470
5480
5490
5500
5510
5520
5530
5540
5550
5560
5570
5580
5590
5600
5610
5620
5630
5640
5650
5660
5670
5680
5690
5700
5710
5720
5730
5740
5750
5760
5770
5780
5790
5800
5810
5820
5830
5840
5850
5860
5870
5880
5890
5900
5910
5920
5930
5940
5950
5960
5970
5980
5990
6000
6010
6020
6030
6040
6050
6060
6070
6080
6090
6100
6110
6120
6130
6140
6150
6160
6170
6180
6190
6200
6210
6220
6230
6240
6250
6260
6270
6280
6290
6300
6310
6320
6330
6340
6350
6360
6370
6380
6390
6400
6410
6420
6430
6440
6450
6460
6470
6480
6490
6500
6510
6520
6530
6540
6550
6560
6570
6580
6590
6600
6610
6620
6630
6640
6650
6660
6670
6680
6690
6700
6710
6720
6730
6740
6750
6760
6770
6780
6790
6800
6810
6820
6830
6840
6850
6860
6870
6880
6890
6900
6910
6920
6930
6940
6950
6960
6970
6980
6990
7000
7010
7020
7030
7040
7050
7060
7070
7080
7090
7100
7110
7120
7130
7140
7150
7160
7170
7180
7190
7200
7210
7220
7230
7240
7250
7260
7270
7280
7290
7300
7310
7320
7330
7340
7350
7360
7370
7380
7390
7400
7410
7420
7430
7440
7450
7460
7470
7480
7490
7500
7510
7520
7530
7540
7550
7560
7570
7580
7590
7600
7610
7620
7630
7640
7650
7660
7670
7680
7690
7700
7710
7720
7730
7740
7750
7760
7770
7780
7790
7800
7810
7820
7830
7840
7850
7860
7870
7880
7890
7900
7910
7920
7930
7940
7950
7960
7970
7980
7990
8000
8010
8020
8030
8040
8050
8060
8070
8080
8090
8100
8110
8120
8130
8140
8150
8160
8170
8180
8190
8200
8210
8220
8230
8240
8250
8260
8270
8280
8290
8300
8310
8320
8330
8340
8350
8360
8370
8380
8390
8400
8410
8420
8430
8440
8450
8460
8470
8480
8490
8500
8510
8520
8530
8540
8550
8560
8570
8580
8590
8600
8610
8620
8630
8640
8650
8660
8670
8680
8690
8700
8710
8720
8730
8740
8750
8760
8770
8780
8790
8800
8810
8820
8830
8840
8850
8860
8870
8880
8890
8900
8910
8920
8930
8940
8950
8960
8970
8980
8990
9000
9010
9020
9030
9040
9050
9060
9070
9080
9090
9100
9110
9120
9130
9140
9150
9160
9170
9180
9190
9200
9210
9220
9230
9240
9250
9260
9270
9280
9290
9300
9310
9320
9330
9340
9350
9360
9370
9380
9390
9400
9410
9420
9430
9440
9450
9460
9470
9480
9490
9500
9510
9520
9530
9540
9550
9560
9570
9580
9590
9600
9610
9620
9630
9640
9650
9660
9670
9680
9690
9700
9710
9720
9730
9740
9750
9760
9770
9780
9790
9800
9810
9820
9830
9840
9850
9860
9870
9880
9890
9900
9910
9920
9930
9940
9950
9960
9970
9980
9990
10000

quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suæque perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De Imperio Titi, & sacerdotum interfectione.

Cap. XIII.

OMANI quidem, postquã seditiosi ad ciuitatē confugēre, tēplo itēmq; omnibus circū locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientale: hīq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum Imperatorem. Vsq; adeo vero præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimidio quã pridē fuerat pretio pōdus auri vñiret. Ex his autē sacerdotibus, qui in templi patiete perdurauerāt, puer sitiens à Romanis custodibus pacē petebat, sitimq; fatabatur. Sed vbi illa tam ætatis quã necessitatis miserti, dedere ei dexterā, & ipse bibit, & quam secū attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquã custodum assequi valuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autē nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi datam, non vt apud ipsos remaneret, sed vt tantū descēderet, atq; vt aquam acciperet: quæ cū fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidē propter ætatē, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes oppressi fame descēdunt, & à custodibus ad Titū perducti, vt salutē sibi concederet orabant. Ille autē veniæ quidem tēpus illis præterisse fatus, perisse vero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autē sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyrāni cum sociis, quoniã bello vndiq; tenebantur, circundatis autem nusquam erat fugæ copia, Titū ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali semper oppidum seruare cupiēs, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi interioris consistit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatē superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autē militum vtrinq; densi astabāt: Iudæi quidem circū Simonem ac Ioannem suspensi spe veniæ: Romani vero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autē dato militibus, Titus, vt & iracundiā & sagittas continerent, adhibitōq; interprete, quo argumēto superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne saturati estis patriæ malis, ô viri? quibus neq; virtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatē simul ac templū, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquã vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum cōtra Romanū populū extulistis: vtrūne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporū? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorū? Et qui maior Oceano murus? atq; obstaculū? quo septi Britanni, adorāt arma Romanorū. Animorum obstinatione, vel astutia ducū? Atqui Carthaginēses captos esse noueratis. Itaq; vos cōtra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primū vobis & terrā dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & viuere vos non solū discretos, sed cum aliis etiā vestra voluntate concessimus: quodq; maximū est, tributū capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, vt hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc vobis præstiterant, extulistis, & immitiū exemplo serpentū virus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentia contēpsistis, & veluti ruptū aliquod membrum, siue contractū aliàs, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiā cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā vestrā non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cū deberet, si depopulandæ nationis causa venisset, stirpē vestram petere, atq; hanc delere ciuitatē, Galilæā & circa eam loca vastare maluit, vt pœnitēdi vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciā præsumpsistis: neq; ac patre meo digressis ad Ægyptū, ad

ad struendum bellum tēpus illud vtile putauistis. Neq; vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; vbi ad nos cōfugit imperiū, & omnibus in eo quiescentibus. per legatos autē gratulātibus exteris nationibus, ecce iterū hostes Iudæi: & legationes quidē à vobis trans Euphraten vsque, nouarū rerū gratia missæ, murorū autem noui ambitus: seditio etiā, tyrannorumque cōtentio, & bellum intestinū, quæ sola huiuscemodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cū mādatis tristibus ad ciuitatē venire, lætabar, cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabā vos desistere, pugnātibus aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexterā dedi, fidem seruavi cōfugientibus, multos
 10 captiuos miseratus, verberibus vrgētes bellū coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites cōtinui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquā victus prouocaui. Cū propē ad templū accessissem, consultō iterū legis belli oblitus parcere vos propriis sanctis orabā, templūque seruare, data vobis exeundi copia & fide salutis: vel etiā pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultatem præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus vestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, vt quid tale cōseruetis quale periit? Qua vosmetipsos salute dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nōne
 20 populus vester exanimatus? Templū vero periit, mihique subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas vestras. Et tamen fortitudinis esse gloriā mortem arbitramini? Non cōtendā cum pertinacia vestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, vitā vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi mihi responderūt, fidem quidē se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi vero per munitiones, quā murum seperat, cum coniugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsisque oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehemēter iratus, quòd in forte captorum constituti, victorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vltius ad se profugerent, neue fidem sperarent: nulli enim esse
 30 parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, salutis suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. postero autem die Archium, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsque ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusque ardebāt. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cūque his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret. Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea victos Romam perduxit, fidem obsidium præstaturus.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

Cap. XIII.

40 **S**EDITIOSI autem ad domū regiā profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerāt, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerāt propē ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniā etiā diripere. Viuos autem duos milites Romanos cepere, vnū equitem, alterū peditem. & peditem quidem interfectū per omnē traxere ciuitatē, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerētur. eques vero quiddā his quod saluti foret, suadere pollicitus deducitur ad Simonem, cūmq; ibi quæ diceret non haberet. Ardalæ cuidam ex numero ducū traditur puniendus. Is autē eum reuinctis post terga manibus oculisq; fascia obstrictis, in conspectū Romanorum veluti capite cæsurus produxit. Verū ille dum gladiū Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus
 50 quoniā ab hostibus esset elapsus, non est passus quidē occidi, indignū vero esse Romanorum militē iudicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablati eum agmine pepulit, quæ res prudēti viro grauior esse morte videbatur. Postero autem die Romani, versis in fugā ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidū quidem gaudebant absumi, rapinis vero carebāt: quoniā latrones exinanitis

prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat nanq; illis malorū quidem nulla pœnitudo: arrogantia autem tanquā in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætisvultibus aspicientes, alacri voto mortē se expectare dicebant, quòd perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborat. Sed multa quidem in eorū crudelitatem atque impietatem locutus, multa vero pro salute adhortatus, nihil amplius quàm elusus est: quia neq; se tradere propter iussurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere paratis insidiātes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia fugere non valebāt: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiā desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebāt, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria vel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes vltima sita in cloacis: quòd si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabāt, itēque spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabāt. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosque putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum. Cap. XV.

CÆSAR autē fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatē, in prærupto vndiq; loco sitā, distribuit operibus militē vicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictū est, circū ciuitatē vsq; ad cētēsimū stadiū in priorum aggerū extru-
ctionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus in Occidentali parte ciuitatis contra aulam regiā erigitur: auxiliariū vero manus, & cætera multitudo xystū versus, ac pontē, & Simonis tyrrim: quam cum Ioanne bellū gerēs, pro castello sibi ædificauerat. His autē diebus, Idumæorū duces clam congregati, consiliū de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinque, ut dexteram sibi daret, precabātur. Ille vero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniā belli pars videbantur, sero quidē, verumtamē vitā his pollicitus, legatos remisit. Discessum autē paratibus Simon præsensit, & eos quidem, qui ad Titū perrexerant, quinque viros statim occidit: duces vero, quorū nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam coniicit. Nec multitudinē Idumæorū, abductis rectoribus, quid ageret nescientē, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur: & tamē custodes profugientibus ob stare non poterāt. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autē suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabāt. Sola enim relictā plebe, aliud vulgus cum cōiugibus ac liberis, paruo quēque pretio venundabāt. Cū multi autē distraherentur, & emptores pauci essent, quanquā voce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret: ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoque recipiebat: appositis, qui ab his secernerēt, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidē multitudo vāniit. Ex populo vero seruati sunt plusquam quadraginta millia, quos imperator quomodo cuique gratū erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiā sacerdotū vnus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donariis quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candellabra duo, his quæ in tēplo erant posita, similia: mensasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauiissimo facta. Tradit etiā vela, pontificū indumenta, cum gemmis,

mis, & vasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie comprehensus, Phineas nomine, vestes & cingula sacerdotum ostendit, multamque purpuram & coccum, quæ ad vsum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquatum cinnami erat, casia, pigmentorumque aliorum multitudo, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex aliis opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia: licet vi capto, vt transfugæ tamen data est venia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Cap. XVI.

IAM vero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidē machinas admoueant. Seditioforum autē alij, qui ciuitatē desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicaret. hos autem superabant multitudine ac virtute Romani: quodque maximum est, læti moestos atque iam debiles. Cum autē pars esset aliqua muri subruta, nonnullæque turres arietibus pulsatae cessissent statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autē etiā tyrānos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, & factis impiis arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, vt miseranda esset, quanquā in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atque egredi: cum vero, quos antea fideles habuerant, nusquam viderent, fugiebant quod quemque necessitas impulisset. Adeuntes autē alij cum totū ab Occidente murū subuersum esse nunciarent, alij subiisse Romanos, ac etiā propinquare se quærentes, alij etiā videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & virtutē Dei perspexerit contra iniustos, & fortunā Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tutione priuauere, ac sponte de turribus descendere: vnde vi nunquā, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantū in muris inferioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis, tres turres validiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his, vel (quod est verius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallem Siloam confugere. rursū autē vbi à metu paululum respirauerūt, munitionem quam murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim vires eorum labor, metus & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani vero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque lætitia victoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine murū nacti, nouissimum non esse credebant: cumque nullū reluctante viderent, pro incerto mirabantur. In angustias autē viarum strictis gladiis fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eo confugerant, igni tradebant. Multas vero vastantes quas prædæ causā penetrassent, integras mortuorum familias, & plenas mortuis testas, quos fames confecerat, offendeabant. Ipsum deinde horrentes aspectū, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiā circa viuos patiebantur: sed vnumquemque obuium transfigendo, & angusta viarum cardueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, vt pleraque incensorum cædes extinguerent. Et occidētes quidē vespere cessabant, nocte vero crescebat incendiū. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si vltima esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamē alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ad turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiā deseruerant. Cōspecta quidem earum solida altitudine, itemque magnitudine, subtilique lapidum cōpagine singulorum, quantumque paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, plane adiuuante pugnauius, & Deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad istas valerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis

amicis collocutus est, quos vero à tyrānis vinctos in castellis reperit, relaxauit. Cū autē alia ciuitatis deleret, murōsq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: qua cōmilitāte his potitus fuisset, quæ capi nō potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabātur, magnāq; adhuc extabat superstitū multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerēt, iubet interfici, reliquam vero multitudinē saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatū fuerat, etiam senes, ac debiles trucidabant: vegetos autē atq; vtiliores coactos in templū in destinatū mulieribus ambitū concluderūt. Custodem autē his Cæsar apposuit vnū ex libertis. & amicū suum Frontonē, qui fortunā quam quisq; meritus esset, decerneret. Ille autē latrones quidem omnes, atq; seditiosos, cū alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem 10 lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui vero infra decimū & septimum annum ætatis agerent, venditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim millia, quibus partim odio custodum nō præbatur cibus, partim ipsi vitus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII.

T captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem millium comprehensus est numerus. mortuorum vero per 20 omne tempus obsidionis vndecies centū millia. Horū pleriq; gentiles fuisse, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorū diem festū congregati, bello subito circumfusi sunt: vbi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autē caperet tantam hominū multitudinem ciuitas, certū erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, vt si quo modo possent multitudinem numerarent. Illi autem, cū dies festus adesset, qui Pascha vocatur, quādo à nona quidem hora vsque ad vndecimam hostias cædunt, per singulas vero cōtubernia non pauciorum quā decem virorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarū quidem 30 ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autē, vt denos epulatores per singulas imputemus, vices cetera ac septingēta millia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos vocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa venissent. Magna vero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerē tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnē humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorū, quos partim palām occidēre, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabāt. Inuenti autē sunt ibi quoq; plusquam 40 duo millia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se vulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Fædus autem corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo vt statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasque omnē viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autē Deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sepe despexit, à Romanis dexteram sibi dari pteatus est. Simō vero multa vi cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autē alter triumpho. Ioannes autē vinculis sempiternis, Romani vero extremas vrbs partes incendunt, murōsq; subuertunt. 50

Hierosolymæ vrbs historia brevis.

Cap. XVIII.

I A quidem Hierosolyma capta est, secūdo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autē prius capta, tunc iterū vastata est. Ægyptiorū quidē rex Alochæus, & post eum Antiochus, deinde Pomp

Pompeius, & post hos cum Herode Sofius captam urbem seruauere. Antea verò rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecetos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananzorù dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium Deo primus exhibuit, & tano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem vocauit, cum antè Solyma vocaretur. Chananzorù quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimoquarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonis euerfa est. A rege autem Dauide, qui primus Iudæus in ea regnauit, vsque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, vsque ad excidium, anni duomillia centum septuagintaseptem. Sed enim neq; antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat quominus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam verò quos occideret quidve raperet, nō habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phasælo, & Hippico, & Mariamne: murique tanto, quantum ciuitatem ab Occidēte cingebat. Id quidem, vt esset castrum illic custodiæ causa relinquendis: turres autem, vt posteris indicarent qualem ciuitatem, quāmvē munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruentes, vt qui ad eam accessissent, habitatam aliquando esse vix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

Cap. XIX.

ÆSAR autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimā legionem, nonnullasque alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autē belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, vnde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiā, quod beneuolentia erga se vtendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates effera aduersantium, possint vnquam Romanotū vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finē imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his, quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorē. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurū: nec vllum eorum, qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quā punire peccata. Cōfestim ergo iussit eos quorum partes sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentēs collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebant, & torques lōgāsque hastas, & signa ex argento facta donabat, & vniuscuiusque ordinem murabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itēque vestes, aliāque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quisque se meritum præbuerat, votisque cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit verūque se ad sacra pro victoria celebranda: magnāq;

h h

astante

astante bonū multitudinē circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse verò cum honoratis per triduum lætatur, milites quidem alios quò quēq; conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam verò legionem, memor quòd Cestio duce Iudæis cesserat, totā Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas ad Meliten autem, quæ sic vocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. duas verò sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat. 10

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalis exhibito.

Caput XX.

ER idem verò tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causā apud Hierosolymam cōmorabatur, ascensā naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus postquam omnes quas præter nauigauit ciuitates inuisit, ab his cū votis exceptus, in Græciam ex Ionia trāsīt. Egressus deinde Corcyra in Iapygiā delatus est, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsaream, qui Philippi vocatur, aduenit, diūque vbi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo cōprehensum. iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatē cōperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidariis cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, vnā cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: vbi verò soliditas obstiterat, eam suffodiebant, sperantes posse vterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationē veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossiores processerant, iamque alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupuere, qui eum viderunt, locisque suis manebant. deinde propius cū accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubeat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his, qui ad eum currebant, venit Terentius Rufus: namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vinctum custodiebat: Cæsari verò quēadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, quā in ciues suos amarē ac tyrannice fuerat vsus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita Deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quòd plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores vici- 40 scitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cū iam se liberatos esse crediderint, eo quòd non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnā etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, vinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum, qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores 50 periere duo millia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytū venit (hæc autem est ciuitas Phœnicis prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore vsus claritudine circa natalem patris diē, tam magnificen- tia

tia spectaculorum, quàm sumptibus aliis excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiochenſes.

Cap. XXI.

VENIT autem per idem tempus, Iudæos, qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochensium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea, quæ fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, ut eundem quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. maxime verò his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui verò post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donariis fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extruptione, itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum verò odium apud omnes pullulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiā Iudæorum) cum Antiochensium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferebat, insimulans eos, quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem, qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem verò Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutata voluntatis argumentum, quodque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus facto, pauci quidem consenserunt: alij verò qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus aliis agerent. Tamque validam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi dici feræ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumque receptacula publicorum, itemque basilicas, vixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis iruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenſes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penè se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos, qui accusabatur, impetus facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Patrum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita verò diligenti quæstione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiscere homines quidem nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

*Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.**Cap. XXII.*

TITVS autem Cæsar à patre sibi allato nuncio, quod vniuersis quidem Italię ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime verò, quòd vrbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiā voluptatēque translatus est, curis de eo ita vt sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italię voluntatibus, vt præsentē colebant: expectatiōē suā, quòd nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum cōtigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorūque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli salutē subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluumdum esse confidens, antiquam verò libertatem cum opulentiā recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebāt. hi enim maxime bellorum per illum patratorum nouerāt magnitudinem. imperitiā verò aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum verò qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cū verò hac beneuolentiā diligere-
tū ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vltēius expectare intolerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire antē properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vni-
uersis facilius & promptius ire quā manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum caritatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quāque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò trāsīens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultūque lenitatem omnium generū vocibus prosequēbātur, benemeritum & salutis datorem, solūque dignū Romanorum principem appellantes. Tota verò ciuitas veluti tēplum erat, sētis atq; odoribus plena. Cū verò vix per circumstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidē penaribus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, pēque tribus
& cognationes & vicinias conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

*Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.**Cap. XXIII.*

ANTE hæc verò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriā erat, Titus verus Hierosolymam oblidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem cōtulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellūque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis vacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis
sciunt gentem suā vi cōctā seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus
eis fiduciam dedit. Nam cū viderent Romanum imperium crebris imperatorum
mutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terrę partem
pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis
atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe
decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorū potentissimis: qui olim quidem res
nouas cupiebant: occasione autem inducti, suā sententiā prodidere. Iamque alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verū maxima parte Germanorum
defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, veluti quadam diuina
prouidentia, Vespasianus ad Periliū Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, li-
teras mittit, quibus eum consule declarauit, iussitque ad Britannias administrandas
proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam
congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amētia ad sobrietatem coegit.

Sed

Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama percussi, ei se permiserunt: luctum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa Galliam, ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta
 10 verò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clam transgressi flumen Istrum, violenti atque sauiissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsiidiis offendere, interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximâque regiones totas ferendo atque agendo, omniâque incendiando peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in præliis trucidati sunt. qui verò salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsiidiis loca circundedit, ut omnino Barbaris esset im-
 20 possibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De annæ sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Cap. XXIII.

IRinceps verò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum
 30 exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exortur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic denominatus. Ciuitatis autem Antiochenis populus, postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modo viri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquâtem vidissent, ex utroque
 40 viâ latere stantes dexteras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidve facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vologeso venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos vicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regi, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu verò & populo Antiocheni multum petentibus, ut in theatrum veniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interisse, nullumque iam esse locum, qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare
 50 non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem statu relictis omnibus, quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam venisset, tristemque solitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & vete-

rem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quòd talem ac tantam funditus excidisset, verum multa imprecans seditionis authoribus, & qui hanc poenā ei inferre coegere: ita certus erat, quòd nunquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura verò captiuis indicantibus auferabant, aurum atque argentum, aliæque instrumenta præciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Ægyptum tendens, emensā velociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, vtramque vnde venerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam verò 10 decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta verò nauigatione pro voto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem verò Tiro pater attulit, qui venit obuiam, eumque suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam læticiam suggerbat, quòd videbat in vnum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, vnum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis vtrique senatus proprium decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca vbi 20 tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atque ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatii superioris, sed prope Idis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus lauro quidem coronati, amicti verò patria veste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum, tribunal autem ante porticus factum erat, sellæq; eburnæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, conlederunt. Statimque eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimoniis prædicans. Illi autem inermes erant, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem 30 laudibus eorum Vespasianus, cum dicere adhuc vellent, silentij signum dedit. Magnæque omnium quiete facta surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperatus, solennia vota celebrauit; idemq; Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit, ipse verò ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amicti, diu ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, vt multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo eorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus, quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus, vel 40 naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus, qui vsquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sint, aliis alia mirabilia atq; magnifica, hæc vniuersa illa die Romani imperij magnitudinē probauere. Etenim argenti auriq; necnō eboris in omni specie operum multitudinem, non vt in pompa ferri cernerēs, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpure portari, alias diligentissima pictura variatas arte Babylonia: gemmæ autē clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ aliis operibus inclusæ traductæ sunt, vt appareret frustra nos earum vsquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiā simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumq; nihil non ex præciosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebātur, propriis ornamentis induta. Erat autē etiam 50 quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem vulgus inornatum viderēs, sed varietas & pulchritudo quidem vestium natam ex fatigatione

tione corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime autē stupori erat, pegma-
 tum quæ portabantur, fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portan-
 tium occurrentes putabāt. multa enim in tertium nidum quartūque surgebant : &
 magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat : multis aurata veste circumdatis,
 cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitatio-
 nibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui faciem demonstrabat. Erat enim cerne-
 re vastari quidem fortunatissimam terram, rotas vero interfici acies hostium : & alios
 fugere, alios captiuos duci : murōsq; excellentes magnitudine machinis dirui, & ca-
 stellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exerci-
 10 tūmq; intra muros infundi : cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere
 non poterant preces : ignēque templis immissum, ædiūque super dominos post
 multā vastationem euerfiones : atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta,
 neq; ad hominum vel pecorū potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc
 enim Iudæi bello passi sunt : ars autem & confectorū operū magnitudo, nescientibus
 adhuc facta tanquā præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ
 ciuitatis dux, ita vt captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia
 vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam
 in templo reperta sunt, mēsa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter
 quidem auro factum, sed opere commutato ab vsus nostri cōsuetudine. nam media
 20 quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, forma-
 tæ ad similitudinem fuscinæ, ad summū quæq; in lychni speciem fabricatæ. erant autē
 numero septem, septimi dici, qui apud Iudæos est, indicātes honorē. Post hæc autem
 portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi victoriæ
 simulacra portātes, omnia ex auro & ex ebore facta. Post hæc Vespasianus prior ibat,
 & Titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat, ipse quoq; ornatus pul-
 chritudine, dignūmq; spectari exhibēs equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Io-
 uis templū, quō postquam ventum est, consistere. Erat autē verus mos patrius, ope-
 riri donec ducis hostiū mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter
 captiuos in pompa traductus : laqueo vero circūdātis per forū trahebatur, quō eum
 30 simul caderēt qui ducebant. Lex autē Romanis est, ibi necare criminum reos morte
 damnatos. Postquam igitur eum finem vitæ habere nunciatū est, omniumque fauor
 secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per vota solennia omne pæra-
 ctis, in palatiū recessere. Et alios quidē epulis ipsi excepere, aliis autē omnibus domi
 conuiuiorū instructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, vi-
 ctoriæ quidē in hostes gratulatoriū, finem vero malorū ciuiliū, & spei bonæ pro fe-
 licitate principiū. Post triumphos verō, & Romani imperij firmissimū statū, Vespas-
 ianus Paci templū ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hominum cogita-
 tionem superaret, effectū est. Magna enim diuitiarū largitate vsus, insuper perfectis
 id picturæ ac figmentorū operibus exornauit. Omnia nanq; in illud sanū collecta ac
 40 deposita sunt, quorum visendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt,
 vagabantur : quomodo aliud apud alios fœrum esset, videre cupientes. Hic autem re-
 posuit etiam quæ Iudæorū fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem verō
 eorum, & penetrālium vela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodion & Machærus à Basso capta.

Cap. XXV.

N Iudæam verō legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cerali Vetilia-
 no exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditionē cepit.
 Post autem omni manu militari collecta, multi autē in pattes diuisi erāt,
 & legione decima bellum inferre Machæranti statuit. Valde enim necesse
 fuisse videbatur id excindi castellū, ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret.
 30 Nam & salutis spem habitatoribus certā, & aggredientibus hæsitationē atq; formidi-
 nem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidē quod muro cinctum
 est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis
 videtur : set ne vel accedi posset eo natura excogitauerat, quæ vallibus eum ex omni
 parte vallauerat, quantū altitudo oculis cōprehendi non posset : nec transire erat facile,

h h 4

nec

nec aggestu ylla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab Occidente secat vallis
 l. x. stadiis distenditur, vnde Asphaltites lacus ei limitem facit, ex hoc vero tractu ipse
 Machærus altissimo vertice supereminet. A Septentrione autem & Meridie, valles
 magnitudine quidem suprascripta cingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppu-
 gnationem. eius vero vallis quæ ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis
 inuenitur: mōte vero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura per-
 specta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinus
 bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnāti, omnibus locis dignior
 cura visus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue vicinitatē. nanq;
 opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum muro amplexus ac
 turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & cir-
 ca ipsum verticem rursus murū ædificauerat, turrēsq; in angulis sexagenorū cubito-
 rum erexerat. In medio autē ambitu regiā struxerat, magnitudine simul habitationū
 & pulchritudine locupletem. Multas vero cisternas recipiendis aquis abundēq; sup-
 peditandis, locis maxime idoneis fecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa situ
 loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim &
 sagittarum multitudinem machinarūmq; reposuit: & omnē apparatus excogitauit,
 qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autē in ipsa
 regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sicu vel celsitudine, vel magnitudine
 vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq;
 yltèrius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciui-
 tas à parte Septentrionali cingitur, quidem locus Baaras appellatur, vbi radix eodē
 nomine gignitur: quæ flammæ quidem asimilis est colore, circa vesperam vero ve-
 luti iubar fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non est: sed
 tam diu refugit, nec prius manet, quàm si quis vinam muliebrem vel mēstruum san-
 guinem super eam fuderit, quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi
 forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autē alio quoq; modo
 sine periculo, qui talis est: Totam enim circumfodiunt, ita vt minimū ex radice ter-
 ra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoque sequi eum à quo relegatus est
 cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur, tanquam eius
 vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est.
 Tantis autē periculis propter vnā vim capi eam operæ precium est. Nam quæ vo-
 cantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, viuis immerā, eōsq; necantia qui-
 bus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoueat agrotanti-
 bus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter
 se sapore diuersi. Alij nanque amari sunt, aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem fri-
 gidæ aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod
 amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē altæ cauæ,
 saxo autem imminēte protecta: super hoc veluti duæ mammæ inter se paululum di-
 stantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit:
 qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisque morbis ac vitis salutare: maxi-
 me vero neruorum curationi conueniēs: habetq; idem locus metalla sulfuris & alu-
 minis. Bassus autem contemplatus vndique regionem, valle Orientali repleta accef-
 sum parare statuit: opusque inchoauit, properans aggerē quamplurimum extollere,
 facilemq; per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehēsi, ab ex-
 ternis segregati Iudæi, illos quidem coëgere, inane vulgus esse existimantes, inferio-
 rem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius vero castellum ipsi
 occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt salutis suæ confulerēt.
 Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius au-
 tem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: idēque alacri
 animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos fors obrulisset confertis
 manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant, semper autē vtriusq;
 ex tempore plus victoria captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur:
 in aggere autem positis, si improuissimum excursum eorum bene septi armis exciperēt.

Sed

Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatē Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumque prohibere cogitās, & in præliis semper grauius Romanos afficiens: audaciæque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & vtraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repēte correptum, cum hoc viso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, vt ex ciuitate conspiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersæque ciuitas in fletu erat & questibus, vnius viri clade percussa. Id vbi Bassus animaduertit, cōsiliis aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, velut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea vero cōspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatē vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibi que ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus fortunæ concederent. Illi autē & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte fugere statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuncius venit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autē viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ vero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autē cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudeis à Basso interemptis & Iudea diuendita.

Cap. XXVI.

Is autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum venisset, neque falsum fuisse nuncium perisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt si quis Iudæorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt, fortiter aliquid facienda, velut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul vniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaque his audacia illis contentione vsis, diu quidem prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugne certatibus. Nam Romanorum quidē duodecim tantum contigit occumbere, neque multos fauciari: Iudæorum vero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumque dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit.

Eodem vero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium vero vbicunque degerent Iudæis indixit: binasque drachmas

hh 5

singulis

singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. Cap. XXVII.

AM vero quarto anno Vespasiano administrante imperium, cōtigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incur-
re, ex causa huiusmodi. Cæsennius Pētus, qui tunc Syriam administrabat,
siue re vera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non valde patefa-
ctum est) literas ad Cæsarē misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epi-
phane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorū: proptereaque debere illos
antē capere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello ¹⁰
perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglectu-
rus. Nam vicinitas regum, maiore negociū prouidentia dignū esse faciebat. Samosata
enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanq;
id cogitauere) facillimus transitus, tutum autē receptaculū. Fide igitur habita, & po-
testate sibi permessa, ut ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit.
Subito tamen, Antiocho eiūsq; sociis nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est,
ex legionibus quidem sextā ducens, & insuper quasdā cohortes alāq; equitū. habe-
bat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulū, Emesāq; Sohemū. Introitus autē illis
erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus valebat opponere. Antiochus
enim insperato perculsus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione ²⁰
cōcepit. Decreuit autē, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac libe-
ris egredi, hoc se Romanis purū ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturū esse
ratus: progressusque de ciuitate centū triginta propemodum stadiis, in campo taber-
naculum ponit. Pētus autē in Samosatā qui eam capefferent mittit, & per eos ciuita-
tem tenebat. ipse vero cum alio milite in Antiochū ire tendebat. Non tamen rex vel
ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā
suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autē, belliq; peritis, viq; corpo-
ris præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad vir-
tutē se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autē pugna per totam diem
habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū virium diminuta disce- ³⁰
dunt. Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile vide-
batur: sed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorum
animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstu-
lere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerētur auxiliis, Epi-
phani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū. fiuntq; omnes equites de-
cem, qui cum his vnā transgressi sunt flumen Euphratē. hinc iam sine metu profecti,
cū ad Vologesem Parthorū regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed
ac si fortunam pristinā retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochū vero, vbi Tar-
sum Ciliciæ venit, misso cēturione Pētus victum Romā transmisit. Vespasianus au-
tem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitia habere
rationē, quā belli occasione inexorabilē iracundiā seruare. Itaq; iubet ei iter agenti ⁴⁰
auferri vincula, intermissaq; interim profectioe Romā, apud Lacedæmonē degeret
magnos vero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose, sed etiam regie victū
haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant magna cura &
inextricabili animos relaxarūt, & ipsi quoq; spem recōciliandi cum Cæsare cōcepe-
re. Cū autē etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarē (nec enim quāuis feliciter
agerent, extra Romanū viuere patiebantur imperiū) & cū Cæsar his mansuete fa-
cultatē dedisset, Romā venerunt. patre autē ad eos ex Lacedæmone statim aduecto,
cū omnis honor eis haberetur, ibi māfere. Alanorū autē natio, quod quidem Scy-
thæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodā loco ⁵⁰
memorauimus. His vero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & vltius
prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur, nanque is est
illius transitus dominus: quem rex Alexāder ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur.
Aditu autem sibi præbito, vniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorūque
fines

finis populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrarum obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & usque ad Armeniam vastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin viuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso in eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferrati, terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massade castelli munitissimi.

Cap. XXVIII.

APUD Iudæam vero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. & aliam quidem terram bello subactam videns, unum autem adhuc rebellem superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut antè diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauiâ prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque avaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie suæ iustis assertionibus exprobraret. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas, hic autem vim faciendi, bonarumque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens, sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria vescabatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioræ, quid mali non commisit, quæue liberorum corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannum? Quæ vero eos amicitia, quæue cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit? nanque alienos quidem male tractare, inertis nequitie opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars cõseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscindere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante commissum memoria tradidit, prætermisso: quamuis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent, propter efferram sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum vite finem inuenere, merita illis

illis omnibus pœna Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis possed
ferre supplicia, in eos usque ad extremum vitæ terminum cōgesta sunt, quæ variis per-
empti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm cōmiseri per-
pessos, verum qua tandem digna tantis sceleribus pœna affici poterant? De illis autē
qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito cōqueri.
Rursum igitur ad eam narrationis partē redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux
Romanorū contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebāt, sicarios, exercitum
ducens, & fines quidem statim omnes obtinuit, præfidiis ubiq; locis opportunissimis
collocatis: castellum autē muro circumdedit, ne quis obsessorū fugiendi facultatē ha-
beret, utq; custodes perseverarent. ipse vero castris locū occupat, ad obsidionē qui- 10
dem idoneū, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabatur,
cæterum difficilem ad copias vtenfilium. Non solum enim cōmeatus ex longinquo,
& cum labore Iudæorum maximo portabātur, quibus hæc fuerat cura mandata, ve-
rum etiā potus aliunde in castra ducebatur, quoniā in eo loco nullus fons proximus
nascebatur. His autē dispositis, Silva obsidionem aggressus est, artis ac laboris egen-
tem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exi-
guum, & excelsum longitudine, vndiq; abruptis atque altis vallibus cingitur inuisibi-
li super fundo habens scopulos: ipsæq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ,
nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem
vnum, iter ab lacu Asphaltite ad Solis ortum, & alterū ab Occidente facilius ambu- 20
lari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine.
Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum pro-
ducitur: vixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti vestigiū, necesse
est altero pede niti. Est autem certa pernicies, si quis labatur, altitudo enim rupium
vtrinq; dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi
viam cum xx. stadiis ascenderis, quod restat verticis est non in acutum finem coacti,
sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum
ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius
structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spacio septem, è
candido lapide factum, & duodecim altum, latūque octo cubitis: & xxvii. turres 30
quingagenorum cubitorū in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnē
murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fræcundus, omniq; planicie mol-
lior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorū alimentorū penuria contigis-
set, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent: Quin & regiā
sibi ædificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam,
vergentem autem ad Septentrionem. regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas
quatuor celsitudine sexagenorum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum
autē intus, & porticuū itēmq; balnearum varia erat & sumptuosa cōstructio, colum-
nis quidem è singularibus saxis vndiq; substitutis, parietibus autem membrisque so-
lida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa re- 40
giam, & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aqua-
rum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Fossæ
vero iter ex regia in arcem summā ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne ma-
nifesta quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterāt. Nam Orientalis qui-
dem via natura est inaccessa, ut suprā memorauimus. Occidentalem vero, magna in
angustia posita turri cōclusit, quæ non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret,
quam neq; transire posse, neq; capi facile videbatur. Inextricabilis autē, quamuis li-
center ambulantis, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura
simul & manu castellū erat communitū. Intus autē repositi apparatus, magis & diu- 50
turnitatē & opulentiā iuuere. nam & frumētum multū erat conditū. & quod in lon-
gum tēpus sufficere posset: vinūmq; multū & oleum: insuper autem cuiusq; legumi-
nis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaq; reperit Eleazarus, castello per dolum
cum sicariis occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex
quo apparatus sunt, ad excidiū à Romanis illatum, centum annorū tempus agebatur.

Quinetiam

Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terra ac saculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem millibus virorum sufficerent, ferrumque infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes appararum. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudzorum populo; ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum verò maius atque atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudzorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatū quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremū belli contra Iudeos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissimè procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin quæ iter ab Occidente, quod ad regiam summumque montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia laxi vastior latitudine, multumque porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua, ut ascendit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neque firma neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemque latum cubitis 1. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea verò Titus excogitauerat: & turris 1. x. cubitorum effecta est, tota ferro consepata, vnde multis balistarum tormentorumque iaculis Romani cito eos repulere, qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius delicit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarij muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumque distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spacium. ne verò crescente cumulo terra deflueret, aliis transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe, ut magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad limum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina providentia excitatus Austro, multa vi in aduersum eum murum repulit: iamque totus ardebat ex alto, Romani quidem cum Dei vteretur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret, Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuiquam permissurus erat, ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium verò nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberòque suos, & coniuges facturi essent si vicissent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idque ex præsentibus fortissimè ratus, validioris animi sociis vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit, viri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi Deo: is enim solus est verus & iustus Dominus hominum; ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur nos dehonestemus, ante quidem seruitutem nec sine periculo

passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat, primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac liberè possimus mori, quod aliis non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos oprât viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nā fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei voluntate conicere, & scire quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam verò urbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuisset, qui alios quoq; docuimus. Itaq; videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimètorum copiam, & armorum multitudinem, aliūque habentes abundantissimum apparatus, ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim, qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murū non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœtebūt enim Romani, certe scio, si neq; corpora nostra renuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria victi sumus: sed ita, vt ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modū præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui verò molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam proprius quemque apertissimus deterrebat interitus, aliūque alium intuens, contrarium voluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animum frangi, pertimuit ne etiam eos, qui fortiter dicta perceperūt, effeminentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnæque vsus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimū, inquit, opinione deceptus sum: qui putare viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quā viuere. Vos autem ne cūlibet quidē homini quicquam neq; audacia neq; virtute præstatis, qui etiā magnamala effugituri, mortem timetis: cū oporteret vos super hoc neq; cunctari, neque expectare monitorē. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacrę patrię orationes, maiorum quoq; nostrorū factis & animis confirmatibus, perseverabant: quod viuere hominis est, non mori, calamitas. Nā mors quidem libertatem animis præstans, ad propriū purūq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore victæ sunt, vnaq; malis eius implètur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multū quidē potest animā iuncta cum corpore: instrumentū enim facit suum, latèter id mouens, & vltra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cū pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pēdet, absoluta, propriū locum receperit, tunc beatam & vndique liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cū est in corpore, conspicitur. Nā & accedit occulta, neq; rursus cū recedit videtur, vnam quidē ipsa habens incorruptā naturam, corpori autem causam præbēs mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: rātum immortalitatis ei superabat. Et huius orationis argumentū vobis fit som

sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissi-
 mam quietem agunt: cū Deo verò pro cognatione degentes, vbiq; adsunt, ac multa
 futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conveniat, qui somni diligimus quietem?
 quemadmodū autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibimet in-
 videre perpetuam? Oportebat quidē nos domestica institutione medicatos, aliis esse
 exemplo promptæ voluntatis ad mortē. Attamen si ab alienigenis etiā rei fides pe-
 tenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cū sint boni viri, vitæ
 quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: proporant
 autem animos corporibus soluere: nullōque vrgente neque exagitāre malo, propter
 10 immortalis conuersationis desideriū, aliis quidem prædicunt se esse abituros, nec est
 qui prohibeat quisquā, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos
 mandata mittunt: ita certā verāq; animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi
 autem cū mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculatā purāque ani-
 ma secernatur, laudati moriūtur. Facilius enim ad mortē illos amicissimi prosequun-
 tur, quā exterorum hominū quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem
 ituros. Et se quidē ipsos descent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordi-
 nem iam recipiant. Nō ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriāq; ignauia
 leges patrias, quæ omnibus hominibus æniulandæ videntur, inhoneste despiciamus?
 quanquā etsi contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est
 20 hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono
 animo & facile tolerare, Dei volūtatē & necessario morituros. Olim enim quantū ap-
 paret, contra omne ludæorū genus hoc decretum posuit Deus, vt vita careremus, qui
 ea non eramus quemadmodū oportebat vsuri. Nō ausim enim nobismetipsis ascribe-
 re, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorū bellum absumpserit. Nō enim vi-
 ribus illorū hæc accidere: sed causā fortior interueniens, illis præstitit, vt vincere vide-
 rentur. Quibus enim armis Romanorū perempti sunt, qui Cæsareā incolebant ludæi?
 ac ne defecturos quidē ab illis, dum diem septimū celebrarent, aggressa Cæsariensium
 multitudo, neq; repugnantes cū coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos eru-
 buere Romanos, qui nos tantūmodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet
 30 aliquis Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis ludæis fuisse discordiam, tempūq; na-
 ctos vetus odiū exaturasse: quid ergo de Seythopolitanis dicemus? Nobiscū enim illi
 propter Græcos bellū gerere ausi sunt, ac non cū propinquis nostris Romanos vlcisci.
 Multum igitur his fides illorū ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis fa-
 miliis acerbissime trucidati sunt, ac pro auxiliis gratias eis reddidere: nam quæ illos à
 nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longū fiet,
 si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatū nulla est,
 quæ nō ludæos apud se habitātes occiderit, nobis quā Romanos plus inimicos. Vbi
 etiam Damasceni, cū ne causā quidē probabilē confingere potuissent, ciuitatē suam
 cæde nefaria repleuere, octodecim milibus ludæorū cum coniugibus ac familiis iugu-
 40 latis. Eorum autē multitudinē plagis in Ægypto peremptorū L. X. milium numerū au-
 diebamus excedere. Illi quidē fortasse in aliena terra, cū nullū inuenissent hostibus
 aduersariū, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperere, ni-
 hil deerat eorum, quæ spem totā possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & ca-
 stellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate sub-
 eunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tēpus cū sus-
 fecissent, seq; sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta
 sunt, omniāque hostibus succubuerunt, velut illorū nobilioris causā victoriæ, non ad
 eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos
 beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita periere. Eorum
 50 verò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non an-
 tequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quā verberibus
 excruciat periere, alij semetipsi à bestiis ad secundum earum cibum viui seruati sunt: il-
 lorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes
 non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est, quæ totius gentis ludææ
 metropolis

metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima; tot verò ante muros
castellis turriumque obiectis in omnibus cura, bellique apparatus vix capiens, tot autem
virosum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum
habere incolam credebatur? Radicibus ex fundamentis erepta est, solaque eius monu-
menta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes verò infelices
ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab ho-
stibus reservata. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit etiam
si vivere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parvus
animæ, ut eum non poeniteat hucusque vixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui;
priusquam illam sacræ civitatem hostium manibus videremus excindi, priusquam tem-
plum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit,
quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem evanuit, ac solos necessitati de-
reliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque
dum nobis licet à nobis ipsi misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi nati sumus,
& quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt, iniuria verò
& servitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum ho-
minibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante
mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus; &
postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non parvimus. Cui igitur non est eorum
iracundia manifesta, si nos viros subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes 20
erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectio-
res, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius mani-
bus reuinctis vocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios
habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes servitutis hostium. Moriamur
liberi cum filiis & coniugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos
coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his contraria Romani vo-
lunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro spe-
rata potiundi nostri voluptate, stupore mortis admirationemque relinquere audaciæ.
Adhuc cum orate cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu ple-
ni, ad opus incitabant: ac veluti larvis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc 30
specimen esse fortitudinis, rectique consilij existimantes, ne quis extremus remanere vi-
deretur: tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id
quod aliquis putauerit, cum facinus accederet obruti sunt, verum eam servare senten-
tiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem carumque affectum retin-
entibus cunctis, rationi verò cedentibus, quia iam optime filiis consulissent. Simul
enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremiis captos extremum lachry-
mantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragentes volentes eos
configebant: malorum, quæ subditi hostibus passuri fuerant, cogitationem habentes pro so-
latio necessitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem
coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque vxores 40
occidere malorum omnium videbatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum
dolor tolerantes, & interfectos lætos existimantes, si vel breuissimum tempus eis super-
uenirent, cito quidem vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniiciunt, sorte verò ex
numero suo decem lectis omnium percussoribus. vniuersi etiam propter liberos ac con-
iuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, parato animo se mactandos præbe-
bant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis,
eandem fortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis se-
met super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in susti-
nendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: vnus
verò atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde 50
superesset, qui suæ manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immit-
tit regiæ: vehementi verò manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit.
Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reli-
quisse. Latuit autem vna mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum do-
ctrina

Ætrina sapientiâque mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant non-genti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum verò hostium neminem viderent, sed vndique versum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conicere non poterant, & ad extremum velut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarēt, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis, ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrate manifeste. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, ausi magnitudinem verisimilem non credentes. Ignem verò extinguere conabantur, perque hunc viam sectantes citò in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gaudiū sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant. Cap. XXIX.

HIVS MODI autem peracto excidio, in castello quidē præsidium dux reliquit, ipse verò cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiā procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verum & illic nouas res conabantur, ut libertatē defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deū verò solum dominum dicerent. Cum autem quidam iis Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, aliis verò instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui verò in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo, ut Cæsare dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruare, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime verò puerorum ætas, miraculo spectantium fuit. nec enim vel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ superabat.

Onias templum clausum apud Alexandriam.

Cap. XXX.

HVPVS tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsare motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregaretur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autē est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, & Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autē rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permetteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & An-

tiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruic his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectā. Arq; autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donariis similiter exornauit, præter candelabri confectiōē. Candelabrum enim non fecit, sed informatū aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totū verò circa templum spaciū cotto latere circūdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: vt & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei cōtentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autē olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiásque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cū ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire volentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudeorum apud Cyrenem.

Cap. XXXI.

A D A C I A verò sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, cōtigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum, vt se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cū signa & vimbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate verò præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & professionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidē pars manibus interiit, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum verò ac diligēter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso infimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatā multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt ipse quoddam bellum Iudæorum confecisse videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facilitatem, etiam doctus erat calumniandi sicariis. Denique cū iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iam dudum infensus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quòd eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne verò vel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisque aliis qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem viris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem, qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fides ita vt sperauerat cessit. Nam Romam quidem venit, Ionathan cæterosque viuctos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum constatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat: cognitioque non iure hominibus accusationem illam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito verò pœnam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuis exustus est.

Catullo

Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius castigationis experiretur: non multo autē post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantū cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro videbat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cūq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autē semper multum proficiente malo, extisq; defluētibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ providentiæ factō indicio, quā quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis historię, quam promissimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupiētibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicant, relinquatur: de veritate autem confidēter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quę scripsi proposuerim.

Flauij Iosephi de bello Iudaico libri septimi & ultimi, Finis.

FLAVII IOSEPHI

DE ANTIQVITATE IV-

DÆORVM CONTRA APPIONEM

ALEXANDRINVM, AD EPAPHRODITVM, LIBER I.

Opera Sigismundi Gelenij restitutus.

VFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiquitatū, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinq; millium enim annorū numerum historiam continentem, ex nostris sacris libris Græco sermone conscripsi. Quoniā vero multos video, respiciētes blasphemiam quorundam insāne prolata: & ea quę à me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quod nulla memoriæ apud Græcorum nobi-

les historiographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta cōscribere: & derogantium quidem, vesanum spontaneūq; increpare mendacium, aliorū vero ignorantia pariter emendare: vniuersosque de nostra antiquitate, qui scilicet veritatē amplectuntur, edocere. Vtar autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi: eos autē qui blaspheme de nobis atq; fallaciter conscripsere aliqua, per semetipfos conuictos indubitanter ostendā. Conabor etiā causas exponere, propter quas non multi in Græcis historiis gētis nostræ fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerūt nescientibus, aut nescire simulātibus indicabo. Primitus itaq; satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatē: nobis autē & aliis hominibus non esse credendū. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Quapropter decet non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiā ponderare. Omnia siquidē Græcorū noua, & heri (ut ita dicam) nupérq; facta cognoui: hoc est fabricam ciuitatū & adinventiones artiū conscriptionesq; legū: cunctarūq; rerum iunior apud eos est historię diligentia conscribendæ. Apud Ægyptios autem, atque Chaldæos, & Phœnicas (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

RERVM OMNIVM ARVD

IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX

SEC VND VM ALPH AB ET

ORDINE

Primus numerus Paginam, Posterior numerum li-
nearum denotat.

Aron ab eo in Aegyptum
revertenti occurrat Pagina
149. Linea 40.

Aaroni sacerdotium confera-
tur 39.40. confirmatur 31.10. eius fi-
lij quatuor 60.8. quomodo purifica-
tus 60.40. filij eius duo seniores dam-
nati 61.10. exusti ibid. 50. arguuntur flo-
res 61.10. profert amygdala 72.20. mori-
tur 73.30. primus fuit pontifex 434.32
Abaneth qualis zona 58.4

Abaris mons 87.30.
Abassarus à Cyro praefectus restituendo
temple Hierosolymis 122.10.
Abdastartus rex Tyrionis Belastarto pa-
tri successit 661.50. eius mors ibidem
Abdemonus Tyrini adolescens problema-
tum dissolvendus perit 73.4. et
661.40.

Abdonis principatus Hebraeorum 104.40
Abel quid significet occiditur à fratre 58
Abelmaabea urbs 151.30
Abemerigus Isate suam filiam dat uxori
124.30.

Abenerus praefectus exercitus 118.50.
Icoshum Sauli filium constituit re-
gem 136.40. pugnat contra Iobab ibi-
dem. transfert regnum ad David 137.30.
Abel Iobab fraudulenter occiditur 138.20
Abesecundi ex fratribus Machabei sup-
plicia crudelissima 161.10. eius
696.40. et 697.10.

Abesalonus Ammonum fratrem iugulat
147.50. fugit in Gessura unde à patre
reconciliato reuocatur item formatus
et cesaries qualis tunc quomodo Iobab
tractavit 148.10. popularum aurum ca-
pit et regnum 149.10. cum patre co-
muni regnum habet 150.10. cogit ma-
gnum exercitum contra patrem 151.30.
pendens in arbore interimitur 152.20

Abia Arabum rex prelio victum sibipse
manum infert 46.72.20.

Abus Salomons filius quomodo se gessit
in administratione principatus 112.
et 20. et 141.20.
Abibabur Achimelech filius servatus à
Sauli sciuit 117.30. confirmatur ei
pontificatus 156.10. quomodo à Davide
ultus eius domus sacerdotio priuatur
156.10.

Abibabur rex Tyrionis pater 73.5
Tyrionum rex 86.120.
Abigea Nabali uxor Davidem commo-
tum placat 130.20.
Abilam rodachius Nabuchodonosori filius
in paternum regnum succedit et 100
chimum eum uincit 111.40.

Abimelech Betblemita in Moabitica ter-
ra cum suis profectio 107.10.
Abimelech Gedeonis notus fratres
legitimos occidit et impetum arripit
101.28. urbe et tribu perit ibid. Sa-
cimas captas solo aequal 103.20. occidi-
tur à muliere ibidem 30.

Abimelech Palestine rex Sarum cocu-
piscit 15.30.
Abironi cum suis terra debiscit 71.30
Abisace puella calefacit senem Davidem
159.20. ambit eam uxorem Adonias
163.20.

Abisac Iobab frater uir fortis 136.40.
et 153.50. cum fratre Sabbeum perse-
quitur 157.10. iudicat regem ab in-
teritu occiso Aemone 156.10.
Abrahamus quando natus 11.30. Lotum
nepotem adoptat 12.6. à Chaldaea mi-
grat in Chananeam et dei utrum cul-
tum instituit ibid. hinc in Aegyptum pro-
fiscitur ubi uxorem fingit esse soro-
rem suam ibidem Aegyptius disciplinas
instituit 13.5. Affyrios vincit 13.30.

Abrahamus dat Machabedeco et promit-
titur ei filius à deo 13.50. genuit Isma-
el ex Agere 14.20. hospitatur ange-
los tres ibid. migrat in Gessura 15.30. à

deo uenit ibidem monumentum sibi
et posteris comparat 17.40. ducit
Chetam uxorem suscepit liberos ibid.
Isaco querit uxorem ibid. moritur 18.10
Abrahamus contra Pharaonem 60.30.
Abraham domitium sicut 18.30.
Abraham tyrannus Manabem adius-
tor 55.40.

Abrahamus parit et socer Arius
captus 198.10.
Accaro non potuit capi ab Hebraeis 99.40
Achubas Ananiam filium regni paternum
inactum moribus committit id fecerit
bus quam antecessores sui 188.10.
agnoscit suum fratrem et pater 187.10
cedit Adadi filio bellum inferit 187.20.
eundem uincit 188.20. occidit 189.10.
ipsius liberorum capti praeciduntur
199.30.

Achab rex committit 198.10. perit
ibidem 40. 199.10.
Ache quirit ex fratribus Machabaei im-
mortalia supplicia eiusque insignis tolera-
tia 69.7.50.

Achaz Iotham filius regnum paternum
arripit ibidem filius Holocautoma of-
fert bellum imperitum magnam patitur
stragem 106.30. Affyriorum regi au-
xilium accipit Syros stultus et im-
pius moritur 207.10.

Achab Herodis nepos aut nina prohibet
373.40. impetitur à 2000. militibus
dimittit 378.50. Herodem maritum sibi
inferentem prohibet 504.20. militibus
vinctis manibus resistit 379.10.

Achias pontifex 117.30.
Achias propheta Hieroboamo regni et
alia uaticinatur 176.40. 180.181
Achikam princeps cōmentarius 156.10.
Achimanus Berzelai filius apud Davidem
manet 156.10.
Achimas Davidi uictoria nuncia 157.30.

Achimelech pontifex Davidem comēdo
tu iuvat 127.30. accitus ad Saulum oc-
ciditur cum omni sua familia 127.30
Achitophel à Davide ad Abesalomū defu-
cit 149.10. male consulit domino suo
150.20. propter spectum cōsiliū re-
linquit Abesalomum et se suspendit
151.30
Acnes uulæ famæe dolia 37.4. et 503.
50
Acmon gigas Davidem occisus ab Abi-
seo perimitur 156.10
Acusilaus Argiū quo tempore historiā
condere incepit, et in quibus Hesio-
dum corrigat 656.10
Adadus Azaelis filius paternum in regnū
succedit. quo ab Ioa Israelitarum rege
priuatur 203.10
Adadus Syriæ et Damasci rex cum Da-
uide consilgens uincitur 143.1
Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, si-
cut Aegypti reges Ptolemæi ibid. 7
Adadus tertius Samarium uasit ibid. 11
Adadus Syrius Achaba bellū inferens ce-
denti, ab eo tandem uincitur 187.20.
et recipitur in gratiam 188.40. Iorda-
mo insidiās et Eliseū capere conatus
frustratur 194.40. bello aggredditur
Ioramum ibid. fugatur à deo 196.10
presicatur ab Azacle 197.30
Adami creatio, et quid ea uox significet
3.40. lapsus et multa 4.40. xpus so-
boles posteritas et mors 11.30
Adar mensis 87.40. 113.10. 118.20. 132
Adar mensis dies 111.11. et 117. cur se-
sti iudei 142.10
Adernus Syriam occupat, et rex eius effi-
citur 176.30
Adonis quid significet 21.20
Adonius dictus Esau ibidem
Adoni quid significet 95.20
Adonias, Davidis filius regnum paternum
affectat 159.40. fugit ad asyliū et ue-
niam commisi à patre impetrat 160.
20. salutem matrē Solomonis, et Abisa-
ces conubii ambiēs occidit 161.20
Adonix exequi capiti ac truncati mē-
nibus et pedibus, sic ut ipse alios re-
ges mutilauerat 91.20
Adoramus quæstor tributorum ordinatur
153.50. et 156.1. lapidibz obruitur
177.50
Adulteri suspēcti quomodo purgetur
64.30
Adramalechus Senacheribi filius patrici-
da 211.30
Adrazarus Sophonorum rex à Davide
uictus 142.40
Aegyptius nates seductor Iudeorū 42.
40
Aegyptij populus qualis 10.30. et 37.40
Aegyptiis quis astronomiam et anthme-
ticam primus tradiderit 13.4. non li-
gare est greges curare 13.8. cum quia-

tam sanctum portionei regibus pen-
dant 36.40. pugnat cum Aethiopi-
bus 40.10. Hebræos insequitur 46.
6. quare Babylone abducti 210.40.
eorum antiquissima rerum memorabi-
lia traditio 559.40. 557.5. Responsum
de Iudeis 559. et 666.10. quid eis
Græcorum commercium consiliariū
658.40. sexaginta milia Iudeorum
peremerunt 651.40
Aegyptiis gratificari uolentes ueritatem
de gestis Iudeorū corrumpere 667.10
Aegyptiarum dii descripti 668.40. et
676.30. scrutus 679.20. eoru mali
mores laxati 676.10
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum
imperatoris legatus est 676.20
Aegyptiū mare totū portubz caret 590.
30
Aegyptū fames ingens occupat 30.30. et
36.30
Aegypti regina Solomonē inuist 174.10
Aegypti descriptio 528.10. et 590.20
Aegyptus unde nomen accepit 660.50
Aelius Gallus dux auxiliariū ab Hæ-
rode missorū Cæsari 135.50
Aemilius Lucullus à Iudeis occisus 187.10
Aemilius Regulus Gorduben 406.50
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum
rex constituitur 517.20
Aeoles populus 10.10
Acræia quis inuentor 5.30
Acris genus auro preciosius 145.20
Acinaces Persæ qualis 432.30
Acta petra Sampsonis habitatio 101.10
Acternius Fronto magister duarū legio-
num Alexandrinarum 618.10
Aethiopes populus 10.30. bello Aegyp-
tios insequit 40.10. quomodo à Iuda
se uicti 41.10
Aethiopes ab Aegyptiis circumcissionem
accepisse 180.30
Agaris insolentia ab conceptum infantem
punitur 14.20. ablegatam unā cum fi-
lio consolatur angelus 16.10
Agatharchides historicus 666.10
Aggeus propheta 231.10. 233.10
Agire Nabothis scimus 614.20
Agrorum terminos quis primus fecit
5.40
Agriculturae quis inuenerit ibidem
Agrippa Aristobuli filij soboles 391.10
uaria fortuna 392
M. Agrippa in Iudeos benivolentia 317.
30
Agrippa in Aethiopia mittitur 317.40. ab He-
rode magnificè exceptus, epulum pre-
bet populo 342.50. eius in Iudeos stu-
dium 350.30. et 364.40
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulā
accusat 397.30. accusati tetrarchias
ac bona consequitur 398.10. conuiuio
sumptuosissimo Cæsare exipit 400.
20. Iudeos reconciliat Caio 399.30.

bernat Claudius ad ratiōem prima
cipium 116.20. ter puerator bis
inque, ibid. que beneficia à Claudio
Cæsar accepit 46.50. et 459.10.
eius in Iudea uisus 419.10. Syon
uinctus adstruit 419.20. reliquias
gesta usq; mortem 421.412.424. et
419.510. 423.62. 428.10. 513.
514.144. 560. 565. 595. 600. per to-
tum.
Agrippa filius Agrippæ 422.30. impe-
trat pontificia stole custodiam Iudeis
448.10. Chalcidi traditur 430.10.
Claudio autor ut Iudeorum causam le-
gitime cognoscat 430.10. Chalcidem
aufert ei Cæsar, et multis aliis topra-
diis donat ibidem 10. nuptias instruit
ibidem. Galilee parte donatur à Nes-
rone 431.10. domum extruit 432.40.
Neroniada nominat et munificus est
433.40. Magdala certat capere 442.
40. acit Tyridem cum Vespasiano
456.40. et 100. numm. 6
Agrippa regi fines quā 467.10
Agrippina Chab) Cæsaror 210.8. mea-
ritū non facia tollit Ibi filis Neronem
imperio praefecit 430.50
Agrippina à quo condita 486.10
Ainam impetunt Iudei, et fugiuntur
50.10. capitur et occiditur 20.30
Alabarchia magistratus 428.20. 31. et
410.30. et 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573. 2574. 2575. 2576. 2577. 2578. 2579. 2580. 2581. 2582. 2583. 2584. 2585. 2586. 2587. 2588. 2589. 2590. 2591. 2592. 2593. 2594. 2595. 2596. 2597. 2598. 2599. 2600. 2601. 2602. 2603. 2604. 2605. 2606. 2607. 2608. 2609. 2610. 2611. 2612. 2613. 2614. 2615. 2616. 2617. 2618. 2619. 2620. 2621. 2622. 2623. 2624. 2625. 2626. 2627. 2628. 2629. 2630. 2631. 2632. 2633. 2634. 2635. 2636. 2637. 2638. 2639. 2640. 2641. 2642. 2643. 2644. 2645. 2646. 2647. 2648. 2649. 2650. 2651. 2652. 2653. 2654. 2655. 2656. 2657. 2658. 2659. 2660. 2661. 2662. 2663. 2664. 2665. 2666. 2667. 2668. 2669. 2670. 2671. 2672. 2673. 2674. 2675. 2676. 2677. 2678. 2679. 2680. 2681. 2682. 2683. 2684. 2685. 2686. 2687. 2688. 2689. 2690. 2691. 2692. 2693. 2694. 2695. 2696. 2697. 2698. 2699. 2700. 2701. 2702. 2703. 2704. 2

30.348.1. calumniis oppressus conuincitur in uincula à patre 354.40. reconciliatur patri per secerum 355.20. iterum calumniis urgetur ab Eurycle alijsq; 357.40. et in carcerem detinetur. ibid. accusatur à patre Beryti, dñatur 360.30. strangulatur 362.8
 Alexāder Herodis filius ueneficij accusatur à patre 439.30. iterum accusatur 492.10. et in uincula conuincitur ibidē 30. accusatur 495.10. strangulatur 496.20. eius soboles ibidem.
 Alexandri Herodis filij posteri in maiore Armenia regnauerunt 518.20
 Alexāder Lamneus Hyrcani filius, rex factus fratre infidante interimit 187.20. circumuenit astu Ptolemeum Latburrum; à quo postea uincitur 188.20. iterum belligeratur cōtra eum 189.10. preliatur cum suis 190.20. cum Demetrio Encero ibidem. immanitatis causa Tbracides dictus: alijsq; gesta et mors 190.30.292.8. et 464.20. 465.20.466.10
 Alexander Lyfimachus Alabarcha solutus uinculis à Claudio 418.30. eius diuitie quantę 418.20
 Alexander rex primus Machabæa edificauit 644.8. quo tempore mortuus 665.9. eius morte Iudei in Aegyptū et Phanicen transiit 665.30
 Alexander Philippi filius patri in regno succedēs quas tulit uictorias 243.30. Damascus et Tyrum capit atq; Gadaram 244.10. pōtificem Iadadum ueneratur, et Hierosolymis deo immolat, Danielisq; prophetiā interpretatur, et Iudeis quęcunq; postularant concessit 245.1. et 533. eo mortuo quomodo regna eius occupata 245.40
 Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiā crassiori auro et argento perfudit 601.50
 Alexander Veles rex 276.8
 Alexander Zebinae Demetrii uisiti loco rex constitutus foderatur Hyrcano 284.20. in bello cadit ibidem
 Alexandra Alexādi Lamnei uxor quomodo à mortuo marito instructa regni seruauit et administravit 291.40. morbus eius et mors 292.20.394.1. 624.625
 Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexādi Aristobuli, infensa Herodō 320.40. 321.1
 Alexandra Phasacli filia 391.20
 Alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 518.5. iisdem quatuor mensibus antoniam ministrat ibidem. 10
 Alexandria ciuitas post Romanam maxima 592.
 Alexandria portus descriptio 590.40.
 urbis finis descriptus 518.8

Alexandrinorum seditio contra Iudeos 534.4
 Alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 390.
 Alexandrinorum fortitudo et prestantia in oppugnatione Hierosol. 605.40
 Alexandrini quandis cesserint Iudeorum solennitatibus 676.20
 Alexandrini seditionis autores, Apionis familes ibidem
 Alexandrium arx 297.2.467.20
 Alexas ducit Salomem uxorem 363.30. iubetur ab Herode nobiles Iudeos se de functo occidere 373.20. pie agit 374.20
 Alifas, Alisei 10.10.
 Alisfragmuthosis rex cōtra pastores gerit bellum 660.5.
 Aliturus minorum actor 437.50
 Allus Samarita, libertus Neronis 393.20
 Althemus praetore obrigit 484.40
 Amalecite gens 50.40
 Amalecite bellum Israelitis inferunt et uincuntur 50.51
 Amalecite Hebreos subigunt 100.40. eorum rex captus et occisus 119.20. 120.10
 Amalecitas quanto deus odio sit persecutus, et quomodo Saulus eos extirpauerit 119.4. David cedit eos 134.20
 Amalecus notus Aliphaze filius 25.30
 Amalecitis regio ibidem
 Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, et quantum in Iudeos propter Mardocheum concepit odiū 238.4. cōsultū contra seipsum 239.20 in cruce Mardocheo paratam sustollitur 241.30. et filij eius 242.40
 Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerunt, et quas eius cadis poenas dederunt 270.10
 Amaranes Moysis pater et Aaronis, deū inuocans ut Hebreos redimat exanditur 38.20
 Amaranus seditiosus exulat 423.30
 Amarinus constituitur rex 183.40. obit die suū, relicto principatus successore Achabo filio 184.20
 Amasus Abesoloni copis praeficitur 151.40. impetrat ueniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem 153.30. constituitur praefectus exercitus 155.1. occiditur à Ioabo 155.20
 Amasias filius Ioasi regis Iude, uir bonus et pius patri in regnū succedit 202.30. 203.1. paterne necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos et Gabelitas prelio uincit, et ad idola deficit 203.20. inrepatur à propheta ibidē. minatur Ioe regē, et prelio uictus capitur interficiturq; 204.10
 Amasias sacerdos 191.40
 Amathus, Amathæ 10.11
 Amathus castrum ad Iordanem 289.10

Ambitio quantum malum 138. per totum M. Ambuius praeficitur Iudæe 385.50
 Amenophis regni terminus 660.36
 Amessēs regni terminus. ibidem.
 Amias Aciaz fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 206.40
 Aminadab uis leuita 111.20
 Ammanus, Ammanitæ 35.30
 Hebraeorum genti bellum inferentes male excipiuntur 103.10.104.1
 Ammanitarum contumelia in Dauide 385.30. et que de eis ultio accepta 144.10. excinduntur 146.50
 Ammanitæ et Moabite socij mutuo sese occidunt 192.10
 Ammaus exusta 509.20
 Ammaus thermae sanctis corporibus idoneæ 566.10. uide et Emmaus
 Ammonius insidiator Ptolemei Pilonie tectis occisus 275.30
 Amnon sororē Thamarā stuprat 147.30. occiditur à fratre Abesalomo 148.50
 Amorei cum suis regibus delicti 73. qui eorum diuisionis termini 73.30
 Amoritis regio duabus et dimidia tribubus conceditur 78.10
 Amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 213.6
 Ananclus constituitur pontifex ab Herode 320. honore priuatur 321. restituitur e. 332
 Ananias Machabæi pontifex cum quindecim alijs crudeliter necatur 616.40
 Ananias mercator Iudeus regias mulierem Iudaicam religionem docet 425.10
 Ananias Net edei fit. pontificatum accipit 428.30. uinctus mittitur Romanis 429.20
 Ananias nominatur Sedrachas 221.20
 Ananias Onie filius copis Cleopatra praeficitur 285.20. et 288.40
 Ananias Phariseus Iosepho se opponit 446.40
 Ananie pontificis liberalitas, cuiusq; seruorum iniquitas 433.30. et 434.4. ipsius filius capitur à sicarijs 433.30
 Ananie pōtificis domus incenditur 530.30
 Ananias pontifex cum Ezechia fratre, et pōtificibus alijs in cloacis latuit propter seditionem ibidem. cum fratre interficitur 530.10
 Ananus Anani filius pontificatum acquirat, et Iacobum lapidat 433.20
 Anani senioris felicitas ibidem
 Ananus Ionathæ filius Cestio portas praedare uoluit 536.30
 Ananus Iudeorum dux uinctus Romanis mittitur 429.50
 Ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se preparat 542.30. 542.40. apparatus belli rursus amittere noluit ibidem. milites contra Simonem Gioræ mittit ibidem 40

I N D E X

Ananus pontifex, eiusq; gesta 571.10. et 572.573. per totum
 Anani mors Hierosolymae: excedij principium 578.40. eiusq; uirtutes celebratae ibidem
 Ananus Sethi filius pontifex constituitur 385.30. eo priuatur ibidem
 Ananus Simonis satellites ad Titum profugit 628.10
 Ananabarches, pontifex Hebr. 57.30
 Anaxagora Clazomenij mors 868.
 Anchus rex Gittae 126.30. et 131.3. exercitum ducit in Hebræos 132.10. 134.8
 Andromacho amicitiam renunciat Herodes 354.20
 Andronicus Messalini filius orator 273.40
 Angelus, quale nomen 326.30
 Angelos cum mulieribus coisse 6.20
 Anilei et Asinei Neerdenium facinora 402.403.404.405 per. totum
 Animi unde certissimum argumentum colligatur 129.20
 Anna Helcanis uxor 108.40. 109.3
 Annibal seditiosus plectitur 423.30
 Annius Minutianus 406.20. et 408.20 417.20
 Annius Rufus Iudae praeficitur 385.30
 Annus magnus quot annis conficit 8
 Anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 64.50
 Anni quot ab exitu Israelis ex Aegypto usq; ad templi Solomonis extructionem 434.40
 Antei interitus 411.10
 Anthedo, postea Agrippae dicta 289.20
 Antigonus Asia occupat mortuo Alexandro 246.10
 Antigonus Aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 299.30. accusat apud Caesarem Hyrcanum et Antipatrum 301.20. paternum regnum affectans profligatur 308.30. reducit in regnum per Parthos 310.30 amputat Hyrcano auriculas 312.30. accusatur Romae, et placat pecunie hoste 313.40. quomodo ab Herode oppugnatus sit 314.10. et inde quomodo expugnatus et iratus a Sosio 317.50. Antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 318.319. per totum Antipatrum et Hyrcanum accusat 471.30. uincitur ab Herode 474.20. rex constituitur 476.40. quam insolens ex unica uictoria factus 480.20. dat se nunciandum Sosio 482.30. securi percussus 482.50
 Antigonus Hyrcani fil. Samarie obsidioni praeficitur 284.50. quomodo a fratre et cur occisus 286.40. 463.40
 Antiochia Mygdonia, urbs 426.40
 Antiochia, Syriae metropolis 344.20
 Antiocheni Demetrium cecum recipiunt 275.30
 Antiocheni soli cum Sidonibus et Apame

nis pepererunt Iudeis cohabitatoribus suis 533.30
 Antiochenum odium in Iudeos 352.20
 Antiochenum petitiones apud Titum 641.40
 Antiochus Antiochi Grypi filius uictus et occisus ab Antiocho Cyziceni filio 289.50
 Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi, et superatur inde ab Eucero et Philippo fratribus ibidem
 Antiochus Aspendius ab Hyrcani filiis uictus 462.40
 Antiochus Comagene rex 387.6. et 421.40
 Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 284.50. uincitur ab Hyrcano 285.1. occiditur a Grypi filio Seleuco 289.40
 Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur et amicitiam cum Ionathae inuit 281.40. trucidatur a Tryphone suo tutore 282.10
 Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potitus quid gesserit 291.4. 292.1. eius cum Alexandro et Arabibus bellum 464.50. 465.20
 Antiochus Epiphanes Seluci fil. et eius gesta contra Iudeos 288. usq; 265.639. 677. ad Elymida uincitur 264.50. commissae regni cura Philippo moritur 265.10. et 366. per totum. aliq; eius gesta 690.20. 692. 678. 693. per totum
 Antiochi Epiphanis cum Ptolemaeo Sexto contentio propter Syriam, et in Iudeam irruptio seu 461.30
 Antiochus Epiphanes quomodo cepit Hierosolyman 610.40. 613.10
 Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex constituitur 265.10. Bethseritus. expugnat 266.7. Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 366.40. captus a Demetrio trucidatur 266.10
 Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudeam afflixerit 461.50
 Antiochi Magni bellum cum Ptolemaeo Philopatore, et beneficia in Iudeos 252.10. dat filiam Ptolemaeo uxorem 254.9
 Antiochi Pharanx, loci nomen 461.10
 Antiochus Seluci nepos Deus cognominatus 252.30
 Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem persequitur et interficit 281.50. Simonem Mathie in amicitiam receptum conatur subigere, sed infeliciter ibidem oppugnat Hyrcanum Hierosolymis, et cognominatur Pius 282.283. per totum. regno et uita priuatur ab Arsace ibid. Selucum Grypi uincit 289.40
 Antiochus Grypus qui, et Philometor

Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, et regnum Syriae occupat et Heracleonis insidit occisus 289.40
 Antiochus, Agrippa et Sobemus Vespasiano in auxilium miserunt bina milia pedum; et sagittarios equites mille 546.10
 Antipater Herodis fil. constituitur tetrarcha 374. affectus regni ibidem. portionem paterni regni acquirit 510.30
 Antipater pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 503.10. tetrarcha instituitur 504.30
 Antipater pater Antipatri Idameae praefectus ab Alexandro 294.30
 Antipater regis generis uir comprehensus custodie traditur 571.20. occiditur 772
 Antipater Herodis fil. a patre uocatur domus 346.3. honoribus augetur 346.30. fratres crebris calumniis infestat ibid. 354.30. 358.10. malicia eius 363. per totum. eius in patrem insidia 364.50. 366. 367. capitis damnatus uincitur 368.1. occiditur 373.40. ab Herode patre pellitur ciuitate 488.10. fratribus insidiatur 489.10. prodigit 496.30. fratrum occisorum liberis etiam male uult, et conspirat contra patrem 496.30. ueneno. cum tollere conatur 499.10. 500.5. aliis duobus fratribus calumnias struit ibidem. causam dicit 501. 502. per totum. occiditur 504.30
 Antipater Idameus Hyrcanum in regnum restituit 466.467. per totum. aliq; eius gesta 470. usq; 473
 Antipater accusatus, declaratur praefectus Iudae a Iulio Caes. et Hierosolymorum muros reficit, et filiis suis praefecturus attribuit 471.40
 Antipater qui prius Antipater, quomodo se suosq; eueherit, et Aristobulum regno ciecerit 294.50. 295.10. Scamurum comitatu inuit 298.40. 299.10. eius auctoritas, uxor et liberi 301.50. qualem operam nauarit Caesari, aliq; eius gesta ibidem. et 302. dynasta et procurator Iudae constituitur a Caesare 303.20. suos liberos ad gubernacula prouehit 303.30
 Antipater Salomes fil. accusat Archelaum 376.30
 Antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 367.10. ueneficium apparatum Herodi indicat 499.20
 Antipater cinitus edificatur 487.10
 Antipater cum suo fratre uenenum apparatum in Herodis interitum 367.10
 Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, et quas historias. 416.10
 Antonia Drusi maioris uxor, Germanici et Claudij mater Agrippae dat mutuo pecuniam 393.10. eius fauor in Agrippa 394.10

394.10. eius prudētia 396.50. 397.
10
Antonie edificij Herodiani descri. 603.
30
Antonia porticus incensa, et presidium
ex ea deturbatum 590.40
Antonia turris ab Herode condita 340.
40.389.10.486
Antonie fundamenta subuersa 624.30
M. Antonij decreta pro Iudeis 306. per
totum
M. Antonius, dux Ro. 299.1. in Asiam
proficiscitur, et Herodē defendit 308.
40.475. amore Cleopatræ captus He-
rodem, et Phasaelum tetrarchas con-
stituit 310.1. ad regium fastigium eundē
promouet 313.20. ab eodem pecunias
corruptus Antigoni ē medio tollit 319.
20
M. Antonius donatur ab Herode 319.1.
homo impurus 320.30. Herodē nimis
indulget 323.30. multa indecore agit
in gratiam Cleopatræ 424.1. subigit
Armeniam ibidem 50. vincitur apud
Actiū a Cesare 327.40. occisus 330.
qualē operā Gabinio prestitit 470.
10. Herodem exulē regno Iud. præsi-
cit 477.50. propter Cleopatram multa
facit indecore 483.4
Antonius centurio a Iotapatenō infidiis
interemptus 557.3
Antonius præfectus ale. equitū cōtra Ro-
manos 543.30. eius gesta ibidem
Antonius Primus ē Masia contra Vite-
liū cum legione tertia properat 591.
40. eius gesta ibidē. Vitellium inter-
ficit 586.6. in conflictu cum Vitellia-
nis quatuor milia et quingentos amisit
592.10. Romam properat ibidem.
Antonius Silo Taricheas missus cū duobus
milibus sagittariorum 563.9
Aod. uide Iodes
Apachne regni termini 659.40
Apania obsidione liberata 473.10
Apellone, mensis. 235.20.259.10
Aphrica unde sic denominata 18.7
Aphri et Aethiopes quantū annuē pen-
dant Romanis 527.50
Apion Alexandrinorū legatus contra Iu-
deos 398.30
Apion grammaticus res Aegyptiacas con-
scripsit 673.7. eius portentosa mēda-
cia de Iudeis et tota uita taxata ibidē.
673.674. per totum. et eius calum-
nie et mendacia confutata 674.675.
676.677. per totum. propheta factus
fabulose tragicam de Iudeis in Iudea-
tissime fingit 676.90.677.678.679.
680. per totum
Apionis mors 686.20
Apobaterion locus 7.40
Apochis regni termini 659.40
Apollodoti Gazærorum dux preliam
cum Iamno, et mors 289.30

Apollonius Antiochi dux, a Iuda Maccha-
beo uictus occiditur 261.20
Apollonius Damas præfectus Alexandri
fili Antiochi Epiph. 274.30. vincitur
a Ionatha 275.10
Apollonij Molonis mēdacia de Iudeis 676.
40. 678.40.685.50.686.10
Aponius senator sauciatur 418.2
Apsanes Iudeis præficiuntur 204.30
Aquila aurea supra portam posita delicia-
tur 372.2.348.349. per totum
Aquila quare Romanorū insigne 548.20
Aquila Caligule interfectus 410.30
Ara tabernaculi, et Arula suffragato-
ria 5720
Arabia, confinis Iudæe 295.1
Arabes quæ etate infantes suos circumci-
dant 16.6
Arabes Hebreos subigunt 101.50. ab ipsis
rursus caduntur. 102.1
Arabum præliū cum Herode 325.50.326.
per totum
Arabū Iudeam deuastantiū seuitia 380.7
Arabum gesta in Iudæa post mortem He-
rodis 509.20
Arabes Iudeorum transfugarum uiscera
patefaciunt, aurumq; eximunt 617.30
Aranus, Aramei 11.10
Arami liberi quibus gentibus appellatio
non inderunt ibidem.
Aranes ubi mortuus ibidem.
Araſci templum 121.30
Arbela uicus 452.20
Arbori interdita quæ ut indita fuerit 4.
20
Arca Noë 6.40
Arce Noë reliquæ ubi seruantur 424.40
Arce tabernaculi forma 56.40
Arca in potestatem hostium uenit 109.
quantorum malorum his fuerit autor
ad quos peruenit, et quomodo He-
breis reddita 109.110
Arca transfertur Hierosolymam in templū
Salomonis 169.50
Arcades de antiquitate gloriantes, post
Athenienses literis erudit 656
Arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 93.5
Arce, quæ nunc Petra, ciuitas 73.20
Archelai uicus conditur 383.2
Archelaidis palmata 385.50
Archelaus Cappadociæ rex 342.40.435.
348. Herodem ad sanam mentem redu-
cit 355.40. eius prudentia 499.494
Archelaus Herodis filius a patre regno
præfectus ipsius finis curat 374.30
populo se accommodat, et incidit in se-
ditionem 375.10. accusatur apud Au-
gustū 376.20. ethnarcha non rex cō-
firmatur ab Augusto ibidem. Claphy-
ram fratris defuncti uxorem ducit 383.
20. accusatur apud Augustum et rele-
gatur in Viennam Gallie ibidem. 311.30.
uenduntur eius bona 385.50. a fra-
tre false calumniatur 500.10. rex cōstituitur 504.50. in seditione incidit 503.
506.507. per totū quod nō rebellasset
quarta tributorū parte leuatus 511.30.
eius reditus quanti ibidem
Archelaus Magdati ad Titū profugit 628.
10
Arcyon medicus 4
Aretis, sexti ex fratribus Machabei im-
mania supplicia, eiusq; cū insigni tole-
rantia sermones 698.699. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum
recipit hospitē, oppugnationē Ariston-
buli cogitur intermittere 294.295.
per totū. cū Scauro sodus init 298.40
Aretas qui antea Aeneas cōstituitur Ara-
bum rex 357.20. confirmatur 360.20
Aretas Cælesyrie regnū adipiscitur 291.
20.465.30. cū Herode bellatur 390.
391. per totum. et Iudæe infert bellum
465.30. a Scauro mulctatur ccc. ta-
lentis 469.9
Aretas Petrus Roma auxiliatur 379.50
Argolice historie scriptores discrepantes
656.40
Ariphanes Græcus historicus Iudeorum
mentionem facit 666.40
Arietis instrumētū bellici descriptio 552.10
Ariochus Nabuchodonosori satellitū præ-
fectus 221.40
Ariō, pcurator Iosephi Tobie fil. 256.30
Aristæus Iudeorum negotium agit apud
Ptolemæum Philadelphum 247.10.
248. per totum
Aristocratiam esse optimā administr.
Aristotelis apud Clearchum uerba de Iu-
deis 664.50
Arius centurio cōfusus 379.30. et 509.3
Aristobuli odium erga fratrem Agrippam
392.30
Aristobulus Agrippæ frater, Iudeorum
causam agit apud Petronium 399. per
totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescens pul-
cherrimus ibidem. ab Herode constitui-
tur pontifex, et occiditur ab eodem
322.10
Aristobulus Alexandri Iamnei fil. genero-
sus 292.10. quomodo adsecutus sit re-
gnum 293. per totum. obsessus ab Arca-
ta liberatur per Scaurum 295.40. quæ-
le donum Pompeio miserit, et cōtro-
uersiam cum fratre apud eundem disce-
ptauerit 296.10. quomodo a Pompeio
tractatus 297.7. uinctus abducitur Ro-
mam 298.30. uinculis elapsus iterum
capitur et mittitur Romam 299.30.
ueneno sublati est 301.20
Aristobulus Herodis fil. reuersus Romam
cū uxorem 342.40. conuictus in eade-
re falsis calumniis oppressus 398.10.
accusatus a patre Beryti uenatur 500.
30. strangulatur 461.8
Aristob. filius Herodis, liberi qui 496.30.
513.10
Aristob.

Aristobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 519
 Aristobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia unica relicta 518.10
 Aristobulus Herodis dynasta Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 508.5
 Aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samarie præficitur 285.7. quomodo imperarit et seuerit in matrē ac fratres 285.40. fratris cade pollutus moritur philellen dictus 286.10. primus diadema regum usurpauit, et quomodo se gesserit in matrem et fratres 286.20. mors eius 462.40
 Aristobuli et Hyrcani furor et contentio 610.50
 Aristobulus rex Chalcidis contra Antiochum 646.10
 Armenia regio 11.20
 Arnon fluius 73.30.74.10
 Arphas uicus 545.30
 Arphaxades Arphaxadei 11.10
 Artabanus Vonone uicō Parthorū regnū assequitur 386.50
 Artabanus à Vitellio uictus 389.10. recusat imperio sederatur Neroni ibi.
 Artabani cum Asineo et Anileo reconciliatio et amicitia 402.50
 Artabanus regno pulsus restituitur per Izatem 426.30. et 427.4
 Artabazes rex Parthorum donatus Cleopatras 483.10
 Artabazes Tigranis filius captus 324.50
 Artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuiū instruxerit 237.20. accusat uxorem et diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Estheram 238.3. Amanē in summo habet honore 238.40. eundem cruci suffigit 241.30. Iudeos periclitantes liberat ibidem
 Artaxias Tigranis filius regio nō diu possitius pellitur 324.50
 Artemisus mensis 167.20
 Artorius quemadmodum ex incendio per Lucū cōmilitonē seruatus sit 626.20
 Aruceus Arcen condidit 11.2
 Arudeus, Aradus insula ibidem
 Aruntius præco retundit Germanorū militum impetum 412.9
 Arus uicus 380.5
 Aruum loci nomen 127.6
 Asamonæorum gens Iudeorū reipū. statū mutauit 231.30
 Asamonis montis Galilee situs 325.30
 Asauus Abie filius regnum paternū accipit 182.20. eius pietas, et bellum cum Zareo Aethiopum rege ac uictoria ibidem. mors 183.40
 Ascalon capitur 95.40
 Ascalon Iudeis semper iniussa 543.30. eius situs ibidem 544.10
 Ascalonite quingentos et duo milia Iudeorum apud se habitantium interfecerunt 533.30

Ascalonitis quantum incommodi arca intulerit 140.30
 Aschanes eunuchus præpositus Hebreorū nobilium curæ obsequitur Danieli 121.10
 Aschanaxes Aschanaxi 10.10
 Aser natiuitas 22. filij 36
 Ascritarum fors in Chananea 913
 Asia quingentas ciuitates uni rectori, et consuli Romano parere 526.50
 Asinaus et Anileus Neerdeses grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 403.20.403.404.405. per totum
 Asiongaber, loci nomen 174.10
 Asorik ciuitas 99.50
 Asosra, buccina 69.40
 Aspersorium tabernaculi 55.30
 Asphaltites lacus 13.20.504
 Asphaltites lacus repletus cadauere. 583.40
 Asphaltites lacus Tiberiensis natura contrarius 584.20. eius descriptio ibidem
 Asphar lacus 270.10
 Assrenatis prodigiū et interitus 409.30
 Assamonæi principatus quando desierit 319.7
 Assamoneo rū familie quādo et quādiu principatus Iudeorū concess. 415.10
 Assaracodas Senacheribi filius patri succedit in regnum 211.30
 Assaron quantum contineat 57.10
 Assis regni termini 659.40
 Assuras, Assyrii 11.10
 Assyriorum imperium quando dissolutum fuerit 211.20
 Astabbari populus 10.30
 Astapus fluius 41.40
 Astartes templum 135.30
 Astartis rex Tyriorum, eiusq. successores enumerati 661.40
 Astoborra fluius 41.40
 Astronomie qui primi inuentores 6.10
 Athenienses quando et quemadmodum Romanis subiecti 526.20
 Atheniensibus nulla cura fuit historie cōscribende 656.40
 Athenienses religiosissimi crediti 679.40
 scriptis legibus utebantur 680.10
 Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudeos 255.5
 Athenio dux Cleopatras, Herodem repellit iam uictorem 483.30.610
 Athrongeus uel Athronges pastor regni affectat. 379.20.508.40
 Aueris urbs Aegyptia 659.30.660.661. per totum
 Augusti Cesaris in Iudeos beneficia 350.20. in Herodem odium et Aretam 357.6. reditus cum utroq. in gratiam 360.20. confirmat testamentum Herodis 381.30. in Italiam proficiscitur 475.10

Augusti mors, et quæ annis imperarit 585.50
 Aule regie descriptio elegans 600.60
 Aulice deliciae quæ 154.20
 Auroa terra, regio 174.50.175.1
 Azazel ab Adado cum numeribus mittitur ad Elisæū, unde se regem futurū cognoscit 197.1. contra Israelitas belligeratur et Microsophymianos, à quo pacē redimit Iosius rex 201.40.202.1. moritur 203.6. et 7
 Azarias propheta uaticinatur Asani agmini 182.50. et 183.1
 Azarias compellatur Abdenago 221.10
 Azizus Emeferorū rex Agrippa iunioris fororem duxit 430.10
 Azotum pectus propter arcam detentam inuadit 110.10
 Azotum captum et concrematū 275.10
 Azymorum festiuitas restauratur 208.2
 Azymorum festiuitatis institutio 45.63.7

B

Bacchar loci, et herbe descript. 644.20.
 Babe liberi occiduntur ab Herode 333.4
 Babel quid significet 9.20
 Babylon locus cur sit dictus ibidem
 Babylonis extructio 45.30
 Babylon in Cyropotestatem uenit 224.50
 Babylonica captiuitas quando et quomodo acciderit 215.216.217.218.219. per totum
 Babylonica urbis institutio 8.40. et quanta fuerit 9.20
 Babylonij Iudeos persequuntur 404.30
 Babyloniorum antiquissima rerum memorabilium traditio 657.10
 Bacca uicus 544.50
 Bacchides dux Demetrij contra Iudā Machabeū mittitur frustra 266.40. mittitur iterū ac cum Iuda confligetis uictus 268.40.269.1. adigitur ad pacem cum Ionatha inuadentem 271.10
 Bacchidis sanctitas in Iudeos, et eius interitus 461.1
 Bactriani populus 11.20
 Badus, qualis mensura 167.6
 Beonis regni termini 659.40
 Bagoas eunuchus 365.30
 Bagofes copiarū Artaxerxis imperator quomodo Iudeos ob homicidiū in templo factum tractauit 242.10
 Bagothous et Theodestus eunuchi conuuant in necem Artaxerxis, et plectuntur 238.239. per totum
 Bathales Ammanitarum rex 219.50
 Baie, oppidulum Campanie, ubi et calide 397.50
 Bal quis deus fuerit 201.20. sacerdotes eius uniuersi sublati ibidem. edes ipsius à fundamentis diruitur 201.20
 Balachus Moabitarum rex Balanum ad Israelitas execrandum mittit 74.40. 75. per totum

75. per totum
Baladas Babyloniorum rex. amicitiam cum
Ezechia inire cupit 212.8
Balamus uates contra Dei mandata pro-
fectus ab asina compellatur 75.3. bene
preccatur his quos exorari uolebat 75.
per totum. malum consilium dat Ma-
diantis 76.8
Balsamus ubi nascatur 174.40
Balsamum ubi proueniat 324.30
Balthasar Nat oandel dictus arripit re-
gnum Babylonium 223.50. ipse cum
suo regno in Cyri Persarum regis po-
testatem uenit 224.50. occidit Adu-
miam 163.40
Banaias satellitibus preponitur 155.50.
unus fortium Davidis 156.10
Banaias Salomonis copte preficitur
164.9
Banaothas et Thānus occisores labosih
supplicio afficiuntur 139.30
Barachas autor Israelitis ut captiuos Iu-
deos et Bēiamias dimittant 207.1
Baracus Hebreos in libertatem uindicat
99.50
Barasa expugnata concremata 163.50
Baruchus Neri fil. Hieremie propheta
scriba 215. 40. liberatur a carcere
219.30
Bark Castellum. postea Antonia 466.20
Bark mons 7.50
Barkaphanes Parthorum satrapa Syria
obtinet 310.25. 475.20
Basanes Hieroboami totam familiā sustulit
182. regnum occupat 183.20
Basane impietas a Gimone propheta gra-
uiter carpitur. sed frustra. regnumq;
ab hostibus infestatum tueri non ualens
meritur. Elano filio successore relicto
185.10
Bassus addit se Casio 473.8
Batanae. Trachonis et Auranitidis. par-
tiumq; quarunda domus Zenonis centū
talenta reditus erant 510.40
Bathuel. Nachoris filius 11.53
Bathyllus Antipatri liberum ycnenum. be-
ro adfert 500.70
Batibij dictum 409.40
Beelsephon ciuitas 49.30
Bēgabri Idumae uicus 584.9
Beleasartus rex Tyrionum Hiramio pa-
tri successit 661.40
Bellileges 83.40. 86.10
Beniaminis natiuitas et nominis ratio
24.30. filij decem 36.10
Beniamitarum sortis in Chanane 92.40
Beniamine post resu ductis mortem quieti
et agricultura student 95.10
Beniamitarum fortitudo. et peritia militaris
97.10. ceteris omnium usque ad sex-
centos viros. et quomodo ca. tribus re-
stiterunt 97.30
Bernice. locus 174.50
Bernice Agrippa filia 221.50. 223.40

Bernice Costobari filia 391.32
Bernice Polemoni nubis 430.30
Bernice Salomes filia datur nuptum Ari-
stobulo Herodis filio 342.40. fit ex-
osa Glaphyra 352.1. datur alij marito
496.30
Bernices supplicatio ante tribunal Flori.
et eius uite pericula 523.40
Bernice et Iudei ad Cestium de Flori ge-
stis retulerunt 524.50
Berotha ciuitas 91.40
Berosus Chaldeus de astronomia et Chal-
deorum philosophia Graece scripsit
662.10. et 663.5. eius historia Ier-
ba et compendium de Iudeis ibidem.
Graecos scriptores taxauit ibidem
Bersabe. ciuitas 186.10. 201.30
Bersabe puerus 15.50
Bersabe reperies in duobus locis
Beretus domicilium Romanorum 359.40
Beretus Phoenices. colonia Romanorum
638.30
Beretus qu. modo ab Agrippa exornata
421.20
Berzelaeus quātis beneficiis iuuerit Dani-
de regno pulsum 151.30. quā gratiam
ei obtulerit rex 154.20
Besara oppidum 442.50
Besel architectus 58.10. et 60.20
Besemmathe uxor Esau 20.20
Bethalaga uicus 270.50
Bethel quid significet 30.30
Bethenabem uicus 583.5
Bethleem toparchia 584.6
Bethmaus uicus 440.10
Bethora locus 91.40
Bethsabes forma Dauidem ad adulterium
pellicit 145.7
Bethsama uicus 111.8
Bethsamitarum prophani rex. arcā cōin-
gentes moriuntur 111.10
Bethsana. que Scythopolis 126.40
Bethsana. ciuitas 91.50
Bethsuritarum deditio 266.70
Betteea capta et pradata 143.10
Bezedei uicus cum iurri inexpugnabili
544.17
Bezethe collis descriptio 604.10
Biblia quot annorum historiam comple-
stantur 2.3
Bithynos. Cappadoce. Pamphylios. Ly-
dos et Cilices. Romanis tributa pen-
dere 527.3
Borceus Agrippa legatus Iudeis uulne-
ratus effugit 536.10
Borceus uicus 545.20
Bous corrupte. nota. quomodo uindi-
canda 85.3
Boz columna uestibuli templi 168.30
Boz quomodo Ruthem accepit. uxor
224.10
Bōthanie Cl. Cesaris filius 430.40
Eriūan. Claudij ex Messalina. Neroni pri-
uigno in imperio posthūm 519.40

Britanni quomodo et quando Romanis
subiugati 526.40. et 527.3
Broccus trib. plebis 416.20
Buccinarum excogitatio et usus 65.30
Burrus praefectus pratorianorum militum
430.50
C
Abrothaba. locus 66.20
Cadmus Milesius quo tempore histo-
ria conscribere incepit 656.10
Caduceatores sacros esse et inuolabiles
326.40
Cecilius Bassus occiso Sexto Cesare pro-
uinciam occupat 396.40
Cecilius Bassus Sex. Cesare interfecit et
copias eius occupat 473.4
Cecinna ab Antonio Primo rerū gestarū
nūcius ad Vespasianū mittitur 591.40
Cecinna de proditione cogitat. et cū mi-
lite ad Antonium transfugit ibidem
Cadesa ciuitas 91.50
Cenopolis et forū quod uocatur materia-
rium a Cestio incensum. 536.20
Cephaliō fr. Antip. cadit in praelio 296.6
Ceron regio. amoni ferax 424.40
Cesar Iudeorum et Archelai conuentum
direxit 510.30. Archelao ephraēbiā
seu mediam regni partem dedit. ibid.
eius promissio Archelao facta. ibid. re-
liquam regni dimidiam partem in duas
tetrarchias diuise ibidem
Cesar quae Salome largitus sit 510.40
Cesar quas ciuitates Iudeorum regnauit.
sas Syria adiecerit ibidem
Cesaris liberalitas in duos filios. Herodis
uirgines ibidem
Cesar falsum Alexandrū deprehendit. ibid.
eum remigam numerum. inscribit 511.3
Cesares uocatos imperatores Rom. 173.
40
Cesarea conditur 486.20. et 487.20
Cesarea Philippi dicitur Neronis 433.40
Cesarea Iudae maxima ciuitas 560.2
Cesaris templū 487.6
Cesaricinium. contumeliis in mortuum.
Agrippam 422.30
Cesaricenses contra Iudeos apud Neronē
uictores 522.10
Cesaricenses omnes Iudeos apud sa. habi-
tantes trucidant 522.10
Cesennius Gallus duodecima legionis du-
ctor a Cestio in Galilaea uisus 535.10
duo milia Galileorum. ca. ibidem
Cesennius Petus rector. Syria 539.40
Cesennius Petus Antiochum regē Commā-
genes apud Vespasianū. deiecit. mo-
tus 646.6. bellum monach. contra. eū. ibi-
umclum Roman. e. Cilicia. milit. ibid.
Cesonia iugulata cum filia magnanimis
Caia
Caia phas constituitur. pontifex 386.30
Cain quid si. nificet. succ. f. cat. ing. d. f. f.
trans. totus. malus. nullus. in. d. f. f.
cuius post. f. f. 6.6
Caius

- Catus Agrippæ et Iulie filii Augusti adoptiui 376.30
 Catus Caesar Agrippam uinculis soluit, et tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 511.40. et etiam Herodis tetrarchiam addidit ibidem. 50
 Caij uxor et filia occise 414.10. eius ingenium et mores 414.40. 415.1.
 Caius Caesar Deum se uocari uoluit 516.3. Petronium ob statum in templo locadus, Hierosolymam misit ibidem
 Caij literæ ad Petronium 517.10
 Caius per dolam interceptus, quanto tempore imperauerit ibidem
 Calceus explorator Chananeæ 57.2
 Calide ad Balas 397.30
 Calide ad Emmaum 386.10
 Calide apud Callirhoen 373.5
 Caligo tabernaculi qualis fuerit 60.30
 C. Caligula constituitur Caesar 391
 C. Caligula Germanici filii. 395.30. designatur Caesar à Tiberio 396.20. occiso Tiberio fratre opprimitur et ipse ibidem. Herodem cum coniunge mittit in exilium 398.10. quali fuerit ingenio 400.40. 401. Iudeis bellum illaturus reuocatur à Petronio et Agrippa 400.40. 401.1. moritur ibidem. eius in omnes seuita, et diuini honoris uindicatio, insaniaque illi conuictio in ipsum, et eius interitus 405.30. usque 410.411.
 Callimander ab Hyrcano uictus interit 285.8
 Callistus Caligulae libertus 408.30
 Calumniarum quantitas 463.40
 Cambyses Cyri filius patri in regno succedit, et Iudeos à templi et urbis edificatione prohibet, moritur 228.40
 Campus regius, loci nomen 13.40
 Cana, loci nomen 325.20
 Cana nomen Galilee 481.20
 Cana seu Canatha 483.30
 Canathenses ibidem
 Candelabrum tabernaculi 57.10
 Capernaum fons, Nili uena esse creditur 565.20
 Capbarfaba, campi nomen 349.20
 Caphartophan Idumæe uicus. 584.20
 Capito cæturio à Floro premissus ad Hierosolymitanos 321.50
 Capitoli templum à militibus direptis doctis incendiatur 392.20
 Cappadoces populus 10.6
 Carmeli montis situs 544.40
 Carre, Mesopotamie ciuitas 19.40
 Carthaginensium origines et fatis descriptio 327.40
 Carus, deliciae Herodis 365.30
 Casander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 246.10
 Cassie portæ 389.30
 Cassius Chareas 406.40. 407. 408. 409. per totum. occiditur 418.10
 Cassius quæ gesserit in Iudea 301.10. 307. per totum. 473.16. 474. per totum. affligit Iudeos 107.10.
 Cassius Longinus Syria præses 340.40
 Cassius Iulio Cæs. interfecto Syriam petit et quid gesserit 307.308. 471. 474. per totum. occisus. 474. ibidem
 Castor rerum Iudaicarum scriptor 677.10
 Castoris Iudei uersutia et dolus erga Titum 607.20
 Castra Iudeorum, locus 301.50
 Catullus Libyæ Pentapolitane rector faciaris calumniandi doctor erat 654.30. tria milia Iudeorum trucidauit ibi. eius cruciatus et mors horrida ibidem
 Cedasa urbs 278.1
 Celadus Augusti libertus 382.20. quæ Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 511.10
 Celer accusatus Rome causam dicit, et plectitur 429.30. et 430.3
 Celer tribunus uinctus à Claudio Iudeis ad supplicium Hierosol. mittitur 329.40
 Cedebeus præfectus uincitur à Sim. 282.10
 Cenezus Hebr. in libertatem restituit. 98.40
 Cestius Gallus Syria præses inuadit Galileam 447.30. et 453.50
 Cest. Festus à Claudio in Iudea procurator premissus 518.10. cuius malitia 521.40
 Cestius Saulam cum ceteris legatum ad Neronem in Achaia mittit 537.50
 Chabelo terra cistis dicta 172.40
 Chabolo uicus 447.30. 448.10
 Charea Caij uxorem et filiam interficiens dicitur 424.10
 Chalamas Syrorum transsephratis rex 144.40
 Chaleba donatur pars agri Hebronis 95.30
 Chaldei, populus 11.10
 Chaldeen consensu cum sacris literis 828
 Chamis patris trisor 11.9
 Chananeus, Chanani 10.40
 Chananeorum terre præstantia 66.30
 Charetis mors apud Gamalam 568.20
 Chariathiaris ciuitas 111.20
 Chasene mensis 259.10. 263.10
 Chebronis ciuitatis antiquitas 587.20
 Cheltia Onia filii copis Cleopatæ præficiuntur 285.20. moritur 289.1
 Cherubeis quid fuit 56.30
 Cherubinorum descriptio 168.10
 Chetim quid Hebræis significet 10.10
 Chetimus, et Chetima insula ibidem
 Chetomehe qualis uersutus 57.40
 Cheton quid significet ibidem
 Chetiei populus 11.3
 Chiraman operarum insignis 568.20
 Christus et Christiani 387.30. 493.24
 Chusaribes Assyriorum rex Hebræis subiugatus 282.40. 283.10
 Chusim, Chusim 10.40
 Chusis amicus Davidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 149.30
 Cilla ciuitas 128.10
 Cillanos à Palestinis bello uictos David uiuat ibidem
 Cimbares idem quod talentum 97.20
 Cinyra, instrumentum musici 156.40
 Cinyra fabula 409.50
 Circenses ludi 406.30
 Circu uisionis prima institutio 4.30
 Cistus Saulis pater 123.20
 Cithare quis inuentor 5.30
 Ciuatatem quis primus instituerit 5.6
 Claudius à militibus constituitur Cæs. 422.50
 Claudius Agrippam ad senatum legatum mittit 517.30
 Cl. Rome contra Samaritanos pronuncians tres eorum nobilissimos interfici iussit 519.30
 Claudius quandiu imperium administrauerit ibidem. Agrippine uxoris Neronis priuignum in imperium cooptauerat ibid.
 Clearchus peripateticus Aristoteli præceptorem suum de Iudeis narrantem inducit 664.30
 Clemens præfect. urbanarum cohortium 407.20
 Cleopatra Antiochi filia nubuit Ptolemeo Philopatori 254.9
 Cleopatra Flori uxor 435.50
 Cleopatra Ptolemei Epiphani filia datur nuptum Antiocho 254.10
 Cleopatra Ptolemei Philometoris filia datur uxor ab Alexandro Antiochi, qui et Demetrius dictus 274.10
 Cleopatra M. Antonium in sui amorem pertrahit 310.3. et 474.30. Mariam cum filio ad se uocat, et Antonium contra Herodem incitat 321. usque 402. 461. 649.20. contra omnes omnium opibus inhiat 324.325. per totum. Herodem ad stuprum sollicitus 324.30. occiditur 330.40. et 485.30
 Clitus Tiberienfis altera manus mulctatur 445.30. et 442.10.
 Cluuius 409.40
 Colossus Cæsaris 487.7
 Comagenensium ciuilis contentio 387.5
 Conuictus centum annorum quæ de causa in Massada incorrumpus manserit 648.50
 Conon Grecus Iudeorum mentionem facit 666.46
 Conuallis laudationis 292.20
 Conuentus ciuitatis quæ uideatur 180.40
 Coponius Iudeis præficitur 384.10. et 385.1
 Coponius procurator constituitur. Archelaui finibus in prouinciam reductis 514.6
 Corban iuramentum explicatio 664.14
 Corban, quomodo se liberant 724.9
 Corce, loci nomen 267.20
 Cores seditionem contra Moysen et Aaronem

Arronem excitat 71.40. dat eius poenas
ibidem
Cornelius Faustus Sylle filius qualem se
praestiterit in expugnatione templi
298.7
Cornelius Sabinus sibiipsi mortem inferre
407.40. 410.30. 417.40. 418.20
Corona triplex pontificis 58.40
Corrai, locus 112.10
Corus mensura qualis 67.47.335.40
Cotobarus Idumaeae Gazae praefectus ab
Herode, lucro intentus, repudiatur ab
uxore, 332.30. eius uolentia 434.3
Cotobarus et Saulus fratres una cum Phi-
lippo ad Cestium transfugium 537.50
Coturnices ubi copiose inueniantur 49.
40
Cotys Armenia rex 411.50
Crassus in Parthos proficiscens Hierosoly-
mitanum templum spoliatur periturus 300.
10. cum omnibus suis copiis perit 301.1
Crassus in Syriae prouincia Gabinius succe-
dens quid gesserit 470.20
Cretenses moribus, non uerbis erudiebantur
680.9
Ctesiphon, urbs 405.10
Cumanus Iudaeae praefectus constituitur 428.
30.518.20. et quid sub eo Iudeis ac-
ciderit ibidem. et 429.10. accusatur a
Iudeis ibid. exulat 430.10. 519.40
Cuspius Fadus Iudeorum regno praeficitur
422.52.423.30. seditiosos punit 423.
34.428.10
Cydoessa Tyrionum uicem 569.50
Cyprus insula 10.10
Cyprus praesidij locus in finibus Hierichy-
tis 533.50
Cypros Herodis filia 394.24. alia Phasae-
li filia ibidem, 26
Cypron, castellum 349.20. et 487.20
Cypris Antipatri uxor 470.20
Cyrenaei, Marmaride et terribiles Syre-
tes quemadmodum Romanis subditi
527.40
Cyrus Persarum rex Babylonem et re-
gem eius capit 224.50
Cyrus Iudeis Hierosolyma repetere per-
mittit, templumque restituere, ac uasa tem-
pli eis reddit, multaque praestat bene-
ficia 127.10. 232.40. 610.30. perit
228.20 D

D Abarteni uxorem Ptolemei regij
procuratoris inuadunt 443.20
Dacchari herbe descriptio 58.50
Dagon, rex 282.20
Dagon praecipitatus 110.10
Dagonis templum exustum 275.20
Dalale meretrix Sampsonis 106.30
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum
legione Romanorum quietem agere
527.10
Damascus a quo condita 11.20
Damascus imperio Dauidis subicitur
143.1

Damascus a Metello et Lollio capta est
295.40
Damascenorum in Iudeos seueritas 438.
20.538.2. et 651.30
Dana oppidum 98.30.178.10
Danaus Argiuorum antiquus. 661.1
Daniel uocatur. Balthasar, et cupit di-
uini uiuere propter ualitudinem et stu-
dia 221.10. insomnia diuina uidet 221.
50. regi somnia interpretatur 222.20.
273.1. Balthasaris uisionem in pariete
explicat 214.10. abducitur a Dario in
Mediam et constituitur summus satra-
pa 215.2. insidias patitur, sed insidia-
tores eius luunt poenam 225.226. per
totum. apud Ecbatana turrim edificat
ibid. quam carus Deo fuerit, et quan-
tum catervis prophetas superaucrit
226.227. per totum
Danielis prophetia 263.10
Danitarum fors 93.7
Danite a Chananeis sedes mutare coacti
98.20
Darius, fons Iordanis 13.30
Darius nascitur 22.10. filij eius 36.4
Darabitta uicus 451.30
Darius Artabani filius Neroni obses mis-
sus 389.50
Darius Astyagis filius imperium Babylo-
norum uastat, et Daniele abductum
constituit satrapam, quem inuitus postea
leonibus obicit 225.50. hostes Danic-
lis iisdem obicit, et deum eis praedicat
ibidem
Darius equitum praefectus sub Agrippa
530.10
Darius Hystaspis filius rex Persarum crea-
tur, questionem proponit quenam o-
mnium rerum fortissima aut potentis-
sima 229.50. et pagina seq. comoni-
tus uero a Zorobabele Iudeos libertati
instituit, et immunitati, urbemque et
templum restituere promittit et uiuat
230.234. per totum. mortuus successo-
rem filium Xerxem relinquit ibidem
Dathamo cum uniuersa sua familia terra
dehiscit 71.30
Dauid filius Iessei 108.20
Dauid qualis, et quomodo rex a Samue-
le unctus propheta, et Saulo furioso
hymnos occinit ad citharam 121.10.
eius magnanimitas 122.20. uictoria de
Goliatho 122.40. amatur a Sauli filia,
et sexcenta hostium capita Saulo ad-
fert et filiam eius uxorem ducit 123.
40. socerum fugit 123.124.125. per
totum. spiculo ab eo petitur 125.30.
accepto Goliathi gladio fugit in Git-
tam, et insanum se fingit 126.30. fu-
git inde alio atque alio ibidem. Cil-
lath auxiliatur ac iterum Saulum effu-
git 129.130. et 131. per totum. cum
Saulum occidere potuisset noluit ibid.
reconciliatur Saulo 129.31. Nabali de-

functi uxorem ducit 131.50. Amalec-
itas praedatur ibid. 53. iungit se Ancho
contra Hebraeos 132.1. abducuntur ei
ambae uxores captae 134.10. Palesti-
nos cedit et uxores recuperat 134.
20. Sauli interfectorem supplicio affi-
cit, et epitaphia ipsi ac Ionathae con-
scribit 135.10. rex unius tribus decla-
ratur, et cum Abnero pugnat 136.
et 137.3. eius filij 137.10. Abnero
sodere iungitur et amicitia 137.40.
interfectum luget 138.30. regnum in
uniuersum ei confertur 139.20. domi-
norum suorum occisores punit 139.
30. quantae copiae ad eum in Hebronem
conuenerint 139.50. Iebuseos illude-
tes capit 139.10. amicitiam cum Ira-
mo parat, et Hierosolyma ciuitatem
Dauidis appellat ibidem. Palestinos
superat, et arcem Hierosolymam trans-
fert 141.142. per totum. Palestinos
frangit et Moabitas Adrazarumque
Sophenorum regem 143.10. Thero-
nem in amicitiam recipit Idumaeam su-
bigit, et officia distribuit ibidem.
Ionathae posteros beneficiis afficit
ibidem legati eius iniuria a Naase affi-
ciuntur, Syri, Mesopotamiae, Amma-
niae debellantur 144.10. Bethsaben
adulteram facit et ducit uxorem, Vri-
aque interficiendum curat 145.146.
per totum. Ammanitis excindit 147.
3. a filiis molestatur 148.149. per to-
tum. Absalomum filium regem saluta-
tum fugit 40. per totum. patienter au-
dit conuiciantem Semeim 49.50. fu-
giens benigniter excipitur ab optima-
tibus regionis trans Iordanem 151.30.
prior filium aggreditur ibidem. occi-
sum luget 153.3. ignoscit hostibus, et
recipit regnum, saluatur rex 153.154.
per totum. decem tribus ab eo defi-
ciunt autore Saabeo 154.40. Palestinos
ultimo fundit, hymnos ac musicam in-
stituit 156.40. fortissimi uiri ipsius qui
156.50. populum recensendo decem
offendit 157.40. e tribus malis insti-
gendis pestem eligit, et Oroniae arcem
emittit 158.159. templi extruendi locus
ei indicatur, ad quod opifices et mate-
riam comparat, filiumque instruit Salo-
monem quomodo se debeat gerere na-
tius imperium 159.10. et 50. aliosus
calefacit se Abisaces accubitu 159.20.
Solomonem confirmat regem, officiaque
distribuit et tribus, tum templi uaso-
rumque descriptionem tradit 160.161.
per totum. Dauidis principium alacri-
tas in contribuendo ad templi fabricam
161.30. quid sub mortem Solomoni com-
miserit 162.1. expirat ac sepelitur,
maximisque cum eo thesaurus ibidem.
Dauidici generis regum finis, et quot eo-
rum fuerint 116.30

I N D E X

- Debora prophetis 10.4
 Decime date 14.20.50.7
 Decius Mundus quantū insanierit in Paulinam 387.40
 Delatorib. quid præmij fuerit apud C. Cæligulam 411.30
 Demetrius Alexandrinus 281.40
 Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Ionatha inuit 275.40 Alexandrū uincit 276.40
 Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, et Alexandrū Ianneum superat 290.20. contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ibidem.1
 Alexandrum prælio superat 465.7
 Demetrius Gadarenensis libertus Pompeij 298.20
 Demetrius Nicanor rex 276.9. clementer agit cum Ionatha Iudeisq; 277.20. uincitur à Tryphone 278.10. capitur à Parthis 279.30. dimittitur, et in regnum restituitur ab Arsace 283.40. uincitur; capitur et occiditur 284.20
 Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 300.5. legem Iudeorum transscribendam curauerit 251.20.
 Demetrio Phalereo in historia Iudeorum uenia concedenda, quod Hebraice nesciuerit 666.50
 Demetrius Seleuci filius regnum Syria occupat, Antiochūque et Lyfiam occidit 266.50. Iudam occidit in prælio 269.10. Ionathæ amicitiam amittit 271.10. occiditur ibidem.
 Dei castra, locus 23.30
 Deus Galileorum clades Romanis donabat 554.10
 Deus Iudeis omnem uiam salutis ad iterum uerterat 617.50
 Dei decretum contra omne Iudeorum genus 651.20
 Dei definitio apud Moysen 681.10
 Dextra porrecta quid apud barbaros significet 402.40
 Diagoras Melius in mortis periculo uersatus propter Athenienses 685.9
 Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginē edificauit 662.4.
 Diebus singulis quid Deus cōdidit 3.20
 Diglath, quid significet 4.10.
 Diluuij uniuersalis descriptio 6.7
 Dina Iacobi filia 24.10. stupratur, quapropter Sicimite uniuersi trucidantur 24.30
 Diodotus Tryphon Apamenus, uide Try.
 Diogenes Alexandri amicis. à Phariseis interficitur 466.8
 Dionysius Tripolitanus securi percussus 296.20
 Diophantus notarius sceleratus 358.30
 Disciplina militaris exemplum pulcherrimum 538.539. per totum
 Discipline à Chaldeis ad Aegyptios, ab his ad Græcos esse deductas 13.6
 Dissimulatum communionem etiam naturæ horrere 81.10
 Dius in historia Phœnicum integerrimus 661.20
 Dius mensis 7.3
 Doecus mularum nutritor 126.30 occidit Abūnelechum pontif. 127.30
 Doleus nobilitate potens à Gadarensisibus interficitur 582.40
 P. Dolabella decreta pro Iudeis 306.30
 Domitianus cum multis Romanorum saluus euadit 592.20. à Mutiano productus populo rector insinuat ibidem.
 Domitiano Germani subiiciuntur et Galili 641.3
 Domitianus in triumpho Vespasiani et Titi cōadequitabat 643.20
 Domitius Aenobarbus 430.40
 Domitius Aenobarbi filius ibidem
 Domitius Nero consalutatur Imperator 430.40 fratrem, matrem, uxorem, uirōsq; illustris. trucidat ibid. Cæsarea excludit Iudeos 431.30
 Domitij Neronis uxor à marito occiditur 431.1
 Domitij Sabini fortitudo 608.10
 Dora Phœnice urbs 438.30
 Dora ciuitatis situs 679.1
 Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 431.30
 Doris mater Antipatri Herodis filij accusatur ueneficij, et quomodo se gesserit 367.8. 474.40. 499.20
 Doritarum in Iudeos insolentia 419.50
 Dorotheus lxx. interpretib. additur 251.40
 Dositheus Hyrcanum et Alexandrā Herodi prodit 328.20
 Dracontis leges de suppliciis antiquiss. 656.40
 Druma Gedeonis concubina 102.20
 Drusilla Agrippæ filia 391.30
 Drusum turris 486.50
 Drusus Agippæ filius 391.30
 Drusus Neronis filius 392.10. 395.30
 Drusus turris 337.4
 Drymos, loci nomen 4.75
 Dystrus mensis 87.40. 233.10. 242.20

E

- Ebutius decadarchus sub Vespasiano 549. Gamalæ occisus 567.5
 Ecdippon locus 476.1
 Edom, uide Adomus
 Edraus dux militum Ionathæ 189.30
 Eglon Moabitum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 99.10
 Ela capta et habitatores eius extincti à Syriæ rege 206.30
 Elanus Basane filius altero regni anno occiditur, unā omnis eius soboles tollitur per Zamarem 183.40
 Elcana Iudæ copiarū dux occisus 206.40
 Elcias Magnus, legatus Iud. 399.20
 Eleazarus pontifex 1.40
 Eleazarus Moysis filius 43.10
 Eleazarus Aaronis filius 71.50. 72.1. fit pontif. 73.29
 Eleazarus pont. moritur 95.8
 Eleazarus Dodecæ filius unus fortis Dauidis 156.50
 Eleazar. quidam arreptitiorum medicus 166.20
 Eleazarus Auranæ Matthiæ filius 260.20. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 265.30
 Eleazarus phariseus homo seditiosus conuincitur Hyrcano 285.40
 Eleazarus quomodo pontificatū adeptus 248.30
 Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 300.20
 Eleazarus Anani fil. pontifex cōstituitur unius tantum anni 386.6
 Eleazarus Boetbi pontifex constituitur 382.50. priuatur pontific. 383.5
 Eleazarus gigas, quam uasto fuerit corpore 389.50
 Eleazari Asamonæi filij fortitudo et mors 461.20
 Eleaz. Dinei, latro 429.20. 431.20. 519.8. 520.10
 Eleazarus seditiosus exulat 423.30
 Eleazarus Ananiæ pōtificis filius, Romanis bellis seminarium fuit 529.30. reiecit Cæsaris hostias ibidem
 Eleaz. Semei facinus memorabile 552.40
 Eleaz. duo socij cōtra Manahemū 551.30
 Eleazari Simonis filij factio 593.20. 594.10. 597.20
 Eleaz. Simonis Gioræ socij mors 586.20
 Eleazarus ficiariorū princeps Massadam obtinet 647.35. eius ad suos oratio 649.51. altera oratio de immortalitate animæ. 650.38. et 651.652. per totū Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 265.40
 Eleusa oppidum, Sebaste dictum 348.40
 Eleutherus flumini 483.10
 Eleutheri equites 475.50
 Eliabus architectus 55.8.60
 Eliacias pontif. sub Iosia rege 213.30
 Eliacimus Iosie fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Aegyptiis 215.8. etiam Babylonis tributum cogitur pēdere 216.90. occiditur ibidem
 Eliacimus Ioachim filius in pontificatum patri succedit 235.40
 Elias propheta tempore Achabique prænunciauerit et gesserit 184.30. 185.10. 186.40. 187. et 192. 193.2. per totū. exceptus ex hominibus 193.10
 Eliæ epistola ad Ioramum Iosaphati filius scelcratum regem 197.30

Eliencus

Elieneus Cithbei filius pontificatum accepit 422.6.
 Elis pontifex princeps Hebræorum 108.
 31. filij eius scelerati ibidem. exitium suum cognoscit 109.14.
 Elis pontificis filij scelerati 108.31. exitium suum et suorum filiorum cognoscit 109.14. tum ipsius et filiorum mors 109.31. et 40
 Elisæus prophetie donum accipit, et Eliā comitatur 186.30. natiuitatem et aquā suppeditat Ioramo Achabi filio 193.40. uiduam à debitis liberat 194.30.
 Ioramo insidias Syrorum indicat et Adadum capere ipsum uolentem eludit 194.40. 195.30. famis tempore militante annone prænūciat 196.50. Adado mortem indicat 197.10. leuam unguit regem Israelitarum 198.20. Iosum Iozæ filium ad se egrotum uenientem consolatur 202.48. mita defungitur 203.8. cadaver occisi à latronibus; in ipsius monumentum inieciūm reuocit ibidem
 • Elymas, Elymi 11.10
 Eminan zona sacerdotalis 58.5
 Enaniam concernit 380.8
 Enniam uicem, Vide etiam Annam.
 Engaddi à sicariis inuaditur 582.10
 Eniachim tribus sacrata 572.3
 Enoch mors nemini cognita 7.20.
 Enofa ciuitas 530.
 Eupbroditus 1.22.
 Ephodes, uestitus 58.20
 Ephorus historicus Gallos et Hispanos prorsus ignorauit 659.7
 Ephorus Hellanicum in plurimis ostēdit mendacem 656.39.
 Ephremes Iosephi filius 30.35
 Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Iosepho 36.50
 Ephremi pars que cesserit 92.50
 Ephremite Gedeon bellum inferre conantes placantur 102.5
 Ephremitis tribus quomodo Bethelē proditiōe cepit 95.40
 Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum alijs aliquot ciuitatibus Iudeis prodit 285.10
 Epicuræorum error refutatur 226.40
 Epiphania, ciuitas 11.1
 Epiphanes et Callinicus filij regis Antiochi Cesariæ Petio pugna forti obmittuntur. 646.30. à Valogeso Partiborum rege magnifice excipiuntur ibidē.
 Romā ad Vespasianū ueniūt 646.48
 Epomids descriptio 58.20
 Epule feræ Iudeorum 106.10
 Equitum Romanorum arma 547.10
 Equus Modius Varo succedit 440.442
 Eretinonicus uicinus 615.10
 Etrica prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 116.40
 Esaiam prodigium Ezechie regi exhibet

231.40. obiurgat eundem propter thesauros Babylonis monstratos 212.10
 Esaiæ prophetiam cognouisse et credidisse Cyrum regem 227.10
 Esaiæ uaticinium deprauatum 654.10
 Esai natiuitas 19.10. uxores ibidem. circumuenitur à fratre ibidem. iratus fratri reconciliatur 24.10. partitur cum fratre habitationem, uocatiōq; Adonius 21.10
 Esdras Iudeorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe que et quantā impetrauerit 234.40. quomodo populum mundauerit, et legem ei prælegerit, ac rem publicam reformarit, mortuusq; sit 235.236. per totum
 Escon puteus 19.40
 Esther puella quali fuerit forma 238.2. ducitur uxor Artaxerxi, et coronatur regina ibidem. Iudeorū cladē futurā cognoscens regi indicat 239.30. 240.2. impetrat Iudeis uitam 241.20
 Essen, uestis qualis 58.10. 61.10
 Essenorū secta 384.50. 512.513.514.515. per totum. eorum mirabilis cōstantia, et uirtus in bello cum Romanis 515.50. opinio de anime diuinitate ibid. aliud eorum et diuersum collegiū ibidem. et 516.10 - 339 - 20 - 224
 Ethaus Githæus Davidis sectator præfatus 50
 Ethaus exercitui 151.40
 Eua quid significet 4.2
 eius lapsus 4.5
 Euei populus 11.3
 Euaratus Cou 495.10
 Eucmerus Græcus Iudeorum mentionem facit 666.40
 Euilas, Euile 10.40
 Euodius Neronis libertus 395.40
 Eupolmo Græco in historia Iudeorum uenia concedenda quod Hebraice nesciuit 666.50
 Euphrates, fluuius 4.9
 Eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, et domū eius subuertit 357.40. 493.50. 494.40
 Eutychus Agrippæ libertus et auriga in uinculis detentus 393.20. 394.6. apertis Neroni malvolentiam Agrippæ 394.30
 Eutychus, auriga Caij Cæs. 417.32
 Excecapis aliquem pāna 85.1
 Ezechie prophetia 215.1. et 216.3
 Ezechas Achazæ filius regnum obtingit paternū Hierosolymis religionem colapsam restituit 207.208. per totum.
 Palestinos bello uincit ibidem. à Sennacheribo oppugnatur 240.10. in summa adactus desperationem Esaiam implorat ibidem. posteritatem à Deo exorat 211.40. moritur 212.20
 Ezechias latronum princeps interficitur 473.10

Fabatus Augusti seruus 366.10
 Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 498.10
 Fabij centurionis fortitudo 468.20
 Fames ingēs 186.1. 195.30. 196.20. 334.50. 335.20
 Fati potentie nemo potest resistere 362.10
 Fauces locus 68.20
 Faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 468.40
 Felix Pallatis frater à Claudio ad Iudeos missus 519.40
 Felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelum uincitur 308.20
 Cl. Felicis procuratoris gesta 520.521. per totum. uide Cl. Felix
 Ferrei montis situs 584.20
 Festus procurator successit Felici 432.20 uide Porcius
 Festorum descriptio 63.64. per totum
 Filij contumaces et proterui in parentes quomodo multandi 83.50
 Filiorum Israelis iura 80.32
 Flaccus Syriæ præfex 392.30
 Flauius Iosephus. uide Iosephus
 Flauius Sylua in administratione Iudeæ Basso succedit 647.10. contra Massadum militem mouet ibidem. et 648. et 650. Massadam occupat et præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 651.10
 Fletus, sylua 141.10
 Florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depollitur 524.30
 Flori nouus dolus et auaricia in oppressione Hierosolymorum 524.30. mendacium apud Cestium 525. per totum. uide Gestiū
 Fortes uere qui 133.30
 Fortunatus Agrippæ libertus Romā missus à suo patrono 397.40
 Fratris uxorem ducere prohibitum 383.4
 Fratres ueri, quos et interitus ipse sociauit 699.50
 Frontonis gesta in custodia 636.8
 Fruelus intempestiuus et prematurus 82.6
 Furij centurionis animositas 468.20
 Furum pāna 84.30
 Gabath, quid significet 120.40
 Gabath equitum ciuitas cur sic uocata 544.40
 Gabænorum iniuria in uxorem Leuite et quomodo ea propter multat 96.97.98. per totum
 Gabæon uicinus 155.10
 Gabæonite astu sedus inicit cum Iesu 91.2. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 91.92. per totum.
 00 3 Gabath

I N D E X

Gabath, Saul uicus 195.20
 Gabinius praefectus militum Pompeij 197.
 20. eius gesta 298.299.100. per totum
 Gabinius Scauro succedens quid gesserit
 clari 469.10.470.20.472.30
 Gadaræ restaurata 337.40
 Gadaræ optimates legatos ad Vespasianum
 mittunt, seq; dedunt 182.40
 Gaderenses Herodem frustra apud Cesa-
 rem accusant 468.40
 Gade natiuitas 22. et filij septem 36.8
 Gadius propheta Dauidi unius e tribus
 malis offert electionem 157.40
 Galades colis et Galadena regio 23.20
 Galatæ a quibus denominati 10.2
 Galba Imperator creatus 586.2. in medio
 foro necatus ibidem. 188
 Gales insectans Abimelechum Gedeonis
 nothum, proditur a Zebello 103.10
 Galgala quid significet 90.10
 Galilee et regionis trans Iordanem quan-
 ti reditus fuerint 510.40
 Galilea minor que 545.30
 Galilee utriusq; descriptio ibidem
 calamitas 545.46. per totum
 Galilea tota a Romanis subacta 570.20
 Galileorum et Samaritanorum consi-
 stus 519.1
 Galilei contra Romanos 542.10
 Galilei ab infantia pugnacissimi et omni
 tempore plurimi 544.10
 Galileorum quot milia Iaphæ occisa 555.
 30
 Galileorum noua inuenta et factiones
 Hierosolymis 588.30
 Gallie motus 183.40
 Gallie bellum desit ibidem
 Gallie situs descriptus 527.10
 Gallienturionis jacinus apud Gamalam
 567.8
 Gallos sub mille et ducentis militibus fer-
 uire, quibus penè plures habuerint ci-
 uitates 527.20
 Gamala filius Iesu 572.10
 Gamala ciuitas rebellat 565.30. eius situs
 ibid. et 566.10. excisa 568.10
 Gamalensium fides in Romanos 498.40
 Gamalensium cum Romanis acies consi-
 stus 565.56. 568. per totum
 Gamalensium cedes a Romanis 519
 Ganges fluuius 4.9
 Garizin mons 214.1
 Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 446.
 10
 Gazam nequeant capere Israelitæ 99.
 40
 Gazæ a Iamneo obfessi captiq; 289.30
 Gazara Palæstinae urbs a Salomone bis
 edificata 173.10
 Gedeo quomodo Hebræos seruitute exe-
 merit 100.101. per totum. quod filios
 habuerit 102.20
 Gemat uici situs 518.50
 Gemello renūciat amicitiam Herod. 554.

Genesar lacus descriptus 386.10. terra
 eiusdem nominis descripta ibidem
 Gentium enumeratio que Romano impe-
 rio subduntur 526.50
 Gentium qui uerenda Iudeorum more cir-
 cunciderunt, enumeratio 664.10
 Gentibus singulis quomodo a suis auto-
 ribus nomina sunt indita 9.10.11. per
 totum
 Geon fluuius, et quid significet 4.10
 Geraseni quomodo se erga Iudeos cobra-
 biatores suos gesserint 512
 Gergesæ, populus 11.4
 Germanicus ueneno sublatu 367.7
 Germanicus qualibus moribus 395
 Germanicus Claudij Caesaris frater 430.40
 Germanus augur uinctus Agrippa uincto
 uaticinatur 395.2
 Germani qualis gens 411.1
 Germanorum descriptio 527.30. eos octo
 tantum legionibus Romanorum domi-
 tos ibidem
 Germanorum agmina et bellum ciuile
 ab Antonio primo et Mutiano sedan-
 tur 586.6
 Germani Capitolij collem occupant 592.
 20
 Germani uiribus corporum laudati 632.
 30
 Germanorum magna ex parte defectio a Ro-
 manis 406.50. defectionis cause ibid.
 Gersus Moysis filius 43.10
 Gesius Florus Iudee procurator quomo-
 do Iudeos ad arma contra Romanos ca-
 pessenda compulerit 435.50. et quam
 malus fuerit uir ibidem
 Gesij Flori procuratoris qui Albino suc-
 cessit, crudelitas, impudentia et uer-
 sutia 524.20. auaritia apud Cesariens-
 es 525.10. noua crudelitas in Hiero-
 solymitanos ibidem. Vide etiā Florus
 Getheris Arami filius 11.20
 Getuli, populus 11.40
 Gigantum reliquie in Hebrone 95.30
 Gigantum posteritas a quibus perdomita
 13
 Simon propheta Basani que mala ipsum
 maneat uaticinatur 183.10
 Ginea uicus 390.10
 Giscala Galil. oppidulum indomitum 569.
 2
 Giscala succenditur et diruitur 439.20
 Giscala a Iosepho mittitur diripitur. pre-
 diq; popularibus cōceditur 342.542.
 per totum
 Giscalorum status 439.10
 Glaphyra Archetel Cappadocum regis fi-
 liam nubit Alexandro Herodis fil. 342.
 40. odio prosequitur Salome 157.1.
 occiso marito remittitur ad patrem cum
 dote 153.40. nubit Archelao Herodis
 filio, Alexandri fratri 323.2. item
 Iube 333.30. eius somnium et mors
 ibidem

Gobolitis regio 25.20
 Godolias Acani filius praeficitur reliquit
 Hierosol. morum 219.20. humani-
 ter tractat Iudeos profugos ibid. eius-
 dem pietas, sed illi noxia 220.10. occi-
 ditur ibidem
 Goliathi Gittai statua et insolentia 122.
 40. interitus 123.10
 Gomor, Gomarenfes 10.2
 Gorgias a Iuda Machabeo uictus 262.20.
 uincit Iosephum Zacharie 264.30
 Gorion filius Iosephi, et Simon Gamalie-
 lis contra libertatis corruptores hor-
 tantur et concionantur 572.10. occi-
 ditur 580.30
 Gotarzes Parthorum rex 427.2
 Gotholia Achabi filia, uxor Ioram Hi-
 rosolymorum regis 200.30. Dauidis
 familiam quantum potest tollit et ro-
 gnum administrat ibidem. et regno et
 uita priuatur opera Ioadi 201.10
 Graecorum et Iudeorum dissidiū 398.20
 Graecis turpissimum usum Iudeis infério-
 res fore 511.1
 Graecos bis ternis fuscibus Romanorum
 obedire 526.10
 Graecorum omnia noua et ueri nuperq;
 facta 659.511. eorum regiones inu-
 nere corruptiones inuascere rerū me-
 moriam delentes, ibidem. Scra cognitio
 literarum ibidem. et 656.10. philo-
 sophi primi Aegyptiorum Chaldeorū
 rumq; discipuli ibidem
 Graeci posteriores Timeum in plurimis
 mendacijs offendunt 656.30
 Graecis ab initio nulla cura fuit historie
 conscribende 656.4
 Graecorum historicorum elegans descri-
 ptio 656.657.658. per totum
 Graecorum leges antiquissimi qui
 678.50. et 679.10
 Graecorum dii descripti 686.687.688.
 per totum. eorum leges poetas
 potestatem dederunt ut quos uellet deos
 introducerent, rhetorib. uero ut de-
 creta de rebus publicis, quo uellent con-
 scriberent ibidem
 Grado apud Aegyptios ante Moysen nun-
 quam uisa 44.40
 Grapte cognata Isarae regis Adiabenerum
 aulam regiam Hierosolymis edifica-
 uit 588.40
 Gratus militum praefectus, Simonem He-
 rodis filium obtruncat 379.10. suis suc-
 currit 380.10. et 508.20
 Grauidi calce peruiuens quomodo ple-
 hendus 84.40
 Gmnasia Herodis 487.30
 H
 Hai uide Aina
 Heberus Hebræorum auctor 11.30
 Hebræorum declinationis forma ibidem
 Hebræorum nullus regnante Salomone
 seruile opus faciebat 174.3
 Hebraei

Hebraei bis ultra Euphratem ducti capti-
ui 220.50

Hebraeorum decem tribuum captiuitatem,
et reliquarum duarum tribuum trans-
migrationem quantum temporis inters-
cesserit 24. uide etiam Israelite

Hebron expugnatur, et conceditur Le-
uitis 95.10

Hebronis oppidi antiquitas 13.10

Hecateus Abderitis 666.10, 667.30.
668.20

Hecatombæon mensis 73.10

Hecatōtomachi Alexandri Iamnei 288.10.

Hellanicus ab Acusilao de genealogiis
malum discrepat 656.20

Helcanes Leuita et eius uxores ac liberi
108.109 per totum

Helena Adiabenorum regina transit ad re-
ligionem Iudaicā 424.425.426 per
totum. eius monumentum Hierosoly-
mis 599.10

Helene Monobazæ regis matris regia Hie-
rosolymis 604.39

Helias. uide Elias

Heliopolis 36.10

Helonis principatus Hebr. 104.30.105.
10

Heniochi Romanis subiecti 526.50

Heoron, arca tabernaculi 56.40

Herennius Capito procurator Ianiæ 392.20

Hermæus qui et Danaus denominatus
667.40

Hermippus Græcus historicus diligentissi-
mus 664.3

Hermogenes Græcus Iudeorum mentio-
nem facit 666.40

Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidius
422.10.423.40. moritur 428.1

Herodes Antipatri filius 393.20. Hiero-
solymorum dux constituitur, Eze-
chiamque cum aliis prædonibus afficit

supplicio 393.50. infantum. ob cædem
exosus dicit causam 394.20. præficatur

Celisyrie ibidem. Romanorum bene-
uolentiæ capti et affequitur 397.49.

Malichū trucidat 398.10. Antigoniū
Aristobuli profigat ibid. uxores et

liberos sibi parat, ac M. Antonium
corripit 398.40. accusatus tetrarcha

constituitur 399.310. strenue pugnat
ibidem. clabitur ex hostium insidiis

399.311.312. difficilibus profectionibus
exercetur usque; Romanus 399. rex Iudæe

à senatu Rom. declaratur 399. ex Ita-
lia nauigat, et pugnat contra Anti-

gonum 399.315.316. auxilia uenit M. An-
tonio 399. prodigio seruatus bis 399.317.

Hierosolyma expugnat, et Antigo-
niū caput 399. Antonio donat 399.

Aristobulum pontificem occidit 399.
399.322. à Cleopatra ad stuprum sollicita-

tur 399.24. bellum Arctæ infert 399.325. con-
ducit ad milites 399.326. Hyrcanum occidit

399.328. quomodo amicitiam Antonij excu-

sarit apud Cæsarem, ex regnum ab
eo obtinuerit 399.340. Mariannem

uxorem interficit et magnifice dona-

tur à Cæsare 341. necat à se uxorem

luget multis modis 342.343. effertur
ad cædem amicorum quorumcumque et

ad omnia mala inclinat 343.344.345.
arces in suam tutelam extruit 346.

sani urgenti succurrit 347. quomodo
subditos in officio contineret 448.

Cæsaream condiderit, et à Cæsare sit
nuneratus 449.450.451. salutem

Agrippam 450. extruit templum Cæ-
sari, et tributorum partem subditis re-

mittit et conuenticula populi probi-
bet, et Essenos magnificat 451. tem-

plum nouum edificat Hierosolymis sum-
ptuosiss. 452.453. legem statuit de

stiribus noua 342. nauigat ad Cæs. et
reductis Roma liberis dat uxores, A-

grippamque honorat 343.344. quon-
iam tributorum partem suis remittit

345. ipse familia domesticis agitur
disidiis 346. filios suos apud Cæs. ac-

cusat 347. quinquennale certamen ce-
lebrat, arces condit 349. multa que

libra 350. qualis ingenij, ibidem. pecuniis
destitutus Davidis sepulchrum recludit

351. omnes coniunctos habet suspectos
353.354.355.356. à Sylleo inique ac-

cusatur apud Cæsarem 356.357. accu-
sat filios apud consiliū Berytense 300.

strangulat 301. liberis ipsorum prospi-
cit 363. quas ipse uxores habuerit et

sobolem 364.10.391.20. Antipatrum
damnatum in uincula conuicit 371. mor-

bo correptus testamentum cōstitit 371.
372. morbus qualis fuerit 373. sub mor-

tem liberalissimus et crudeliss. 373.
374. uim sibi conatur inferre, et An-

tipatrum iubet occidi 374.375. testa-
mento mutato moritur ac funeratur

375. testamento eius confirmato quan-
tum filiis i. suis patrimonium superfue-

rit 381. præficatur Galilæe, et stre-
nue agit 473. accusatur Hyrcano à ma-

leuolis 473. iudicat patris mortem
474. eius uictorie ibidem. accusatur

475. quomodo se gesserit in uigna cō-
tra Antigoniū et Parthos 476.477.

edificat et multis prematur malis 477.
478. Romam nauigans iacturam facit

478. rex Iud. constituitur 479. An-
tigoniū expugnat et latrones ibidem.

478.479.480.481. fratris mortem
ulciscitur 481. in grauiā incidit peri-

cula 481.482. Syros et Arabes uincit
483.484. conciliat sibi Iulium Cæs.

485. edificat, amicos ac parentes ho-
noribus afficit 486.487.488.489.

20. athletā et uenatorē agit ac bella-
torem 487.488. dissidet cum filiis

duob. et uxore ibidem. et 489. re-
conciliatur filiis 489. iterum dissidet

cū ipsi 492. accusat filios apud Cæs.

et Beryti 495. occidit 496. et 517.

occisorum liberis prospicit 497. quot
uxores et liberos habuerit ibidem.

eius domus iterum conturbatur disti-

ctis 497. Pheror. am. extrudit 498.
accusat filium Antipatrum 501.502.

morbo corripitur lethali 503.504.
crudelitas eius et mors 504.505.

quomodo Romanū adduxerit exerci-
tum 611. instaurat ciuitates 644.10

Herodes Herodis fil. Iuliadæ condit 385.
40. tetrarcha fit, ibidem. recipitur in

amicitiam Neronis 386.10. quomodo
perierit ibidem. Vitellij irā in se con-

scitat 390.20. bello ab Arctia supera-
tur ibidem. Herodiadæ amore capti-

tur 390.20. uxoris importunitate in
exilium detruditur 397.20.398.10.

quali fuerit ingenio 421.10

Herodes Herodis fil. Tiberiadæ et Iulio-
polim condidit 515.40. à Caio Cæsare

re ob auiditiam increpitus, in Hispaniā
cum uxore fugit 515.50. quando

decesser. et quos liberos reliquerit
518.10

Herodias Agrippæ soror, Herodis iunio-
ris uxor 390.20.391.30. odio profe-

quida fratrem se suumque maritum in
exilium conuicit 397.20.398.10. eius

exprobrationes et stimuli 515.50

Herodion conditur 312.10.476.30.487.
20

Herodoti lapsus 492

Herodotum cum si mendacem ostendunt
656.30. Romanorum meminisse 659.3

Herodotus erroris argutus 180.10

Herodotus Halicarnassensis Iudeorum ge-
tem non ignorauit 664.19

Heroum oppidum 36.10

Hesiodus ab Acusilao in quam magnis cor-
rigatur 656.20

Hettan prædium 175.30

Hezarbunis dux captus 101.50

Hieremias propheta uaticinium et epice-
dion Iosue conscriptum 214.40.215.19.

216.217.218. per totum. damnatur,
iterum absoluitur 215.50. aufugit ibid.

Hieremias in carcere coniectus torquetur
217.20. in cœnosum puteū profectus

demittitur, uerū rursus liberatur,
ibidem non uult proficisci Babylonem

219.20. donatur magnis muneribus. et
alia eius gesta. ibidem

Hieremias cōsulens Iamni Caræe adducit-
ur ab eo in Aegyptum, ubi Aeg. ptis

captiuitatem indicat 220.40. eius uati-
cincia celebrata 610.30

Hierichus urbs 74.30. excinditur, et
restaurator ipsius diris deuocetur 89.

50

Hierichus desolata 584.30. eius agri de-
serunt 584.30

Hierichontis fons ex pestilenti et infru-

gifero

- gifero saluberrimus, et feracissimus ab Heliseo factus* 584.30
- Hierichum agri bonitas* 92.50.297.14 et 324.27
- Hieroboamus Nabathæi filius: naticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem sollicitat, effugit Solomonis iram* 176.177. per totum. decem tribuum rex eligitur et Sicimis habitat 78.20. duasq; uitulas aureas facit, et templa ibidem. 30. brachium eius apoplexia tangitur, et inde a pseudopropheta seducitur 179.180. per totum. filio suo egrotante quid responsi acceperit a propheta 181.182. per totum. contra Abiam ducit exercitum 181.20. uincitur ac moritur relicto regi successore Nadabo 182.20. familia eius cuncta tollitur ibidem
- Hieroboamus Iosæ filius regnum Israelitarum excipit* 204.20. Syriam suo regno licet impius adiecit ibid. moritur Zacharia filio herede relicto 204.50
- Hieronymus historicus Iudeorum* 666.30
- Hierosolyme rex cum uicinis regibus occiditur* 91.30
- Hierosolyma oppugnatur, inferiorq; parte capitur* 95.20
- Hierosolyma ciuitas Davidis dicta, et quomodo exedificata* 140.30
- Hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spatium diruuntur per Ioram* 204.10
- Hierosolymorum captiuitatem qui propheta predixerunt* 214.50.215.10
- Hierosolymorum captiuitas, direptio, et a fundamenti usque uastatio* 218.219. per totum
- Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templumq; eius spoliatur et profanatur* 239.10. restituitur tam urbs quam templum 263.1
- Hierosolyma et templum a Pompeio expugnata* 297.298. per totum
- Hierosolyma diripitur a Parthis* 312.20
- Hierosolyma eiusq; templum cur deus auctus* 431.30
- Hierosolyma ad summam felicitatis euasisse fastigium, et ad extremam esse detecta miseriam* 459.10. expugnantur ab Antiocho Epiphane 460.38. a Pompeio magno capiuntur 467.30. diripiuntur a Parthis 476.20. oppugnantur ab Herode 482.483. per totum
- Hierosolyma Iudææ umbilicus, eiusq; situs descriptio* 598.599. per totum
- Hierosolyma bello, dominatione, seditione laetatur* 582.10
- Hierosolyma quando et quoties capta uastata* 626.50. quando in ea templum edificatum ibidem. eius origo et finis ibidem
- Hierosolyma non idem uoce Iudaica quod Græca significat* 672.20
- Hierosolymitis fame laborantibus succurrit Helena* 426.1
- Hierosolymitanorum supplicatio* 519.20
- Hierosolymitani officiose Agrippæ, et Politiano obuiam progressi* 525.14
- Hierosolymitanorum et Romanorum seditio* 531.1
- Hierosolymitanorum luctus publicus* 532.10
- Hierosolymitanorum turba et indignationes propter Iosephum* 632.20
- Hierosolymitanorum miserabilis clades, et fuga ad Vespasianum* 581.10
- Hierosolymitani prima aggressionem superiores* 596.30. in legionem decimam excurrunt 597.10. eorum insidie contra Romanos 598.1. seditiones perpetue 604.605. per totum. conflictus cum Romanis 605.606.607. 608.609. 610. per totum. pugnant circa machinas Romanorum 606.10. ualde terrentur 610.1. eorum pertinacia 609.20. aurum deglutunt 612.2. crudeliter afficiuntur ibidem. 613.10. Romanos inuitos ad suum excidium coegere 613.2
- Hierosolymitanorum calamitas, et clades miserrima* 613.10.614.1. pertinacia crudelis ibidem. conflictus 614.30. fames 615. profugia ad Romanos 617.30. eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum milium patefacta sunt ibidem. famis incrementum horribile 618.1
- Hierosolymitanorum quam multa milia paucis diebus per unam portam clata ibidem. egenorum quot milia portis eiecta ibidem. conflictus cum Romanis circa aggeres* 618.30.620.1. pugna magna et ferox 621. mendacia inter seditiones 623.10. pertinacia insana ibidem. pugna atrox circa custodias 623.624. per totum. pugna circa templum 625.29. dolus contra Romanos 625.50. fames 626. pugna circa porticus 627. circa templum 628.629. per totum. strages et fuga incenso templo 629.5. sex milia in porticum confugiunt, sique saluari ex propheta falso seducuntur 630.1. plurimi confugiunt ad Tium 634.20. infinita multitudo uenit ibidem. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 635.636. per totum
- Hierosolymitani soli quanta bonitas* 95.20
- Hiezeccielis prophetia* 215.2.216.33.
- Hin, mensura qualis* 60.10
- Hippeni Iudeos suos cohabitatores male tractant* 533.30
- Hippici turris descriptio* 600.15.601.30
- Hippodromos, locus* 504.10
- Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit* 651.40. mulctatus, quod Salomoni proposita enigmata soluere non potuit
- 662.10. eius gesta ibidem*
- Vide etiam Iromus*
- Hispani quando et quemadmodum Romanis subditi* 527.20
- Historia apud Barbaros solennior quam Græcos* 638.30
- Historie scriptori que curanda* 294.50
- Historie ueritatem a Iudeis honorari, a Græcis uero negligi* 459.20
- Historie uera quod indicium* 657.20.
- Historiarum scriptoribus non idem scopus* 1. in principio
- Historicus mendax quantum a falsario instrumentorum differat* 453.20
- Historicus quis laude dignus* 459.40
- Historici quod officium* 454.10
- Holocaustoma sacrificium cur dictum* 61.50
- Homeri poemate nullum uetustius* 656.10. quomodo conseruatum ibidem
- Homicidarum inuitorum asyla* 78.40.79.10
- Homicidij incerti inquisitio qualis fiat* 81.20
- Hominis creatio* 3.20
- Hominis ætatis quis terminus prescriptus* 6.15. et 12.20
- Homines quando degenerare a uirtutibus ad uitia ceperint* 5. et 6. per totum.
- Hominum commercia quibus uitanda* 63.1
- Hominum ingenium quam sit malum* 127.1
- Homonæa, loci nomen* 451.1
- Hortos pensiles a Nabuchodonosoro constructos* 223.30
- Hospitalij reuerentia* 15.10. et 96.30
- Hyc uocis significatio* 659.50
- Hyoscyami descriptio* 58.50
- Hyperberetæus mensis* 62.10.169.50. 184.40
- Hyrcanium uicinus* 483.20
- Hyrcanus Alexandri Iannæi filius constituitur pontifex* 397.40.308.10. sacerdotatur fratri, et ociosam uitam elegit 294.30.395.10.311.50.312.1. cur ignauus habitus et fugerit ad Arctæ 395.10. Scauri amicitiam frustra amabit 396.40. disceptat apud Pöpcium cum fratre 395.6. redditur ei pontificatus 397.50.398.10. honoratur ab externis gentibus 398.40. honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 304.10. capitur et amputatur atricula eius 311.40. 475.40.476.1. a Parthis dimissus ad Herodem reuertitur a quo per se tractatur 319.320. per totum. occiditur tandem ab eodẽ 328.10.488.20. quali fortuna per omnem uitam fuxit agitatus ibidem
- Hyrcanus primus eius nominis pontifex* 389.10
- Hyrcanus quomodo a Ptolemæo sorario tractatus et Antiocho Eupatore, tum gesta ipse* 462.12. eius felicitas 463.10. eius bellum cum Arabibus 467.30. iterum sit pontif. 469.10. 471.26.44. pontificatus confirmatur et regnum

et regnum datur Iudae 472.15
 Hircanus Iosephi Tobie filius adolescens
 ingeniosus 255.256.257. per totum.
 eius gesta et mors 258.30
 Hircanus Simonis Matthie filius effugit
 Ptolemai insidias, et principatu potitur
 281.40. 282.1. oppugnatur ab
 Antiocho Sotere ibidem, pacem ab eo
 redimit ecc. talentis, Davidisq; thesau-
 rum tribus milibus talentorum imminuit
 283.10 urbes ab hostibus ablatas re-
 cuperat, pacemq; cum Rom. init 283.
 284. per totum. Somariam obsidet et
 radicibus tollit, cumq; deo colloquitur
 285.50.286.10. eius felicitas et mors
 286.10. somnium de filiis quale ali-
 quando habuerit 287.20
 I
 Abinus rex Hebraeos et primit, oppri-
 mitq; ipse 100.20
 Iabissa ciuitas, et Iabissenorum officium
 in Saulum et filios eius extinctos 135.
 40
 Iabisus ciuitas capta, et omnes eius habi-
 tatores caesi praeter eccccc. uirgines
 97.50
 Iachin, columna uestibuli templi 168.20
 Iacimus, uide Alcimus
 Iacimus Zamaris filius eques 364.40
 Iacobi filij Isaci natiuitas 19.12. prae-
 pit fratri benedictionem paternam 10.
 10. fugit fratris iram ibidem. dormienti
 uiso offertur ibidem. et nuptias cele-
 brat 21.40. uisiones iterum ibidem.
 aufugit a socero 22.50. redit cum fra-
 tre in gratiam 23.24. per totum. lu-
 ctatur cum spectro 24.1
 Iacobus uocatur Israel ibidem. defodit La-
 bani Deos 24. ibidem
 Iacobus partitur cum fratre hereditatem
 paternam 25.10. opulencia eius et fe-
 licitas 26.1. Iosephum luget 27.20.
 mittit filios frumentum in Aegyptum
 30.40. proficiscitur ipse etiam cum
 omni familia 35.30. moritur 36.50
 Iacobus et Simon Iude Galilei filij agnun-
 tur in crucem 428.20
 Iacobus frater Christi lapidatur 433.20
 Iacobi rectoris Idumaeorum proditio 587.8
 Iacobi, septimi ex fratribus Macchabei
 supplicia et constantia 698.30
 Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco
 fit. 243.40. Alexandro magno negat
 forum uenaliu rerum 244.20. placat
 eundem et impetrat quod uult 245.
 10. moritur 246.1
 Iadon propheta Hieroboami idololatriam
 obiurgat 178.30. discerpitur a leone
 179.10
 Iahel, uide Iale
 Iairus Galadenus, princeps Hebraeorum
 103.30
 Iale Iabinum occidit 100.20
 Ialus custos thesauroru Davidis 161.40

Ianiae regni termini 659.40
 Ianneus Alexander. quere Alexander
 Iapha uicus 448.20
 Iaphe munitiones 555.20
 Iaphetus filius Noe 8.40. eius soboles
 quantae, et quibus gentibus nomina de-
 derit 9.50
 Iaphibes accitur ad principatum Israeli-
 tarum 104.1. uictor filiam suam deo
 maclat ibidem
 Iar, mensis 167.10
 Iardan uicus 545.20
 Iason, alias Iesus, Onie pont. filius, poti-
 ficatum fratri extorquet 258.30
 Iason ut pontifex constituitur quantu nu-
 merarit Antiocho 690.30
 Iauanes Iapheti filius 10.3.
 Iazarius pontificatu priuatur 385.30
 Iaziel propheta uaticinatur Iesaphato
 192.4
 Iazoron urbs spoliata et concremata per
 Iudam Macchabaeum 263.30
 Iberi, populus 10.6
 Ibes serpentibus infestae 40.40
 Ides scelus et supplicium 387.50
 Idumaea unde dicta 25.13. Daudidi subdita
 143.30. eius tumultus 508.30
 Idumaei, quomodo circumcisionem et re-
 ligionem adnuerint 283.50
 Idumaeorum nationis descriptio 575.4.
 uiginti milia cum ducibus quatuor Hie-
 rosolymam ueniunt 575.30. seditio
 et tumultus 577.30. 578.20
 Idumaei cum uigintiquing; milibus contra
 Simonem Giorae 586.50. Ioannis Le-
 uiae pecunias praedantur 588.50. ad
 Titu supplices ueniunt 634.20. sceler-
 rata eorum facta repetita 647.10
 Iebostus Sauli filius constituitur rex 136.
 40. amittit regnum 137.50. 138.10.
 occiditur per insidias 139.10. sepeli-
 tur honorifice a Dauide 139.30
 Iebusaei populus 11.3
 Iebusaeorum ludibrium in Dauidem male
 ipsis cesit 140.30
 Iechonias, uide Ioachimus. nam binominis
 fuit
 Iephthe, uide Iaphthes
 Iesracla urbs 186.10
 Iesseus filius Obede 108.20
 Iessei filij qui 121.6
 Iesus Christus describitur 387.30
 Iesus Anani filius praedixit Hierosolyme
 excidium 631.10
 Iesus Damnei filius fit pontifex 433.20
 Iesus Gamalielis filius fit pontifex 433.50
 Iesus dictus Onie frater pontificatu hono-
 ratus, et mox eo priuatus 258.20
 Iesus Iosedeci pontificis filius pontifex 232.
 50.233.20
 Iesus Nauei filius exercitui praeficitur,
 et uincit Amalecitas 51.10. Chana-
 nae explorationem indicat suis com-
 militonibus, et terris reddit animum

67.1. Moyses eum sibi successore de-
 signat 78.20. praedicat, quae gesturus
 erat 86.40. Chananae explorat 88.
 20. Iordanem cum exercitu superat
 89.10. Hierichuntē sine labore capit
 ibidem. et Ainam excindit 90.40.
 91.3. Gabaonitis foederatur, capitq;
 quing; reges 91.20. reges Libano ui-
 cinos expugnat 92.1. munit ciuitates
 ibidem. terram uictoria quaesitam diui-
 dit tribubus 92.93. per totum. prae-
 cipit eis ut reliquias Chananeoru tollant
 93.10. Sicima eligit sibi domiciliu, ubi
 moritur 94.50
 Iesus Phabetis filius pontificatu priuatur
 336.10. et 337.1
 Iesu pontificis ad multitudinem Hieroso-
 lymitanam oratio 575.30. et 576.10.
 mors 579.1. eius uirtutes celebratae
 ibidem
 Iesu Saphie filij facinora 440.20. et
 443.444.450.451. per totum
 Iesus Sapphae filius 338.10
 Iesus Thebuti sacerdos Tito sacra dona-
 ria tradit 634.59
 Iesus Tobie filius quid gesserit 561.562.
 563. per totum
 Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, et
 inungitur rex. Israelitarum 198.10.
 Iezabelam et omne Achabi et Ochobae
 ziae cognatione tollit 199.10. Bali-
 fa- cerdotes extirpat 200.10. contemtor
 et ipse numinis moritur. Ioaza filio
 successore relicto 201.40
 Ieus propheta arguit Iosaphatum 191.20
 Iezabela quam mala mulier 184.185.10.
 minatur Eliae interitu 186.10. Nabae-
 ihm curat lapidib. obruendum 187.
 4.10. praecipitata de turri ab equitibus
 proculcatur 199.10
 Illyricos Romanis subditos 527.10
 Ilys, ager qualis 48.40
 Immundi qui Moyse 63.40
 Impedimentorum custodibus aequae ac pu-
 gnantibus praedam partienda 134.40
 Imperatores Rom. semper honorauerunt
 et ornauerunt templum Hierosoly-
 mitanum 618.5
 Imperij Romani fines quousq; 516.20.
 547.40
 Indorum mortis descriptio enarrata 651.
 10
 Iniuria maxima quae 80.50
 Inuenta debere restitui 84.30
 Inundationis uniuersalis descriptio 6.10
 Ioabi cum Abenero pugna 136.40. Abe-
 nerum turpiter occidit 138.20. exer-
 citui praeficitur Davidis 143.30. Sy-
 ros uincit 144.40. Davidis nomine
 belligeratur fortiter 145.146. per to-
 tum. ingeniosum cometum fingit 148.
 20. Abesalomum interimit 152.20. Da-
 uidem Abesalomum lugentem increpat
 153.10. praefectura priuatur 154.2.
 00 5 Amasiam

I N D E X

- Amasam interficit & Sabæum persequitur, caputq; ipsius ad regē perfert, et restituitur pristina prefectura 155. 30. populum censet 156. 40. occiditur 164. 5
- Ioaddus quomodo Gotholiam regno spoliatur & occidit, Ioasimque regno praeficit 200. 30. 201. 5. studet templo restaurando & moritur 201. 30
- Ioachab's natiuitas & quid significet 109. 40
- Ioacimus Iesu filius pontifex 233. 50
- Ioachim'us Ioacimi fil. in regnum patrum constituitur 216. 3. abducitur in captiuitatem Babylonem ibidem. liberatus ē uinculis regie praeficitur 223. 40
- Ioacimus Iosie, uocatur Eliacimus; accipit regnum patris tributarium Aegyptiis factum 215. 5. tributarius etiam fit Babylonis 216. 10. occiditur ibidem
- Ioacimus pontif. mortuus 235. 50
- Ioannes, alias Hyrcanus. uide Hyrcanus
- Ioannes Ananias filius Gophnitice & Acrabaicæ regionum rector designatus 538. 20
- Ioannes Asamonai fil. occisus 461. 40
- Ioannis Baptiste interitus 390. 40
- Ioannes Carca filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godolie 219. 30. Ismaelem Godolie interfectorem persequitur 220. consulit Hieremiam, & ipsum in Aegyptum abducit ibidem
- Ioannes dux militum Ionathæ 189. 40
- Ioannes Esseus Tannam missus, ut toparchiam administraret 538. 20
- Ioannes Gaddis Matthie fil. 260. 10. à Medabensibus Amara'is occiditur 270. 20
- Ioannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 606. 2
- Ioannes Iude fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit, ac moritur 243. 20. Ionathæ ac Iude fratris Ioannis interitum uindicat ibid. Bacchidem adigit ad incundum secum amicitiam 270. 10. eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 271. 10. Alexandero quam fuerit gratus 274. 3. uincit Apollonium Daum ibidem. amicus fit Demetrio Nicanori 276. 10. sociat se Antiocho Alexandri contra Demetriū 277. 268. per totum. deseritur à suis tamen uincit, & renouat fœdera 278. 15. capitur per prodicionem 280. 10. occiditur 281. 4
- Ioannis Leui filij Giscadensis facinora 439. 10. 440. 30. 441. 20. 442. 10. 446. 447. 448. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 538. 40. eius proditio & doli uarij 539. 10. dolus nouus 540. 44. 641. fuga cū mille Syris fugitiuis 541. 23. ad defectionem incitat 569. 6. Titū fallere conabatur ibid. 46. Hierosolymam fugit 570. 10. eius excusatio apud Hierosolymitanos 570. 30. Hierosolymitanis exitij causa 574. 40. 575. 10. malitia, crudelitas & gesta 582. 30. 588. 20. 589. 9. 604. 605. 506. 607. per totum. 616. 30. 618. 1. 619. 20. 621. 20. 622. 40.
- Ioannis Leuitæ consilius 593. 40. 594. 10. impietas 597. 602
- Ioannis pontificis monumentum 604. 40.
- Ioas seu Iosias Iosæ fil. patris regno potitur 202. 30. moriens regnum filio Hieroboamo relinquit 203. 10. contemnit Amasie minas, quem caput in pugna 204. 10. perit ibidem
- Ioasus Ochozie filius quomodo à Goto-lie scutilla seruatus & rex constitutus 200. 30. à religione deficit & legibus ibidem. Zachariam Ioadi filium in ipso templo lapidat 202. 20. egrotans occiditur ibidem
- Ioazarus dux missus contra Iosephū Matthie filium 541. 20
- Ioazarus Iosepho inuidet 446. 40
- Ioazarus priuatur pontificatu 385. 30
- Ioazarus Ieu filius regnum paternum assumit 202. 30. dei beneficio liberatus moritur 202. 20
- Ioazus Iosie fil. regnum paternum capit, uir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 215. 5
- Iobacchus torrens 23. 50. 74. 10
- Iobel fil. Lamechi 5. 40
- Iobelus quid significet 65. 3
- Iobeli anni remissio & libertas ibid.
- Ioehabel mater Moysis 38. 50
- Iodes à Moabitibus oppressos Hebræos libertati restituit 99. 20
- Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 112. 20
- Ionas propheta uaticinatur Hieroboamo Amasie filio 204. 20. quomodo ad Nininitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum uiuus in terram reuocatus 204. 50
- Ionas unde sic dicta 10. 4
- Ionici Iudei apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 343. 30
- Ionum in Iudeos odium 252. 30
- Ionathas Anani sit pontifex 398. 10. honore priuatur ibidem
- Ionatas Anani fil. 420. 20. pontificatus oblatum respuit ibidem. & eius gesta 519. 10
- Ionathas Asamonai fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphonem & occiditur 461. 50
- Ionathas Sauli filius castrum Palestinorum expugnat 116. 50. hostes unico tantum armigero comitatus aggreditur 117. 50. 118. 1. animositas & honestas ibidem. 130. 10. & amor in
- Dauidem 125. 10. 126. 20. fœdus cum eo 125. 126. per totum. cadit in pugna contra Palestinos 136. 1. eius posterius quo honore à Dauide affectus 144. 1
- Ionathas culissam Sadducei cum Pharisæis contentio 285. 40
- Ionathas homo uilis. prouocat ad singulare certamen Romanos 613. 30. Puudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibidem
- Ionathas Matthie fil. 260. 20. defuncto fratri Iude succedit imperij administratione. 269. 40
- Ionathas Pharisæus 446. 40. insidiatur Iosepho; seruatur 449. 50. iterum insidiatur eidem 450. 50. 451. 1
- Ionathas pontif. perimitur 431. 30
- Ionathas pontifex primus Massadim edificauit & nomen id imposuit 648. 20
- Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 147. 10. solatur Dauidem 148. 10
- Ionathas Same fil. sternit uirum sex cubitorum 156. 30
- Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 654. 20. eius supplicium ibidem 50
- Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 535. 20. bis à Romanis funditus excisa 560. 10. eius situs descriptus ibidem.
- Ioppensum intersectorum quot millia 535. 20
- Ioranus Achab fil. in regnum paternum succedit 193. 10. Moabitas expugnat 194. 7. mortuus ab Eliseo canet Syrorum insidias 196. 30. fame urgente Eliseum iubet interfici, cuius mandati cum mox paritet 196. 40. liberatur ab obsidione Adadi 197. 50. in oppugnatione Ramathæ sagitta uulneratur 198. 10. occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi prouicitur ibidem
- Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 194. 20. fratres & amicos paternos occidit 197. 20. deficiunt ab eo Idumæi alie que gentes aliquot ibidem. cognoscit suum patrem ab Elia, & mortuus tractatur pro merito ibidem
- Iordanis fontium origo 13. 37
- Iordanis refertus mortuis 583. 30
- Iordanis fontes & cursus 564. 2
- Iosabetha Ochozie soror germana quomodo Iosaphum seruauit 200. 30
- Iosadocchus pontifex Babylonem uinctus ducitur 219. 8. eximitur uinculis 220. 1
- Iosaphatus à commentariis Dauidis 148. 30
- Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 184. 10. praesidia urbibus suis imponit, & collapsam religionem restituit

stuit 189.20. quantos habuerit exercitus paratos 189.30. increpatur ab Ieu propheta, pietatemq; ac iustitiam colit 191.30. Ammanitis et Moabitae citra sanguine vincit 192.10. cum Ioramo bellum infert Moabitis 193.20. moritur 194.10
Iosephus Antipatri filius 344. oppugnat ab Antigono 468.10. quomodo perierit 480.30. arcani non satis continens ibidem
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 489.8
Iosephus Cabeus pontifex 432.40. priuatur munere 433.10
Iosephus Caiaphas. quere Caiaphas
Iosephus Canei uel Camyde pontificatum acquirit 424.10. eo priuatur 428.2
Iosephi Dalei fatum miserabile 603.20
Iosephus Ellemi filius 372.40
Iosephus et Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugunt 623.10
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 538.9
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 580.10
Iosephus Itaburi montis planiciem muro circumdedit 567.50. interfectus Gamale 568.10
Iosepho Matthie filio que causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, et Belli Iudaici historie descriptionis. i. suam historiam ueracem affirmat et incorruptam 351.40. ipsius genus, filij, institutio et doctrina, profectio Romanorum 437.20. naufragium passus a Poppea benigniter donatur, et mittitur legatus in Galileam 438.30. committitur ea ipsius tutela 440.40. in quibus uersatus sit periculis 441.20. bello necessaria comparat, et oppida expugnat ibidem. Ioannis insidias effugit et Iesu latronum principis 442.50. ignoscit capto Iesu, et cum Ebutio bellum gerit 443.1. insidiis calumnias uariis petitis euasit 444.445.446. per totum. deficientes Tiberienses cohibet ibidem. ciuitates munit 446.30. insidias patitur, et somnio consolatur 447.10. astutia eius in cognoscendis insidiis ibidem. Ioannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 449.30. Ionatham insidiatorem seruat, et legatos mittit Hierosolyma 450.20. in salutis discrimen incidit 451.10. accusatur a Tiberiensibus et irridetur, eorumque urbem cepit 452.40.453.3. Simonem et Ionatham Hierosolyma mittit 453.10. calumnias falsi historici depellit ibid. historie sue ueritatem adducit 454.30. Sepphoritas seruat 455.30. Tiberiada seruat, et Sepphorim capit, et profligatur a Romanis ibidem. in

pugna contra Silam probatur cum equo 456.30. captus honorifice tractatur a Vespasiano Titoque; et captiuorum multos liberat, falsoque accusatur 457.10. uxores ducit, et liberos procreat ibidem 50. qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conscripserit 558.20.559.560. per totum
Iosephus Matthie filius utriusque Galilee rector designatus 538.20. eius singularis industria ibidem. et 539.20. dolo Ioannis Giscalae subito oppressus 540.5. contra Ioannem Giscalae profectus 541.50. gesta contra Romanos 545.40. aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 548.50. primatibus Hierosolymis a Tiberiade de rationibus belli scribit 549.7. Iotapatensis auxilio uenit 549.550.551.552. per totum. eius machina excogitata contra arietis ictus 552.30. fortia facta 554.555. per totum. quomodo a catenis liberatus per Titum et Vespasianum 590.40.591.10. eius proluxa oratio ad Hierosolymitanos 609.610.611.612. per totum. in deditione in puteo delitescit 557.20. eius socij ipsum persequuntur ibidem. eius oratio philosophica ad socios 558.10. eius socij cum ipso cedentes mutus fortituntur 559.10. cum altero sortem emittit ibidem. ad Vespasianum ducitur ibidem. uaticinatur Vespasiano imperium Romanum 559.40. ferme exanimatur 616.10. eius mater occisum credens cruciatur animo ibidem. curato uulnere rursus numerum circuit hortando 617.20. mandata Titi Ioanni Hebraice nunciat 622.20. eidem colloquitur 623.624. per totum. pro reliquis ciuitatis frustra obsecrat 633.10
Iosephus medicaster defectionis autor 446.8
Iosephi filij Iacobi natiuitas 22.30. fratribus cur exosus 25.40. ueditur in Aegyptum 27.30. sollicitatur ad stuprum a domina 27.40. somnia explicat 28.50.29.50. a uinculis liberatur 29.30. praefectus Aegypto, nominatur Psonomphanecus 30.20. fratres capit ibidem. et miris exagitat modis 31.32.33.34. per totum. cognoscendū se ipsis exhibet 34.40. et 35.10. patri aduentanti occurrit 36.10. moritur et ossa eius in Chananeam transferuntur 37.5. et 46. laudatur 689. per totum
Iosephus apud Vespasianum accusatus 654.40. quinq; milium annorum historiam Greco sermone cōtexuit 655.30. eius historie certitudo 657.30. dux ipse Galileorum a Romanis captus ibidem. solutus uinculis cum Tito ad obsequium Hierosolymorum profectus ibidem

Iosephus belli historiam primum Vespasiano et Tito obtulit, ut sibi testes essent 658.10. Agrippa regiam dedit ibidem. Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est ibidem
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 538.20
Iosephus Tobie filius quomodo Ptolemeū Euergetē reconciliari Iudeis 254.20 festiuium eius responsum 255.9. uxores et liberi 256.1
Iosephus Zacharie fil. praeficitur praesidio Hierosolymorum 263.40. vincitur a Gorgia 264.30
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. et ueram religionem instituit sublati idolorum aris et sacerdotibus 213.214. per totum. moritur 214.30
Iosue. uide Iesus
Iothamus Oziae filius uir pius patri in regno succedit, Ammonitisq; tribus praedecere cogit, et moritur 205.40
Iothamus Zachariae regis filius patri in principatu succedit uir pius et iustus 206.8. Ammanitis tributariis factis decessit, filio Achaze successore relicto ibidem
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebraeos loquitur contra Abimelechum 102.30
Iotape Sampsigerami regis filia 391.50
Iotapate filius descriptus 550.1
Iotapate excidium Hierosolymae nuntiaturum quali luctu urbem repleuerit 556.20
Iotapatentium consilius acer cum Bernanis 549.559.551.552.553. per totum. calamitas miserabilis 553.29.554.10.559.40
Iotapateni cuiusdam capti a Vespasiano constantia 556.30. Vespasiano produntur ibidem. demum expugnatur ibid. eorum quot milia occisa et capta 557.10
Iouis mensis 73.30
Ioxarus constituitur pontifex 372.40. priuatur eo 382.59
Iramus amicitiam cum Dauide init. 140.30
Ireneus orator 376.20
Iris quid designet 8.29
Ironi cum Solomone amicitia et multorum beneficentia 166.36.167.36. quibus donis fuit remuneratus a Solomone 173.20
Isacus nascitur et circumciditur 15.50. ducitur sacrificandus 16.30. anciam conrem. 18.10. nascuntur ei gemini 20.10. Abimelech exosus reconciliatur et fudit ut eos ibid. fallit ab uxore ibid. moritur 24.50
Isacharis fors 92.50
Istrosi. uide Iechabius
Iscremoth

Isere moth locus 66.3
 Isiacorum scelus et supplicium 387.40
 Isidis statua et templum tollitur 388.30
 Ismael Egi filius pontificatu uix dū nactus
 exiit 386.5
 Ismaelis Abrahami filij natiuitas et circū-
 ciso 14.10. Arabum autor est 16.40.
 ducit uxorem, gignit fil. xij. ibidem.
 Ismael Phabai filius constituitur pontifex
 432.10
 Ismael regij generis Iudeus Godeliam in-
 terfici 219.30. 220.10. quanta eadem
 etiam aliorum hominum fecerit prater
 Massathenses abducos 220.20
 Israel quid significet 14.4
 Israelite inhumane tractantur ab Ae-
 gyptiis, necantur, et grauibz labori-
 bus atteruntur 37.40. labor augetur
 43.40. quātus eorum ex Aegypto mi-
 grātū numerus 45.40. transēit ma-
 re rubrū 46.40. armis Aegyptiorū
 se uincit 47.40. obmurmurat Moy-
 si 48.30. coturnicibus nascuntur ma-
 ues 49.40. ab Amale. itis prelio in-
 feratur 50.40. collatio ad tabernaculi
 structurā 54.50. seditionibus agitatur
 et puniuntur 56.10. 67.19. negatur
 eis ingressus in Chananeam 67.20
 Israelite in scio Moysē cū Chananeis pu-
 gnantes uincuntur 68.10. que eis triginta
 octo annis in deserto obuenerint 72.4.
 quales milites fuerūt 74.7. Amoreos
 extinguūt 74.75 per totū a Madiani-
 tarū puellis seducuntur 76.10. eos excin-
 dunt 78.3. Hierichū delect 89.30.
 item Ain 90.40. partiuntur Chan-
 anea, et quisq; in suam sortē mittitur
 92.40. commouentur inter se propter
 arā in ripa Iordanis extru. 93.30.
 quomodo se gesserint post Iosue mortē
 95.20. omisso bello agricultura dant
 operā 96.1. eorum praeliū cum Benia-
 min 97.10. Chusarthi Assyriorū regi
 subiiciuntur octo annis 98.40. a Mo-
 bitis subiunguntur, a Iode libertati resti-
 tuuntur 99.1. iterum a Iabim oppria-
 tiuntur 100.1. per Deborah redimuntur
 ibid. ab Amalecitis et Madianitis se-
 pte annis in uere tractantur 100.30. resti-
 tuuntur libertati per Gedeonē 100.50.
 sub Abimelecho male habentur ibid.
 103.30. id ab Ammanitis sed per Iaph-
 them liberantur 104.20. ceduntur a Pe-
 lestis et fugiuntur 109.20. uindicta
 in libertate a Samuele. 110.20. male
 tractati ab Ammanitis liberantur a Saulo
 115.30. ceduntur a Palestinis 134.50.
 ciuili bello laborant 136.10.
 Israelite quos uinis post Iosue nequie-
 rini Chananeos ex Hierosolymis elice-
 re 140.40. Reliqui ipsorum gesta sub
 regibus comprehendantur. Ezechia re-
 gem restituere religionem conantem
 cōdemnat, et propheta occidit 208.

1. transferuntur in Mediā et Persidem
 et quo tempore id factum ibidem
 Issa quid Hebreis 4.2
 Issacharis natiuitas 22.30. filij quatuor 35.
 50
 Issenus fil. Achemei, unus fortis Dauidis
 156.50
 Itaburius mons 93.1. situs 567.40
 Italia bella ciuilia 588.1
 Ithacia seu Hircenes concubine Ptolemæi
 Physconis sobrietatis 575.30
 Ithamari domus priuatur sacerdotio 163.
 50
 Ithobab Tyrriorū ac Sidoniorū rex 100.20
 Iubal, et eius inuenta 5.40
 Iudas Heberi filius quos liberos habuerit
 12.20
 Iucundus equitū prefectus tumultū Cesa-
 re sedat 522.20
 Iucundus Herodis satelles falso accusatus
 torquetur 358.20
 Iudea latronibus expletur 433.40
 Iudee regio ubi prestantissima 467.40
 Iudee descriptio 528. 529. per totum
 Iudea nulla pars erat que non uis cum
 Hierosolymis interiret 582.30
 Iudeus uiuus captus, Titi iussu crucifigi-
 tur pro muro Hierosolymæ 605.50
 Iudei quando primum ceperunt appellari
 236.20
 Iudeis permittitur a Cyro redire Hiero-
 solyma, et templū ibid. edificare ite-
 rū 227.20. impediuntur ab edificando
 228.10. a Dario Hystaspis filio liberi et
 immunes facti inuāt in urbis et tem-
 pli restoratione, et quot eorū Hie-
 rosolyma reuersi sint 231.20. quando
 templū absoluerunt 233.10. eorū reip.
 que forma fuerit et quomodo mutata
 ibid. duas tribus Hierosolyma redire
 uolentes per Asiam et Europā degere,
 reliquas uero decē ultra Euphratē esse
 234.30. armati laborāt 236.40. in
 summa calamitatem per Amanē deue-
 niunt 238.30. quomodo a Bagoce tra-
 ctati 243.10. quomodo ab Alexandro
 Magno 245.10. quomodo sub Ptole-
 meo Philadelpho 248.30. et inde quo
 modo ab Asia regibus alijsq; honorati
 252.20. misere ab Antiocho Epiphane
 tractati 259. 265. sub Demetrio
 266.50. cū Romanis primū sedus in-
 ciunt 268. 20. summa calamitate cōsti-
 tuti post Iudæ casum 269. 20. 270. 1.
 quādo primū Romanis subditi 271.10.
 quibus honoribus et beneficiis ab iisdē
 affecti 305.3
 Iudeorum cū Samaritis conuictio propter
 templum 273. 40.
 Iudeorum fesse quot 384. 40
 Iudei quādo sine religio 297. 10. 332. 20
 Iudeorum Tyrenensium et Asiaticorum
 legatio ad Cæs. propter Græcorū mo-
 lestiam 350.10

Iudei seditionem excitant 371. 40. 377.
 378. 379. per totum
 Iudeorum constantia pro tuendis legibus
 387.10. 399.10
 Iudeorum miserie sub Pilato 388.30. itē
 alibi 401.30. sub Felici 431.20
 Iudeorum et Græcorū apud Alexandriam
 seditio 418.40
 Iudei male a Babylonis tractati Seleuciam
 migrant 404.50
 Iudeorum et Philadelphensium disidium
 421.30
 Iudeorū 30000. a seipsis cōtrita 428.30.
 eorum et alia clades ibidem
 Iudeorum cum Syris disidium 431.30
 Iudeorū pontificatus et principatus suc-
 cessio et mutatio 434. 40
 Iudeorum epule ferales 505. 20
 Iudeorum cōtra Archelaum accusatio et
 petitio 510.4
 Iudei Petronio supplicant 516.20
 Iudeorum tumultus sub Cumano et cali-
 mitas 518.20
 Iudeorum et Syrorum seditio circa Cæ-
 saream 520.40
 Iudeorū sub Albino Hierosolymis seditio
 521.20. alia sub Floro Cesare 522. 6
 Iudeorum dispersio in totum 529.30
 Iudei legatos ad Florū et ad Agrippā re-
 gem mittunt 529.10
 Iudeorum contentio cū Romanis ibidem.
 captiuitatis eorum exordium 604.1
 Iudei contra Iudeos in Scythopoli 532.50
 Iudeorum Alexandria occisorum quin-
 quaginta milia 605.10
 Iudeorum et Romanorum strages in sce-
 nopegis Hierosolymæ 535. 50
 Iudeorum uictoria insignis contra Cestiiū
 537.20. unde clati facti 543.30
 Iudei a Romanis profligantur 544.10.
 555.40
 Iudeorum clades ab Idumæis facta 578.30
 Iudeorum circa sepulturam cura ibidem
 Iudeorū in Massada immane facinus 652.
 per totum
 Iudeorum apud Alexandriam et Thebas
 interitus 653.10
 Iudeorum genus uestustissimū ex origine
 domestica 655.10
 Iudeorū cura cōscribende historie 657.
 10.
 Iudeorum cur rara mentio in Græcis hi-
 storiis 655.40. eorum apud antiquis-
 simos nomina 660.50. eorum egressus
 ex Aegypto mille annis ante Iliacum
 bellum 661.4
 Iudeorum magnanimitas et elementia in
 quo consistat 695.10. eorū leges opti-
 me 686.40. omnes populi eorū emuli
 ibidem
 Iudeorum fides et auxilia contra Aegyp-
 tios Rom. prestita 675. 50. merita
 Augusti Cæs. epistolis comprobantur
 ibidem

Iudeorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus et senatu Romano, imperatoribusq; maximis facta 675.50
Iudan Amasie regis mater 203.20
Iudas, Iudei 10. et 11
Iude portio in terra Chananea 92.40
Iude natiuitas 22.10. consilium de fratris cede uitanda 27.10. homo uehemens 31.50. filij tres 35.50
Iude tribus gesta post Iesu mortē 95.20
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 161.10
Iudas Asanonia filius quid contra Antiochū uirumq; fecerit, et quomodo religionem instaurarit ac perierit 461.20
Iudas Capsei, uir strenuus 278.10
Iudas Eliasibi fil. in pōtificatum patri succedit 243.7
Iudas Essæus propheta 463.50
Iudas Ezechie latronis filius Archelai regnum affectat 379.2. tumultum excitat 508.30
Iudas Gaulanites Galileus seditionē inter Iudeos cōcitāt 384.20. eius secta 385.20
Iudas Iatri latenter inter Romanorū manus effugit 645.40
Iudas Iude filius prefectus Simonis cū decem contubernaliibus deliberat murum tradere Romanis 616.50
Iudas Macchabeus 260.20. Patri in administratione succedit 261.10. Apolloniū et Seronem prefectos superat et occidit ibid. Gorgiam et Nicanorē uincit 262.20. itidē Lysiam 262.40. templum purgat et instaurat 263.10. uincinos molestos domat magnis stragibus 263.30. Nicanorem cū suis copiis decet 267.30. creatur pōtifex, et fœderatur Romanis 268.20. cadit 269.10
Iudas Sepphorei sophista 503.20.
Iudas uates 286.40
Iudicum status quis 116.10
Iudicum imperium apud Iudeos quantum durauerit 312.
Iulia uxor Cæs Augusti 349.10
Iulie Augusti quid ab Herode legatum 374.10
Iuliani cēturionis fortitudo et fatū 621.50
Iustus Cæsar Pompeium fugat, et bellum cū Aegyptiis gerit 301.30. amicus et beneficus est in Iudeos 302.30. parat expeditionem cōtra Scipionem et Cætonem 305.1. occiditur 307.2
Iulij Cæs. magnificentia, et liberalitas in Herodē 329.10.330.40.485.1.486.2. uincit M. Antonium 327.50. occidit cum cum Cleopatra 330. beneficta in Aristobulum Alexandri 470.2. itē in Hyrcanū et Antipatru 471.10
Iulius Cæpella 438.40
Iulius Lupus Cesoniam cū filia interficit 414.20. interficitur et ipse 418.10
Iupiter Olympius 405.50

Iurifurandi modus 18.10
Iustus Iosephi satelles cadit 458.20
Izate regis filij et fratres Tito supplicant 633.30 L
Abanus Batuelis filius 12.3. dolose cū Iacobo agit 21.50. persequitur fugientem gentem 22.40
Labosardachus Niglasaris filius in patrum regnum succedit 223.50
Lacedæmoniorum amicitia cū Onia pōtifex 258.1
Lacedæmonij cū Iudeis societate et fœdus faciunt 278.40
Lacedæmonij quando et quemadmodum Romanis subditi 526.30
Lamechus, pater liberorum LXXVIII. 5.50
Largius Lepidus decime legionis præpositus 628.20
Latopolis 45.30
Latronum colluies Hierosolymis 570.30.571.10. eorum facinora ibidem
Latronum turba in Iudea 431.10.432.20. et 438.10
L. Lentuli decretum pro Iudeis 306.30
Lepid. a Caligula occisus 406.20. et 408.3
Leprofi quatuor Syrorum castra urgente media inuadunt 196.20
Leproforum conditio 63.50. et quod alibi sint in precio ibidem
Lentes loci descriptio 649.10
Leui, militum prefectus 446.20
Leuis natiuitas 22.20. ulciscitur sororis stuprum 24.20. filij ipsius tres 35.50
Leuis traditur 571.20. occiditur ibidem
Leuite uxor quā nefande a Gabaonitis tractata 96.10. et 97
Leuite eius prudentia 96.40
Leuitarum numerus 65.10
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, et decime adscribuntur 72.30. earum ciuitatum nomina 93.20
Leuite usū uestis linæ impetrat 434.12
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 63.40
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 248.20.251.40
Legis et præceptorū Dei pulcherrima explicatio 681.682.683.684. per totū
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 679.5
Leges Moysis ad mores pietatēq; pertinentes 39.40.80.30.81.10
Lie et Rachelis emulatio 22.20
Libri duo et uiginti apud Iudeos chronici 657.30
Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudeis stipendium indixit 645.50
Lybia dicitur Aphrica 18.1
Libys, Libya 10.40
Linguarum multarum cognitionē cur Iudei non magni faciant 436.20
Longani cur primi homines 8.20
Lōginus tribunus a Iudeis occisus 537.10

Longini equitis Romani forte factum 607.10
Longini iuuenis Romani facinus 628.10
Lotus adoptatur ab Abrahamo 12.6. capitiuus abducitur 13.30. seruatur de excidio Sodomitarū 14.25. filie cū patre cocunt 15.20
Loti uxor in salis statuam uersa ibidem
Lucilius Bassus legatus Herodū castellum capit 643.40. Macharunta quoque 644.10. Iardē Syluā oppugnat 645.20. Lucius Annius Gerasam capit, et mille iuuenum interficit 585.40
Luctus tempus 83.40
Ludas, Ludi 11.10
Ludi Cirenenses 406.30
Luminū festiuitas, et eius institutio 263.9
Lupus Alexandrie rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudeorū 653.40. templū Onie ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 73.10
Lustrationis tabernaculi modus 60.10. 11.
Lydda ciuitas a Cælio exusta 535.40
Lydi olim Ludi dicti 11.10
Lysanias Ptolemæo Mennei patri successit in regnum 310.20. interficitur a Cleopatru 324.10
Lysanias Parthos in Iudeos incitat 475.20
Lysie committit Antiochus Epiphanes facinus suū et bellū cōtra Iudeos 261.40
Lysias uincitur a Iuda Macchabeo 262.40. occiditur a Demetrio 267.1
Lysimachus fratrem suum occidit, et Gazam prodit 289.30
Lysimachus Hellepontum occupat mortuo Alexandro 246.10
Lysimachi portentosa de Iudeis mendacia confutata 671.30.672.1.673.20.678.679. per totum
M

Macedones transisse pedes mare Pamphylum 47.40
Macedones quādo Romanis subditi 526.301. et 50
Macedones Aegyptios subingarunt 679.50
Macchabei nati maximi et primi inter septem fratres supplicia crudelissima et ipsius cū insigni tolerantia sermones 695.10.697. ubi historia Macchabeorum fratrum
Machera dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodē 316.10.480.20
Machir, tertij ex fratrib. Macchabei cōstantia 697.9
Macheruntij Romanis persuadent ut præsidio suo decedant 606.5
Macherus quomodo capta a Romanis 643.46. situs eius descriptus 644.3
Macho capta et depredata 143.20
Macro prefectus prætorianorum militum 394.10
Madianitarum filie Israelitas illiciunt ad delinquendum 76.77. per totum. ceppuntur

I N D E X

duntur cū suis regibus 77.4
 Madianite Hebræos subigunt 100.30. ce-
 duntur maxima strage 101.40
 Madiana ciuitas 41.10
 Madus, Madei 10.4
 Magnus campus regio 447.15. cuiusque
 descriptio 184.25
 Magogēs et Magogē populi 10.2
 Magus Aegyptius pseudopropheta trigim-
 ta milia hominum seduxit 520.20. cum
 paucis fugit ibidem
 Magi et latrones iterum Iudeos afflixerunt 520.30
 Magorum turba in Iudæa 431.432.433.
 per totum
 Malichus exactionum collector pro Caf-
 sio 473.30. nouas res molitur et ue-
 neno tollit Antipatrum ibidē. luit poe-
 nas 474.10
 Malichi Arabum regis perfidia 312.25.
 477.30
 Malchus Arabie rex Vespasiano in auxi-
 lium misit quinque milia peditum, equi-
 tes mille 546.10
 Malichus Iudeorum dux 469.20. auxilia-
 tur Gabinio contra Alexandrū Iannæū
 299.6. Antipatrū ueneno tollit 307.
 30. interficitur 474.10
 Malthace uxor Herodis moritur 507.30
 Malorum hominum mos 370.20
 Man uox interrogatiua 50.10
 Manachases nescis qualis 57.40
 Manabenus Essenus Herodē puerū scho-
 las frequentatē saluat regem 339.1
 Manabenus Iudæ Galilei fil. Massadā in-
 uadit 530.50. uelut rex Hierosolymam
 redit, et princeps seditionis fit ibidē.
 interficitur 531.20
 Manabenus occiso Selefino regnum sibi
 uindict et Thapsenses excindit, ac
 post a Phullo pace redempta moritur
 205.40
 Manasses Iosephi filius 30.20.35.50
 Manasses in numerū Iacobi filiorū adopta-
 tur 37.1. censetur loco Lem 65.20
 Manasse pars dimidia Chananeæ 92.50
 Manasses Ezechie filius regnum paternum
 assequitur, impius, et prophetarū
 occisor captus a Babyloniorū rege tan-
 dem in principatū restituitur, et pieta-
 ti studet prioribus mutatis morib. 212.
 20.213.2. moritur relicto successore re-
 gni filio 213.4
 Manasses Ioannis pont. fil. ducit uxorem
 Sanaballith filiam Hicaso uocitatem
 243.50.344.10
 Manasses fit pontifex 254.10
 Manasses trans Iordanem missus, ut topa-
 rchiam administraret 538.30
 Mandra, locus 220.20
 Mane, que dici pars 3.4
 Manethon Aegyptius historicus 659.23.
 eius historie cōpendiū 660.661.662.
 per totum

Manethon antiquitatē Iudeorū confirmat
 661.20. Aegyptiacam historiam se ex
 sacris literis interpretaturū professus
 667.30. eius historia emendata ibidē.
 et 668.30.669.10
 Manethonis mendacia confutata 668.20.
 669.670.671.673. per totum
 Manna quale cibum 49.50
 Manna quando defecit 89.20
 Māneus Lazari ad Tiū profugit 618.10
 Manoches Zilotypus Sāphonis pater an-
 gelum excipit 104.50
 Mar locus cur sit uocatus 48.10
 Mara quid significet 107.40
 M. Agrippa. uide Agrippa
 Marcus Alexandri Alabarchæ fil. 428.30
 M. Antonius. quere Antonius
 M. Anto. Iulian. procurator Iudæe 628.20
 Marcus Sexti Caesaris successor in Syriam
 307.1.473.9
 Mardocheus dux Iudeorū Babylone deduc-
 endorū Hierosolyma 231.24.233.43
 Mardocheus Esthere patruus 238.1. regi-
 insidias prodit 239.10. Iudeorū cala-
 mitatem Esthere indicat ibid. afficitur
 summo honore 241.30. Amanis pote-
 statem et bona accipit ibidem
 Mare rubrum Iudæis transitum concessit
 se, et Ramphylum Macedonibus 47.
 6.41
 Mare us templi cur sic dictum 168.30.
 et quā fuerit capax, eiusque usus ibid.
 Marcione Græci Samaria 184.7
 Maresa urbs 182.40
 Marie Eleazari filia facinus horrendum
 comedentis filium 627.5
 Marianne Agrippæ filia 391.30
 Marianne Alexandri Aristobuli et Ale-
 xandræ filia, uxor Herodis 320.30. occi-
 ditur a marito 331.20
 Marianne Alexandri filia, uxor Herodis
 Antipatri 474.40. eius insolentia in
 maritum 488.40. occiditur 489.9
 Mariāne Archelai uxor repudiata 381.10
 Marianne ab Archelao marito transit in
 thorum Demetrii Alexandrini 430.40
 Mariane Moysis soror 39.10. moritur
 73.30
 Marianus turris descriptio 600.20
 Marisa ciuitas deuastatur 476.40
 Marsonane, mensis 7.3
 Marsus Syriæ praeficitur 420.30. desert
 Agrippam Claudio Cef. 421.20. ex-
 cipitur ab Agrippa, cui fit exosus 422.
 30
 Marsus Agrippæ libertus 392.40. Tibe-
 rij mortem patrono suo nunciat 392.30
 Marthace Archelai mater moritur 377.
 47
 Marullus praefes Iudæe constituitur 397.
 Massabazanes quid 58.6 (14
 Massade castelli descriptio 377.40
 Massate castelli situs descript. 648.40
 cōmeatus et apparatus qui decem mi-

libus uirorum sufficerent 648.40
 Masnaemphthes palus 58.7
 Massbath ciuitas, et quid significet 111.
 40
 Matathias Asanomei filius occidit Bac-
 chidem, et duces expellit Iudæa ac mo-
 ritur 461.7
 Mathanes Balis sacerdos trucidatur 202.
 20
 Matthias Anani fit pontifex 420.20. pri-
 uatur sacerdotio 422.5
 Matthias Apfaloni, uir strenuus 238.10
 Matthias Ioannis filius sacra prophanare
 renuit, uerūque religionē fortiter tue-
 tur 160.10.261.5. instructis filiis mo-
 ritur ibidem
 Matthias Margaloti seditionē mouet 371.
 40. exurit uirum 372.10
 Matthias Margali, sophista 503.20
 Matthias pontifex mittitur ut Simonem
 Gioræ Hierosolymam introducat 589.
 20
 Matthias Theophili constituitur ponti-
 fex 367.10. priuatur eo munere 372.
 30
 Matthie Boethi mors crudelissima 616.
 30
 Maxilla, locus 106.20
 Mazaca ciuitas 10.8
 Madabenses Amaraei Ioannem Gaddin in-
 terficiunt 270.15. expugnatur ab Hir-
 cano 283.40
 Medimnus Atticus et Siculus 67.40
 Medi populus 10.4
 Medi quod in Asia regnauerunt Græci
 cogniti 658.50
 Megassari facinus audax 614.10
 Megasibenes historicus 663.8
 Mela legatus Archelai ad Herodē 358.40
 Melcha Aranis filia 11.40
 Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi,
 marito periclitanti succurrit 124.30.
 datur alij nuptum 123.3. ridet maritum
 142.10
 Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum
 conuiuio excipit 13.50
 Melius imposuit Pseudalexander 511.512.
 per totum
 Memnonis sepulchri descriptio 516.10
 Memphibosius Ionathæ filius humanissime
 a Davide habitus 143.50. delatū Da-
 uidi occurrat uictori 154.3
 Memphitarum deditio 471.10
 Menander Ephesus singulorum regum de-
 ctus apud Græcos et Barbaros cōscrip-
 sit 661.30
 Mendæ ciuitas 214.40
 Menedemus Philosophus 251.10
 Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius
 propter amicum pontificatum desit
 a patriis legibus 258.30. abducitur
 captiuus et occiditur 266.40. uide
 Onias
 Mensa tabernaculi 57.1.58

Mense

Mense à Ptolemæo Philadelpho Iudeis
donatæ descriptio 249.50
Mensis anni primus Moysi quis et cur
7.4
Mensura quid excogitavit 5.20
Meroë unde dicta 40.40
Mesas, Mesane 12.20
Meschus, Meschini 10.6
Mesopotamia difficultis transitus 18.10
Mesre, Mesrei 10.30
Mesrai filij quibus populus nomina impo-
suerunt ibidem
Messala rhetor patrocinatur Herodi
310.7
Messalina à marito Claudio Caf. ob zea-
lotypiam trucidata 430.40
Metbir, tunica pontificali 58.10
Metilius prefectus à cæde reservatus
532.6
Metilius Romanorum prefectus legatos
mittit ad Eleazarum ibidem
Michæas [ro] beta, muliere ipsum nolenti
male, ominatur, 188.54. Achabo ma-
lum nunciat, quare in carcerem con-
icitur 189.10. Achabo interitum præ-
dicat 189.11. 190.12
Michæas propheta 215.30
Michele uxor Davidis. vide Melcha
Milesius arch. Damasci prefectus. quo-
modo Philippum Græpi filium trahit
191.8
Militis cuiusdam facinus contra senatum
Romanum 517.40
Militis Rom. impudentia quantum cladem
Iudeis dederit 428.40
Militis Mosæicos libros disceptantis pœna
ibidem
Militie qui non commodi 86.1. et qui
ab ea immunes ibidem
Mina quantum pendat apud Iudeos 300.
10
Minæus Aegypti rex. Memphis conditor
173.30
M. Minucianus 410.10. 417.10
Misael appellatur Misachas 12.10
Misas Moabitum rex propter nequam
lorano tributum quo necessitati per-
miserit 193.10
Misenum oppidum 405.40
Mithridates ararij Cyri prefectus 227.
1. 20
Mithridates occisus 897.10
Mithridates Pergonem Pelusium ex-
pugnat et Aegyptios impugnat 301.302.
et gesta 471.6
Mithridates quomodo ab Antiocho trahit-
ur, quomodo ab uxore, de qua eius vi-
deretur 403.494. per totum
Mnaseus Grecus historicus 666.40
Modba penitus fracta à Davide 142.30
Modba et Ammanite socij, mutuo sese
interimunt 193.30. iterum sternuntur
et produntur 194.16
Modbus, Modba 119.39

Moloni mendacia de Iudeis 673.20
Monobazus Bazeos Adiabænorum rex
quomodo Iudasimulsi complexus 425.
6. eius regnum 604.20
Monobazus Monobazi filius prorex cõ-
stituitur 425.10. rex fit 428.2
Mons Samaron, locus 181.20
Montem in diuinum locum deuolutum 205.30
Mortem præter dei voluntatem non ue-
nire 87.20
Moset, qualis fuerit uir 2. et 3
Moyses natiuitas 38.50. quomodo serua-
tus 39. cur sic uocatus ibidem. ado-
patur à regina ibidem
Moyses diadema regum pedibus calcet
39.50. et 40.1. preficitur exercitui
Aegyptiorum et Aethiopas bello uin-
cit 40.10. ducit Tharbin uxorem 41.
3. fugit Aegyptios ibid. Raguelis fi-
liab. opitulatur cõtra pastores, ex qui-
bus unam ducit uxorem 41.50. cõspi-
catur rubum ardentem in Sina 42.3. con-
firmatur ei liberatio Israelitarum 43.
10. edit miracula, nomen Dei cognos-
cit, redit in Aegyptum ibid. edit pro-
digia apud Pharaonem 43. 44. 45.
per totum. educit Israelitas ex Aegy-
pto, et quantum eorum numerus 45.50.
cuius ætatis fuerit cū eos educeret 46.
50. traducit eos per mare rubrum in-
colones 46.40. aquam amarum facit
potabilem 48.30. coturnices et man-
na impetrat à deo 49.40. ex petra
aquam elicit 50.20. cū Amalecitis pug-
nat 51.30. decem præceptorum tabu-
las à deo acceptas populo exhibet 53.
10. quadraginta diebus in Sina detine-
tur 54.10. Aaroni fratri sacerdotium
cõfert 59.40. dedicat templo uicti-
mas offert 60.40. in tabernaculo
Deum consiliat 61.10. tribu Leuiticã
Deo dedicat 63.40. censet omnes tri-
bus præter Leuiticã, et ordinat pro-
fectioni bellor; necessarias 65.20. mit-
tit exploratores in Chananeã 66.20.
Core factionem compescit 69.10. eius
iustitia 70.30. lustrat populum 73.10.
Schonem et Ogem reges delet 73.30.
Medianus cum suis regibus cadit 78.
4. Iesum sibi designat successorem ibid.
mortuam quibus suis prædixerit 79.10.
quas leges præscripsit 80.20. usq;
86. exhortatur Iesum ut in Chananeos
exercitum ducat 87.10. nimbe et chila-
rus diffundit ibid. 40. ingratum triginta
diebus à populo ibidem
Moyses fabulose dictum fuisse leprosum
64.4. uir admirandus 67.13
Moscos quinq; librorum scopus 657.28
Moset upul Manethonem prius Osafse-
phus sacerdos Osireos dei Heliopolitis
natus 669.40
Moset Aegypti uir diuinus habitus 670.
25. eius tempora quib; nixit descripta

ibid. eius uirtus et gesta 679.680.
681.682. per totum
Mosollami Iudei nobile factum 665.40.
666.10
Muchæus fert sententiam contra Vastem
regem 237.40
Mulierum potentia 230.5
Mundi et uniuersorum creatio 1.1
Mundum providentia dei regi 226.40
Mundus quomodo Paulinam constupravit
388.20
Murus trigintanovem stadiorum cū tre-
decim castellis circum Hierosolymam
triduo edificatus 615.3
Musicorum instrumentorum Davidis re-
gis descriptio 146.40
Mutiani et ceterorum rectorum petitio-
nes 590.30
Mutianus Romam ingreditur cum exera-
citu 592.30

N

N. Amis uxor Abimelech Bethlemitæ
et quid significet 107.30. quo-
modo Ruthem instituit 108.10
Naases Ammanitarum rex Hebræos cruce-
liter tractus à Saul occiditur 115.40
Naases inuicior Ammanitarum rex iniuria
afficit Davidis legatos 144.10
Nabeotes, Nabatea regio 16.30
Nabalus uicior et malus conciliatur Da-
uidi 130.10. quid significet, ibidem. mori-
tur 130.40
Nahla, instrumentum musicum 156.40
Nabrodes, qualis uir 9.5. et 10.1
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello
infestat Nechaum Aegypti regem 215.20.
Ioachim occidit, et Hierosolymam
rur præstantissimos Babylonem abducit
215.50. duces eius qui urbem Hieroso-
lyma ceperrunt 218.10. quomodo ca-
ptum Sedeciam tractauit 219.10. Hie-
rosolyma penitus excindenda, et tem-
pli spoliandū, populūq; Babylonem
traducendum erat ibid. Cælen Syria ac
Aegyptum perdomat 220.40. iupatorum
nobilitatem quorundam pueros instituit et
castrat ibid. sonum, cuius erat oblitus
nult sibi indicari et explicari, quod
facit Daniel 221.40. moritur 222.40.
gestarum eius repetitio 223.50. postea-
rum eius finis 225.4
Nabuchin propter negatum regi fundum
lapidibus obruitur 186.40
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad
templum spoliandum 219.40
Nacebus Arat um dux casus 356.50
Nachores Seruge filius. quot habuerit
liberos 111.50. et 12.10
Nadabus Hierosolyma filius accipit re-
gnum paternum cum paterna malicia
occiditur, cum omni familia 182.
20
Naimicus 586.40
Nals à Came conditum 529

I N D E X

- Nab uicus 429.10
Nabathæ regionis situs 521.10
Nabathene toparchia à Cestij equitibus
uastata 535.20
Nasamonites quomodo Romani subiuga-
runt 527.40
Nathan propheta 142.10. mittitur ad Da-
uidem increpandam 146.20. indicat
quomodo Adonias sibi regnum usur-
paret 159.40
Naumi prophetia de excidio Ninuitarum
206.10
Nazarei, deo deuoti 72.40
Necessitate in bello nihil pugnacius 549.
30
Necessitate laborantes subleuare, homini
decentissimum et deo gratissimum
133.10
Nechias qui et Phrao Saran repuit
610.6
Nechas Aegypti rex contra Babylonios
proficiens impeditur à Iosia, quem
occidit 214.40. captiuū abducit Ioa-
zum filium eius ibidem
Necham bello petit Nabuchodonosorus
214. uincit ibidem
Nemias quantum iuuerit Iudeos apud
Xerxem 236.10. 237.3
Neerda urbs 401.30
Nemrod. uide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissi-
mo Palestinarum 156.20
Nephthalim natiuitas 22.20. filius eius
36.50
Nephthalitarum fors 93.5
Neronis gesta et precipue contra Iudeos
519.40. et 50
Neronis imperium quandiu durauerit
586.10
Nero contemptor nationis Iudeorum
636.20
Nero indignatur ob res minus prosperè
gestas in Iudea 543.10. Vespasianum
ad regendos exercitus in Syriam mittit
ibidem
Nero. quere Tiberius et Domitius
Neronius dicitur Cesarea Philippi 433.
40
Nerus cur Iudei abstineant 24.9
Nectira et Philippi fratrum fortia facta
553.1
Nicanor perfidus contra Iudam Macha-
bæum pugnans, cum suo exercitu uicto
extinguitur 267.30
Nicanor amicus Titi sagitta uulsi. 604.
40
Nicaule regina Aegypti 173.40
Nicolaus Damascenus Iudeorum patro-
nus 152.40
Nicolai Damasceni historia de Herode
culpatur 331.20
Nicolai Damasceni legatio nomine Hero-
dis ad Cesarem 319.30. sententia de
duob. eius filiis damnatis 361.30. actio
contra Antipatrum Herodis filium 368.
1. patrociniatur Archelao 377.20
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum
scriptor 677.10
Nicolai rhetoris oratio pro Iudeis Ionick
343.40. Iudeos coram Cesare arguit,
et reges purgat 510.30
Nigro Peraita qui Idumeam regebat, à
Iudeis mandatum ut ducibus pareret
538.10
Niger Idumæe rector in Salis oppidum
Idumæe confugit 543.38. iterum fugit
ibidem
Niger Peraita, Silas Babylonius, et Io-
annes Essenus, duces Iudeorum contra
Romanos ibidem. quomodo occisus
580.30
Niglisar Abolanarodachi filius regnum
paternum accipit 223.50
Nilus flumini 4.10
Nilus usq. ad Elephantinem nautigabilis
597.40
Ninum quis condiderit 11.10
Ninus regia Assyriorum 211.30
Nisan, mensis 7.4.45.20.213.20
Nisibis regio 426.40
Nisibis urbs 411.30
Noba oppidum sacerdotum 126.30. ex-
cinditur cum uniuersis habitatoribus
127.30
Nobilitas generis nulla inter Iudeos 69.
50
Nobilitatem generis unde Iudei discernant
487.3
Noë uel Nochus uir pius, secleratorum
commercra fugit 6.20
Noë quomodo arcam construxerit et e
diluuio sit seruatus 6.7. eius filij qua-
les 8.9. uini usus repertor inebriatur
11.8
Norbanus interitus 411.10
Nubis supra tabernaculum presentia quid
significarit 61.30. 67.10
Numidius Quadratus Syria procurator
429.32. et eius gesta 519.20
Nymphidius homo nequiss. 585. 50
O
Obadamas arcam hospitum 411.40
Obedes filius Bori et Rastis 108.
20
Obedias, iuniorum Achabi curator, uir
pius, propheta, liberat 193.20. 490=
modo axor eius uidua per Eliseum fit à
debitonum molestis liberata ibidem
Obelias propheta captiuos Beniamitas et
Iudeos liberat 206.50
Obelias seu Obodas Arabum rex 358.10.
356.30. superat Alexandrum Myrcani
464.465. per totum
Ochobatus milium Ionathæ dux 189.30
Ochosus Achabi fil. regni paterni accipit
191.10. ex casu moritur 192.40
Ochosus Iorani fil. paternum regnum
recipit 198.6. sagitta ictus ab Ieu pe-
rit 199.10. cognatis suis interman-
tur ibidem
Octauia Claudij Caf. filia 430.40
Octauius Claudij Caf. filius ibidem
Officiosi quando plerunq. sint homines
133.10
Osilus Phasaelum monuit de insidiis cas-
uendis, et iuliat cum 111.10
Oges rex excinditur 74.20. quentus
uir fuerit et quanta eius diuis 74.26
Oida prophetissa natiuitatem Iosie regi.
Oliueti mons 431.40 (213.45
Olmus uicus 587.8
Olympus ad Caf. mittitur 495.20
Olympius Iupiter 406.50
Onias et Dosithæus Iudei duces liberauerunt
Alexandriam 675.10
Onias Iaddi filius patri in pontificatum
succedit 245.50
Onias Onie fil. templum in Aegypto edi-
ficat 273.1
Onias Onie fil. pontifex quanta mala fe-
cerit Hierosolymis propter Tobie fi-
lios ciuitate reiectos 460.40
Onie, filij Simonis amicitia cum Ario La-
conum rege 197.50. Menelaus dici
uoluit 158.40. Vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 248.10.
254.30. 257.51
Onias alius pont. 257.20
Onias Simonis pontifex à Ptolemao rege
Aegypti impetrat locum condendo
magnifico templo 659.10
Onie pro Cleopatra regina bellum susci-
pientis gesta 675.20
Onias, uir iustus qui plurimam preces im-
petrat, lapidibus obruitur 248.
30
Onie regio 301.20
Onij ciuitatis Aegyptiorum 653.40
Ophnes scelestus filius Elis 108.30
Opitres Abraham filius occupat Libyam.
18.50
Opobalsamum ubi et quomodo proue-
niat 297.20
Optimatum administratio Hierosolymis
qualis et quandiu 324.7
Ordum, frugum omnium, uisissimum
101.20
Oribus rex occisus 101.50
Orientis totius nobilitatem precipuum in
Italia seruat 527.20
Orodes Arabum fil. Partorum rex com-
stitutus 587.4
Oscas rex Israelis constituitur, uir impius
107.30. uisus asphix ab Asphix, et
transfertur cum uisus fore regem Israe-
litarum in Mediam et perfidus 108.
40
Otho imperator archatum militum suorum
contra Vitellij exercitum ducit 117.
588.30. semit occidit ibidem
Othonis im. criptumini ibidem
Otrus Armanie conditus 210.20. 211.

Oza attingens arcem exanimatur 141.30
Oze percussio, locus ibidem. 40
Ozius Amasia fil. regnū Iude patre mortuo capit 205.2. natura bonus et gratus multis deuictis gentibus urbem restaurat ibid. deficiens à pietate lepra percussus moritur 205.30

P

Pacorus rex Medie 427.4. coniugē et concubinas captas ab Alanis cētum talentis redemit 647.3
Pacorus Partiorum rex contra Iudeos pergit 475.20
Pacorus Pacori regis pinetna explorat Iudeam 475.20. insidiatur Phasaelo 475.40. et Herodi 476.10. rex Syriam occupat 310.20. occiditur 316.9
Patina Claudij Cæs. uxor 430.40
Palestina suus, et eius gentis odium in Hebreos 44.10
Palestinos Sampson uexat 105.40
Palestinorum contra Hebreos expeditio et victoria 109.30. arcem eius fini bus remittunt Hebrei 110.10
Palestini cum Iudeis praeliantes nunc uincunt, nunc uincuntur 109.30. et 111.10. 112.10. iterum bellum eis inferunt 121.40. ceduntur 122.10. de nouo redintegrant bellū, sed infelicitur 123.40. Cillanorum agrum inuadunt 128.20. Sauli ditionem inuadunt 129.9. cum cum filiis occidunt 134.30
Palestinos Dauid superat 141.10. penitus subigit 142.40
Pallas Neronis libertus 432.20
Palmarum fructus presantia 385.50
Palmyra urbs 173.30
Pamphylum mare Macedonibus transitū prebuisse 47.40
Panes propositio 57.10
Panum, locus 338.20. 486.20
Panij pulchritudo naturalis Agrippae diuitiis accurata 564.9
Pannychis concubina 493.40
Paphlagonum populus 10.10
Papinius tribunus 407.20
Pappus Antigoni dux quid cetera Herodē gesserit 317.20. occiditur 481.20
Paradisi descriptio 4.3
Parricidij quam grane sit crimen 370.10
Parrhi Antigonum reducit in regnū Hyrcanumque cum Phasaelo captiuos abducunt 310.30. 312.30. Hierosolyma diripiunt 312.10. profligantur 316.9
Partiorum mutabilitas 386.40
Parti Armeniam bello amittunt 389.40
Pascua institutio et celebratio 66.20. 375.30. 385.4
Pasinum castrum 11.20
Parricidij causa nihil non faciendum 133.30
Pasinum, quomodo à Mundo constuprata 138.20
Pasinus Lupo in administratione Alexandriae succedit 654.10. templum Ouie

penitus spoliatur, et inaccessum facit ibidem
Pausanias Cerastra fil. Philippi Macedonnis interfector 243.30
Peccata unde maxime nascantur 119.50
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 42.50
Pecunia publica nullam esse Iudeis, quam sacra illorum templi 390.30
Pecuniam uotiuam ubi deposuerunt Iudei 401.40
Pedanius legatus 491.30
Pedanij equitis forte factum 625.10
Pelusium urbs 119.40. 390.30
Pelusium capitur 301.30. 471.9
Pentecostes festiuitate Iudeos iter non facere 283.30
Pentecoste unde dicta 507.40
Pere regionis descriptio 345.9
Percussus in rixa quomodo uindicandus 84.40
Perse populus 11.10
Persarum mos in bibendo 257.20
Persarum lex de uxoribus ibidem
Persarum contra Grecos expeditio 656.20. contra Aegyptios 679.30
Perse in Asia regnauerunt 538.50
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 656.20
Pestis quam seu inuaserit Davidis regnū propter recensitum populum 157.50
Petephres liberaliter tractat Iosephū 27.20
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 640.50
Petra magna, locus 129.1
Petra, que olim Arce, ciuitas 73.20
Petra, que Receme 78.20
Petronius Aegypti prefectus Herodem inuat famis tempore 333.10
Petronius praeses Syriae constituitur 398.40. gratificatur Iudeis cum suo periculo 400.40
Petronij epistola ad Doritā pro Iudeis 419.30
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudeam 516.9
Petronius Iudeos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 516.40
Phacias Manasem filius, patri in regnum et crudelitatem succedit, trucidatur 206.20
Phaccius Romelie fil. uir impius, regnum Israeliticū occupat ibid. Achazem oppugnat 206.40
Phalec quid significet 11.20
Phalegus Heberi filius ibidem
Phanias Samuelis filius à rebus abstractus ad pontificatum 573.20
Phanias pontifex à seditionis constituitur 414.20
Phanuel locus cui sic dictus 24.8
Pharaonesque Aegyptiorum reges dicuntur, et quando sic appellari desierint 173.34

Pharaotes Aegypti rex Abrahami coniugem concupiscit 12.40
Pharaotes duritia et malitia in Hebreos 42.43. 44.45. per totum dimissos insequitur 46.10. cum omni exercitu deletus 47.30
Pharae filij duo 35.50
Phari insule descriptio 590.40
Phariseorum secta 278.40. auctoritas 285.40. 291.50. 292.30
Phariseorum secta qualis 365.20
Pharisei 384.40
Phariseorum exultatio 584.30. et quomodo se gesserint regnante Alexandra ibidem
Pharmuthi mensis 45.10
Pharnaces patrē Mithridatē Ponti regem occidit 297.10
Phasaelus Antipatri fil. 470.20. praeficitur militibus 472.8. superat Felice 474.20. accusatur à Iudeis ibid. circa conuenitur à Pacoro 475.20. occidit sese 476.50
Phasaelus ciuitas 487.20
Phasaelus, urbs et oppidum 349.20. 378.10. 487.20. 508.4. 600.10
Pherora Antipatri filio committitur cura committitur 335.20. datur ei caput Bappi percussum 347.40. affligitur tetrarchiam 338.20. Herodis filij unā respuit uxorem ducere 332.42. etiam eius ducit ibidem
Pherora Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 352.30. Salomonem accusat Herodi 353.36. diffidit forte cū Antipatro fratris filio 365.9. moritur et uxor eius accusatur ueneficij 366.40
Pherora Antipatri filius 370.30. quid gesserit 479.10. odit Herodem filios 491.40. accusat Salomonem 492.1. se ipsum prae dicit et reconciliat Herodi 492.20. recidit ab eodem et moritur 498.30
Pherora uxoris insolentia 498.30
Phiala lacus 564.5
Philadelphensium cum Iudeis dissidium 411.20
Philippus Ptolemei Minnei filius 271.40
Philippus Amyntae filius, cæsar 409.30
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriae parti imperans Antiochum Coelestem superat 289.50. cum fratre Demetrio pugnans totius Syriae dominus constituitur 291.3
Philippus Archelai frater quomodo et uero Romanis premissus 519.3
Philippus Herodis fil. constituitur tetrarcha 374.9. succurrit fratri Archelao 380.30. portionem regni patris consequitur 381.30. calumniatur à fratre Antipatro 500.6

Philippo Herodis filio quæ regiones cef-
serint 510.40. Cesaream ad Iordanis
fontes et Iuliam condidit 511.9
Philippus Herodis frater moritur, et
quam honestius fuerit ult 390.6
Philippus Iacima filius Agrippæ copiarum
præfectus 364.40
Philippus Iacima fil. Agrippæ præfectus
439.20. quomodo in periculis ser-
uatus, eiusq; gesta 440.4.44.6.2. fi-
nis eius due in excidio Gamale ser-
uata 568.50
Philippus Macedonis interitus 443.30
Philippo uni amicorum committit Antio-
chus Epiph. hares regnum et filij tutelam
365.50. regnum affectas afficitur sup-
plicio 266.40
Philistinus, Philistini 10.40
Philo Iudeorum legatus à Caligula repulsus
398.30
Philo historicus 666.50
Philosophie tria genera apud Iud. 512.10
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros
Iudei dicuntur 664.40
Philosophorum de deo discordes sententiae
682. per totum
Philostephanus Ptolemai Lathuri dux
288.50
Philostatus historicus 663.6
Phineas sacre pecunie custos 655.2
Phineas Zambriam occidit, et exercitui
contra Madianitas præficitur 73.30
Phineas dantis sacerdotio donatur 654.48
Phineas fil. Elis pontifex malus 468.38
Phineas legatur ad Rubenitas et Gada-
ditas cum reliqua dimidia tribu 94.40.
succedit patri in pontificatum 99.10
Phison fluvius, et quid significet 4.3
Phabus Agrippæ legatus à Iudeis inter-
ptus 536.10
Phoenicibus pecunie amor Græcorum com-
mercium fecit 658.50
Phoenicum antiquissima rerum memorabi-
lium traditio 655.50. 656.1. testimo-
nium de Iudeis 659.10. 661. 662.
pertinet
Phoenicum historie 663.30. 664.10
Phora quid significet 4.9
Phraates Parthorum rex humaniter tra-
ctat Hyrcanum 320.7. à suo filio occi-
sus 386.20
Phraates Phraatis fil. patrem occidit
et matri infector, exul perit ibidem
Phrygia fœdus 243.5
Phryges populus 10.10
Phutes, Phuti 10.30
Physon Ptolemai Epiphani fil. 258.20
Pilius à Tiberio in Iudæ missus 515.20.
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit
ibidem. quæ cum Iudeis Cæsare egerit
ibidem. Hierosolymæ statuas iterum
auferit ibid. Iudeorum tumultus pro-
pter Cæs. imagines 215.20. tumultus
alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.

Pilem pontifex qualis 58.40
Pincaligna ex terra aurea 174.50
Piso legatus Pompeij 297.30
Pistius nobilis defectionis à Romanis autor
438.40. 441.30
Pubolus Hierosolymorum præfectus 299.
30. 469.20. transiit ad Aristobulum
299.30. occiditur à Cassio 361.4
Placidi et Iosephi uelitationes circa Pto-
lemaida 447.30
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani
545.40. in Galilee maximam multi-
tudinem occidit 549.50. à Iotapata re-
pulsus aufugit ibid. quomodo Iaburiu
montem occupavit 567.40. gesta contra
Gadarenenses 381.40
Platane, uicini Sydoniorum 495.30
Plato ueritate de deo proferre timuit 681.
50. 683.4. Moysen imitatus 686.40
Pliabines situs 590.30
Plistorum apud Dacos secta 385.20
Polmon, Ponti regulus 421.50
Polmon circæcisionem admittit et Ber-
nicem ducit uxorem 430.30
Politianus tribunus cur à Cassio Hieroso-
lyma missus 525.4. eius oratio et gesta
ibidem
Pollio Pharisæum Herodi amicus 319.30.
338.50
Polybius Megalopolitanus historic. 677.
10
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem
fœderis tenuit 667.7
Pompeius qualibus muneribus honoratus,
et quæ gesserit 296.10. eius uirtus
298.10
Pompeius Magnus Hyrcani et Aristobuli
causam cognoscit 467.20. Hierosoly-
ma cepit 467.50. 468.10
Q. Pompeius c. 5. 417.50
Pompeij malitia in oppugnandis Iudeis
528.20
Pondera quis inuenerit 320
Pontificis connubium et puritas 64.40
Pontificis ornatus qualis 58.10
Pontificis summi qualis electio 682.50
Pontifices Hierosolymæ qua fraude creati
sint 572.3
Pontificis et sacerdotum disidium 432.10
Pontificum iniquitas 433.20. origo, et qui
ad eam dignitatem admittantur, quotq;
fuerint ab Aaron usq; ad finem bellu Iu-
deorum cum Romanis 434.30. 435.10.
436.30
Pontificum templi Solomonis enumeratio
219.10
Pontificatus quando primum ad plebeios
translatum 298.30
Pontificum solere perpetui esse 322.30
Pontificie stobe custodia apud quos fuerit
389.10
Pontificie stobe custodia repetitur à Bado
423.40
Pontius Pilatus Iudæ præfect 386.20.

Iudeos afficit cōamelis 387.10. 388.
accusatur à Iudeis et redit Romanus
389.1
Popedius 407.7
Poppæa Neronis uxor 433.6. 437.50
Porcius Festus Iudæ præcurator, et quæ
sub eo sint gesta 432.20. quare Festus
Posidonij mendacia de Iudeis 676.50
Prætorianæ milites 415.20
Prætorij in castris Rom. descriptio 546.
30
Prædium qua hora faciunt Iudei sabbato
450.40
Principes singuli deducto tabernaculo
quid domarint 61.30
Priscus centurio Ionathan Iudæum sagitta
transfixit 625.40
Priscus sextæ legionis dux à Iudeis occisus
536.30
Procymatium unde dictum, et quomodo
extractum 337.2
Procymia 486.50
Prodigia excidium Hierosolymæ præce-
dentia 630.40
Prophetis et pontificibus solis potestas
data historie condende 657.10
Prophetico spiritu ubi multi sint correpti
125.4
Proscucha, domus precationis 450.40
Protogoras ab Alabernensibus uix mortem
effugit 687.10
Providentia dei mundum et omnia regi
226.40
Pseudalexandri gesta 392.1. quomodo de
prebensus ab Augusto et rex factus
ibid. uide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboam seductor
178.50
Ptolemæus Agrippæ et Bernices procu-
rator à Ioanne Giscato spoliatus 539.
50
Ptolemæus Epiph. moritur 258.20
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius
quomodo ab Onia irritatus 254.20 et
iterum reconciliatus ei per Iosephum ibid.
Ptolemæi Euergetis gesta post capeam tota
tam Syriam 675.8
Ptolemæus Galilee ab Herode præfectus
interficatur 326.1
Ptolem. Herodis procurator 351.50
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandria
mortuo Aegyptum occupat et Hiero-
solyma 246.10. tradit Iudeos in Aeg-
yptum 246.50. eius pugna cum Dime-
trio circa Gazam 665.10. irruptio
in Hierosolymam die sabbati 666.20.
liberalitas et benivolentia erga Iudeos
674.50.
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philome-
toris et Cleopatre filius auxiliatur Sa-
maritis 285.2. diffidens cum matre regno
priuatur 285.3. 287.50. obsidet Ptole-
maidem 288.5. Aschoim oppidum cepit.
Alexandriam; Iannæum uincit, exphata
eum

viciis aucta 288.20
 Ptolemæus Menæus quomodo scâ sup-
 plicio apud Pompeiū redimeret 296.
 20
 Ptolemæus Menæus Damasci bello nec-
 rat 233.1. Aristobuli coniugem et li-
 beros quomodo tractari 302.20. mori-
 tur 310.20
 Ptolemæus Minne filius 465.30
 Ptolemæus Philadelphus 1. Iudeos in Ae-
 gypto seruientes liberos dimittit, et
 legem Moysis in linguâ Grecam ma-
 gnis muneribus transferendam curauit
 246.40. usq; 251
 Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epipha-
 nis 258.50. succedit suo genero Ale-
 xandro seu Eumetrio 275.20. duobus
 diadematis coronatur simul, unumq;
 Alexandrum, et moritur ibidem
 Ptolemæi Philometoris et Cleopatæ uxor
 1. et liberalitas erga Iudeos 675.20
 Ptolemæus Philopator 352.40. moritur
 258.20
 Ptolemæi Physconis immanis crudelitas et
 iniustitia 675.20. potentia ibidem
 Ptolemæus Simonis Asamonei gener socer-
 um occidit, et alia scelera committit
 282.20. quomodo oppugnatem Hyr-
 canum elusit, cuius matrem et fra-
 tres interfecit 283.10
 Ptolemæi dicti Aegypti reges 143.7
 Ptol. unde Alexandri reges dicti 173.4
 Ptolemæis bis expugnata 288.40. 289.5
 Ptolemæidis filius descriptus 516.10
 Ptolemæis duo milia Iudeorum apud se ha-
 bitantium interfecit 305.10
 Ptolemæidenses à Iuda Machabæo uicti
 283.40
 Puellarum hereditas 81.10
 Pueri sitientis astutia et fallacia contra
 Romanos 632.6
 Puerperarum purgationis tempus 64.10
 Purgatio post coitum cum uxore ibidem
 Purificationis leges 64.10
 Puteoli urbs 405.40
 Puti bitumini 13.20
 Putipharis uide Petepheres
 Pythagoras Samius amulatus Iudeorum
 scripta 663.50. multas Iudeorum leges
 transfudit in suam philosophiâ ibidem
 Pythagore et aliorum stoicorum de diuina
 natura sententia 681.50
 Pythium templum edificatur 349.30
 Q

Vadrigæ foliis subacta à Iosepho 314.
 20

Quercus Mambre 14.40
 Quercus Ogis 14.10
 Quinquagesimi anni remissio 65.3
 Quintilia fortitudo 407.10
 Quintilianus Varus Syria præfectus 368.
 21. cognoscit causam Antipatri 368.
 27. usq; 376.50. 12. et inde seditiones
 Iudeos expugnat 377.35. 380.6.

Quirinus ab Augusto mittitur ad defendendâ
 Iudeâ et Syriam 383.30. 385.20

R

Rabbatha ciuitas 74.20
 Rabbatha capta diripitur 147.4
 Rachabe speculatores Hebræorum tuctur
 4. in Chananeorum, et securitate ab ho-
 sibus impetrat 88.30. 89.30. incolu-
 mitatem promissam recipit, et iniquifi-
 ce donatur 89.40
 Rachelis pulchritudo 21.30. amulatio et
 ga fororē 22.10. maritus complexum so-
 rori uendit, furatur idola patris ibid. 20
 eius astutia 23.30. mors ex partu 24.30
 Ragau Heberi filius 11.20
 Raguel, qui et Iethegleus, sacerdos, filiam
 suam Moysi adoptato trahit uxorem
 42.1. Moysi ob uictoriam gratulatur,
 et consilium dat ei distribuendorum
 officiorum 52.10
 Ramatha ciuitas 108.30
 Rapsach Senacheribi copiarum præfecti
 insolentia 210.30. ipse cum exercitu
 dirigitur delectus 211.20
 Rases Damascenorum rex Achabem bello
 petit 206.30. quem mox Syrorum rex
 impugnat ibidem, et occidit 207.20
 Rebecca Balaclis filia 12.2. petitur in co-
 nubio Isaco 18.20. parit geminos 19.
 5. fallit maritum 19.50
 Receme urbs que alias Petra 178.10
 Rescimus rex ibidem
 Repudiū litellum mittere maritum nō uxori
 bus ex lege permissum 332.50
 Rex quis et qualis sit 81.30
 Regis potentia 229.30
 Regum imperium quādiu durauerit apud
 Iudeos 233.20
 Regum uirtutes præcipue que 162.10
 Regibus non licet esse ignauis 193.40
 Regibus subditi que ferant 193.4
 Rhegines populus 10.10
 Rhinocolura 477.20
 Rhiphates, Rhiphatei 10.10
 Rhoapetra 97.40
 Roboamus Solomoni in regnum succedit,
 insolens in populo 177.20. decē tribus
 regni amittit 178.2. quot et quare
 bes cōdiderit 179.30. item arma cōpa-
 ratis: foderibusq; suis auxit regnū, et
 ductis xvij. uxoribus liberos gignit,
 adq; impletur deficit ibid. dedit urbē
 Susaco 180.20. pro auris fœditis amissis
 uerba substituit et moritur ibidem
 Roma sub Vespasiano creuit et floruit
 440.30
 Romanorum in Iudeos beneficia 251.30
 Romanis quibus honoribus et beneficiis Iu-
 deos affecerunt 305.40. et inde
 Romanorum disidium inter se 472.10
 Romanis Germanos captiuos ubiq; circum-
 ducunt 597.20
 Romanis in presidio Massade interfecit à
 Iudeis 329.20

Romanorum strategema in oppugando
 templum 536.40
 Roman. quot milia à Iudeis caesa 537.45
 Romanorum quātus fuerit exercitus con-
 tra Iudeos 546.10. ipsorum castrorum
 descriptio 546.20
 Romanorum industria in seruis domesti-
 cis instituendis 546.20. disciplina mili-
 taris 646.10
 Romanorum omnia, præter Giscalam, cepe-
 runt 569.20
 Romani uero Hierosolymæ potantur,
 eiusq; partē maximā diripiunt 606.20.
 cū Iudeis acriter confligunt ibidem, et
 607.1. alterū morum capiunt 608.1
 Romanos sancta Iudeorum reuereri 609.2
 20. per legē Iudeorum multas de suis mor-
 ribus derogasse 611.40. illudrymas
 se in cœdio Hierosolymæ 613. sabbina
 cendio descendunt ibidem. Hierosoly-
 mam capi desperat 615.2
 Romani intra xxi. dies aggeres extruunt
 618.50. pugnant cum Iudeis circa ag-
 geres 619.20. Antoniam magna pu-
 gna obtinent 621.20. circa custodias
 pugna utrocūq; instaurant 623.50
 Romanorum notitia sero ad Græcos per-
 uenit 659.5
 Romus, Romæ 10.40
 Rooboth puerus 19.20
 Rubelita et Gaddite altare construunt
 super ripa Iordanis 93.50
 Rubelus, alias Ruben nascitur 22.10. eius
 pietas in fratrem Iosephum 26.30. se-
 de fratres proditoris insimulatores 202
 cufas 311. eius filij quatuor 351.40
 Rubrius Gallus Sarmatas superat 642.20
 Rufus magister equitum 508.20
 Rufus præfectus militū Archelai 378.40
 Ruma uicus 553.1
 Ruta mirabilis magnitudine in regia Ma-
 cheruntis descripta 644.10
 Ruthes amor erga socram suam, et eius
 fortuna 107.208
 S

Saba Aethiopum regia, quam uicta,
 uocatur postea Meroe 40.40
 Sabæus seditiosus persuadet decem tribu-
 bus defectionem à David 194.50
 Sabas, Sabai 10.40
 Sabathes, Sabatheni ibidem
 Sabatias, Sabasteni ibidem
 Sabathes à commentariis principis 159.1
 Sabbamenfis 73.30
 Sabbæus orator supplicio addicitur 73.
 50
 Sabbaticus annus 305.30
 Sabbaticus annus à Tito spectatur 642.30
 Sabbati, et eius uacatio à laboribus ser-
 uatur 1.20. 468.9
 Sabbatum magno malo obseruatum 300.
 30. negligendū aliquādo ibid. et 270
 Sabbio Alexandrâ Herodi proditor 22.40
 Sabecus exercitus Syrorum præfectus mil-
 itum

creatur et moritur 144. 10. *et* 145. 1
Sabinus procurator Syriae Hierosolymis
regiam occupat 376. 10. *nequit Iudeos*
propter avaritiam suam 506. 10
Sabinus Syri forma, habitus et fortitudo
insignis 620. 40
Sabinus Roma capitolium nocte occupans
occiditur 622. 10
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucē
in Amanis edibus extructā pro Mār-
dochei suspensio 241. 20
Saccharum transfuga Iosepho prodit infa-
dus Iohannis 449. 3
Sacerdotis sacrificium habitus 57. 40
Sacerdotum castitas et cōmuniū 64. 40
Sacerdotū et pontificum cum totū uelutū
et insignibus descriptio 601. 4
Sacerdotum immunitas 363. 38
Sacerdotum mos Hierosolymis 589. 24
Sacerdotum nobilitas apud Iudeos 657.
 10. *nuptiae ibidem*
Sacerdotibus quae cedant 72. 40
Sacrificiorum genera quibus fiant modis
 61. 62. 63. 64. *per totum*
Sacrificium scribae 38. 1
Sadeus Xerxis praefectus 226. 20
Sadoch pontifex constituitur 143. 30.
 156. 1. 163. 40
Sadducus nouas res molitur 384. 40
Sadduceorū secta 278. 30. 384. 40. 511. 10.
Salampso Herodis filia 391. 40
Salmanasar Cuthaeos in Iudaeam transfert
 240. 50. *et* 332. 9
Salmanasars cōtra Israelitas uict. 228. 10
Salome, alia Alexandria, uxor Aristobuli,
soluta uinculis fr. Marii desponsa 387.
 20
Salome quaestula Augusti cōiugi testamē-
to reliquerit 513. 3. *cum rediret erant*
sexaginta talenta 510. 50
Salome Antipatri filia 430. 30. *soror He-*
rodis prodiu Iosephū maritū suū fr.
271. 33. 30. alteri marito Costobero re-
putū libellū mittit 322. 50. *odiu. exer-*
cet in Herodis filius et eorum uxores
 225. 30. 322. 1. 491. 40. *accusatur He-*
 rodi 322. 4. *Alexa iungitur connubio*
 252. 49
Salome uxor Herodis moritur 385. 50
Salomon promittitur Dauidi successor et
templi extructor 142. 20. *nascitur* 146.
 50. *instruit cum pater* 158. 50. *cōsti-*
tuitur rex 161. 10. *quomodo regnum*
nactus se de hostibus suis ultius 163. 40.
 20. *petit a deo et accepit sapientiam*
 ibid. *Obseruans uulnere duriū diu-*
dicat ibidem. Toparchas quos habuerit
et quas diuitias sapientiamq. ac
philosophiā 165. 20. *conuersiones et*
inuationes composuit 166. 40. *cum*
oēu Ieromo amicitia et matris cedē-
o petio et conuersio 166. 167. *per to-*
rum templum cum uisio quomodo

extruxerit et arcā cōtrastulerit 167.
 25. *173. fornum uidet et regia ex-*
truit cum domo regine 172. 173. *qui-*
buis donis remunerauerit Ieroni 175.
 40. *Hierosolyma muris et turri-*
buis infirmat et urbes condit 173. 20.
ingentes thesauros ex aurea terra et
aliunde accipit 174. 10. *quid sacrificio*
stipatum inceserit ibidem. quanta opu-
lentia Hierosolyma auxerit 175. 10.
deficit a pietate, ac ducit uxores D.C.C.
et concubinas C.C.C. 176. 2. *predi-*
catur ei filius ipseus pomas pro se daturū
ibid. multis hostibus a deo excitatis in-
festatur ibid. moritur, Roboamo suc-
cessore regni relicto 177. 20. *quo tē-*
pore edificauit templū Hierosolymis
 661. 10
Salpadi filiarū hereditatis ius 79. 1
Salis regis gesta 659. 30
Salus Libani, aula Salomonis 174. 30
Samaei propheta Hieroboamo minatur
 180. 10
Samaei uir iustus accusat Herodē, et na-
ticinatur Iudeis mala imminere 304.
 10
Samarei populus 11. 3
Samaria quae Blarcone unde dicta 184. 6
Samaria ab Hyrcano expugnata solo aqua
tur 285. 10
Samaria urbs, uide Sebaste 284. 40
Samariae regionis descriptio 543. 10. *et*
quid a Iudea discrepet ibidem
Samariae quāte Chuttei 209. 30
Samariarum odium in Iudeos 333. 30. 400.
cusantur apud Darium 223. 20
Samariae Iudeos infestat 253. 40. *Iudeos*
se esse negant agentes feliciter 226. 1
Samariarum disidium cum Iudeis pro-
pter templum 273. 30
Samariarum facinus in festo Azymo-
rum 385. 40
Samariarum seditio 388. 30
Samariarum et Iudeorum disidium
 429. 10
Samosatis capitur 480. 20
Samosatis ciuitatis situs 646. 10
Samopigeramus Emeisorum rex 421. 40
Samopis quid significet, et quomodo na-
tus 105. 20. *cōnubiū et gesta cum* 105.
 30
Samuelis natiuitas et prophetia 109. 50.
cōsumit de libertate recuperanda 111. 20
Samuel scilicet granatus filiis reip. admini-
strationem concedit 112. 20
Samuel propheta Saulum iungit regem
 114. 8. *officio indicat Elabre dēu tra-*
sum propter regem petiitū 116. 30
Sabinus docet Amalecitarū internecionē
 109. 5. *eidem regni amissionem nuntiāt*
 120. 21. *Dauidem iungit regem* 120.
 20. *moritur* 129. 40. *ab infirmitate*
cata per uenter loquatur 133. 50
Sanaballetes Darij praefectus dei filia suū

Nicaso uxorem Manassi fratris Ioddi
pont. 243. 30. *deficit a Dario, Manasse*
templum et sacerdotium confert, mo-
riturq. 244. 30
Sanctum, quae tabernaculi pars 56. 10.
Sanctum Sanctorum ibidem
Sanagariū princeps Hebraeorum 99. 30
Sanguinis eius interdictum 8. 63
Sapha, loci nomen 244. 50
Saphanus scriba 213. 40
Saphora oppidum 299. 20
Sapientes qui Iudeis 436. 30
Sappho mīcus 309. 20
Sara Arantis filia 12. 40
Sara Abrahamo marito famulam adducit
prolis procreanda gratia 14. 10. *nun-*
ciatur ei partus sterili ibid. 50. *expe-*
dit Agaron cum puero 16. 20. *moritur*
 17. 40
Sarabazanes 332. 10. 335. 6
Saramulla Syrus Pbasalo infidus indicat
 476. 7
Sarepta oppidum 184. 30
Sareptane uiduae fiducia 184. 40. 185. 6
Sardonyches xil. cum uictuū pont. 61.
 10. *quibus inscripti sunt nomina filio-*
rū Iacobi, in Essene 58. 30. *quae uirtus*
eius in et quando cessarit. 62. 20
Sarmate Istrum transgressi praefectū Ro-
manum et Ponticiū Agrippā interfici-
cūt 641. 10. *proximas regiones totas*
frustrant ibidem
Salum quantum capiat 196. 40
Saturninus legatus 495. 40. 496. 36
Saturninus Syria praefectus 356. 20. *cum femi-*
nitia in filios Herodis 361. 30
Sapulus filius patris quereis a Sannuche rex
constituitur 113. 30. 114. 9. 115. 3.
quā de corā fuerit statua 114. 50. 2
uincit Ammonitas 116. 40. *Palestinos*
supra et aram extruit 118. 20. *quot*
liberos habuerit 119. 50. *Amalecitas*
delet, et regi parens peccat 129. 40.
regno exiit 130. 30. *numine priuā-*
tur, et fit demoniacus 131. 20. *commo-*
uetur contra Dauidem 133. 9. *infidus*
tur uita ipsius ibid. 124. 10. *Dauidi rex*
conuincitur 130. 50. *conuincitur uictor*
quam 131. 50. *fortitudo eius* 133. 10. *ca-*
dit una cū filiis in prelio 134. 10.
ipsum progentes datur ad supplicium Ga-
baonitis 156. 10. *eius uolentia* 424. 4
Scaurus Hyrcanū in societate recipit, et
obfisione liberat 295. 50. *cum Arca*
foedus init 298. 40. *in Syria praefectus*
missus 467. 2. *pecuniis corruptus*
ibid. Arcum multat 469. 8
Scene, locum 24. 10
Scipio Alexandrum Aristobuli percutit se,
cui 302. 10
Scopus dicit Ptolemaei Epiphani 352. 50
Scopi loci descriptio 196. 6
Scythae populus 19. 3. *a Graecis qui Pon-*
tum uicinant regniti 618. 19. *Ana-*
charsum

charisma Greciae redemptum quare inter-
fecerint 687.20
Scythopolis ciuitas 92.50
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima
561.20
Scythopolitarum humanitas 438.20
Scythopolite Iudeorum tredecim milia per-
-fidiōse interficiunt 533.1
Scythopolitarum clades enarrata 61.130
Sebas fil. Ili. unus fortissimus Danid 157.4
Sebas conditur 486.20. olim dicta Sa-
maria 284.40. 334.20. expugnata et
diruta 462.40
Sebasti, equitū ala sub Cumanis 319.10
Sebastenorum conuulsiō in mortuum
Agrippam 422.40
Sebasti portus 500.50. a quo sic dictus
368.10
Sedecias Iosachini patrum rex constitui-
tur 216.20. eruditur ab Hieremia et
Ezechiele, sed frustra 217.4. expu-
gnata urbe capitur cum uxoribus et li-
beris, crudeliterque tractatur 227.20.
moritur 219.10
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis fi-
bi aptatis quid Achabo uaticinatus sit
190.30
Sehon rex negato Hebraei transitu, pre-
lio uincitur et occiditur 74.10
Seianus Neroni insidias occiditur 394.10
Seir quid significet 19.10
Selene, alias Cleopatra, Syrie regina Ti-
granem offendit 293.5
Sennarus Senacheribi filius patris inter-
fecit 211.32
Selestinus Iabesi filius Zachariam Hiero-
boam occidit et regnū occupat, quod
trigesima post die amittit interficius
205.40
Seleucia urbs a quo condita et denominata
404.50
Seleucus Antiochi Grypi filius patri suc-
cedens cum patre Antiocho Cyzice-
no belligerat etique nequit 289.50.
uincitur ab Antiocho Pio, et in Cilicia
cum amicis concutitur 190.10
Seleucus Asia rex opes Iudeorum sacrodo-
tio auxit 692.3
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro
occupat 246.10
Seleucus Nicanor quos bonos et bene-
ficia Iudeis exhibuit 262.19
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 257.50
Semechoni lacus descriptio 156.30
Semech coniciatur Danid 150.3. eide gra-
tulari uictoriam et regnum 154.2.
occiditur 164.30
Senar campis 8.1. et 9.19
Senacherib Affyriorum rex Hierosoly-
ma et Grecias totam regem oppu-
gnat 210.21. per totum, re infecta do-
num se recipit 211.30. a filiis senioribus
occiditur 211.40
Senacherib rex Affy. quo fugatus 639.10

Senatus contra Claudium in Capitolium
conuenit 517.10
Senatus Romani et plebis disidū 418.1.
Senis cuiusdam magnanimitas 315.50
Senis cuiusdam seueritas 479.50
Senius Gallus Syria prefes 438.30
Cn. Senij Saburini oratio 415.4
Sephoris urbs Galilee 379.3. 448.30.
453.40. capta incendio absumitur
380.30
Sepphoris cum tribus aliis ciuitatibus a Io-
sepho deficiit et recuperatur 541.40
Sepphoris ciuitas Galilee maxima 544.
30
Sepphorite a seditiosis molestatur 439.4
Sepphoritarū fides erga Romanos, bellum
mouent suo malo 455.20
Sepphorite a Iosephi militibus spoliatur,
prediq. redditur 541.20
Sepphorite Ptolemaide ad Vespasianū pa-
tati ueniunt 544.20
Septimus annus 462.30
Septimi anni remissio 64.50
Septimi diei obseruatio 468.10
Septuaginta interpretes legē tātū Iudeorū
in Græcā linguā transulisse 22
Septuaginta interpretes legē transferende
causa ad Ptolemaem Philadelphū mit-
tuntur 249.10. quomodo excepti et
tractati 250.251.252. per totum
Serebas dux Iudeorum Babilonē deduc-
endorum Hierosolyma 281.20
Serpentis inuidia, et quomodo Enan se-
duxerit 420. multatio ibidem
Serpentes uolucres Aegypti 40.30
Serugus Ragai filius 11.30
Sethon qui et Aegyptius denominatur
667.40
Sethus filius Adami 6.6. eius filij quales,
et quas artes inuenerint ibidem
Sextus Cesar prefes Syria 303.30. 304.
10. interficitur a Cecilio Basso 206.30
Sextus Cerealis quante legionis preposi-
tus 628.20
Sica qualis gladius, et Sicarij unde di-
cti 432.30. corū impia summa 432.40
Sicarij Hierosolymanis palam latrocinauer
520.10. eorum frons ibidem
Sicariorū in Massade cruciatus 582.10
Sicella loci nomē 13.6. donatur Danid a
Sado ibidem, diripitur et inceditur ab
Amalecitis 124.10
Sicima urbs 24.10
Sicima caput Samaritanorum 245.20
Sicima capte et sola equate 303.20
Sicimiarum exortum ibidem
Sicimitis parci Saula 159.30
Sicimite quid petierint ab Alexandro Ma-
gno 245.30
Siclus numus qualis 60.10
Sideralis scientie quis inuener 6.40
Sidonius, et Sidon urbs 19.50
Sidonij materiam prestant Iudeis ad tem-
pli edificium 234.10

Signi dandi autoritas penes quos Rome
414.10
Sila militib. Agrippæ preficitur 419.40.
offendit Agrippā 420.40. occiditur
422.20
Sila Tiberiensium dux 441.30. 450.20
Silas Iosepho de insidiis et perfidia Ioan-
nis Giscaleni scribit 540.50
Silo dux Roma. exercitus 314.40. 478.
10. corruptus deprehenditur 314.40.
478.30
Silus urbs 92.9
Simeonis natiuitas 22.10. uindex ingenij,
filij sex 35.40
Simeoni que terre portio cesserit 92.40.
Simeonidis tribus facta post Iesum mor-
tuum 95.10
Simon Asononei filij gesta 462.1
Simon Boetbi filius pontifex constituitur
336.4. priuatur sacerdotio 367.30
Simon Camuthi annum pontificatum ad-
ministrat 543.
Simon Canthara constituitur pōt. 419.30.
priuatur eo 420
Simon Cyprius, magus 430.20
Simon Esseus Herodi somnium explicat
383.10
Simon et Ioannes cum sociis in cloacas
properant 635.30
Simō Galileus defectiōis arguitur 512.7.
proprie sectæ sophista erat ibidem
Simon Gamalielis filius struit insidias Iose-
pho 446.40. capitur a Ioseph. 452.50
Simon Giora filius Romanos apud Betho-
ron inuadit 536.3. Acrabatena topa-
chia tyrannide opprimis 542.40. cum
latronibus qui erant Massade, Idumeā
populatur ibid. ex Acrabatena topa-
chia pulsus est ab Ananā pōntifice 586.
26. eius gesta ibidem, 20. 587.
588.589. per totum, 593.30. 594.20.
600.20. 604.10. 605.20. 612.40.
613.30. 614.10. 616.621.30. 632.
633.634.635.636.637. per totum
Simon Herodis seruus regnū afficiās ob-
truncatur 379.7. 508.30
Simon Iustus pontifex 248.30. 254.10.
257.50. eius filij tres, omnes pōntifices
258.30
Simon Matthes Matthe fil. 260.10. stre-
nus iuuat fratrem Ionathā 270.30. 271.2
Simon Matthe Ioannis filius preficitur
exercitui, mittitur auxilio Galileis et
hostes uincit 262.30
Simon quidam Esseus Archelai somni-
um interpretes 511.40
Simonis filij Cabile oratio ad pontifices
577.1
Simonis Sauli filij et totius familie sue
fatum miserabile 533.3
Simonis uicus 442.40
Sina mons 42.3. et 53
Sineus mons 186.20
Sinei populus 11.3

Sis, nomen cliui, et quid significet 192.8
 Sisa Danidis filii scriba 143.30
 Sines Syria ac Phoenices praefecti 127.50
 conatur templi edificium imbibere 128.4
 Sobacchis Chetib: eius strenue pugnas contra gigantes uictoriam reportat 156.20
 Socratis mors et mortis causa 687.2
 Sodomitarum felicitas, reges et prelia cum Affyris 13.10. excidium ipsorum 14.40
 Sodomitica terre descriptio 585.30
 Sogana Arabum uicus 450.10
 Sogane et Seleucia rebellant 565.40. eorum situs ibidem
 Sobemus Iudaeus Herodis mandata uxori eius aperit 330.10. interficitur 321.30
 Sobemus rex Eusebe contra Antiochum 646.10
 Solomona mater nobilis septem pueros 695.10. eius animosa oratio ad Iacobum filium natum minimum 699.1
 Solomoniae matris Macchabeorum laudes 699. 700. 701. 702. eius immania supplicia et insignis toler. 701. 702
 Solyma quae Hierosolyma 13.50. 140
 Somnia cur deus immittit 30.8
 Sophaces unde dicti 18.9
 Sophira regio 174.10
 Sophistae concitant tumultum 503.30
 Sosius provincia cum exercitu ab Antonio accipit 316.40. Antigoni supplicem factum irridet et uinctum custodit 318.30.
 Hierosolymis discedit 319.30. quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 482.50
 Spadones abominandos 85.30
 Spasini castrum 424.30. 425.10
 Spelunca Galilaeae quomodo expugnata ab Herode 315.10. 316.1
 Spelunca latronum quales fuerint 479.40
 Stola pontificia quando fuerit depropta et a quibus custodita 340.40
 Stratonis turris, postea Caesaria 334.30. 432.20. 466.50. edificatur 316.40
 Stratopedum munimentum incensum 531.20
 Subditi quomodo contineantur in officio 336.20. 337.40
 Supplicandi mos apud Syros 188.40
 Susa scribae praeficitur 156.2
 Susacus Aegyptiorum rex Hierosolyma spoliatur 143.10. contra Roboam ducit exercitum 180.10. Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliatur ac thesauros Solomonis auferit 180.20. et quomodo imbelles notauerit ibidem
 Sylleus ambitio Salomes connubio frustratur 353.20. latronibus Trachonitis auxiliatur, et creditam pecuniam Herodi reddere non uult 356.10. 357.10. deferit Caesari Herodem 357.20. accusatur apud eundem per Nicolaum, et damnatur capitis 359.30. iterum accusatur 366.7
 Sylleus procurator Obode 491.9. 495.10
 Syene puteum 19.20

Syria subditur Davidis imperio 143.12. 18
 deos apud se habitantes occidit 651.30
 Syrus Mesopotamiae rex uincitur 144.40
 Syri populus 11.20. Iudeorum ciuitates uastant 532.10
 Syrorum caedes 533.10
 Syrorum cum Graecis dissidium et reconciliatio 405.2
 Syrorum cum Iudeis dissidium 431.50
 Syrorum uici et ciuitates enumeratae quae a Iudeis uastabantur 532.20
 Syrorum auaritia et crudelitas 617.40
 Syfaxes Iux Labini exercitus quomodo occisus 100.20

T

Tabernaculi uisum descriptio 56.40
 Tabernaculi institutio et constructio 35.20. eius interpretatio 57.30. illustratio 59.40
 Tabernaculo dedicato quae dona principes singuli contulerint 612.0
 Tabernaculi perfectionis modus 65.30
 Tabernaculorum festiuitas 63.6
 Talentum quot minas contineat 57.20
 Tanks Aegypti urbs 13.10
 Tarichearum situs 552.4
 Tarichearum incolae quingenti et sex milia ceciderunt 564.50
 Teglabassar Affyriorum rex quomodo Israhelium tractauit 106.8. auxiliatur Achaze contra Syros 207.20
 Tepestatis horridae descriptio 577.30
 Templum in Garizin constructum 244.1. 245.40. 246.40
 Templum Chutheorum Garizin quando desolatum 283.40
 Templi structurae apparatus 367.10. exordium et tota cum uasis descriptio 368. 169. 170. 171. per totum templum abso- luto inferitur arca 169.50
 Templum Solomonis spoliatum et coe- rectum quando 218.40
 Templum Hierosolymitarum 23.50. 232. 10. spoliatur et prophanatur ab Antiocho 259.10. restituitur et repur- gatur a Iuda Maccabeo 262.50
 Templi Hierosolymitani descriptio 601. 602. 603. per totum
 Templi incensi fiant dies 628.20. 629.10. causa et principium 629.20. tempus a prima constructione per Solomonem usque ad excidium 630.40
 Templi Hierosolymitici constructio ex sacro- rum ratio expressa 578. 100. expugnatio descriptio 679.7
 Tephtaei Gersenis factum 654.20
 Terebinthi circa Chebro miraculosa au- rignitas 684.10
 Terentius Rufus rector militiae a Tito re- lictus 618.30
 Terribiles terra non mouendos 81.20
 Terra uera, qualis 510
 Tremoribus ingens in Iudea 226.40
 Terra Onie 474.10

Tegtes qui sunt qui minus 81.30
 Testis falsi poena ibidem
 Thadana urbs 173.20
 Themo Amathenorum rex cum Davide amicitiam init 143.30. 144.5
 Themanus occiditur 184.5
 Thamar Davidis filia, Absalomis germa- mana 147.10. stupratur a fratre A- monone 147.30
 Thanna et Thammite 105.20
 Thana oppidum 25.8. toparchia 384.3
 Tharbis Aethiopum regis filia Moysi nu- bit 41.2
 Tharrus Nachori filii Abrahami pater 21. 30. migrat Carthas ibid. moritur 21.50
 Tharsices Aethiopum rex 201.10
 Tharsus, Tharsenses 10.10
 Tharsus Ciliciae urbs ibidem
 Thaumastus Caesariensis 394.40. ablatus Agrippe aquae quae gratiam acceperit 394.40
 Theatri Romae descriptio 409.40
 Thebetus mensis 235.10
 Thecoa uicus 457.20. 587.2
 Thella uicus 344.50
 Themosis regis gesta 660.10
 Theodectes poeta cur glaucomate infesta- tus 252.1
 Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannei diripit 289.10
 Theodori contra Alexandrum Hyrcani ge- sta 464.20
 Theodosius orator supplicio addictus 274.2
 Theodotus Graecus non obiter Iudeorum mentionem facit 666.40
 Theophilus Anani filii pontifex 390.8. sub- mouetur pontificatus 409.30
 Theophilus Graecus Iudeorum mentionem facit 666.40
 Theophrastus Iudeorum et Tyriorum mentio 664.20
 Theopompus Antiochenus nobilitatem facere tentauit 667.6
 Theopompus cum uenit in Iudeam 251.50
 Thernusa Phraatis ancilla, et uxor mala 386.20
 Thernuth, regis filia Moysen eduxit 29. 10. adopsum ibidem
 Theudas prestigator seducit Iudeorum militem 428.10
 Theudio Antipatrium uincit 499.40
 Theudio Doridis frater 367.10
 Thiras, et Thirapopulus 10.8
 Thobelus et Thobeli populus 5.40
 Thobelus Thobeli populus 10.5
 Thobie filii Antiochi Epiphanii maiores urbis Hierosolymorum expugnandorum 466.40
 Tholameus latronum princeps plectitur 425.20
 Thracas populus 20.9
 Thracas asperissimos Iudeos subducos 32.5
 Thracas populus Iudeorum Graecorum

gniti 658.50
 Thucydides in multis tanquam fallax ac-
 cusatur 656.30
 Thuri, mensis 169.50
 Thygrammes, Thygrammei 10.10
 Tiberias urbs 453.40. à quo condita &
 nominata 386.10
 Tiberiadis seditio & secte tres 439.10
 Tiberias iterū rebellauit Iosepho, & ite-
 rum recuperatur 541.40
 Tiberienfes Vespasiano se dedunt 561.20
 Tiberienfis lacus Asphaltiti natura cōtra-
 rius 584.20
 Tiberienfium defectio quomodo prohibita
 445.20
 Tibericē sib. spoliatis praeda redditur 542.
 30
 Tiberius Alexander Iudaeae praeficitur, de
 Iude Galilei filios crucifigit 428.20
 Tiberius Alexander à Claudio procura-
 tor missus 518.10. praecipuus exerci-
 tus rector apud Titū 595.10. 628.20
 Tib. Claudius. uide Claudius
 Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis
 nepos, occiditur 396.20
 Tiberius Nero Caesar constituitur 386.3
 Isiacos & Iden supplicio afficit 388.
 20. pellit regno Artabanum 389.30. cū
 resūto in regnū mit fœdus 389.40.
 quātus fuerit cunctator 393.40. 394.
 1. morbo correptus designat successorē
 395.50. mathematicorum studiosiss.
 396.7. moritur ibidem
 Tiberij imperium quanto tempore stete-
 rit 515.40
 Tigranes Armeniorum rex quid gesserit
 293.2
 Tigris fluius 4.10
 Timagenes Graecus rerum Iudaicarum
 scriptor 677.10
 Timaeus rex Aegypti 659.30
 Timidius desert Popedum Caio 407.9
 Timotheus Ammanita pugnat contra Iudā
 Macchabeum saepeq; uincitur 264.10
 Tirathaba uicus 388.50
 Tiridates Armeniae rex 427.4
 Tiro, ueteranus miles Herodem bonescie
 monens occiditur 496.20
 Titus Frigius quintedecimae legionis prae-
 positus 628.20
 Titus imperator semper miseratus Iudeos
 459.7. cum exercitu Ptolemaidē per-
 uenit 546.6. ob famam patris uulne-
 rati perturbatur, & perturbatione
 iterum liberatur 553.10
 Titus Vespasiani filius Iapham expugnat
 555.20. Iotapatā capit 556.20. itē Gif-
 chalam 570.20. Taricheas excindit
 563.30. Gamalam ingreditur, Ioan-
 nem Leui persequitur 570.10. pro-
 ficiscitur ab Alexandria Casareā 592.
 40. eius expeditio cōtra Hierosolyma
 & exploratio urbis 595.10. obsidet
 urbem acriter 595.596. 597. 598.

per totum. 604.1. usq; 605. & 606.
 fortitudo eius & prudentia cum misce-
 ricordia 607.10. 608.20. 612.6. 613.
 10. muros urbis oppugnat & expu-
 gnat 607. 608. 10. captiuus ma-
 nus amputat 613.20. pugnat fortiter
 614.10. perditur 615.10. eius ge-
 ra & uirtutes 615. 616. 617. per
 totum. 620. 621. 622. 623. 624. 625.
 626. 627. 628. 629. 630. 631. 633.
 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640.
 641. & 649
 Titus Syriae praefes reconciliatur Arche-
 lao 355.50
 Toparchie Iudaeae ordine enumeratae 545.
 10
 Tormentorum bellicorum uis mirabilis,
 descriptio 553.10
 Trabs ex solido auro in templo Hieroso-
 lymitano 300.10
 Trachonitae bis deficientes ab Herode, re-
 diguntur sub imperium 348.40
 Trachonitis regio 11.30
 Trachonitidis latrocinia & quomodo ab
 Herode sublata 337.30. 338.20
 Traianus decimae legionis rector contra
 Iapham ciuitatem à Vespasiano missus
 555.20. Tiberiadem missus ut ciuium
 animos experiretur 561.50. ad Titum
 Taricheas missus 563.6. cunctis trans
 Iordanem deuictis se Vespasiano iungit
 584.10
 Trebellius Maximus 414.5
 Troglodytarum faemina gregum curam
 gerunt 41.40
 Troianarum rerum notatio 656.10
 Tryphonis scurra dictum in Hyrcanum
 257.10
 Trypho tonsor garrulitatis poenas luit
 361.40. & 496.10
 Tymius Cyprius 391.20
 Tyrannidis natura 413.40
 Tyrannus, Herodis stipator falso accusa-
 tur 358.20. 494.40
 Tyrannus & Priscus praefecti castrorum
 cum pluribus equitum magistris à Flo-
 ro pecunia corrupti 536.30
 Tyridates rex Armeniae ferme in acie ab
 Alanis captus effugit 647.6
 Tyriorū in re nauali peritia, & pugna
 contra Assyrios 209.20
 Tyrii Iudeos apud se habitantes partim
 uinctos custodie tradunt. partim truci-
 dant 533.30
 Tyriorū publicae litterae & historiae 661.
 20
 Tyronis libertas in loquendo quando ipsi
 malo fuerit 361.40
 Tyrus, edificium Hyrcani filij Iosephi
 258.20
 Tyrus quando condita 167.20

V
 Alerianus Decadarchus Tiberiadē
 missus à Vespasiano ut populum

conciliaret 561.20
 Valerius Asiaticus 410.10. 417.20. eius
 generosum dictum 412.30
 Valerius Gratus Iudaeae praeficitur 386.4
 Vardanes Artabani filius Parthorum rex
 bellum Izate indicit occiditurq; 427.1
 Varus Syriae praefes 501.10. 506.20. 507.
 40. quid gesserit in Iudaea 509.10
 Varus Agrippae iunioris regiae praefectus
 eiusq; malitia 439.30
 Vari procuratoris Agrippae perfidia &
 crudelitas in legatos Bataneorum 533.
 40
 Vaste regina uxor Artaxerxis 237.30. in-
 cidit in regis indignationem & repu-
 diatur 237.50
 Velum tabernaculi & templi 56.10
 Veneficiorum poena 84.50
 Ventidius dux Rom. quomodo se gesserit
 in bello contra Antigonū 313.50. 478.
 10. & 480.10
 Ventriloquorum uaticinia qualia 132.20
 Veranius trib. plebis 416.20
 Veritatis potentia omnium summa 230.20
 Vespasiani & Titi erga Iudeos animi qua-
 les 252.40
 Vespasianus cū Agrippa in Iudeam uenit
 456.40. & 457.10
 Vespasiani imperatoris laudes, & expe-
 ditio in Syriam 543.20. 544.20. Sc-
 phoritis auxiliatur 545.40. gesta eius
 in Iudaea passim habentur 547.548.
 usq; 553. & 557.559.560.561.562.
 563. 564. usque 570. & 580. 581.
 usque 585. & 588. usque 592.611.20.
 639.40. 640.30. 642.20. 643.20.
 646.4
 Vespera, quae diei pars 3.6
 Victimae salutare 61.4
 Victimae sint integre 64.40
 Vicus in Galilea minimus, supra quindecim
 milia colonorum habet 545.4
 Vindex cum optimatibus Galliae à Nerone
 deficit 583.40
 Vini potentia 229.20
 Vir statuta sex cubitorum, & senis digi-
 ti in manibus & pedibus 156.30
 Vita humane terminus 6.11
 Vitellius Syriae praefes Iudeis impetrat
 rursus stola pontificiae custodiā 340.
 30.389.10. beneficus est in Iudeos ibid.
 adigit Iudeos in fidē C. Caligulae 390.
 1. exiit provincia 398.40
 Vitellij pugna circa capitolium 586.5.592.
 30. mors ibidem
 Vitellij uictoria apud Bebricum contra
 Othonem 588.1
 Vitellius cum exercitu ex Germania Ro-
 mam proficiscitur 589.50
 Vitellius Cecinnā cū magna manu Anto-
 nio Primo obuiciā mittit 591.40. eius
 exercitus totus deletus ibid. 592.30
 Vitri apud Memmonis sepulcrum natura
 miraculosa 516.10

Volumnius

INDEX IN IOSEPHVM.

Volumnius, Syrie praefes 356.20. eius
sententia in Herodis filios 361.9.495.
30
Vologesius Parthorum rex 427.3. Tito
auream coronam mittit ob deuictos lu-
deos 641.40

Vonones Parthorum regnum consequi-
tur 386.50. amittit ibidem

Vna dies, pro prima dies 3.5

Vra, Chaldeorum urbs 11.40

Vrie virtus, et quomodo à Davide peri-
culis fuerit obiectus ut occideretur
145.20

Vrbem quae primus condiderit, et insti-
tuerit 5.30

Vses Damasci conditor 11.30

Vxores plures permittere Iudeorum le-
ges 363.50

Vxores quando, et quales ducende 83.1

X

X Aloth uicus 544.40

Xanthicus mensis 7.4.45.20.63.8
Xerxes Darij filius paterni regni haeres
in Iudeos beneficus, quicquid petie-
runt Esdras et Neemias gentis suae no-
mine concedit 233.234. 235.236.237.
per totum. ei mortuo succedit filius
Artaxerxes 237.20

Z

Z Abadk magistratus 191.40

Zabelus dynasta 276.5

Zabulon's natiuitas 22.30. filij 35.50

Zabulon ciuitas Galilee à Cestio direpta
et incensa 535.3

Zabulonitarum fors 93.1

Zacharias Hieroboami filius patri in re-
gnum succedit 204.50. sexto regni
mense occiditur ibidem

Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo
lapidibus obruitur 202.20. 579.50

Zacharias propheta 232.30

Zacharias supremus Israelitarum dux
Amiam Achaze filium superatum tru-
cidat 206.40

Zamares Elanum regem cum uniuersa
familia tollit, et se regem constituit,
quo regno septem diebus potitus seip-
sum exurit 183.40

Zamaris Babylonij gesta et posteritas
564.20. et 365.10

Zambrias alienigenae se miscens et Moy-
si obloquens occiditur à Phinee 77.10

Zareus Aethiopum rex Asano bellum in-
ferens uincitur 182.40

Zaraza Amanis uxor mali consilij mari-
to autor 240.20

Zebis dux captus 101.50

Zelote cum Idumaeis plebem massiam
579.10

Zelote insidiis uxorem Simonis Giorae ra-
piunt 587.40. metu percussi eam re-
mittunt ibidem.50

Zelotarum dominatio, causa excidij Hie-
rosolymitani 593.10

Zelotarum scelera facta repetita 647.
50. eorum immania supplicia ibidem

Zenon Coryla Philadelphensium tyran-
nus 282.40. et 442.30

Zenodorus Trachonitarum praefectus, la-
trociniorum fautor, ditione priuatur
337.20. 485.40. moritur 338.20

Zibus rex occisus 101.50

Zipheni Dauidem Saulo prodere conan-
tur 128.42

Zona pontificis qualis 58.3

Zoor rusculum 15.10

Zopyrion Graecus non obiter Iudeorum
mentionem facit 666.40

Zorobabel soluta questione Darium uo-
ti comonescit 230.30. reducit Hie-
rosolyma dimissos à Dario Iudeos, eisq;
patrocinatur 230.30. principes Iudeo-
rum captiuorum 227.25. 229.8. 231.22

F I N I S.

